

Itillersuup Qooruani najugaqarfik, August 2019.

Kuultisiorfik Nalunaq

Inunnut sunniutissanik nalunaarusiaq 2023

28-12-2023

Imarisai

1.	Imaqarniliaq paasiuminarsagaq inerniliussallu	9
1.1	Inuiaqatigiinnut sunniutissai pillugit nalunaarsuutit	9
1.2	Iluarsartuullugu suliap tamakkerlugu isiginera	10
1.3	SIA peqqissaarullugulu ingerlaneq	14
1.4	Inuiaqatigiinni kingunerisinnaasaannut nalilersuineq	16
1.4.1	Sulisoqarneq	18
1.4.2	Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu	20
1.4.3	Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq	21
1.4.4	Innuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerat pisortallu isertitaat	21
1.4.5	Innuttaasut peqqissusiat	22
1.4.6	Inuit atugaannut tunngasut	23
1.4.7	Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat	23
1.4.8	Sunniutit kattuneri	24
1.5	Sunniutinut pissarsiassanullu pilersaarut	24
2.	Aallarniut	36
2.1	Kuultisiorfik Nalunaq	36
2.2	Kuultisiorfiup inissisimanera	37
2.3	Aatsitassarsiorfiup oqaluttuarineqarnera	38
3.	Allaffissornikkut inatsisitigullu toqqammaviit	
	aatsitassarsiorfimmut attuumassuteqartut	40
3.1	Aallarniut	40
3.2	Aatsitassanut Inatsit	40
4.	Kuultisiorfip Nalunap inunnut sunniutissaanik naliliinerup	
	suliarineqarnera	42
4.1	Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi Siunertaasoq	42
4.2	Aatsitassarsiornerup inunnut sunniutissaanik naliliinerup Kalaallit Nunaanni suliarineqartarnera	42
4.3	Nunami sumiissusia	43
5.	KUULTISIORFIUP OQALUTTUARINEQARNERA	44
5.1	Aallarniut	44
5.2	Aatsitassat	44
5.3	Nalunami nunap sananeqaataa peqarfiullu soqarneranik nassuiaat	45

5.4	Suliariniakkap piffissalersornera immikkoortortalersorneralu	47
5.5	Kuultisiorfimmi atortulersuutit	48
5.6	Sanaartornerup nalaa	49
5.6.1	Aallarniut	49
5.6.2	Najugaqarfinnik atasussanik pilersitsineq	49
5.6.3	Innaallagissiorneq	52
5.6.4	Orsussaassiviit taakkulu ingerlanneqarneri	52
5.6.5	Qulimiguullit mittarfiat talittarfillu	53
5.6.6	Akuiaaviup atortorissaaruteqarfiillu allat sananeqarnerat	53
5.6.7	Panertunik akuiarnerlukuusiviliorneq	55
5.6.8	Sanaartornerup nalaani assartuineq	58
5.6.9	Aqquserngit	58
5.7	Ingerlatsinerup / Tunisassiornerup nalaa	58
5.7.1	Aallarniut ataatsimullu takussutissiaq	58
5.7.2	Aatsitassarsiorneq sioqqullugu misissueqqaarnerit	59
5.7.3	Aatsitassarsiornermi suliat	60
5.7.4	Qaartiterutissanik atuineq toqqortarinninnerlu	62
5.7.5	Akuiaanermi suliat	63
<i>5.7.5.1</i>	<i>Toqunartoqarneranik misissuinerup eqikkarnera</i>	<i>69</i>
5.7.6	Akuutissat tamaani atorneqartut	69
5.7.7	Ingerlatsinermi sulisut	70
5.7.8	Ingerlatsinerup nalaani assartuineq	70
5.7.9	Imerkik aqutsineq aammalu imeq isertoq anisorlu	70
5.7.10	Imiisiviit	72
5.7.11	Aatsitassarsiorfimmi erngup aqunneqarnera aniatinneqartarneralu	73
<i>5.7.11.1</i>	<i>Maqitsisarnermut piumasaqaatit</i>	<i>73</i>
<i>5.7.11.2</i>	<i>Avatangiisinut aniatitsisarneq</i>	<i>73</i>
<i>5.7.11.3</i>	<i>Ingerlaarnermik aammalu erngup pitsaassusianik misissuisarneq</i>	<i>73</i>
5.7.12	Aserfallatsaaliinermi isiginiagassat	74
5.7.13	Pisunut sakkortuunut pilersaarusionerq	74
5.7.14	Aatsitassarsiorfiup imermit isaavigineqarnera	74
5.7.15	Imeq imigassaq	75
5.7.16	Anartarfiit erngannik saliisarneq	75
5.7.17	Pujoralatsaaliuineq	76
5.7.18	Ujarakoorutit passunneqartarnerat	76

5.7.19	Eqqagassalerineq	78
5.8	Matusineq Iluarsaassinerlu	79
5.8.1	Atortulersuutit	79
5.8.2	Toqqorsivik panertoq	80
5.8.3	Avatangiisit malinnaavigineqarnerat	81
5.8.4	Piviusunngortitsineq	81
5.9	Saniatigut periarfissanik nalilersuineq	82
5.9.1	Aallarniut	82
5.9.2	Akuiarnerlukuusiviit allaasut	82
5.9.3	Nunap iluani marraasamik akuiarnerlukuusivik	82
<i>5.9.3.1</i>	<i>Nunap iluani kinersakkamik nunniorneq</i>	<i>83</i>
5.9.3.2	Nunap qaani marraasannngortitanik akuiarnerlukuusivik	83
<i>5.9.3.3</i>	<i>Nunap qaani imertaakkanik (panertunik) akuiarnerlukuusiviliorneq</i>	<i>84</i>
<i>5.9.3.4</i>	<i>Immamut akuiarnerlukoorneq</i>	<i>84</i>
5.9.4	Akuiarnerlukuusiviup inisigisinnaasai	85
<i>5.9.4.1</i>	<i>Sumiiffik 1</i>	<i>85</i>
<i>5.9.4.2</i>	<i>Sumiiffik 2</i>	<i>85</i>
<i>5.9.4.3</i>	<i>Sumiiffik 3</i>	<i>85</i>
<i>5.9.4.4</i>	<i>Sumiiffik 4</i>	<i>86</i>
<i>5.9.4.5</i>	<i>Sumiiffik 5</i>	<i>86</i>
<i>5.9.4.6</i>	<i>Sumiiffik 6</i>	<i>86</i>
<i>5.9.4.7</i>	<i>Sumiiffik 7</i>	<i>86</i>
5.9.5	Kalaallit Nunaanni aatsitassanik akuaasarneq	88
5.9.6	Pinngortitamit nukissiuutininik atuinissamik eqqarsaatit	88
5.10	Ajutoornernik sunniutaanillu nalilersuinerit	89
5.11	Ujaqqat akuinik misissuinermit eqikkaaneq	91
5.11.1	Kuultissalik	91
5.11.2	Qaartiternerlukut	91
5.11.3	Oqimaassuseq puttallartitsinerlu atorlugit akuaanermit akuiarnerlukut	92
5.11.4	Seerinerup annertussusia akuilu	93
6.	Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusii eqikkarlugit	94
6.1	Inuttussuseq	94
6.2	Suliffeqarneq	94
6.3	Inuussutissarsiorneq	94

6.4	Ilinniartitsineq	95
6.5	Peqqissusermut inuillu atugaanut tunngasut	96
7.	Sanaartornerup, qalluinerup matusinerullu nalaanni sunniutit sunniutinillu annikinnerpaatitsiniutit	97
7.1	Sunniutitik naliliinerup inernerit	99
7.2	Suliffissaqartitsineq	103
7.2.1	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	106
7.2.2	Toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinerup sunniutai	108
7.2.3	Sulinermit atukkat sullivimmilu isumannaallisaaneq	111
7.3	Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu	114
7.4	Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq	116
7.5	Innuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerit pisortallu aningaasaqarnerat	119
7.5.1	Pisortat, attaveqaatit pilersuiviillu kiisalu sullissiviit artorsartitaanerulernerat 119	
7.5.2	Pisortat isertitaat	122
7.6	Innuttaasut peqqissusiat	124
7.7	Inuit atugaannut tunngasut	126
7.7.1	Inuit ataatsimoornerat / aporaaffii	126
7.7.2	Innuttaasut ajornartorsiutitut qanissinnaasut	127
7.8	Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat	128
7.8.1	Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atornerqarnera	128
7.8.2	Kulturikkut eriagisassat	129
7.9	Sunniutit kattunneri	130
9.	Sunniutitut pissarsiassanullu pilersaarut	132
10.	Innuttaasunik peqataatitsineq	142
10.1	Sanaartorneq tunisassiornerlu sioqqullugit innuttaasunik peqataatitsineq	142
10.2	Sanaartornerup pianaanerullu ingerlanerini innuttaasunik peqataatitsineq	142
	Najoqqutat	146
	Ilanngussaq 1 Periaatsit	148
1.	Innunut Sunniutissanik Nalunaarusiornermi sammivik periaatsillu 148	
1.1	Suut misissuiffigineqarnissaannik paasiniaaneq	148
1.2	Suut naliliiffigineqassasut	149
1.3	Sammineqartut killilernerat	149

2. Paasissutissanik katersineq kiisalu pissutsinik atuuttunik misissuinissamik piareersaaneq	150
3. Sunniutinik nalilersuinermi periaaseq	150
3.1 Pitsaanngitsunik pinaveersaartitsiniutit iluaqutissanillu annerpaatitsiniutit	152
4. Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarut	152
Ilanngussaq 2 Inatsisitigut allaffissornikkullu sinaakkutit	153
1. Oqartussat aatsitassarsionernut akisussaasut	153
2. Danskit inatsisaannut attuumassuteqarnera	153
3. Inatsisit aatsitassarsionermut attuumassuteqartut.	153
3.1 Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarut	156
4. Nunat tamakkerlugu najoqqutassiat	157
5. Nunat tamalaat isumaqatigiissutaat pisussaaffiillu	158
Ilanngussaq 3 Piiaaneq sioqqullugu pissutsit atuuttut	162
1. Innuttaasut katitigaanerat	162
1.1 Inuttussuseq	162
1.2 Inuit nagguii, utoqqaassusii suaassusiilu	166
1.3 Nuttarnerup qanoq issusia	168
2. Oqaatsit kulturilu	170
3. Aningaasaqarneq	170
3.1 Nuna tamakkerlugu aningaasaqarneq	170
3.2 Akileraarutit pisortallu aningaasartuutaat	170
3.3 Niuerneq	171
3.4 Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarneq	173
4. Inuuniarnermi akit illoqarniarnerlu	173
4.1 Inuit isertitaat	173
4.2 Inuuniarnermi akit	176
4.3 Pisanik tapertaqarneq	177
5. Aningaasarsiorfiit	177
5.1 Sanaartorneq	179
5.2 Inuussutissanik tunisassiorneq	180

5.3	COVID-19-imik nappaalasoqarnerani suliffeqarfinnut ikiorsiissutit	183
6.	Suliffeqarneq	184
6.1	Suliffeqarnerup aaqqissugaanera atuuttoq	184
6.2	Suliffissaaleqineq	185
7.	Ilinniartitaaneq	188
7.1	Inuussutissarsiutinut ilinniarneq	189
7.2	Inersimasunik ilinniartitsineq piginnaanngorsaanerlu	191
7.3	Kalaallit Nunaanni sullivimmi isumannaallisaanermut pinngitsoorani pikkorissartussaaneq	191
8.	Peqqissuseq	191
8.1	Kalaallit Nunaanni COVID-19-imik tunillatsissimasut	194
9.	Inuttut atukkatigut ajornartorsiutit	194
9.1	Pinerluttarneq	194
9.2	Ikiaroorartumik imigassamillu atonerluineq	195
9.3	Inuit ajornartorsiulerataannaasut	196
10.	Pinngortitamik nunamillu atuineq	196
11.	Qanganisaqarfiit kulturikkullu kingornussat	197
12.	Angallanneq	197
12.1	Silaannakkut angallanneq	197
12.2	Imaatigut angallassineq	198
12.3	Kalaallit Nunaata sinnerani assartuussinermi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit	198
Ilangussaq 4	Pisiniartarnermi periaaseq	199

Naalisakkat (Naalisaatit tuluttuuneersut pineqartullu kalaallisuunngortitaallutik)

BIP	Pissarsiassat sunniutissallu pillugit pilersaarut
DCE	Dan Danmarkimi Avatangiisinik Nukissiutinillu Misissuisoqarfik
EIA	Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliineq
ERP	Upalungaarsimanermut pilersaarut
GE	Sulisitsisut
GOG	Kalaallit Nunaanni Naalackersuisut
IBA	Sunniutissanik Pissarsiassanillu Isumaqtigiissut
ICC	Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiat
ILO	Sulineq pillugu Nunarsuarmioqatigiit Suleqatigiiffiat
KNAPK	Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat
KTI	Kalaallit Nunaanni Teknik-kimut Ilinniarfik
MLSA	Aatsitassalerinermut Aqutsisoqarfik
MRA	Aatsitassalerinermut Naalackersuisoqarfik
NUSUKA	Nunatsinni Sulisitsisut Kattuffiat
OHS	Suliffimmi isumannaallisaaneq
PPE	Inummut illersuutit
SIA	Inunnt Sunniutissanik Naliliineq
SIK	Sulinerik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiat
SOP	Suleriaatsit aalajangersimasut
ToR	Najoqqutassat

1. Imaqarniliaq paasiuminarsagaq inerniliussallu

Teknik-kimut tunngassuteqanngitsuvoq una eqikkaaneq Social Impact Assessment-iminngaaneersoq (SIA) Kalaallit Nunaata kujataani Nalunami Guld-isiornissaq pillugu iluarsartuullugu pilersaarusiarnut tunngassuteqartoq.

Nalunaq A/S (“Suliffeqarfik”) tassaavoq Kujataani Nalunami Kuultisiorfimmik massakkut ineriartortitsisuusoq. Nalunami kuultisiorfik 2004-imi siullermeerluni ammarpoq nunngarummi quartz-iusumi ersiinarunik kuulteagarnerata ukiut 12 tamatuma siornatigut paasisaqarnerup malitsigisaanik. Aatsitassarsiorfik 2013-ip tungaanut ingerlavoq, kingornalu 2014-imi matuneqarluni atorunnaarsinneqarlunilu.

Nalunamut akuersissut Nalunaq A/S-imit pigineqarpoq, 100%-imik kalaallinit pigineqatigiinnit aallarniisumininnik suleqateqartunit Amaroq Minerals-imit, ingerlatsivik pisortanit Toronto Venture Stock Exchange-mit aammalu AIM Stock Exchange-mit Londonimeersumit nalunaarsorneqarsimavoq. Ingerlatsiviup suliarisarpai ilisarinninniarnit, inuussutissarsiuutinik misissueqgissaarnerit aammalu Kalaallit Nunaanni guldeqarfinnik inerisaaneq.

SIA-p nalunaarusiaani paaaffiup ingerlanerani piffissat killiffii tamarmik ilanngunneqarput (sananeqarnera, ingerlanneqarnera matunissaalu).

Avatangiisinut sunniutigisinaasai kingunerisinaasaalu pillugit nalilersuineq (EIA) naammassineqarpoq SIA peqatigalugu.

Teknik-kimut tunngassuteqanngitsoq una eqikkaaneq iluarsartuullugu suliassaq nassuiarpaa, SIA-p periusaa aammalu ingerlatsinissaa kingunerisinaasaannullu inernerujumaartut pillugit misissueqgissaarnermi.

1.1 Inuiaqatigiinnut sunniutissai pillugit nalunaarsuutit

Iluarsartuullugu suliaq pingaarnertut sunniutigisinaasai inuiaqatigiinnut kalaallinut ajunngitsuinnaasut sisamaapput:

- Kalaallinut sulisartunut **suliffissanik pilersitsissaaq**, sanaartornera inunnut 100 tungaanut suliffissaqartitsissaaq ingerlanneqarnissaanullu inuit 175 missaaniittut sulisussatut atorfissaqartinneqassapput.
- Kalaallinut sulisartunut **ilinniakkanik aammalu piginnaasanik qaffassaanissanut periarfissiisuusaaq** ilinniartunullu aatsitassarsiorfiup iluani misilittakkanik inerisaasuussalluni.
- Iluarsartuullugu suliaq **suliffeqarfinnut kalaallinit pigineqartunut tunisassianik tunniussaqsinnaanernik kiffartuussinikkullu periarfissiisuusaaq**.
- **Pisortat isertitaqaatigissavaat** kisermaassatut akuerisap atorneqarneranut akiliutit aqqutigalugit, ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutit aqqutigalugit iluanaarutillu akileraarutaat aqqutigalugit.

SIA-p ingerlanerani aammattaaq inuiaqatigiinnut akornutaasinnaasunik iluarsartuullugu suliaq kinguneqarsinnaavoq. Tamakkua makkunanga ilaqarput:

- Ilimanaateqarsinnaavoq assingusunik qaleriinnilluunniit suliaqartoqalersinnaasoq Kalaallit Nunaata kujataani aatsitassarsiornikkut ingerlataqartunut pingasuusunut ingerlatsinerannullu sunniuteqarsinnaasunik. Sunniutigisinaasai

annertusiarorsinnaasut tunngaviusumik **suliffissaqartitsiniarnermi suliffeqarfiit sulisussaqaarniarnikkut imminnut unammilleqatigiilersinnaanerannik kinguneqarsinnaammat.**

- Iluarsartuullugu suliap **pisortat sullissinerat ilungersunarsinnaareersoq** ilanngullugittaaq Politiit Peqqinnissaqarfiullu iluani pinartoqartillugu suliaassaasartut **annertusisissavai.**
- Aatsitassarsiorfimmi sulinermi suliaqarnermilu sulisut **ajutoorsinnaanerannut periarfissaqarpoq** aammalu sulisunut akornutaasinnaasunik sunniuteqarsinnaavoq aatsitassarsiorfimmi sulineq.

Iluarsartuullugu suliap inuiaqatigiinnut akornutaasinnaasunik sunniuteqarsinnaanera annikitsuararsuugaluartoq annertusisamillu pakkersimaarneqarsinnaallutik. Aatsitassarsiornermik ingerlatsineq suliaqarnerlu ingerlatassaapput pisariitsut taamaammallu atorfiit amerlanerit inunnut aalajangersimasumik ilinniagaqarsimangikkaluartunik inuttaqarsinnaallutik. Iluarsartuullugu suliamut illoqarfik qaninnerpaaq tassaavoq Nanortalik, Kommune Kujallermilu taanna inissisimavoq. Innuttaasut akornanni ilinniarsimassutsikkut qaffasissutsip inissisimanera Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaat tamaat isigalugu agguaqatigiissitsinermi inissisimanera appasinnerusumiippoq. Taamaalillunilu iluarsaattuullugu suliaq ajunngitsumik sunniuteqarsinnaavoq suliffissaqartitsisinnaanikkut najugaqartullu pisinnaasaannik qaffassaasinnaanikkut.

1.2 Iluarsartuullugu suliap tamakkerlugu isiginera

Nalunap oqaluttuarisaanerani guld-isiurluni aatsitassarsiorneq ingerlanneqarnikuuvoq Crew Gold Corporation ("Crew") nalaani ukioq 2004-miit 2009 ilanngullugu, Run-of-Mine ("ROM") atortussanik paaammata nassiussuillutillu assartorlugit suliareqqitassanngorlugit gulditai paaqqinnissaannut. Kingorna Angel Mining PLC-ip ("Angel Mining") nunap iluani guldisiornermik suliaqarneq Nalunarmi ingerlappaa 2009-imiit 2013-imut guldinillu tunisassiorlutik.

Ilimagineqarpoq, iluarsartuullugu pilersaarussiaq tunisassiulersimassasoq 2024/2025-ip ingerlanerani. Maannakkuugallartoq piffissap ingerlaneranut annertunerusunik paasissutissanik imalimmik Amaroq Minerals-i paasissutissanik suliaqartoqarsinnaanngikkallarpoq paasissutissanik killilersuineq pissutaalluni, Nalunaq A/S tunngaviusumik ingerlatsisusooq, nalunaarsorsimammat AIM Market-imi Tuluit Nunaanniittumi.

Table 1-1: Kuultisiorfiup piffissami ingerlarnga ataatsimut isigalugu.

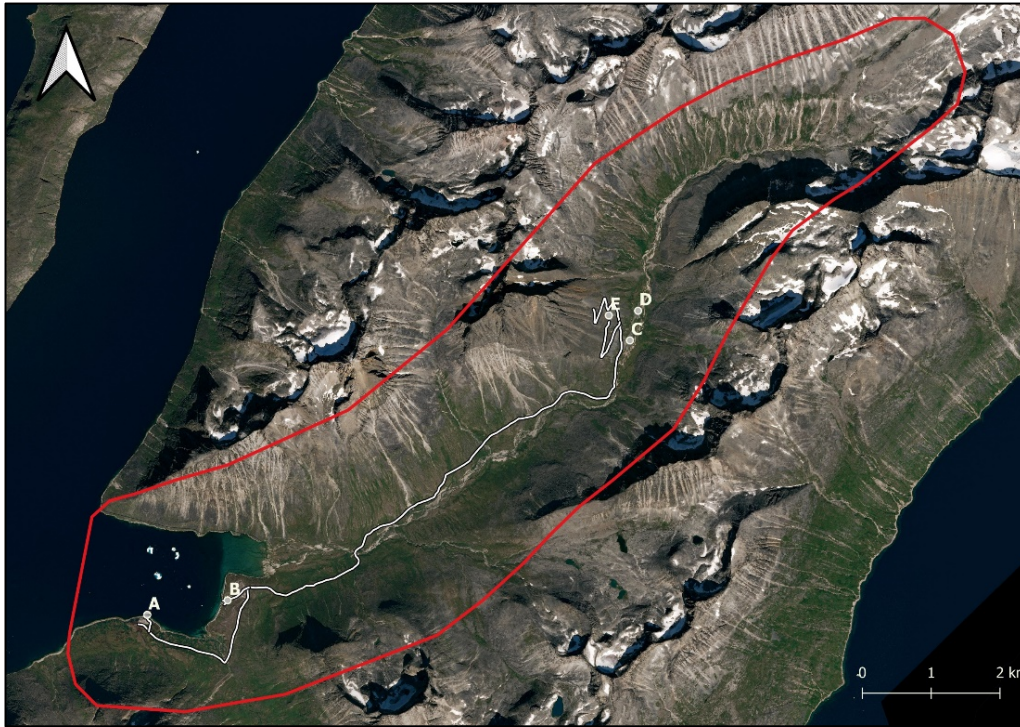
Killiffik	Piffissaq	Suliat
Sanaartorneq aallarniummillu inerisaanerit	Ukioq siulleq	Aqqusinernik iluarsaassineq. Atortussat poortorneqarsimasut tikiussuunneqassapput immikkullu ilinniarsimasunit ikkussuunneqassallutik. Illut silamut illersorfissatut sanaartorneqassapput. Akuiaavimmuut aatsitassarsiorfiliariniakkamut sanariikkat katitigassat tikiussorneqartuassapput.
Ingerlatsineq	Ukiut tallimat	Kuultisiorneq aallarieripat Aatsitassarsiorfik Akuiaavillu ingerlajartuartinneqassapput sulinerup aalaakaasumik ingerlalerinissaata tungaanut.

Killiffik	Piffissaq	Suliat
		Sumiiffiit kuultissamik paaaviusimasut atorneqareersut assannerlukunik immaqpinneqartassapput. Nunap iluani assaanermit ujaqqat qallukkat sanaartornermi, aqqusinermik aserfallatsaaliinermi imaluunniit panertunik akuiarnerluusivimmi atugassatut piukkunnaateqanngitsut nunap iluaniiginnartinneqassapput taavalu sullunut nunniutigineqassallutik manngersarneqaratik.
Matusineq atorunnaarsitsinerlu	Ukioq ataaseq	Illuliat, sulliviit atortorissaaruteqarfiillu piiarneqassapput. Sumiiffiit kingulliullugit paaaffigineqarsimasut pissusitoqaasut ilerseqpinneqassalluni sullorlu matuneqassalluni. Ujarakoorutit aatsitassarsiorfimmeersut aqquserniornerni, sapuserniornerni allanilu utaqqiisaasumik atorneqartut paaanerup nalaani aatsitassarsiorfimmut iloraqqinneqassapput.
Matusinerup kingorna	Ukiut tallimat	Panertunik akuiarnerlukuusiviit qalliutaannik, aalajaassusiinik nerioneqaleratarsinnaanerannilu naliliiartorluni ukiumoortumik misissuisartortarneq.

Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnaassappat sullissiviit atortorissaaruteqarfiillu makku ingerlalertariaqarput:

- Najugaqarfik
- Innaallagissiorfik
- Orsussaasiviit
- Qaartiterutissaasiviit
- Qulimiguulinnut mittarfeeraq, talittarfik umiarsualivilillu
- Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnagu nunap iluani ingerlatiligassat
- Akuiaavik
- Akuiarnerlukunik imertaqanngitsunik toqqorsivik
- Aqqusineq

Ataani takussutissaq aatsitassarsiorfiup eqqaanilu ataatsimut isigalugu takussutissaavoq taassumalu avatagiisai atortussat pingaarnerit ilanngullugit.

Takussutissiaq 1-1: Titartagangorlugu takussutissiaq iluarsartuullugu suliap eqqaatalu takussutissartaraa iluarsartuullugu suliap annertunerusumik ikkussugassartaasa ilai, aammattaarlu aqqusernit sissiuqqap aatsitassarsiorfiullu akornanniittoq, qaqortumik titarnilerlugu takutinneqarpoq. A: Jette, B: Tammaarfik, C Ingerlanissaq atortuulu, D: Tailing-imik Toqqorsivik, E: Aatsitassarsiorfik

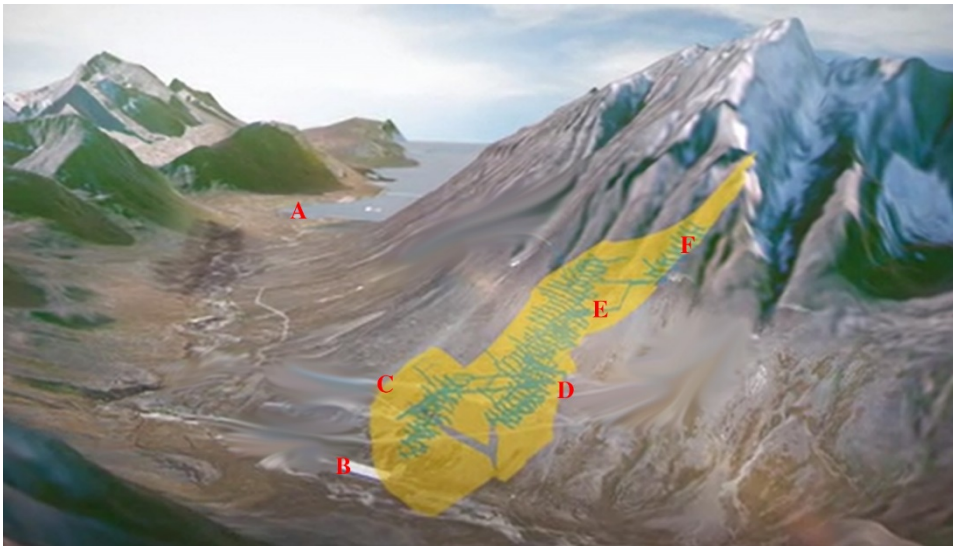

Figure 1-2: Kuultisiorfiup aaqqissornera, aatsitassarsiorfiup immikkoortui naqinnilersugaapput. A: Najugaqarfik, B: Akuiaavik, C: Kujalleq, Isertarfik 300 kiisalu Qooroqarfik, D: Isertarfik 350, E: Isertarfik 400, F: Isertarfik 600.

Kuultisiorfiup immikkoortortai siuliani taaneqartut ukiumi ataatsimi sanaartornerup ingerlanerani suliareneqassapput. Sanaartornerup ingerlanerani sulisut 80 aamma 100 akornanniissasut naatsorsuutigineqarpoq.

Sulisunut tamanut pisarialik aatsitassarsiorfimmi atortussiorfinnilu assigiinngitsuni ingerlatsinissami ataani tabelimi nalunaarsorneqarpoq, taakkunannga 89-it naatsorsuutaavoq piffimmiikkumaartut piffissami taaneqartumi.

Tabeli 1-2: Sulisut tamarmik atortuni assigiinngitsuni.

Suliaqarfik suliffilluunniit	Sulisut amerlassusii
Aatsitassarsiorfik	66
Akuiaavik	42
Najugaqarfik	28
Iluarsaassisarfik, maskiinalerivillu peqqumaasivik	18
Allaffissorneq	6
Isumannaallisaaneq, peqqissaaneq, avatangiisit pitsaassuserlu	9
Sullissineq Aqutsinerlu	9
Katillugit	178

Utaqqiisaasumik najugaqarfinnik paaavissami misissuinermi atugassanik nutaanik pilersitsineq Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfimmit november 2020 akuerineqartoq Saqqaata Kangerluani pissaaq. Najugaqarfik nutaaq, tassaniittullu sinittarfiit, igaffik ullullu qeqqasiortarfik, errorsisarfik, errortortarfik taarsertarfillu, kiisalu sukisaarsaartarfiit allaffeqarfiillu, inunnik 100-nik tiguisinnaassapput.

Sulinerup nalinginnaasup nalaani, aammali pinartoqalersillugu, aatsitassarsiorfeqarfiup tikikkuminarnissaa pillugu pillugu qulimiguulinnut mittarfiit marluk suliarineqassapput: aappaa Najugaqarfimmiissaaq aappaalu aatsitassarsiorfiup akuiaaviullu eqqaanni qanga inigisimasaanut inissinneqassalluni.

Sanaartornerup nalaani assartukkat amerlanerit angallatinik talittarfimmukaassorneqartassapput. Sanaartornerup nalaani assartukkat 19.000 m³ kiisalu usit containeriniittut 8.000 m³ missaat aatsitassarsiorfimmut tikiunneqassapput. Kalaallit Nunaanni umiarsuit angissusii usinillu isumannaallisaaneq apeqqutaalluni sanaartornerup nalaani containerit 20 fodsit taamaaqataat 250-iniit 300-inut amerlassusillit Nalunamut nassiunneqassapput. Suliani tamakkunani assartuinermi periaaserineqassaaq assartugassat nuna allatigoortussatut isumannaallisarlugit Kalaallit Nunaani angallannissaannut pitsanngorsarlugit, tassa angallatinut minnerusunut apuuffissaannut assartorneqartartussanngorlugit. Sanaartornerup nalaani assartuutit Nanortalimmiit Qaqortumiilluunniit 50-75-eriarluni angalasarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Aammattaaq usit passuteqqinneqartarnissaa najukkamilu umiarsualivimmi tattorliunneq pinaveersaarniarlugu Suliffeqarfiup eqqarsaatigaa angallatinik toqqaannartumik Nalunaliartussanik assartuisitsisassalluni. Sanaartorneq sioqqullugu assartuinermut pilersaarut sukumiisoq suliarineqassaaq.

Ingerlatsinerup nalaani ikittunnguanik assartuisoqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Assartukkat amerlanerit tassaassapput aatsitassarsiorfimmi akuiaavimmilu suut pisariaqartinneqartartussat. Naatsorsuutigineqarpoq usit Kujataani

usilersuuteqqinneqariarlutik akuttunngitsumik kuultisiorfimmum assartorneqartassasut. Puttallartitsivimmi kuulti kimittorsagartaaq assartuutit atorlugit assartorneqarluni aallarunneqartassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq ukiumut kuulti puttallartitaq 3.000 tons Kujataani eqiterivimmut aallarunneqartassasoq, tassanngalu suliareqqinneqarfissaanut ingerlateqqinneqartassapput.

Naatsorsuutigineqarpoq sapaatit akunnerannut ataatsip missaani aatsitassarsiorfimmum kuultimik akuiakkamik aallersoqartassasoq. Imaatigut angallanneq pillugu paasissutissat naapertorlugu Saqqaata Kangerlua massakkut angallateqajuitsungajaavoq. Aatsitassarsiorfimmum angallattut sullittullu amerliallaatissaat ikittuinnaassasut naatsorsuutigineqarpoq.

1.3 SIA peqqissaarullugulu ingerlaneq

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi (SIA) matumani siunertarineqartoq tassaavoq Kuultisiorfiup Nalunap inuit atugaannut inuuniarnerannullu sunniutit pitsaasut pitsaangitsullu suussusersissallugit. Sunniutaajunnartunik misissueqqissaarneq inuuniarnikkut atukkanik atuuttunik kuultisiorfiliariniakkallu nassuiarneqarneranik tunngaveqarluni suliaavoq.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq aamma Kuultisiorfik Nalunaq pillugu peqataanermi suliap ingerlanera *'Aatsitassarsiornermi suliniutit ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma ISN-imut nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitsersuutit 2016'* Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisunit ineriartortinneqarsimasut naapertorlugit ineriartortinneqarsimapput.

Nalunaarusiaq WSP-imiit suliarineqarpoq aammalu Copenhagen Social-imiit, siunnersortinit Nalunaq A/S sinnerlugu.

SIA-p ingerlanera iliuusissanik assigiinngitsunik imaqarpoq, ineriartorneq periutsillu nassuiarneqarput ima tulleriaarnilersorlugit:

1. Misissugassanik paasiniaaneq misissuinermilu najoqqutassiorneq

Inunnut sunniutissanik naliliiniernermut atatillugu sunniutit suut pingaarnerpaajullutillu misissussallugit pisariaqarnerpaajunersut misissuiffigisassanik paasiniernermi misissorneqartarput. Misissuineq taanna Misissuinermi Najoqqutassanik (ToR) tunngavigineqartarpoq. Suliariniagaq pillugu Misissuinermi Najoqqutassat innuttaasunut tusarniaassutigisassanngorlugit december 2020 – januar 2021-imi tunniunneqarput. Nalunaarusiamut innuttaasunut qisuariaatinik suliffeqarfimmiillu akissutinillu allakkiaq qisuariaatit tunngavigalugit suliarineqarpoq kingornalu suut misissuiffigineqarnissaannut najoqqutassaq inaarsarneqarpoq oqartussanit akuerisassanngorlugu.

2. Saniatigut paasissutissanik katersineq inuillu atugaannik atuuttunik misissuinissamik piareersaaneq

Pissutsit atuuttut pillugit paasissutissat Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi matumani saqqummiunneqartut amerlanersaat paasissutissanik pissarsivissanit allanit pissarsiarineqarput. Paasissutissanik pissarsivigineqartut tassaapput nalunaarusiat, misissuinerit attuumassuteqartut, pisortat periusissiaat kiisalu ineriartortitsinermut pilersaarutit, aammalu Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasissutissat. Inunnut sunniutissanik nalunaarusiap suliarineqarnerata nalaani paasissutissat nutaanerpaat atorneqarnissaat ilungersuutigineqarsimavoq.

3. Soqutiginnittunut tusarniaaneq aammali paasissutissanik pingaarnernik katersineq

NUALLUUSSUAQ COVID-19 peqqutigalugu periarfissaq soqutiginnittunut sammisaqartitsisinnaaneq killeqarnikuuvoq taamaammallu atortorissaarutit aqqutigalugit telefonikkut naapinnerit allakkatigullu akissuteqaqatigiittarnikkut piffissami december 2020 – marts 2021 akornanni ingerlanneqarnikuuvoq.

4. Inuit atugaannut sunniutinik nalilersuineq sunniutinillu minnerpaatitsiniutit suunissaanik aalajangiineq

Iluarsartuullugu suliap nassuiaataa aallaavigalugu, inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerata ingerlanissaa aammalu soqutigisaqartunut tusarniaaneq misissueqqissaarfigineqarpoq piviusorsioortumik sunniutigisinnaasaasalu ilimanassusai. Pitsaaliuinissamat nalunaarsuineq sillimaniarnerlu, millisitsisinnaavoq akornutaasinnaasunik sunniutaasinnaasunik aammalu ajunngitsunik kinguneqarsinnaanerani annertusaasinnaasoq Nalilersuinerup inerneru uani, u SIA-p nalunaarusiani takutinneqarput.

5. Pissarsiassat sunniutissallu pillugit pilersaarusioreq (Sunniutissanik Iluaqutissanillu Isumaqaqatigiisummut atugassanik)

Pissarsiassanut Sunniutinillu Pilersaarut inunnut sunniutissanik nalunaarusiami saqqummiunneqarpoq, tassanilu sunniutit assigiinngitsukkuutaat tamarmik qanoq siunertaqarfiunissaat nassuiarneqarluni, kiisalu pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutissanik iluaqutinillu annerpaatitsiniutissanik siunnersuuteqartoqarluni. Aamma, Pissarsiassanik Sunniutinillu Pilersaarut imaqarpoq uuttuutinik aatsitassarsiorfiup sunniutaanik malinnaaviginninnermi nalilersuisarnermilu atorineqarsinnaasunik.

Inuiaqatigiinnut sunniutaasinnaasut iluarsartuullugu suliap nassuiarpai misissoqqissaarlugillu qaffasissutsiniittut assigiinngitsuni pingasuusuni:

- Piffimmi: Nanortalik, Alluitsup Paa og Tasiusaq
- Nunap ilaani: Kommune Kujalleq
- Inuiaqatigiittut: Kalaallit Nunaat

Qulaani taaneqartut piffiit illoqarfiillu aammalu nunaqarfiit pillugit nalilersorneqarpoq, immikkut ittumik Nalunami Guldiorluni sulianut tunngatillugit sunnerneqarsinnaanersut.

Kingunerisinnaasaanni nalilersuineq tunngavilersorneqarpoq nalilersuinerit iluarsartuullugu suliap ingerlannerani ajunngitsumik kinguneqarsinnaanerannut aammalu akornutigisinnaasaat eqqarsaatigalugit. Kingunerisinnaasaanut tamanut navianassusaa imaluunniit ilimanassusaa imaluunniit pisinnaasoq inissinneqarnikuuvoq ilimanassusaanik qajassuussinissaq pillugu (*ilimanassusaata, pisinnaanera ilimananngissusaaluunniit*) sunnerneqarsinnaanerisa pimoorunnissaa, takkutisappata (*malunnaatilimmik, annikitsumi, annikitsunnguamik malunnannngitsumilluunniit*).

Nalilersuinerit inerneru tamarmik sunniutaasinnaasunut takussutissiarineqarput qalipaait assigiinngitsut iluaqutigalugit takutinneqarlutillu ataani tabel-imi. Qalipaait nalunaarppaa, sunniutaasoq *qaffasinnersoq, nalinginnaasoq imaluunniit annikitsunnguunersoq* (ajunngitsoq imaluunniit akornutaasinnaasoq) imaluunniit *malugineqarsinnaanngitsuunersoq*. Inerneru nassaarineqassapput sunniutigisinnaasaasa ilimanassusai aammalu annertussusaasa qaffasissusai ataqatigiissinnerisigut.

Tabeli 1-3: Kingunerisinnaasaasa misissoqqissaarneranut kodit

		Sunniutip sakkortussusia							
		Pitsaanngitsut				Pitsaanngitsut			
		Annertuut <i>Annertuumik sunniisut</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassute qartullu ilaat sunnigaapput</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaa nngillat</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaa nngillat</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassute qartullu ilaat sunnigaapput</i>	Annertuut <i>Sunniutit annertuut</i>
Sunniutip ilimanasusia	Ilimanangitsut <i>Sunniinissaq ilimanangilaq</i>								
	Ilimanaateqarpoq <i>Sunniutqarsinnaavoq</i>	Sunniut annertoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annikitsiq	Sunniut soqutaanngitsiq	Sunniut soqutaanngitsiq	Sunniut annikitsiq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annertoq
	Taamaarataan naavoq <i>Sunniuteqarnisaa naatsorsuutigineqarpoq</i>								

1.4 Inuiaqatigiinni kingunerisinnaasaannut nalilersuineq

SIA-p ingerlanneranut ilaapput ajornartorsiutit paasiniagassat allattorsimaffii missoqqissaarneqarsimasut ukkataralugu, iluarsartuullugu suliap qanoq ajornartorsiutini paasiniagassat qanoq sunniuteqarfigissanerai.

Ajornartorsiutit paasiniaaffigisassat immikkoortunut arfineq pingasunut agguarneqarsimapput:

- Sulisoqarneq
- Ilinniarneq piginnaanngorsarlunilu sungiusarneq
- Kalaallit suliffeqarfutaanniit pisiortorneq
- Pisortanit isumaginnittoqarfinniit piumaffigineqarneq aammalu isertitat
- Inuiaqatigiit peqqissusaat
- Inuiaqatigiit isiginnittaasiat
- Nunaminertanik atuneq piorsarsimassutsikkullu kingornuttakkat
- Sunniutigisinnaasa annertusiartortut sunniutai

Ajornartorsiutaasinnaasut sanaartorerup ingerlanerani nalilersorneqarput (2024-2025), ingerlatsinerup ingerlanerani (ukiut 5) aammalu matunissaata ingerlanerani (ukiut 5 qaangiuppata). Nalilersuineq tunngaveqarpoq iluarsartuullugu suliap ilusaata SIA-p nassuiaataani nassuiarneqarsimasumi immikkoortoq 5-imi. Kingunerisinnaasannik nalilersuineq ingerlanneqarpoq sunniutigisinnaasai eqqarsaatigalugit siunnersuutigineqarsimasunut pitsaaliugassanut- aammalu pitsanngorsagassanut piareersaataasunut, saqqummiunneqartunut tamanut sunniutaasinnaasunut isiginninniarnerni.

Ataani tabel-imi kingunerisinnaasaannut misissueqqissaarnerup inernerit takussutissiarineqarput. Immikkoortuni tulliuuttuni sunniutaasinnaasut immikkut tamarmik naatsunnguamik nassuiaatitaqarput. Akornutaasinnaasumik sunniutaasinnaasut ilisarnaasersorneqarput pakkersimaarinninnissamut, sunniutaasinnaasut

minnerpaaffissaaniitinnissannut. Assingusumittaaq ajunngitsumik sunniuteqaatigisinnaasaannut ilisarnaasersorneqarsimapput, sunniutigisinnaasai ajunngitsut ilisarnaasersorneqarput annerpaaffissaanniitinnissaannut. pakkersimaarinninnissamut sunniutaasinnaasut siunnersuutigineqartut saqqummiunneqarput Ajunngequtai aammalu Sunniutissaasa pilersaarutaanniipput.

Tabeli 1-3: Kingunerisinnaasaasa misissueqqissaarnerani inernerit takussutissartaannut takussutissaq

Sumut tunngasoq	Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Sulisoqarneq			
Toqqaannaq atorfinitsitsineq	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Pitsaasut annikitsut
Suliffeqarnikkut toqqaannanngitsumik sunniutit	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut
Suliffimmi atukkat aammalu isumannaallisaaneq	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut
Ilinniartitsineq pikkorissaanerlu			
Piginnaanngorsaaneq	Pitsaasut annikitsut	Pitsaasut akunnattut	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Kalaallit suliffeqarfiutaanniit pisiortorneq			
Niuernissamut periarfissat	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut
Pisortanit isumaginnittoqarfinniit piumaffigineqarneq aammalu isertitat			
Pisortanit isumaginnittoqarfiini, nunap atorulersorneqarnerani kifpartuussinermilu tamaviaarneq	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut
Pisortat isertitaat	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Peqqissuseq			
Inuiaqatigiit peqqissusaat ilanngullugit nappaatinik nakorsaasarnerit aammalu sullisseriaatsit	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Inuiaqatigiit isiginnittaasiat			
Inuiaqatigiit ataqatigiinnerat / inuiaqatigiinni aporaattarneq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Eqimattat navianartumiittut	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Nunaminertanik atuneq piorsarsimassutsikkullu kingornuttakkat			

Iluarsartuullugu suliap piffimmi atuinera	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Sunnerneqarneq malunnangitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Sunniutigisinnaasa annertusiarortut sunniutai			
Suliassaqartitsinikkut unammilleqatigiinneq, pisortat tamaviaarnerat, inuiaqatigiit ataqatigiinnerat il.il.	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut akunnattut	Pitsaanngitsut annikitsut

1.4.1 Sulisoqarneq

Toqqaannaq atorfinitsitsineq

Toqqaannaq atorfinitsitsinerup kingunerisinnaasai sanaartornermi aammalu ingerlatsinerup ingerlannerani nalilersorneqarput sunniutigisinnaasai anunngitsut akunnattumiit annertuumillu sunniuteqarumaartut. Iluarsartuullugu suliami sulisussat 80-100 missaaniissapput sanaartornerup ammerpaaffiani aammalu ingerlanneqarnerani 150-175 missaaniissallutik. Kalaallinik amerlanernik sulisoqaraanni ajunngitsumik sunniuteqarnissaa ilimanaateqarsinnaaneruvoq.

Pingaartumik sanaartornerup nalaani inuit sanaartornermik suliallit ilinniagaqarsimasut ilinniagaqarsimangitsullu suliffissaqarsinnaagaluartut sulisussanut Kalaallit Nunaanneersunut suliffissat amerlanersaat paaanerup nalaani periarfissaassapput. Aatsitassarsiornermut ilinniarfimmitt allagartallit inuussutissarsiutinillu ilinniagaqarsimasut paaanerup ingerlanerani sulisussarsiarineqartassapput kiisalu Kalaallit Nunaanni illoqarfinnit allanit pinissaat naatsorsuutigineqarluni. Taamaattorli sulisussat amerlaqisut immikkut ilinniarsimasuusariaqarput aatsitassarsiorfinni assingusuni misilittagaqartariaqarlutik. Suliffiit taakku amerlanersaat nunanit allamiunit tiguneqartassapput, Suliffeqarfili pikkorissaanernik piginnaangorsaanernillu sukumiisunik nunaqavissunut ingerlatsissaaq atorfinnik qaffasinnerusunik tiguisinnaaniassammata.

Iluarsartuullugu suliaq piffimmi, nunap ilaani inuiaqatigiillu akornanni suliffissaqartitsinikkut sunniuteqarsinnaavoq. Suliffissaqartitsinnaanerup annertussusaani amerlassutsit killeqaraluartut, naatsorsuutigineqarpoq piffimmi, nunap ilaanilu qaffasissumik suliffissaqartitsinikkut annertuumik sunniuteqarsinnaasoq, sulilersitsinnaanermi periarfissat ilinniarsimangitsunut ilinniarsimasunullu annertusissammata. Inuit iluarsartuullugu suliami sulisorineqartut isertitaqarnerulernikkut malugissavaat, ajunngitsumillu sunniuteqarneruvoq tamanna illoqutigiit isertitaqarnerulernermikkut malugisinnaajumaagassaat.

Toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinerup sunniutai

Kuultisiorfik Kalaallit Nunaanni toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinikkut sunniuteqarsinnaavoq.

- **Toqqaannangitsumik suliffissaqartitsinikkut sunniutit** pilersinneqassapput pilersuisut aatsitassarsiorfimmu annerusumik pilersuisinnaajumallutik sullissinnaajumallutillu sulisussanik amerlanerusunik atuinerisigut.
- **Saniatigut suliffeqarnikkut sunniutit** pilersarput sutigut tamatigut suliat amerlanerulernerat aqutugalugu, tassami sulisut isertitaasa amerlanerulerneratigut (toqqaannartut toqqaannangitsullu) suliassaqarfinni allani nioqqutissat sullissinerillu amerlanerusut pisiarinqartalersussaammata.

Sunniutit toqqaanngitsut aammalu suliffissaqartitsilernerit sanaartornermi- ingerlatsinerullu ingerlanerani nalilersorneqarput nalinginnaasumik ajunngitsumik sunniuteqarumaartut. Iluarsartuullugu suliaq toqqaannangitsumik ajunngitsumik sunniuteqarpat piffimmi pisiortornikkut, nunallu ilaanit aningaasarsiornikkut ingerlataqarnermi inuiaqatigiinni annertuumik ataatsimut isigalugu sunniuteqassaaq.

Sanaartornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq, sanaartornermi atortussat annerpaartaat Kalaallit Nunaata avataaniit pissarsiarineqassasut. Taamaakkaluartorli naatsorsuutigineqarpoq, kiffartuussisut ilaat kalaaliujumaartut sanaartugassanik suliassinneqartartuusinnaapput atornerqarumaartussat katersisussat suliareqqaarneqarnerani sanaartortut aammalu kiffartuussinermik tunniussaqaqarumaartussat sanaartornerup nalaani. Iluarsartuullugu suliami tunniussaqaqarsinnaasut ingerlatsinerup nalaani periarfissaqartuupput suliffeqarfiit mikisut akunnattullu kalaallinit ingerlanneqartut. Iluarsartuullugu suliami naatsorsuutigineqarpoq inuttut isertitat qaffatsinneqassasut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu suliffeqarnikkut, ilapittuutaassaarluni tunisassiat piumaneqarnerisa sullissinermilu tunniussaqaqarsinnaanerup qaffannissaanut.

Sulinermi atukkat sullivimmilu isumannaallisaaneq

Sulinermi atukkanik naapertuilluartunik, sulisunut kajungernartunik kiisalu oqartussaqaqarfiit kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussaqaqarfiit kiisalu sulisartut kattuffiata SIK-p piumasaanut naapertuuttunik pilersitsisoqarnissaa Suliffeqarfiup akisussaaffigissavaa. Kalaallit Nunaanni oqartussaqaqarfiit pingasut sulinermi atukkanik aqutsisuupput:

- Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik suliffimmi peqqissusermut isumannaallisaanermullu akisussaavoq.
- Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermut Naalakkersuisoqarfik
- Avataaniit sulisussarsiorarneq akulerutsitsinerlu pillugit Danskit Oqartussaqaqarfiat Kalaallit Nunaanni najugaqarnissamut sulinissamullu qinnuteqaatinik suliaqartarpoq.
- Ataatsimut isumaqatigiissutit naammassineqarnissaat siunertaralugu Nalunaq A/S-ip SIK-mut isumaqatigiinniarnernik aallartitsinissani naatsorsuutigaa.

Kuultisiorfimmi sulisut Najugaqarfimmi inissinneqassapput. Najugaqarfik, inunnut 100-inut najugaqartitsiviusinnaasoq, immap ungasinngisaani pilersinneqassaaq. Najugaqarfik nunani assigiinngitsuni piumasaqaatit naapertorlugit ilusilersugaavoq. Naatsorsuutigineqarpoq najugaqarfimmiissasut ineqarfiit, igaffik nerisarfillu, errorsisarfik, marraajartarfik taarsertarfillu, kiisalu sukisaarsaartarfik kiisalu allaffeqarfik. Igaffik seqqitaatinik ikuallannissamut illersugaavoq. Najugaqarfimmi immikkoortut allat najukkami seqqittaammik qapuserartermillu illersugaapput. Najugaqarfik suliariniakkami nassuiarneqarsimasoq nappaalasoqarnerata nalaani, soorlu COVID-19-ip nalaani ingerlanneqarsinnaasunngorlugu peqqissutsimut ilisimasalinnik suleqateqarluni ilusilersorneqarsimavoq.

Atortussiorlut tamarmik ataatsimut, maskin-at oqimaatsut, portussutsit aammalu nukissiuutit ilanggussuunneqarput, aatsitassarsiorfimmiissangatinneqarput isumannaatsuusinnaasut, ajutooratarsinnaanerilli pinaveersaartinnissaannut. Aatsitassarsiorfimi ajutoorsinnaanerit ulorianaataat piffimmiinnermit atassuteqarput ulorianartulimmi suliffiummat. Iluarsartuullugu suliap nalinginnaasunik imaqarnissaa ilimanaateqarpoq pinartunut sillimaniarnernut piareersimanissanut, tamakkununga ilaapput, qaartiterinerit, ujaqqanik nakkaasoqartarnera, nammineerluni suliaqartarnerit, assartuutunik ingerlattakkanik ajutoorsinnaanerit, kemikaliat ulorianartut, ikuallannerit, quaattoomerit, naannerit aammalu nakkarnerit. Ulorianartut taakkua tamarmi pisinnaanerisa inerneraat sivikinnerusumik sivilisinerusumilluunniit ajutoornerit, aammalu ajornerpaatillugu toqutigineqarsinnaallutik.

Suliffeqarfii pilersissavaat peqqinnissamut- sillimaniarnermullu pilersaarutit, aalajangersimasumik ineriartortitaq suliassat assigiinngitsut aallaavigalugit, sanaartornerup nalaani naammassineqartussat aammalu suliaqarnerit nalaanni matussuserniarlugit tapersersuinissaq aatsitassarsiorfiup ingerlanneqarnerani. Emergency Response Plan (ERP) Ikiugasuarnissami iliuusissaq ineriartortinneqassaaq peqqinnissami- isumannaallisaaanermi- aammalu avatangiisinut sillimaniarnerni pisunut suliaqarsinnaanikkut taama ittunik pisoqariasaarsinnaanerani. ERP-ip ineriartortinneqarnerani periusissat attuumassuteqartut ineriartortinneqassapput suliffissuit peqatigalugit atugassaqtitsilluarnikkut aammalu pisariaqartunik atortussaqtitsinikkut pisariaqartunillu sakkussaqaanikkut tamakkununga pinartunik pisoqarnerani malinneqartussanik.

Suliffiup iluani atugassarititaasut aammalu suliffimmi avatangiisit nalilersorneqarput annikitsunnguussasut sunniutissaalu aamma annikitsunnguussasut iluarsartuullugu suliap ingerlanerani tamani. Iluarsartuullugu suliaq naammassineqassaaq nuna inuiaqatigiillu sulisinnaaneri peqatigilluinnarligit. Iluarsartuullugu suliap ingerlasup annertussusaa malillugu naatsorsuutigineqanngilaq malunnaatilmik sulisussanik isaasoqarnissaa sulinermi atugassarititaasunut akornutaasinnaasunik sunniuteqartussanik aammalu suliffiup avatangiisaanut ingerlatsinermi sunniuteqartussanik.

1.4.2 Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu

Kuultisiornerup nalaani sulisut ilinniagaqarsimanngitsut 30-35 pisariaqartinneqartussaagaluartut taamaattoq suliart suliarissagaani piginnaaneqarfiusariaqartut tassaapput sulisunut Kalaallit Nunaanneersunut amerlanerpaanik suliffissaqartitsiviusussat. Nunaqavissut amerlanerpaat suliariniakkami sulinissaat angujumallugu piginnaasat pigineqareersut suliffimmilu pisariaqartinneqartussat assigiinnginnerat matussuserniarlugulusooq annertuumik piginnaanngorsaasoqartariaqarpoq.

Sulisussat pisariaqartitat pineqarsinnaasullu assigiinnginnerat qanoq iliuuseqarfiginiarlugu Nalunaq A/S ilinniartitsinerit pioreersunik suleqateqassaaq. Inuussutissarsiutinut ilinniartitsinerit soorlu Kalaallit Nunaannit Teknik-kimut Ilinniartitsinerit (KTI), kiisalu Aatsitassarsiornermut Ilinniartitsinerit piginnaanngorsaaneq pillugu suleqatigiinnermi tamatumani suleqatini pingaernerussapput.

Sulisunik ilinniartitsinerup pikkorissaanerullu sunniutaat pitsaasuussapput, tassaassallutillu suliffimmi sungiusarneq, ilinniartitsinerit ilinniartitsinerit kiisalu KTI peqatigalugu ilinniartitsinerit, kiisalu suliffimmi ilinniartitsinerit kuultisiorfiup neqeroorutai. Sanaartornerup piiaanerullu nalaanni sunniutit pitsaasutut, annikitsumik akunnattumillu sunniuteqartussatut nalilerneqarput. Najukkami, nunap immikkoortuani nunalu tamakkerlugu sunniutaat sulisut

sumiuussusii apeqqutaallutik annertussuseqartassapput. Aatsitassarsiorfimmi sulisut, aatsitassarsiornermut ilinniarfimmi ilinniarfinnilu attuumassuteqartuni allani ilinniartut.

1.4.3 Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq

Aatsitassanut Inatsimmi § 18, imm. 2 naapertorlugu attaveqarnermi atortunik, atortussanik, sakkunik, maskiinanik, nioqutissanik sullissinernillu pissarsiniarluni isumaqatigiissusiornerit Kalaallit Nunaanni suliariumannittussarsiorneqartartussaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigulluunniit unammillersinnaanngippata suliffeqarfiit nunani allaneersut suliariumannittussarsiornermut siumoortumik peqataasinnaatitaasut neqeroorsinnaatitaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigullu unammillersinnaasutut isigineqarunik suliariumannittussatut isumaqatigiissuteqarfigineqartassapput.

Isumannaallisaaneq atortulersuutillu pillugit Kalaallit Nunaanni teknikkikkut aalajangersakkat qassiit sanaartornerup paaanerullu nalaanni atuupput. Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik Kuultisiorfimmi Nalunami ikiuuteratarsinnaasunik nassaarniarnermi tamakku isiginiarneqassapput.

Sanaartornerup nalaani pilersuineri attaveqarnermilu illutanik sanaartortoqassaaq, soorlu najugaqarfiit tamarmik, toqqorsiviit, akuiaavik, imermik imigassamik saliivik, anartarfiit imaannik saliivik, kiisalu innaallagissiorfik sananeqassapput.

Pisiortornermi malittarisassanik piareersaasoqarnikuuvoq kalaallinik tuniniaasussanik iluarsartuullugu suliami, tamannalu siammarterneqarnikuuvoq soqutiginnittunut aammalu soqutiginnissinnaasunut naapitsineri marts-imi 2021-imi. Pisiortornissamut politikki SIA-p nalunaarusiaani ilanngussaq 4-imi ilanngunneqarpoq. Politik-kip nassuiarppaa Nalunaq A/S-i pisussaasoq peqataanissaminut Kalaallit Nunaanni isumaqatigiissutinik suliffeqarfinnut kalaallinik pigineqartunut agguataarinissaminut, teknikkikkut pilersaarinikkullu unammilleqatigiissinnaaneq aatsitassarsiornermi inatsit malillugu § 18, stk. 2, qulaani eqqaaneqareersutut. Kalaallit suliffeqarfiutaat, soqutiginnittut tunisassianik tunioraanissaminut kiffartuussinissamullu suliaqarnissaminut, kajumissaarneqarput allatsissasut Nalunaq A/S-imi pisiortorfiup database-anut.

Piffimmi suliffeqarfiit sunniutigisinnaasai ajunngitsut pisiortorfittut kiffartuussineri logistik-imik ikiusinnaanermi nalilerneqarpoq naammaannartumik ajunngitsumik kinguneqarsinnaasq sanaartornermi ingerlatsinermilu.

1.4.4 Innuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerit pisortallu isertitaat

Pisortat, attaveqaasersuutit sullissinerillu artorsartitaanerit

Iluarsartuullugu suliap sunniuteqaqataaffigissavai nunap atortulersugaanera pisortallu sullissineri soorlu silaannakkut angallassinert, nassiussalerinerit, nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnerit, nakkutilliusut suliaat, politiit, Kalaallit Nunaanni akileraaruseriffik aammalu Qallunaat Nunaanni nunamit allamiunut kiffartuussineq peqqinnissamullu kiffartuussineq.

Taakkua pinngitsoortinniarlugit ajutooratarsinnaanermut sillimaniarnerit suliffeqarfiit qanimut soqutigisaqatigiit oqaloqatigissavai (Kommune Kujalleq, Kalaallit Nunaanni

Peqqinnissaqarfik, Kalaallit Nunaanni angallannermi suliallit il.il.) assingusunik tunngassutilinnut ilungersunartunik sulialinnut.

Kingunerisinnaasai pisortat nunap atortulersugaaneranut aammalu kiffartuussinermi, taassumalu aamma ataani pinartoqartillugu peqqinnissaqarfinni kiffartuussinermi nalilersorneqarpoq annikitsumik akornutaasinnaasoq sanaartornermi- ingerlatsinermilu- aammalu aatsitassarsiorfiup matunissaanut ingerlanissami iluarsartuullugu suliap annertussusaa aallaavigalugu. Pisortat suliffeqarfiutaannut iluarsartuullugu suliap sunniutissai naatsorsuutigineqarput killeqassasut iluarsartuullugu suliap annertussusaa aallaavigalugu. Nunani allamiut Kalaallit Nunaata iluani ingerlaarfissani timmisartuunneqassapput. Narsarsuarmiit toqqaannaq piffinnut assartorneqassapput. Piffimmi inuiaqatigiit piffimmut immakut angallanneqassapput, annerusumik Nanortalimmiit aammalu Qaqortumiit. Suliffeqarfiit piffimmi sunniuteqaqataasinnaapput peqataanikkut sanaartukkap ilaani suliassinneqarnikkut imaluunniit nammineq angallatit atorlugit sulisunik assartuinikkut Nanortalimmi isumannaallisaaffimmut.

Pisortat isertitaat

Qallukkanut akiliutit (royalties), ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat isertitativullu akileraarutit aqqutigalugit kuultisiorfik pisortanut isertitaqaataasussatut naatsorsuutigineqarpoq.

Nalunaq A/S qalluinnermut akiliutinut 2,5%-inik akiliisassaaq, 62,15 mio kr-usussatut naatsorsuutigineqartunik. Ingerlatseqatigiiffiit 25%-imik akileraaruteqarput, katillugit 212,95 mio kr-ussagunavissunik, ukiullu tallimat ingerlaneranni katillugit 275,10 mio kr-inik amerlassuseqassallutik. Kalaallit nunanillu allaneersut sulisut amerlassusii apeqquaaallutik ukiumi atatsimi sanaartornerup ingerlanerani aammalu ukiuni tallimani ingerlatsinermi agguaqatigiissillugu 143,13 mio kr-it isertitanit akileraarutigineqassasut.

1.4.5 Innuttaasut peqqissusiat

Ajoqutaasinnaasut soorlu nipiliorneq, pujoralammik silaannarmillu aniatitsineq suliariniakkap avatangiisinut sunniutissanik naliliinermi nalilersorneqarput. Tamakku sunniutaat sanaartornerup paaanerullu nalaanni annikitsuinnaasussatut aammalu Napasorsuup Qooruani kiisalu Amitsup Saqqaata Kangerluata ilorpasinnerusortaannaani atuuttussatut nalilerneqarput. Kuultisiorfik Nanortalimmiit 32 km-inik ungasissuseqarmat nunaqarfillu qaninneq 18 km-inik ungasissuseqarmat tamakku inuit peqqissusiannut sunniuteqassanngillat.

Kuultisiorfimmut avataanit suliartukaasoqassagaluartoq taakku aatsitassarsiorfimmi najugaqartassapput aammalu nunanit allanit suliartortut Narsarsuarmi mittarfimmiit angallatit atorlugit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallanneqartartussaammata sulisartut nunat allamiut nunaqavissullu akuleruppallaartarnaviannngillat. Kalaallit Nunaanni sumiiffinnit allanit suliartortut aqqutit taakku atortassavaat. Avataaniit suliartortut najugaqartullu akuleruppallaartassanngimmata nappaatit tuniluuttut soorlu kinguaassiutitigut nappaatit tuberkulosillu qaffariarnissaat ilimagineqanngilaq.

Sulisartut najugaqarfiini kiisalu sulisartunik aatsitassarsiorfimmut tassanngalu angallassinermi nappaatinik siaruatsaaliuisoqartariaqarnera COVID-19-imik nappaalanerup erseqqissarpaalusooq. Nalunaq A/S COVID-19-imut suleriaatsinik aalajangersimasunik 2020-mili misissueqqaarnerni malittarineqalersimasunik (SOP) atuutsitsilerpoq.

Inuit peqqissusiannut sunniutissaa pitsaanngitsutut taamaattorli annerusumik malunnaateqanngitsussatut nalilerneqarpoq. Kuultisiorfik isertitanik amerlanerulersitsineq pissutigalugu sulisartunut nunaqavissunut ilaqutaanullu peqqinnerulersitsisinnaavoq. Suliariniakkap angissusia suliarortullu killeqarnerat pissutigalugu inuit peqqissusiisa pitsaanngitsumik sunnigaanissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

1.4.6 Inuit atugaannut tunngasut

Inuit ataatsimoornerat / aporaaffii

Suliarortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartannginnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataatsimoornerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassangatinneqarput

Nunaqqatigiikkuutaani inuit atugaannut sunniutit kuultisiorfiup ingerlanerata immikkoortuini tamani pitsaanngitsutut annikitsumilli sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq. Suliarortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartannginnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataqqatigiinnerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassangatinneqarput.

Innuttaasut ajornartorsiutinut qanissinnaasut

Suut misissuiffigineqarnissaannik aalajangiinermi inuit ajornartorsiutinut qanerartarsinnaasut tassaatinneqarput:

- Tarnikkut innarluutillit imaluunniit ikiaroomniutinit imigassamilluunniit sunnigaasimasut.
- Inoqutigiit aalaakaasumik suliffilittaqqanngitsut
- Angutit inuusuttut suliffeqanngitsut

Inuit ajornartorsiutinut qanittut Kuultisiorfimmit toqqaannartumik sunnerneqassangatinneqanngillat. Tamatumalu peqatigisaanik inuit ajornartorsiutinut qanittut kuultisiorfimmittaaq toqqaannartumik iluaqutissarsinaviangillat, soorlu suliffeqarnikkut iluaqutissarsiassaraluit eqqarsaatigalugit. Taamaattorli Nanortalimmi pikkorissarnissamut periarfissatigut tapersersuinikkut, kiisalu pikkorissarnerup kingorna sulilernissamut periarfissiinikkut, inuusuttut amerlanerusut suliffissaaleqjunnaarumallutik Majoriami pikkorissarnissamut kajuminnerulersinneqarsinnaapput.

Inunnut ajornartorsiuleratarsinnaasunut sunniutit pitsaasutut sunniuteqangaanngitsutulli nalilerneqarput.

1.4.7 Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat

Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atorneqarnera

Isumannaallisaneq pissutigalugu sanaartornerup nalaani kuultisiorfimmu isertoqaqqusaanaviangilaq. Killilersuinerit tamakku suniutaat annikitsuinnaassapput Itillersuup nunataata piniagassarsiorfiusarnera katersuiffiusarneralu annikimmata. Kuultisiorfiup talittarfia eqqaasanngikkaani Kuultisiorfiup eqqaani imaq piniarfittut asiarfittullu killilersugaanngilaq.

Tasiusap eqqaani savaateqarfiit pingasuupput Nanortallillu eqqaani tallimaallutik. Taakku kuultisiorfimiit sunnigaanaviangillat.

Sanaartornerup nalaani Saqqaatigut angalasut pram-minik 40-50-inik amerlanerulissasut missingerneqarpoq. Piiannerup nalaani angallat ataasiinnaq sapaatit akunnerannut angalasassaaq. Imaatigut angalaneq kangerlummi aalisarnermut sunniuteqassanganneqanngilaq.

Kuultisiorfeqarfimmi nunaqavissut nunamik atuinerannut sunniut pitsaanngitsuusussatut kuultisiorfiulli ingerlanerani tamarmi annikitsuinnaasussatut nalilerneqarpoq.

Kulturikkut eriagisassat

Inuit illukui ikittunnguit kangerliumarngup avannarpasissuani ippit, ilaat kuup akuanit 500 meterinik ungasissuseqarput (ulinnganerani). Tamakku akuersissuteqarfiup avataaniimmata annerusumik eqqarsaatigeqqinneqanngillat. Aatsitassarsiornermit innarlerneqarnaviannngillat.

Kulturikkut kingornussarsianut sunniutaasussat pitsaanngitsutut sunniuteqangaanngitsutulli nalilerneqarput. Ajornartinnagu pisariaqartillugulu qanganisaqarfiit ungaluneqartassapput maskiinarsuarnit innarlerneqaqunagit.

1.4.8 Sunniutit kattunneri

Sunniutit kattunneri tassaapput suliariniakkap sunniutai tulleriat, alliarortut, kattuttulluunniit sulianut ingerlareersunut, pilersaarutigineqartunut aamma / imaluunniit ilimagineqarluartunut kattukkaangata pilersartut. Innuttaasunik sullissiviit atorneqarnerulererat eqqarsaatigalugu sunniutit kattussinnaanerat Kujataani napparsimaveqarnermut tunngatillugu immikkut aarlerinartogartinneqarpoq. Aatsitassarsiorfiit pingasut kiisalu mittarfik ataatsikkut ataatsikkuungajallutilluunniit sanaartorneqalissagaluarunik ajutoorfiussagaluarunilluunniit Qaqortumi napparsimavik tamarmik isumalluutigisussaavaat.

Sunniutit kattunneri annermik sulisussat unammilleqatigiissutigineqarnerannut aammalu innuttaasunik sullissiviit soorlu napparsimaveqarfiup ilungersortitaanerulerinerinut tunngassuteqarput. Sunniutit pitsaanngitsutut sanaartornerup nalaani annikitsumik imaluunniit piiannerup nalaani akunnattumik malunniuttussatut nalilerneqarput.

1.5 Sunniutinut pissarsiassanullu pilersaarut

Sunniutissanik naliliinerit tunngavigalugit pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutissamut missingiut suliarineqarsimavoq. Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutikkut siunertarineqartartoq tassaavoq innunut sunniutissat pillugit naliliinerimi paasisat oqartussanut kikkunnullu attuumassuteqartunut isummerfigitissallugit. Sunniutissat Pissarsiassallu pillugit Isumaqatigiissummut ilaassapput Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarut ilanngussatut ilanngunneqartussaq, tassungattaq ilaassapput innuttaasunik tusarniaanermi qisuariaatigineqartut. Sunniutinik Pissarsiassanillu Isumaqatigiissusiornermi (IBA) piumasaqaatit suleriaatsillu Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfiup oqaasertaligai malinneqassapput.

Sunniutai- aammalu ajunngequtaasa pilersaarutaannut suliarinnittoq annertunersumik sunniuteqassaaq ilisarinninnikkut SIA-p nassuiaatigisimasaatut tulliuuttut:

- **Anguniagaq pingarneq:** tassani sunniutit tamani anguniakkat nassuiarneqarput

- **Ajoqutinik minnerpaatitsiniutini iluaqutinillu annerpaatitsiniutini** anguniagaq anguniarlugu iliuusissatut siunnersuutigineqartut nassuiarneqarput. Suliniutit tamakku aatsitassarsioqatigiiffimmit, oqartussanit imaluunniit innuttaasunit aallarneqarsinnaapput.
- **Ajutoorfiusinnaasut taamaattussatullu naatsorsuutigineqartut:** tassani nalunaarsorneqarput anguniakkat anguneqassappata pissutsit qanoq ittariaqarnersut imaluunniit anguneqarnissaanut aporfiit suusinnaanersut
- **Takussutissat uppersarneqarsinnaasut:** anguniagassiarineqartunik kuultisiorfiup angusaqassusianik uuttuinnermi takussutissat atorneqarsinnaasut.

Table 1.4: Pissarsiassanut sunniutissanullu pilersaarut

Sunnitip suussusia	Anguniakkat pingaarnerit	Ajoqutiniq minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit	Ajutoorfiusinnaanera pisussatullu naatsorsuutigineqartut	Takussutissat uppernarsarneqarsinnaasut
Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	Sanaartorerup nalaani Nalunaq A/S-imi sulisut affaasa nunaqavissuunissaat anguniagaavoq. Sulisut nunaqavissut sapinngisamik amerlanerpaatinneqassapput, pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaassusii, misilittagaat immaqalu nuussinnaassusiat apeqqutaassaaq.	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami sulisussarsiornermi periaasissiorluni nunaqavissut atorfinitsinneqarnissaannik pingaartitsiviusumik, suliffissat nittarsaalluarneqassallutik, kiisalu najukkami suliffissarsiuussisarfiit sulisartullu peqatigiiffii suleqatigineqassallutik. Sulisoqarnermi atorfinitsitsisarnermilu politikkit erseqqissut pilersinneqassapput. Kuultisiorfimmi suliffissat pillugit sulisitsisuujuunartut paasissutississallugit, aamma paasissutissanik aatsitassarsiorfimmi, najugaqarfimmi saqqumisitsisassalluni suliffiit assigiinngitsut pillugit paasissutissanik aalajangersimasunik ilalinnik. Sanaartorerup nalaani suliffissat pillugit nassuiaatit piumasaqaatillu suliaralugillu saqqummiuttassallugit, taakkunani piginnaasassat oqaatsitigullu piumasaqaatit saqqummiunneqassapput. 	Sulisut najukkameersut pissarsiarineqarsinnaapput taavalu sanaartorerup piiaanerullu nalaanni kuultisiorfimmi sulinnissamut soqutiginnillutik <ul style="list-style-type: none"> Piginnaasat piumasaqaatigineqartut kiisalu najukkami piginnaasat pissarsiarineqarsinnaasut nikinganerat suli aporfuuvoq. Najukkami sulisitsisut sulisinnissaat ajornakusoorpoq kuultisiorfimmi paarlakaannerup kingunerisaanik. Aatsitassarsiornerup inuusaatsimut qangatoortumut sanilliullugu allanngorarfionera pissutigalugu najukkami 	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami, Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaanni sulisitsisut amerlassusii Suliffinni assigiinngitsukkuutaani tamani sulisut nunaqavissut amerlassusii. Sulisussarsiortoqartillugu nunaqavissut qinnuteqartut amerlassusii.

		<p>Paasissutissat tamaat ittut kikkunnet attuumassuteqartunut pissarsiareriaannangortinneqassapput, aamma nunaqqatigiinnut, Kommune Kujallermut, kattuffinnut kiisalu inuussutissarsiutinut ilinniartinnut,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni tusagassiorfitsigut, nuna tamakkerlugu nittarsaasarfinni, soorlu www.suli.gl-imi suliffissat nittarsaattassallugit kalaallisut danskisullu oqaasertalerlugit. • Najukkami atorfinnut qinnuteqarsinnaasut pissarsiarisinnaajumallugit Nanortalimi suliffissarsiuussisarfinnik (Majoriaq), inuussutissarsiutinut ilinniartinnik kiisalu Kommune Kujallermi Kalaallillu Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartunik suleqateqassalluni kiisalu sulilernissaq sioqqullugu pikkorissarnikkut piginnaaneqarnissaat qularnaassallugu. • Piiaanerup ingerlanerani sulisut nunaqavissut amerlanerulersikkumallugit suliitigaluni pikkorissarnernik ineriartortitsissalluni • Sullivimmi avatangiisit kajungernartut pilersissallugit tamatumani 	<p>sulisitsisut samminissaat ajornakusoorpoq.</p>	
--	--	--	---	--

		<p>assigiinngisitaarneq sammineqassalluni, suliffissanik arnat ilisimalersinniarnersigut qinnuteqarnissaannullu kajumissaarnerisigut arnat naligiissitaallutik atorfinitinneqarnissaat tapersorsorlugulu anguniassallugu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit kulturiminnut ataannarnissaannik aatsitassarsiorfimmi periarfississallugit, soorlu kalaaliminissaqartitsinikkut, najugaqarfimmi sunngiffimmi sammisassaqartitsinikkut attaveqaatinullu periarfissiinikkut. • Kalaallit nunanillu allaneersut kulturikkut paaseqatigiinnissamut sungiusassallugit ataqeqatigiinneq kulturikkullu mianerinninneq siuarsarumallugit. • Kujataani inoqarfiit soorlu Nanortallup, Qaqortup, Alluitsup Paatalu akornanni angallasserup annertunerulersinneqarsinnaanera misissussallugu Attaveqarnermut Naalakkersuisoqarfiup ataavartumik oqaloqatigisarneratigut. 		
Sulinermit atugassarititaasut aammalu sullivimmi	Sulinermit atugassarititaasuni kiisalu sullivimmi	<ul style="list-style-type: none"> • Sulinermit atukkat Kalaallit Nunaanni piumasaqaatinut naapertuuttut, 	Qanoq iliuseqarnissamut najukkami oqartussat	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarneq pillugu aaqqiagiinngissutit

<p>avatangiisitigut isumannaallisaaneq</p>	<p>isumannaallisaanermi nunap inatsisai nunallu tamalaat suleriaasii pitsaasut malinneqassapput. Kuultisiorfimmi ajutoornerit pinaveersarneqassapput.</p>	<p>suliffeqarnermullu tunngasutigut equngassuteqalersitsinngitsut pilersikkumallugit SIK kattuffiillu allat siusinaartumik ingerlaavartumillu peqataatinneqassapput.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarnerneq ilaqutariinnut naleqquttoq pilersikkumallugu kiisalu qangatukanneq inuusaaseq attanneqarsinnaanngorlugu angerlartarnerit akulikissusii isiginiarneqartussanngorlugit sulisut paarlakaanneri aqqissorneqassapput. • Suliffimmi inuit assigiinngisitaarnerat suliffiullu innimiilliorfiunnginnissaat pilersissallugit (takuuk assigiinngisitaarneq kulturilu pillugit immikkoortoq 7.2.1) • Sulisut najugaqarfii nunani tamalaani periaatsinut naapertuuttunngorlugit aaqqissuunneqassapput. • Sulisut tuluttut, danskisut kalaallisullu naammagittaalliornissamut periarfissaqassapput. • Nalunaarut nr. 1168-ikkut piumasaqaatit naapertorlugit sanaartornerup aallartinnissaa sioqqullugu sullivimmi isumannaallisaanermut naliliineq piareersarneqassaaq. 	<p>pisariaqartinneqartunik piginnaasaqarput.</p>	<p>naammagittaalliutillu amerlassusii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sulisut piginnaanngorsakkat amerlassusii • Akunnernut suliffinnut sanilliullugit ajutoornerit amerlassusii. • Ajutoornerit pissutigalugit piffissat annaasat
--	---	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Upalungaarsimaneq aallarussigasuarmissarlu pillugit oqartussat qanimut suleqatigisaqassapput. • Suliat pingaarnerit pillugit suleriaatsinut isumannaatsunut periusissiuksalluni Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi atuutsinneqartuartsanik. • Akuiaavik atortullu sullivittut isumannaatsuutinneqassapput. • Sulisut tamarmik ajoquseqqunagit peqqiilliuleqqunagillu paasissutissat, allagartat, ilitsersuutit, pikkorissaanerit nakkutilliinerillu isumagissapput. Atortunut ilitsersuutit suliffimilu atornissaanut ilitsersuutit tuluttut, danskisut kalaallisullu allassimasunngorlugit piareersimatinneqassapput. • Isumannaallisaanermut kisitsisit katersortarlugillu malinnaavigissapput, aamma ajutooqqajarfiit navianartulillu ilisimaneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat malinnaavigineqassapput. • Suliffeqarfiup iluani ajutoornissamut isumannaallisaaneq pillugu aqutsisussanik, siunnersuusiortartussanik, 		
--	--	--	--	--

		<p>paasissutissiisartussanik nakkutilliisussanillu ataatsimiitalianik pilersitsissalluni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sullivimmi isumannaallisaanermut qaffasissumik aqutsinermut akisussaaffik Kuultisiorfimmik ingerlatsisoqatigiinnut inississallugu. • Aatsitassarsiorfimmi ajutoornermut akuttunngitsumik sungiusartitsisassalluni. • Suut suliat angallatillu angalaneri oqartussanut attuumassuteqartunut siumoortumik nalunaarutigisassallugit • Kuultisiorfimmi minnerpaamik inuit marluk sullivimmi isumannaallisaanermut qaqugukkulluunniit pikkorissarsimasuusarnissaat qularnaassallugu. • Sulisut akornanni imigassartorneq aangajaarniutitornerluunniit akuerinngilluinnassallugit. • Nunanit allanit suliaartortut Kalaallit Nunaanni inatsisinik malittarisassanillu ilisimasaqarnissaat qularnaassallugu. 		
Sulisut nunaqavissut ilinniartitaanerat, pikkorissarneqarnerat	Sulisut nunaqavissut aatsitassarsionermi sulinermikku	<ul style="list-style-type: none"> • Aatsitassarsionermut teknik-kimullu ilinniakkanik (soorlu AMU-p ataani pikkorissarnernik) kiisalu suliffimmi sungiusartarnermut atasunik 	Najukkami sulisussat aatsitassarsiorfimmu tunngasunik piginnaanngorsamissamullu	<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit naleqquttunik piginnaasallit suliffinnut qinnuteqartut procentii

<p>piginnaangorsarneqarnerallu</p>	<p>misilittagaqalernermikkullu piginnaangorsarneqarnerat. Kalaallit inuussutissarsiutinut ilinniagaqartut sullivimmik misiliinissamat neqeroorfigineqassapput.</p>	<p>pilersitsinissaq pillugu Aatsitassarsiornermut ilinniarfik inuussutissarsiutinullu ilinniarfiit allat suleqatigissallugit.</p> <ul style="list-style-type: none"> Najukkami oqartussat, ilinniarfiit kiisalu sulisartut kattuffii peqatigalugit sulilernissaq sioqqullugu piginnaangorsaanerit kiisalu suliffimmi sungiusarnerit ingerlatissallugit. Sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaangorsarneranni periaasissamik ineriartortitsissalluni, aamma sulisut qanoq sulisoriinnarnissaat suliffimmilu qaffakkiartornissaat pillugu. 	<p>piginnaasanillu ineriartornissamullu kajumissuseqarput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ilinniagaqartut Nalunami suliffimmi misiliinermik naammassinnittut amerlassusii
<p>Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq</p>	<p>Pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaasaat, misilittagaat unammillersinnaassusiallu naapertorlugu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut sulisinneqarnissaannik isumaqatigiissusiorfigisassallugit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Niuerniarnermi politikki najukkami pilersuisunut tapersersuiffusoq atuutisillallugu kiisalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut akitigut teknikkikkullu unammillersinnaassusiat pillugu naliliinermi tunngavigineqartartussanik saqqummiivigissallugit. Najukkami suliat imarisaat pillugit periusissiusalluni pingaartumik pilersuisut ineriartornissaat qitiutillugu, tamatumanilu najukkami suliffeqarfinnik unammillersinnaangorlugit nukittorsarnermi periusissiaq ilaavoq. 	<p>Najukkami suliffeqarfiit sullinnissamat naammattunik piginnaasaqarput. Ajoqutaasinnaasut: Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut suliffeqarfinnut nunanit allaneersunut unammillersinnaanginnerat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut isumaqatigiissutit amerlassusii Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit nalingi (DKK-inngorlugit aammalu isumaqatigiissutit tamarmiusunit %-inngorlugit). Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik

		<ul style="list-style-type: none"> • Suliariumannittussarsiuutissallugit annikitsukkuutaanngorlugit Suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami piginnaasanut naapertuuttunngorlugit tamatumuunalu najukkami annerusumik unammilleqatigiinnissaq siuarsarniarlugu. • Suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami suliffeqarfiit pisinnaassusiinut naapertuuttut nassaarisassallugit najukkamilu Suliariumannittussarsiuutissallugit. • Kalaallit Nunaanni angallassillutillu assartuisartut Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut attavigissallugit. • Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersinniarlugit TUSASS qanimut attavigineqassaaq. 		<p>isumaqatigiissutit amerlassusii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarfinnut Kalaalli Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit • Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut suliariumannittussarsionerm ut peqataasut amerlassusii.
Innuttaasunik angallassinerep, pilersuinerullu sullissinerullu atorneqarpallaalerlutik artorsartitaanerart	Innuttaasunik angallassineq, pilersuineq sullissinerlu kuultisiorfiup sullissinernik pisariaqartitsinerulernera pissutigalugu artorsartitaanaviangillat.	<ul style="list-style-type: none"> • Kommuniip sullissinerinut kuultisiorfimmi suliart ilungersortitsinerulernissaat pillugu Kommune Kujalleq qanimut oqaloqatigineqassaaq. • Upalungaarsimaneq kiisalu sulisunik nunanit allaneersunik napparsimaveqarfimmit sullissineq 	Pisortani oqartussat iliuuseqarnissamat naammattunik piginnaasaqarput kiisalu naammattunik sulisussaqaarlutillu aningaasassaqaarlutik.	

		<p>pillugu Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut oqartussat qanimut oqaloqatigalugit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni angallassisartut kiisalu Royal Arctic Line qanimut oqaloqatigalugit. • Attaveqaatit pisariaqartut pilersinniarlugit TUSASS qanimut oqaloqatilugit. 		
Innuttaasut peqqissusiat	Nappaatit tunillaattartut naammattuugassaasarput.	<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinit allaneersut Narsarsuarmit kultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit. • COVID-19 pillugu Suleriaasissiami aatsitassarsiorfimmi atortinneqartussami iliuuserineqartut ilassuteqartussaapput – soorlu misissuisarneq, mattussigallarneq kiisalu paarlakaannermut atatillugu akiuussutissinneqarsimanissamik piumasaaqatit. 		
Inuit atugaannut tunngasut	Kultisiorfimmi inuit aporaattarnerannik pinngitsuuniarneq	<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinit allaneersut Narsarsuarmit kultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit. • Suliffimmi inuit assigiinngisitaarnerat suliffiullu innimiilliorfiunnginnissaat pilersissallugit 		

		<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami atorfinnut qinnuteqarsinnaasut pissarsiarisinnaajumallugit Nanortalimi suliffissarsiuussisarfirmik (Majoriaq), inuussutissarsiutinut ilinniartinnik kiisalu Kommune Kujallermi Kalaallilu Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartunik suleqateqassalluni kiisalu sulilernissaq sioqqullugu pikkorissarnikkut piginnaaneqarnissaat qularnaassallugu. • Nanortalimmi Nunaqqatigiit Ataatsimiititaliaat kiisalu Alluitsup Paani Tasiusamilu nunaqarfiup aqutsisui akuttunngitsumik ataatsimeeqatigineqartassapput. 		
<p>Nunamik atuneq kulturikkullu kingornussat</p>	<p>Isumannaallisaaneq innarlingikkaluarlugu sapinngisamik annikinnerpaamik killilersugaallutik nunaqavissut Nalunap eqqaani nunamik atuisinnaassasut.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Angallatit angallavissaat najukkami oqartussanut ilisimatitsissutigineqartassapput • Kalaaliminersiniartarneq • Ajornartinnagu pisariaqartillugulu qanganisaqarfiit ungaluneqartassapput maskiinarsuarnit innarlerneqaqqunagit. Ilaatigut kuultisiorneq nanginneqartinnagu qanganitsat assaavigineqarnissaannik nassaallu tigooqqarneqarnissaannik katersugaasivik qinnuigineqartassaaq. 		

2. Aallarniut

Nalunaarusiaq manna Kuultisiorfiup Nalunap Inunnut sunniutissaanik nalunaarusiaavoq. Nalunaarusiaq manna WSP-imit kiisalu Copenhagen Social-imit, Nalunaq A/S sinnerlugu pituttorsimanani nalunaarusiortuusumit suliarineqarpoq. Nalunaarusiaq manna Aatsitassanut Inatsimmi § 76 naammassiniarlugu suliaavoq, Naalakkersuisut akuersissummik tunniussitinnagit inunnut sunniutissanik nalunaarusiaq suliarineqaaqqaarsimasariaqarmat Naalakkersuisunillu akuerineqarsimasariaqarlunilu.

Inunnut sunniutissanik nalunaarusiami aatsitassarsiorfiup killiffii tamakkerlugit sammineqarput (sanaartornera, qalluineq kiisalu matusineq). Avatangiisinut Sunniutissanik Nalunaarusiaq Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiaq manna ilutigalugu suliarineqarpoq.

2.1 Kuultisiorfik Nalunaq

Nalunaq A/S “Suliffeqarfik”) maanna Kujataani Kuultisiorfiup Nalunap suliarineqarnissaanik ingerlataqarpoq. Kuultisiorfik Nalunaq kvartsit isissaasunik kuultitallik ukiut 12-it tamatuma nassaarineqarnerisa kingorna 2004-imi ammaqqaarpoq. Aatsitassarsiorfik 2013-ip tungaanut ingerlasimagaluarluni matuneqarpoq 2014-imilu atorunnaarluni.

Kuultisiorfik Nalunaq siulleq Crew Gold Corporation “Crew” nalaani 2004-imiit kuultiagassamik suliareqqitaanngitsumik qalluinerata nalaani ingerlavoq. Tamatuma kingorna Angel Mining PLC “Angel Mining” Nalunami 2009-imiit 2013-ip tungaanut nunap iluani kuultisiorfimmik annertunngitsumik ingerlataqarpoq kuultimillu akuiaqqitassamik aatsitassarsiorfimmik tunisassiorlunilu.

Kuultisiorfik 2023—imi januaarip aallaqqaataani tunisassiorlunilu aallartissimalissaaq soorlu Kuultisiorfimmik Nalunamut akuersissut 2003-05 marts 2020-imeersumut ilanngussami nr. 5-imi soorlu oqaatigineqarsimasooq. AEX Gold Inc.-ip, Nalunaq A/S-ip piginnittuata, Tuluit Nunaanni aningaasanik niuerfimmik nalunaarsugaasup killilersuutigisai pissutigalugit piffissamat pilersaarummik sukumiinerusumik suliaqarnissaaq massakkut ajornarpoq.

Tabel 2-1: Suliariniakkamat piffissaliussat

Killiffik	Piffissaq	Suliat
Sanaartorneq aallarniummillu inerisaanerit	Ukioq siulleq	Aqqusinernik iluarsaassineq. Atortussat poortorneqarsimasut tikiussuunneqassapput immikkullu ilinniarsimasunit ikkussuunneqassallutik. Illut silamat illersorfissatut sanaartorneqassapput. Akuiaavimmut aatsitassarsiorfiliariniakkamat sanariikkat katitigassat tikiussorneqartuassapput.
Ingerlatsineq	Ukiut tallimat	Kuultisiorneq aallarierip Aatsitassarsiorfik Akuiaavillu ingerlajartuaartinneqassapput sulinerup aalaakaasumik ingerlalnissaata tungaanut. Sumiiffiit kuultissamik paaaviusimasut atorneqareersut assannerlukunik immeqqinneqartassapput. Nunap iluani assaanermit ujaqqat qallukkat sanaartornermi, aqqusinermik aserfallatsaaliinermi imaluunniit panertunik akuiarnerluusivimmi atugassatut piukkunnaateqanngitsut nunap

Killiffik	Piffissaq	Suliat
		iluaniiginnartinneqassapput taavalu sullunut nunniutigineqassallutik manngersarneqaratik.
Matusineq atorunnaarsitsinerlu	Ukioq ataaseq	Illuliat, sulliviit atortorissaaruteqarfiillu piiarneqassapput. Sumiiffiit kingulliullugit piiiaffigineqarsimasut pissusitoqaasut ilerseqqinneqassalluni sullorlu matuneqassalluni. Ujarakoorutit aatsitassarsiorfimmeersut aqquserniornerni, sapusiornermi allanilu utaqqiisaasumik atorneqartut piianerup nalaani aatsitassarsiorfimmu ilioraqqinneqassapput.
Matusinerup kingorna	Ukiut tallimat	Panertunik akuiarnerlukuusiviit qalliutaannik, aalajaassusiinik neriorneqaleratarsinnaanerannilu naliliartorluni ukiumoortumik misissuisartortarneq.

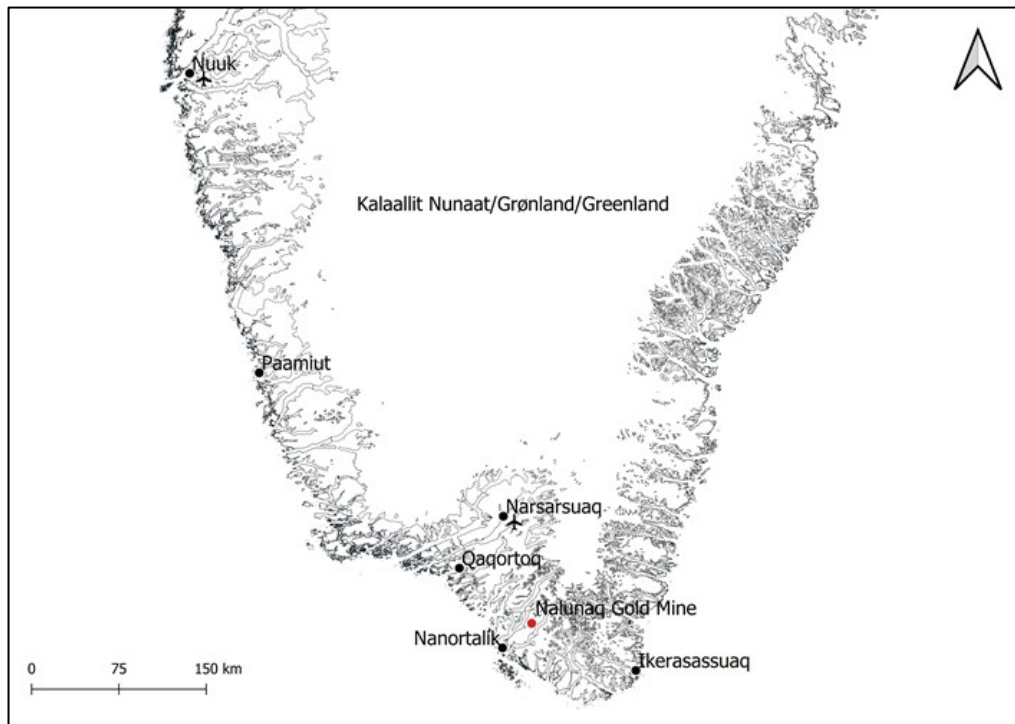
Massakkut qallugassamaatit naatsorsorneqarsimasut tunngavigalugit iluanaarniutigalugu tunisassiornerup aallartinneraniit aatsitassarsiorfik ukiuni tallimani ingerlasinnaassallugu Suliffeqarfiup pilersaarutigaa (tabel 2-1). Nunap iluani inerisaanikkut, qillerisarnikkut aamma qalluiffioreersimasunik nalunaarsuinikkut Suliffeqarfik missingiivoq Nalunami kuultisiornerup ingerlasarsimanerata oqaluttuassartaa naapertorlugu piffissaq qalluiffiusoq sivitsorneqarsinnaassasoq.

Aammattaaq Misissueqqaarfissanik anguniagassaqqarpoq, taakkunungalu ilaavoq nunngarut kuultilik pingarneq, annertunerussatut naatsorsuutigineqartoq, kisiannili Aatsitassat qallugassamaatit eqqarsaatigalugit taanna naammattumik misissuiffigineqarsimanngilaq aammalu atortulersorfioreersimasumut ungasilluni. Missingiineq taanna diamantitalinnik qillerisarnerit sulluliortarnerillu tunngavigalugit suliaavoq, kiisalu 2015, 2016 aamma 2019-imi nunap qaaniit misissugassanik tigooraasarnernik peqarfiup pingarnerup ingerlaqqinneranik takutitsisunik aallaaveqarluni. Immikkoortoq VI-mi suliamik ilisimasallit nalunaarusiaanni, SRK Exploration Services Ltd. naapertorlugu misissueqqaarnermi qallugassatut missingiunneqarput kuulti 2,5-iniit 10,0 million tonsit iluanni kuulti 200.000 oz-iniit 2,0 mio oz-inut annertussusillit, tassa tonsimut 2,4-iniit 6,0 oz-iusartussatut annertussuseqartoq.

Taamaattorli inunnut sunniutissanik nalunaarusiami siunertarineqartoq naapertorlugu akilersinnaasumik tunisassiorneq ukiuni tallimani ingerlassangatinneqarpoq, tamatumalu kingorna aatsitassarsiorfiup matuneqarnissaanut pilersaarut Kalaallit Nunaanni inatsisitigut piumasarineqartutut Aatsitassanut Inatsimmi § 43 naapertorlugu isumaqatigiissutigineqartoq naapertorlugu ingerlassalluni.

2.2 Kuultisiorfiup inissisimanera

Kuultisiorfik Nalunaq Kujataani Avannarpassuseq 60°21' aamma kippasissuseq 44°50'-imi ippoq Nanortalimmiit avannamut kangimut km-inik 32-inik ungasissuseqarluni, Nanortalillu Kalaallit Nunaanni inoqarfiit annerit quligaat 1.350 missaannik inoqarluni (assiliartaliussaq 2-1).

Assiliartaliussaq 2-1: Kuultisiorfiup Nalunap Kujataani sumiiffia

2.3 Aatsitassarsiorfiup oqaluttuarineqarnera

Nalunamut akuersissut Nalunaq A/S-mit, AEX Gold Inc.-ip Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiutaanit 100%-imik pigineqartumit tigummiarineqarpoq, taanna Torontomi Aningaasanik niuerfimmi kiisalu Londonimi Aningaasanik Niuerfimmi AIM-mi nalunaarsugaavoq. Suliffeqarfik Kalaallit Nunaanni kuulteqarfinnik nalunaarsuineramik, pissarsiniarnermik, misissueqqaarnermik ineriartortitsinermillu suliaqarpoq.

Kuultisiorfik Nalunaq Kujataani kuultisiorfioreersimasumi ippoq. Kuultisiorfik 2004-imiit 2009-imut Crew Gold-imit ingerlanneqaqqaarpoq, kingornalu 2009-miit 2013-imut Angel Mining-imit 2014-imi matuneqarnissami atorunnaarsinneqarnissamilu tungaanut ingerlalluni.

Siusinnerusukkut kuultisiorfiulluarsimasup, misissueqqissaarfissatut periarfissaqarluartup kiisalu suli atortulersuuteqarfiulluurtup, soorlu nunap iluani atortulersorluagaasup, nunap iluani suliffilersorluagaasup, aatsitassarsiorfimmut aqusineqartup tulattarfeqareersullu tiginissaanut Nalunaq A/S periarfissamik takunnissimavoq.

Aatsitassarsiorfik Akuersissuteqarfimmi 2003/05 ippoq, atortullu ilaat akuersissuteqarfimmi sanianiittumi 2006/10-imi illutik. Tamarmik Nalunaq A/S-mit 100%-mik pigineqarput. SRP-imiit (2021) immikkut ilisimasalittut naliliineq naapertorlugu Nalunami piiagassatut peqqumaatigineqarput 251 koz-it tonsinut 18,5 gram-mimik kuultitallit.

Tamatuma saniatigut piiagassamaatitut nalilikkat qaavisigut akuiarnerluokoqarpoq, iluanaarniarfissamaatitut naatsorsuussatut ilanngunneqartunitaaq, taakkulu

akuiarnerlukuupput 48,220 tonsiusut tonsimut 4 gram-minik kuultitaqartut, katillugit 6.200 ounce-nik kuultitaqarlutik.

3. Allaffissornikkut inatsisitigullu toqqammaviit aatsitassarsiorfimmu attuumassuteqartut

3.1 Aallarniut

Kalaallit Nunaat Danmarkip Kunngaqarfianut ilaavoq. Najukkami naalackersuisussat (namminersornerullutik oqartussanik taaneqarlutik) 1979-imi Kalaallit Nunaanni pilersinneqarput, tamannalu 2009-imi Namminersorneq pillugu inatsimmik taarserneqarpoq, inatsillu taanna naapertorlugu aatsitassanut oqartussaaffimmik Kalaallit Nunaat tiguisinnaanngorpoq. 2010-imi Naalackersuisut aatsitassanik aqutsineq Danmarkimii tiguaat. Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik kiisalu Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfik Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasutigut oqartussaapput.

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik tamatumalu ataani Aatsitassatigut Akuersissuteqartarnermut Isumannaallisaanermullu Oqartussaqaarfik aatsitassatigut akuersissuteqarnermut oqartussaavoq kiisalu isumannaallisaanernut kiisalu nakkutilliinermut misissuinerullu oqartussaalluni. Kiisalu, inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalunaarusiornermut (SIA) aammalu sunniutissanik pissarsiassanillu isumaqatigiissusiornermut (IBA) Naalackersuisoqarfik akisussaavoq kiisalu aatsitassarsiorfiup suliffeqarfinnik sulisunillu Kalaallit Nunaanneersunik atuineranut akisussaalluni.

Aatsitassalerinermi Avatangiisinik Aqutsisoqarfik aatsitassarsiornermi avatangiisinut tunngasunik akisussaavoq, aamma avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiornermut. Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfik Pinngortitamut, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik ataaniippoq.

3.2 Aatsitassanut Inatsit

Inatsit pingaarneq aatsitassarsiorfiliariniakkami matumani malinneqartussa q tassavoq Aatsitassanut Inatsit 2009-imi decemberip ulluisa arfineq-aappaanneersoq nr. 7 (januaarip aallaqqaataani 2009 atuutilersoq (kingorna allanngortitaqartinneqartoq)).

Aatsitassanut Inatsimmi piunasaqaatit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorsinnaassagaanni naammassineqartussat allatorneqarsimapput. Siullermik, akuersissummik pissarsiniaq sumiiffimmi misissueqqaarnissamut qinnuteqassaaq akuersissummillu pissarseqqaassalluni, akusissullu taanna pissarsiarineqarsinnaavoq *Aatsitassanut Inatsimmi* Immikkoortoq 29 naapertorlugu uppersaatit oqartussanut tunniussinikkut, tassa makkuninga:

- Qinnuteqaat aatsitassarsiorfiliariniagaq pillugu paasissutissanik pingaarnernermik imalik
- Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliineq
- Inunnut Sunniutissanik Naliliineq

Aatsitassanut Inatsimmi immikkoortoq 1 (2) naapertorlugu inuiaqatigiinni nammaneqarsinnaasumik aatsitassarsiornerit ingerlanissaat Aatsitassanut Inatsisikkut qularnaarniarneqarpoq. Aatsitassanut Inatsimmi anguniagassiaq taanna pissutigalugu inatsimmi tassanissaaq immikkoortoq 76-imi aalajangersarneqarpoq Aatsitassanut Inatsimmi § 76 immikkoortoq 1 naapertorlugu Naalackersuisut akuersissuteqarsimatinnagit Inuit

Atugaannut Sunniutissanik Nalunaarusiortoqarsimatinnagu misissueqqissaarluni suliat, inuit atugaannut annertuumik sunniuteqartussat naatsorsuutigineqartut ingerlanneqarsinnaassanngitsut.

§ 77 imm. 2-missaaq aamma aalajangersarneqarpoq suliat inuit atugaannut toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu sunniuteqartut, kiisalu pissutsit imminnut sunneqatigiissinnaanerat kiisalu pissutsit inuit atugaannut kattuttumik sunniuteqarsinnaasut inunnut sunniutissanik nalunaarusiami naleqquttumik ersersinneqarsimassasut, oqaluttuarineqarlutik kiisalu nalilerneqarsimassallutik.

Aatsitassanut Inatsimmi inunnut sunniutissanik naliliinerumut attuumassuteqarnerpaat tassaapput:

- § 77 imm. 2 – Suliariniakkap toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu sunniutaanik paasiniaaneq naliliinerlu
- § 78 (a) – Sunniutissanik Iluaqutissanillu Isumaqaatigiissusiornermi inatsisitigut tunngaviit
- Immikkoortoq 18 a – aallarniutaasumik isumasiuinerit peqataatitsinerillu
- Immikkoortoq 18 (1) – sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- Immikkoortoq 18 (2) – suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- Immikkoortoq 18 (3) – Aatsitassat Kalaallit Nunaanni suliareqqinneqartarnerat

Qalluinissamat akuersissut tunniunneqaraangat akuersissummik tunineqarsimasoq qalluinerumut pilersaarummik Kalaallit Nunaanni naalackersuisunit pissarsiniartariaqarpoq (Inatsimmi § 19), tassunga ilaasarpoq matusinerumut pilersaarut (§ 43). § 19 aamma 43 naapertorlugu akuersissutit tunniunneqarsimappata, sanaartornerit, suliat, qamutit atortut allallu tamarmik immikkut Inatsimmi § 86 akuerineqartariaqarput. Oqartussat nalinginnaasumik § 86 naapertorlugu akuersissutissanik qinnuteqaat ataasiinaassasoq piumasarpaat, taannalu ukiumoortumik nutarterneqartassaaq.

Inunnut Sunniutissanik Naliliinerup piareersarneqarnerani piumasaqaataasartunut ilanngullugu aatsitassarsiorfissaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisinut attuumassuteqartunut tamanut naapertuuttumik ingerlasariaqarpoq, aamma naalagaaffiit isumaqaatigiissutaannut Kalaallit Nunaata atsioqataaffigisimasaanut. Allaffissornikkut inatsisitigullu toqqammavigineqartut ilanngussaq 2-imi sukumiisumik nassuiarneqarput.

4. Kuultisiorfip Nalunap inunnut sunniutissaanik naliliinerup suliarineqarnera

Inatsisartut inatsisaanni nr. 7 2009-imi decembarip arfineq-aappaaneersumi (Aatsitassanut Inatsimmi) piumasarineqarpoq aatsitassarsiorfissat suulluunniit inunnut sunniutissaanik naliliinerit aatsitassarsioqatigiiffinnit suliarineqartassasut. Inatsimmissaaq aalajangersarneqarpoq aatsitassarsiorfiliarilersaakkap piaanissamut akuersissutaa aatsaat tunniunneqarsinnaassasoq suliariniakkap inunnut sunniutissaanik naliliineq Kalaallit Nunaanni Naalackersuisunit akuerineqarsimalerpat. Suliffeqarfik qalluinissamut akuersissummik pissarsereersimalerpoq akuersissummullu ilassut kingulleq Kalaallit Nunaanni Naalackersuisunit tunniunneqartoq naapertorlugu qalluineq 2023-imi januaarip aallaqqaataani aallartissaaq. Qalluineritut akuersissummi 2003/05-imissaaq oqaatigineqarpoq Nalunaq A/S 2022-imi ,inunnut sunniutissanik nalunaarusiamik suliaqareersimasariaqartoq.

4.1 Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi Siunertaasoq

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi siunertaasoq tassaavoq aatsitassarsiorfiliariniakkap killiffimmini tamarmi – sanaartorneqarnermini, qalluinermini matuneqarnerminilu inunnut sunniutigisinnaasai tamaasa paasiniassallugit, siumut eqqoriassallugit nalunaarutigissallugillu. Naliliinermissaaq inunnut sunniutit pitsaanngitsut unitsinniarlugit minnerpaatinniarlugilluunniit iliuusissatut pilersaarusiorneqartut, sapinngisamik suliariniakkap ilusilersorneqarneranut ilanngunneqareertussat ilaassapput.

4.2 Aatsitassarsiornerup inunnut sunniutissaanik naliliinerup Kalaallit Nunaanni suliarineqartarnera

Aatsitassarsiorfiit inunnut sunniutissaanik naliliinermi najoqqutassat Kalaallit Nunaanni Naalackersuisunit suliaasoq kiisalu Aatsitassanut Inatsimmi piumasaqaataasut, soorlu § 18 (1), § 18 imm. 2 kiisalu § 18 imm. 3 kiisalu ilaatigut immikkoortoq 5 kiisalu § 18a-p ilaa naapertorlugit Inunnut Sunniutissanik Naliliineq suliaavoq.

Najoqqutassani oqaatigineqarpoq aatsitassarsiorfiup Inunnut Sunniutissaanik Naliliinermi anguniagaq pingaarnerpaaq tassaassasoq:

- Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut tamarmiusunut, inoqarfinnut ataasiakkaanut, inunnullu ataasiakkaanut aatsitassarsiorfimmitt pissarsiasat suusanersut naammaginarlumik illuinnaasiunngitsumillu oqaluttuarissallugit.
- Ingerlaavartumik oqaloqatigiittarnerit suleriaatsillu aalajangersimasut atorlugit inuit attuumassuteqartut sunnigaasussallu ilisimatittarlugillu peqataatissallugit.
- Suliariniakkap aallartinnissaa sioqqullugu inuit atugaat sukumiisumik qanoq issusii oqaluttuarissallugit, tamatumani paasissutissat nutaanerpaat tunngavigalugit pilersaarusiornermut, sunniutinik minnerpaatitsiniarnermut kiisalu siunissami malinnaaviginnittarnissamut tunngavissiussalluni.
- Najukkami nunamilu tamarmi inunnut sunniutissanik pitsaasunik pitsaanngitsunillu naliliissalluni paasissutissat katersorneqarsimasut tunngavigalugit.
- Aatsitassarsiorfiup ingerlannerani tamarmi sunniutissat pitsaasut annerpaatinniassallugit pitsaanngitsullu minnerpaatinniassallugit.

- Najukkami ilisimasani, misillitakkani, kulturinik naleqartitanillu atuinikkut ataqqinninnikkullu aatsitassarsiorfiup ingerlanerani toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit sunnigaajunnartut illoqarfiit, nunaqarfiit inoqarfiillu (inuit ataasiakkaat) isumalimmik peqataatissallugit.
- Sunniutit pitsaasut pitsanngitsullu passunnissaat pillugit pilersaarut suliarissallugu.

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi suliassaq pinngitsoorneqarsinnaanngivissoq tassaavoq Kalaallit Nunaanni pissutsit makku pingaarutilit eqqarsaatigalugit aatsitassarsiorfiariniakkap makkununga sunniutigiunnagai ersersissallugit:

- Kalaallit Nunaani sulisussani atuiineq
- Pikkorissaanerit ilinniartitsinerillu atorlugit piginnaanngorsaaneq.
- Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuiineq
- Aatsitassani Kalaallit Nunaanni suliareqqiineq.

4.3 Nunami sumiissusia

Sumiiffiit Inunnut Sunniutissanik Naliliiffiusussatut aalajangerneqartartut tassaasarpur sumit Aatsitassarsiorfimmit kiisalu sulianit attuumassuteqartunit allanit inuit sunnigaaffigisaat, tamatumani nunat pineqartut tassaasarpur sumiiffiit Aatsitassarsiorfimmit toqqaannartumik sunnigaasut, kiisalu illoqarfiit nunaqarfiillu Aatsitassarsiorfimmit toqqaannartumik toqqaannangitsumillu suliffissaqartitsinikkut, inuussutissarsiutinut periarfissaqarnikkut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sunnigaasut kiisalu malunnaateqarnerusunik sunniuteqarfigineqartussatut naatsorsuutigisaasut.

Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiamissaaq illoqarfiit nunaqarfiillu sulianit immikkut sunnerneqartussatut naliligaasut sorliuneri tikkuarneqartussaapput, tak. Aatsitassanut Inatsimmi § 87 c.

Sunnigaasussani peqataatitsineq Inunnut Sunniutissanik Naliliinerup suliarineqarnerani pisoq tunngavigalugu sunniineq pingasutigut pisussatut oqaatigineqarlunilu sukumiisumik nalilerneqarpoq:

- Najukkami: Nanortalik, Qaqortoq, Alluitsup Paa aamma Tasiusaq
- Nunap immikkoortuani: Kommune Kujalleq
- Nuna tamakkerlugu: Kalaallit Nunaat

5. KUULTISIORFIUP OQALUTTUARINEQARNERA

5.1 Aallarniut

Kuultisiorfik Nalunaq kujataani avannarpasissuseq 60°21' aamma kippasissuseq 44°50'-imi ippoq Nanortalimmiit avannamut kangimut km-inik 32-inik ungasissuseqarluni, Nanortalillu Kalaallit Nunaanni inoqarfiit annerit quligaat 1.350 missaannik inoqarluni. Aatsitassarsiorfik Kommune Kujallermi sermersuup kitaani, Itillersuup Qooruani qoororsuarmit sermersuup piliaanit Saqqaata Kangerluani sikuuneq ajortumiit sissamiit 8 km-inik ungasissulimmi ippoq. Kuultisiorfik Nalunaq kvartsit isissaasunik kuultitallik ukiut 12-it matuma siorna nassaarineqarnerisa kingorna 2004-mi ammaqqaarpoq. Aatsitassarsiorfik 2013-ip tungaanut ingerlasimagaluarluni matuneqarpoq 2014-imilu atorunnaarluni.

5.2 Aatsitassat

Kuultisiorfik Nalunaq 2020-mi 250.970 oz-inik (tonsinut 18,5 gramminik kuulteqarluni 422.770 tonsinik qallugassaqarfiusut) naatsorsugaavoq, taakkulu taamaallaat aatsitassarsiorfimmi pioreersumi sukanilu tassaneereersuni nassaassaapput. Aatsitassanik Pissarsiarineqarsinnaasunik Naliliinermut ilaapput aatsitassarsiorfimmi kuulti 233.080 oz (tonsimut 18,3 grammiusartumi qallugassat 396.080 tonsit) kiisalu siusinnerusukkut kuultisioruusimasut sukani qimataat (tonsimut 20,8 grammiusartillugit qallugassat 26.690 tonsit tabelimi tulliuuttumi takutinneqartut (Tabeli 2).

Tabeli 1: Nalunami aatsitassat peqqumaatigineqartut

Sumiiffik	Qanoq ittuunera	Tonsit (t)	Akuginnera (g/t Au)	Kuultitaa (oz)
Aatsitassarsiorfik	Naatsorsukkat	396,080	18.3	233,080
Sukaasat sinneruttut	Naatsorsukkat	26,690	20.8	17,890
Naatsorsukkat tamarmiusut		422,770	18.5	250,970

Piiagassamaatit naatsorsukkat qanga paaaviit eqqaaniittut peqarfinni pingasuni ipput:

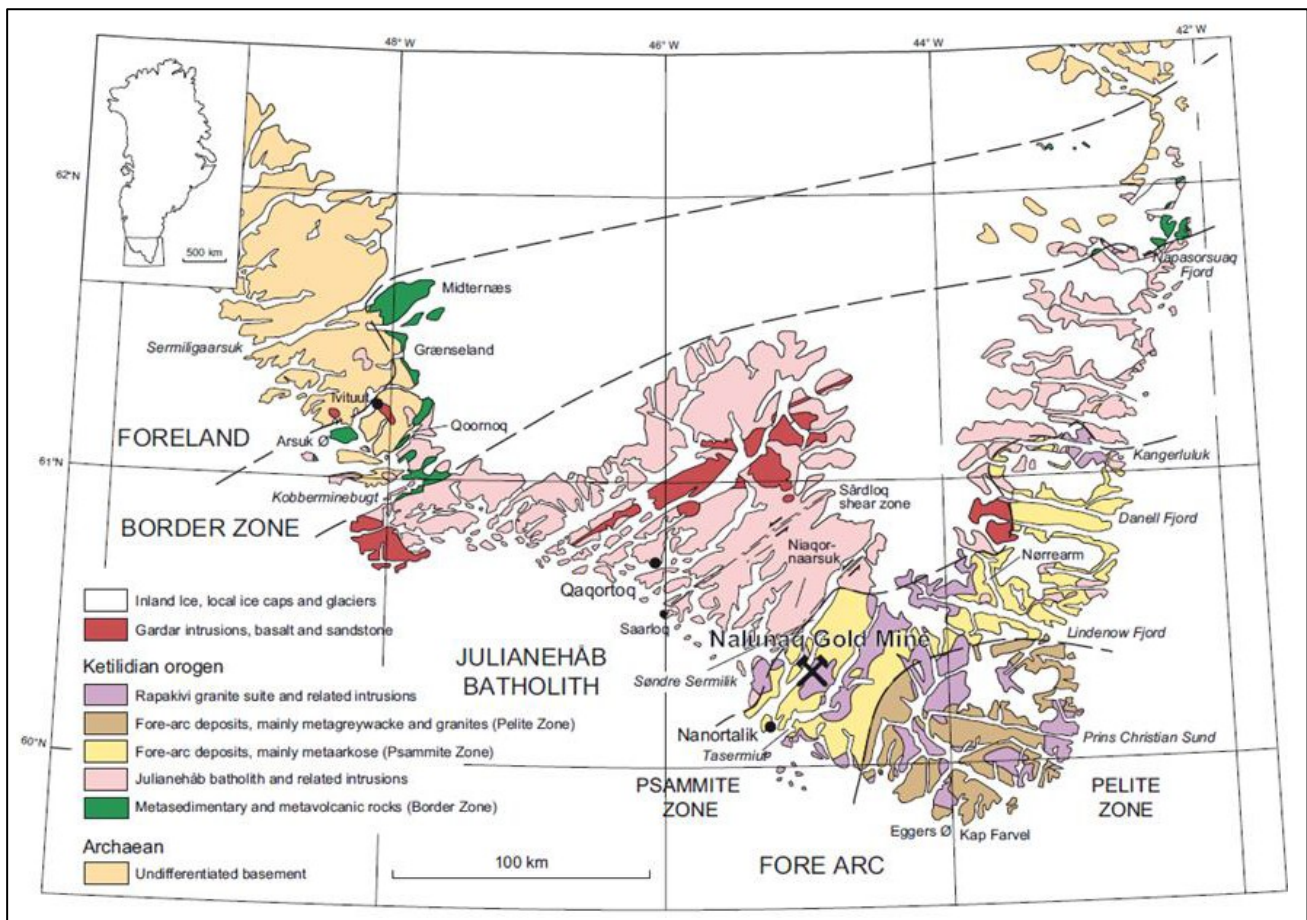
- Qaqqami peqarfik;
- Peqarfik paaaffiginiagaq; kiisalu
- Peqarfik kujalleq.

2020-mi qillerisaqattaarnerup kingorna peqarfiit sisamaat nassaarineqarpoq, taannalu peqarfiup kujalliup sanianiippoq, Qooqqumilu peqarfittut ilisimaneqarluni. 2021-mi qillerisaqattaarnikkut tamatuma peqarfiunera uppersarneqarpoq kiisalu kujammut peqarfiit tallimaqaratarsinnaanerat paasineqarpoq, Peqarfik Tikilluarimik ilisimaneqartumik.

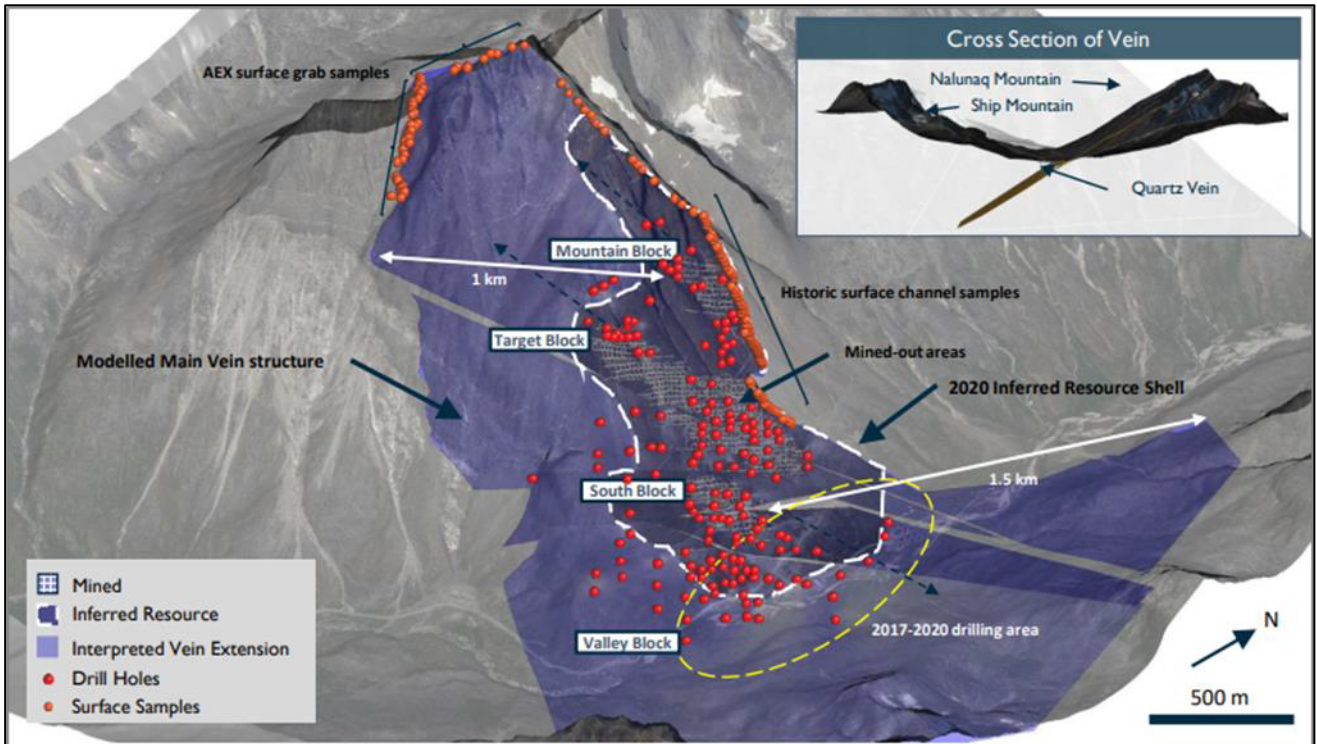
Ilassutaasumik avatangiisit pillugit naliliisoqartinnagu kiisalu pisortanut qinnuteqarluni akuerineqarsimatinnani siusinnerusukkut paaanermi akuiarnerlukuusut suliareqqinneqarnavianngillat imaluunniit qalloqqinneqarnaviaralik. Nalunami kuultisiorfik pillugu teknikkikkut nalunaarusiakut 2016-imeersukkut (SRK, 2016) kiisalu AEX Goldimi Naliliutit pillugit Ilisimasalinnit Kujataanit Nalunaarusiamit, 2020-meersumi (SRK, 2020) siusinnerusukkut akuiarnerlukuusimasut aatsitassanik pissarsiviusinnaasut naliliivigineqarsimapput. Pissarsiaasunik naatsorsuineri 200,000 oz. aamma 2.0 Moz. akornanniittut (2,5-iniit 10 million tonsinut, tassa tonsimut 2,4-6,0 gramminik kuultitallit) pissarsiasatut naatsorsorneqarsimapput.

5.3 Nalunami nunap sananeqaataa peqarfiullu soqarneranik nassuiaat

Kuultisiorfik Nalunaq kujataata qaarsortaaniippoq. Dominy et al. (2006) naapertorlugu Ketilidian Mobile Bæltimi ippoq, tassa qangarsuaq nunaviusimasup sinaakkutaani qangarsuarnittap qeqqanut atasumi illuni. Dominy et al. (2006) nalunaarpoq peqarfik taanna Psammite Zonemiittoq, tassa innermik anitsisartoqarfiusimasup qalipaanut atalluni. Nalunami kuultip issorsimaffigaa innermik anitsisartoqarfiusimasup allanngorfia basalteqarfiusoq doleritiniq akoorsimasoq. (Dominy et al., 2006) naapertorlugu innermik anitsisartumeersut ujaqqat allanngorsimasuupput amfibolinngorlutik kiisalu tamanna kingusinnerusukkut granitimit qaffakarfiusimavoq. (Dominy et al., 2006) naapertorluguttaaq Nalunami ujaqqat granitiusut innermik anitsisartup qaffakartitaanik kuultimik nunngaruteqartumik avatangiisimapput.

Takussutissiaq 1: Nunatta kujataani nunap assinga ujarassiornikkut takussutissiaq Nalunaq Mine ilanngullugu takussutissaralugu (Secher et al.-mit, 2008)

Takussutissiaq 2: Nalunap qaqqaa kujammut kangianiit (AEX, 2020)

Ujarassiornerup sananeqaataa aamma qaqqarsuup qasertup sananeqataa misiliutillu qaarsuliami ingerlaarnermi ingerlareermilu eqqagassat takutippaat qanga pileqqaarneraniit pinngorfiat. Ujarassiornikkut sananeqaataa amerlasuutigut annikitsuinnamik takussutissartaqarput, misissuereermilu mingutsitsinikkut ajornartorsiutaasinnaasutuaq tassaavoq (PCOC) tassanilu arsenik'i kimittussusisitsinera tassaavoq 149 mg/kg (median 98 mg/kg) misissuinermlu katersat takutippaat imarisaatigut pisinnaassusaa aamma sulfid'imik imarisaa tassaasoq <0.04% sulphide sulphur-miit qaffasinnerpaamik 0.36% sinnikunik igitassatigut (Golder, 2021g; Tailings Waste Characterisation Review, 5 July 2021. Report ref: 21467213.500.A.0). Igitassani sinnikut uninngaannartuupput ulorianassusaallu EU-mi qaarusuliani piiakkat ulorianartut uninngaannartut naligalugit (European Commission 2009). PCOC anertunerpaartaa saviminissamiippoq, taakkutitaallu piaanermi ingerlaarnermi pulassammata eqqagassanut akulerutissapput imaluunniit avammut nassutiinnagassanngorlugit.

Kuultitallip ujarakoorutillu qanoq uranitaqartiginerat misissorneqarpoq (Golder, 2022c; Nalunaq Gold Mine, Greenland - Uranium Concentrations - Technical Memo, 25 March 2022. Report ref: 21467213.C04.4.B.0) Kalaallit Nunaanni inatsisitigut killiliussamut 100 ppm-iusumut sanilliussinissaq siunertaralugu (Uranimik il. il., misissueqqaarnermut, ujaasinermut paaanermullu inerteqquteqarnek pillugu Inatsisartut inatsisaat 1. december 2021-imeersoq). Akuiarnerlukunik misiligutissiat qanittukkut misileraaffigineqarput, tassa Nalunami kuultillip oqimaassuseq puttallartitsinerlu atorlugit akuiarneqarnerani sinnikunik misissuinikkut. Puttallartitsilluni akuaanermi uranimik akui 0.12 mg/kg-ip aamma 0.65 mg/kg akornanniitarpur, tassa agguaqatigiissillugu 0.44 mg/kg. Oqimaassuseq atorlugit akuaanermi akuiarnerlukuni uran 0.15 mg/kg aamma 0.87 mg/kg akornanniitarpur, tassa agguaqatigiissillugu kimitussusia 0.52 mg/kg. Kimitussutsit taakku inatsisitigut killiliussaniit 100 ppm (100 mg/kg)-iusuniit appasinnerungaatsiarput. Ilanngussami XI-imi naliliinerit sukumiinerusut allassimapput.

5.4 Suliariniakkap piffissalersornera immikkoortortalersorneralu

Kuultimik qalluinermit ataatsimut pilersaarusiaq, Nalunaq A/S-imit siunnersuutaasoq immikkoortunut pingaarnernut pingasunut agguataagaavoq Tabeli 3-milu pingaarnersiorneqarluni.

Tabeli 2: Suliariniakkap piffissalersornera immikkoortortalersorneralu

Piffissaq killiliik	Piffissaliussaq	Iliuussat pilersaarutigineqartut
Sanaartorneq aal-larniummillu in-erisaanerit	Ukioq ataaseq	Aqqusinernik iluarsaassineq. Atortussat poortorneqarsimasut tikiussuunneqassapput immikkullu ilinniarsimasunit ikkussuunneqassallutik. Illut silamut illersorfissatut sa-naartorneqassapput. Akuaavimmuut aatsitassarsiorfiliariniakkamut sanariikkat katitigassat tikiussorneqartuassapput.
Ingerlatsineq	Ukiut tallimat	Kuultisiorneq aallarierpat aatsitassarsiorfik akuaavillu ingerlajartuaartinneqassapput sulinerup aalaakkaasumik ingerlalermissaata tungaanut. Sumiiffiit kuultissamik paaavusimasut atorneqareersut assannerlukunik immeqqinneqartassapput. Nunap iluani assaanermit ujaqqat qallukkat sanaartornermi, aqqusinernik aserfallatsaaliinermit imaluunniit panertunik akuiarnerluusivimmi atugassatut piukkunnaateqanngitsut nunap iluaniinnartinneqassapput taavalu sullunut nunniutigineqassallutik manngersarneqaratik.
Matusineq atorunnaarsitsinerlu	Ukioq ataaseq	Illuliat, sulliviit atortorissaaruteqarfiillu piiarneqassapput. Sumiiffiit kingulliullugit paaaffigineqarsimasut pissusitoqaasut ilerseqinneqassalluni sullorlu matuneqassalluni. Ujarakoorutit aatsitassarsiorfimmeersut aqqusemiornerni, sapusiornermi allanilu utaqqiisaasumik atorneqartut paaanerup nalaani aatitsitassarsiorfimmuut ilioraqinneqassapput.
Matusinerup kingorna	Ukiut tallimat	Panertunik akuiarnerluusiviit qalliutaannik, aalajaassusiinik nerioneqaleratarsinnaanerannilu naliliartorluni ukiumoortumik misissuisartorneq.

5.5 Kuultisiorfimmil atortulersuutit

Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnaassappat sullissiviit atortorissaaruteqarfilla makku ingerlalertariaqarput:

- Najugaqarfik
- Innaallagissiorfik
- Orsussaassiviit
- Qaartiterutissaassiviit
- Qulimiguulinnut mittarfeeraq, talittarfik umiarsualivilillu
- Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnagu nunap iluani ingerlatiligassat
- Akuiaavik
- Akuiarnerlukunik imertaqanngitsunik toqqorsivik; kiisalu
- Aqqusineq

Kuultisiorfiup immikkoortortai siuliani taaneqartut qaammatini 12-imi sanaartornerup ingerlanerani suliarineqassapput. Sanaartornerup ingerlanerani sulisut 80-it aamma 100-t akomanniissasut naatsorsuutigineqarpoq.

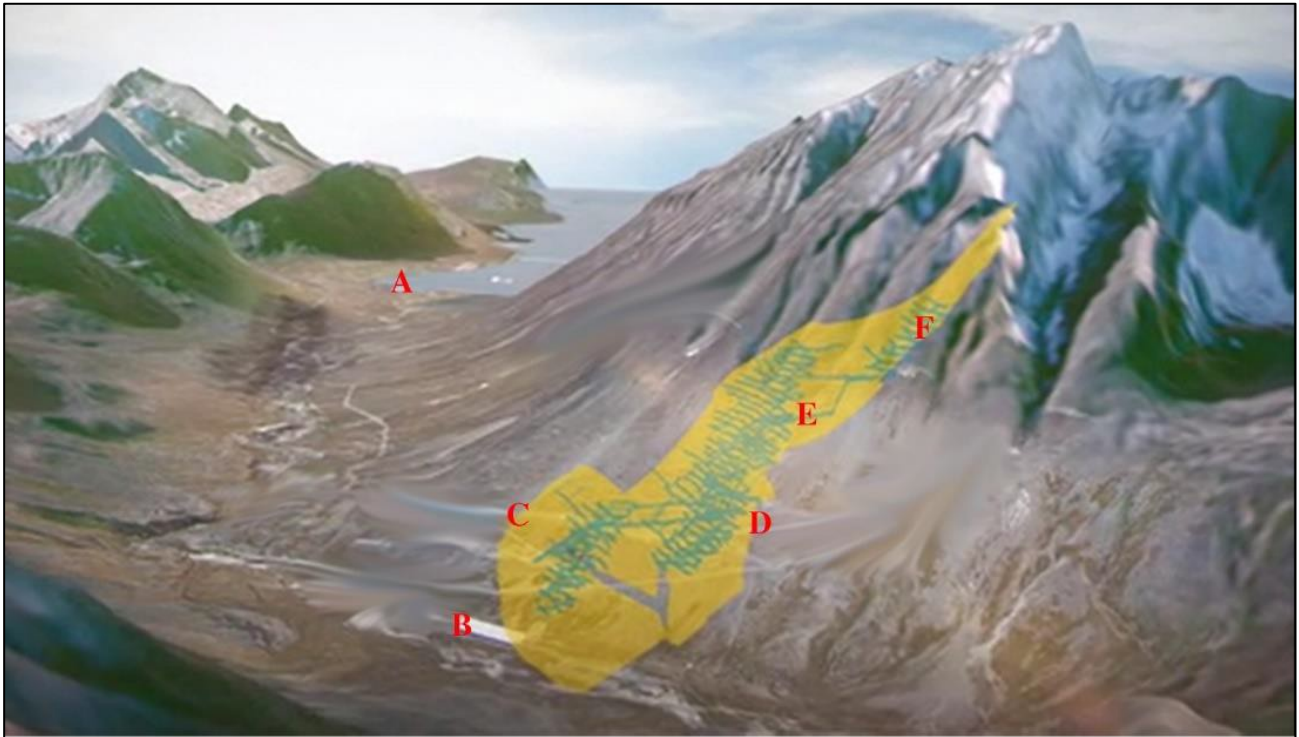
Kuultisiorfeqarfiup ataatsiimut isikkua Takussutissiaq 5-imi kiisalu titartarnera Takussutissiaq 6-imi takutinneqarput.

Takussutissiaq 3: Suliaqarfissap takussutissartaa

(A: Talittarfik, B: Najugaqarfik; Akuiaaffik; Akuiarnerluuusivik, E: Piiiaffik.. Talittarfimmiit piiiaffimmut aqqusineq, titarnermik qaqortumik takutitaq)

Takussutissiaq 4: Kuultisiorfiup aaqqissugaanera

(A: Najugaqarfik, B: Akuiaavik, C: Kujalleq, Isertarfik 300m kiisalu Qooroqarfik, D: Isertarfik 350, E: Isertarfik 400m, F: Isertarfik 600m.)

5.6 Sanaartornerup nalaa

5.6.1 Aallarniut

Kuultisiorfik ingerlaqqilissappat atortulersuutit assigiinngitsut pisariaqartut sananeqassappata suliassat immikkoortut qassiit ingerlanneqassapput, taakkulu immikkoortuni tulliuuttuni allaaserineqarput.

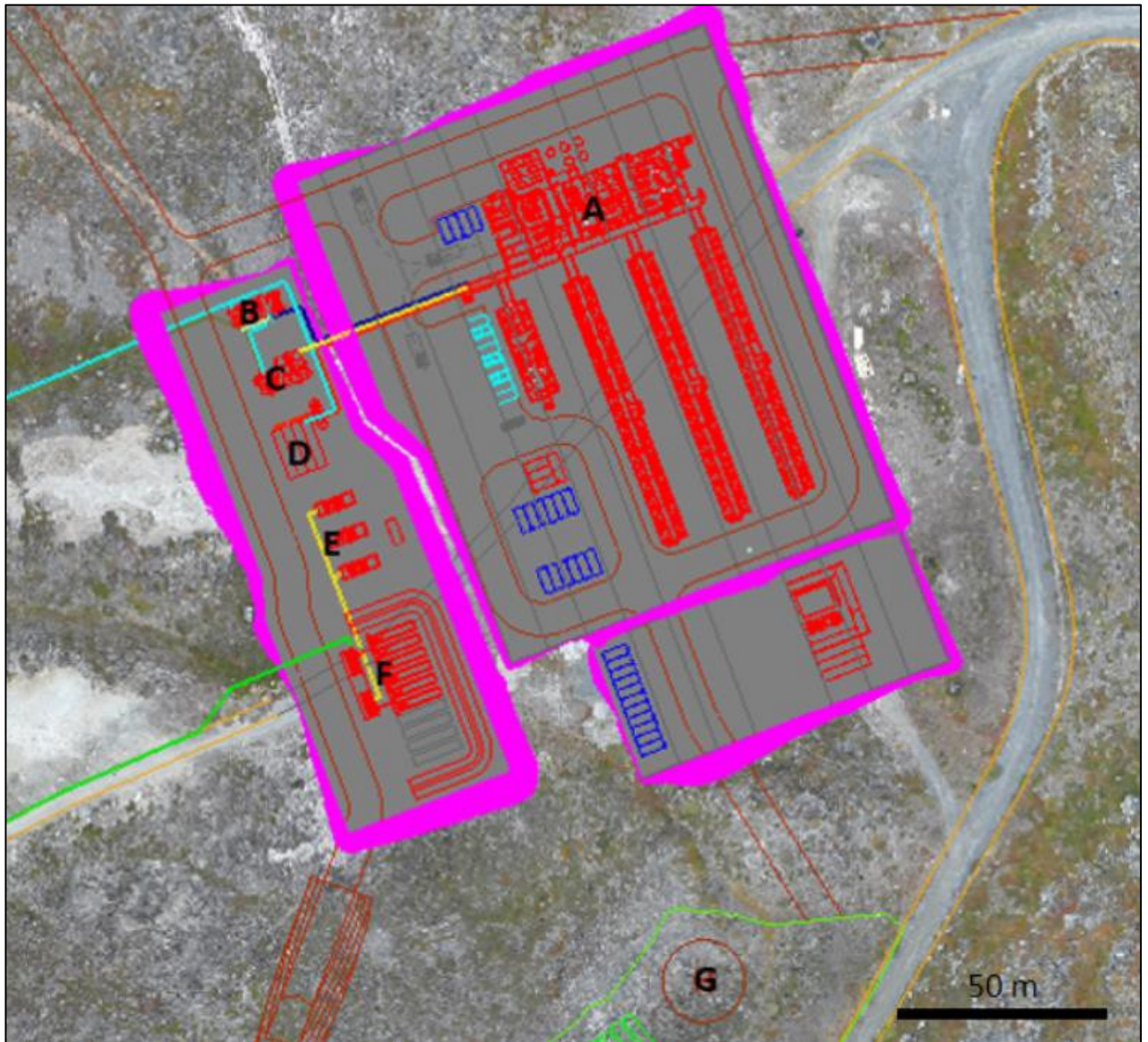
5.6.2 Najugaqarfinnik atasussanik pilersitsineq

Utaqqiisaasumik najugaqarfinnik pilaavissami misissuinermi atugassanik nutaanik pilersitsineq Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfimmit novembari 2020-mi akuerineqartoq Saqqaata Kangerluani pissaaq. Misissueqqaarnermi / Sanaartornermi najugaqarfugallartussa 2020-p naajartornerani inissaanut inissinneqarpoq taavalu najugaqarfivissap sananeqarnerata nalaani pisariaqartitsineq naammassiniarlugu tiguisinnaassusia allineqassalluni.

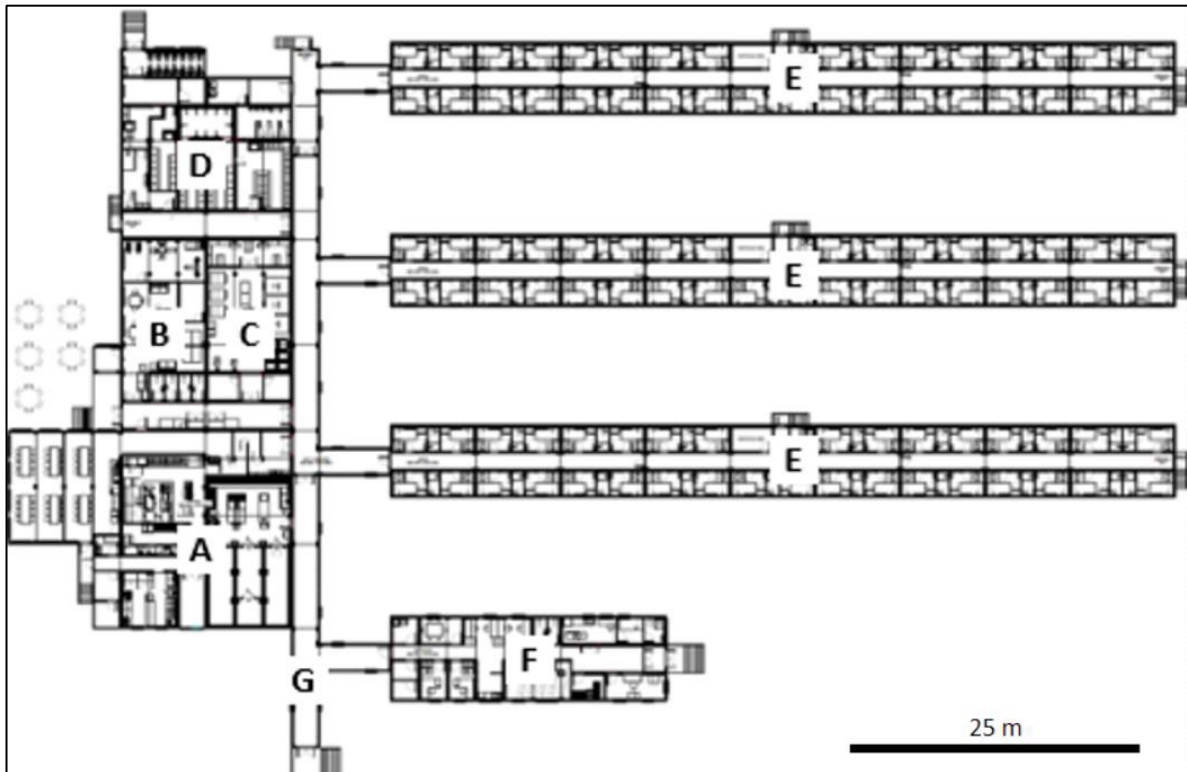
Najugaqarfik nutaaq, tassaniittullu sinittarfiit, igaffik ullup qeqqasiortarfik, errorsisarfik, errortortarfik taarsertarfillu, kiisalu sukisaarsaartarfiit allaffeqarfiillu, inunnik 100-nik inissaqartitsisinnaallutik. Najugaqarfik atortulersuunik allanik aamma peqassaaq, soorlu perusuersartarfiit imakuinik saliivimmik, imermik saliivimmik, ikuallannermut illersuutinik, imermik imigassamik pumpimik, ikuallaavimmik kiisalu dieseli atorlugu innaallagissiorfimmik. Igaffik imermik siammaaffiususaanngitsumik ikuallatsaalisagaavoq. Sullivimmi avatangiisinik isumannaallisaaanermillu suliallit peqatigalugit najugaqarfik ilusilersugaavoq nappaalanersuup nalaani, soorlu COVID19-ip nalaani sulinermit ingerlatsiviusinnaanngorlugu. Sumiiffiup atortulersuutillu assingi Takussutissiaq 7-imi aamma Takussutissiaq 8-mi takutinneqarput, taavalu najugaqarfup titartagartaa sukumiinerusoq Takussutissiaq 9-mi takutinneqarluni.

Takussutissiaq 5: Najugaqarfimmi atortulersuutit sumiiffii aaqissorerilu
(A: Najugaqarfik: B: Kangerlummut maqitsiviit. C: Talittarfiit. D: Orsussaassivik. E: Misissuiffik / Sanaartorfik: F: Talittarfik: G: Innaallagissiorfik: H: Najugaqarfiup mittarfia)

Takussutissiaq 6: Najugaqarfimmi atortulersuutit pingaernerit aaqqissorneri
(A: Najugaqarfimmi atortut. B: Imermik saliivik angallattaq. C: Anartarfiit ergannik saliivik. D: Qatserutit erngat. E: Najugaqarfimmi sarfaq. F: Orsussaassivik. G: Tammaarfiup mittarfia.)

Takussutissiaq 7: Najugaqarfiup titartaqqissaarnera

(A: Igaffik. B: Sukisaarsaartarfik. C: Errorsisarfik. D: Panersiivik / Atisalersortarfik. E: Najugaqarfiit. F: Allaffeqarfik. G: Issittumi ingerlavissiat.)

5.6.3 Innaallagissiorneq

Aallaqqaammut sarfaliutit immikkoortut dieselitortut atorlugit aatsitassarsiorfimmi sarfalersuisoqassaaq, AEX-illi pinngortitap nukingini atuinissi massakut oqaluuseraa, soorlu erngup nukingani sarfaliutit anginngitsut. Sarfaliortit immikkoortut marluit aatsitassarsiorfimmi pilersinneqassapput: ataaseq najugaqarfiup eqqaaniissaq kiisalu alla aatsitassarsiorfiup akuaaviullu eqqaaniissalluni. Najugaqarfimmi sarfaliortik pisariaqartitsinerpaaffimmi 500kW-inik tunniussisinnaasoq atorneqassaaq, taavali akuaavimmi aatsitassarsiorfimmilu sarfap annerpaaffia 2,000 kW eqqaanniitsinneqartassalluni.

Innaallagissersuutit tamarmik, aamma innaallagissiornermi siammarterinermilu atortut, sarfap aqqutai maskiinallu sarfatortut allallu tamarmik, Kalaallit Nunaanni inatsisit, malittarisassat, aalajangersakkat najoqqutassiallu naapertorlugit ilusilersugaassapput, suliaallutik aserfallatsaalisallutik kiisalu Kalaallit Nunaanni Innaallagisserinermut Oqartussaqaarfiup pumasqaatai, akuerisai najoqqutassiallu naapertorlugit suliassaallutik.

5.6.4 Orsussaassiviit taakkulu ingerlanneqarneri

Orsussaassiviit annerit 414 m³-inik imartussuseqassapput, najugaqarfiullu eqqaaniissallutik. Taakku tassaassapput orsussaassiviit arfinillit tamarmik 69 m³-inik imartussusillit.

Naatsorsuutigineqarpoq orsussaqq biilit orsussamik assartuutit 25m³ atorlugit orsussaasivinniit aatsitassarsiorfimmu siammarterneqartassasoq. Aatsitassarsiorfimmi akuaaviup eqqaani tankit qaleriinnik amillit 30 m³ akuaavimmut aatsitassarsiorfimmullu pilersuisuussapput.

Orsiaatit atorlugit orsussa q Saqqaata Kangerlua aqutugalugu tikiunneqartassaaq, orsussaasivimmullu pingaarnermut ingerlanneqartassalluni. Orsiaatit tikittarnerisa killeqarnerat pissutigalugu orsussartornerup Nanortalimmiit orsiaatinik sapaatit akunneranut ataasiarluni marloriartarluniluunniit pajuttartumit 60m³ -inik usisinnaasunit matussuserneqarsinnaanngornissaa suliffeqarfiup suliarissavaa.

Orsussat imerpalasut ikuallassat pillugit nalunaarut nr. 9, 6. martsimeersoq naapertorlugu toqqortarineqarlunilu nakkutigineqassaaq. Aatsitassanut Inatsimmi immikkoortoq 86 naapertorlugu iliuusissatut pilersaarutit akuerineqarnissaannut taanna ilaassaaq.

5.6.5 Qulimiguullit mittarfiat talittarfillu

Sulinerup nalinginnaasup nalaani, aammali pinartoqalersillugu, aatsitassarsiorfeqarfiup tikikkuminarnissaa pillugu qulimiguulinnut mittarfiit marluk suliarneqassapput: aappaa najugaqarfimmiissaaq aappaalu aatsitassarsiorfiup akuiaaviullu eqqaanni qanga inigisimasaanut inissinneqassalluni.

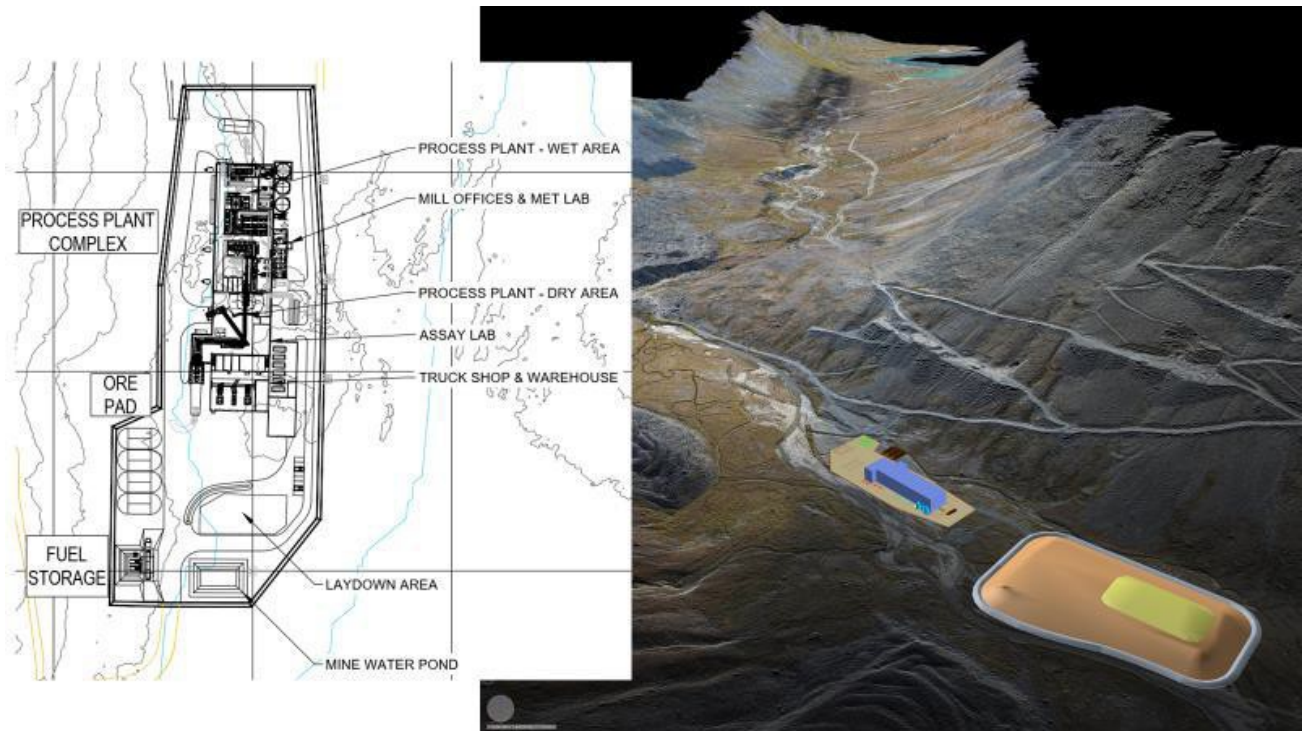
Atortussanik Nalunamut tassanngalu assartuisarneq talittarfioreersoq atorlugu isumagineqassapput. Talittarfik aamma paaanermut atasumi atorneqassaaq. Nunniugaq 2000-kkut aallartilaarneranni suliaasoq ilaanneeriarluni sulianut allanut atorneqartarsinnaassaaq.

5.6.6 Akuiaaviup atortorissaaruteqarfillu allat sananeqarnerat

Oqaluttuarisaanermi paasissutissat qassiit pingaarutillit aammalu Kuultisiorfiup akilersinnaassusianik misissuisarnermi (Kvaerner E&C, 2002) toqqammavigalugit, taakkulu puttallartitsisarnerup pitsanngorsarneratigut 2020-mi nutarterneqarsimasut tunngavigalugit akuiaanerup qanoq ingerlanissaa pilersaarusiorneqarsimavoq. Kingulleq tunngavigalugu nalinginnaasumik cyanid atorlugu arrortitsisarnermut sanilliullugu puttallartitsisarnerup atussallugu ajunngivissuunera paasineqarpoq. Akuiaavik makkuninnga pingaarnernik immikkoortortaqaassaaq:

- Aserorterivik,
- Pujoralannik katersuivik
- Sequtserivik,
- Oqimaassuseq atorlugu immikkoortitsivik,
- Puttallartitsivik,
- Akuiarnerlukunik kinersaavik,
- Akuiarnerlukunik nakkartitsivik, kiisalu
- Kuultiorfik, oqimaassuseq atorlugu kimittorsakkamik doréngortitsiviusartoq. Akuiaavik pingaarneq pisariaqarfimmigut siammatsaaliuimmik avatangerneqarsimassaaq.

Akuiaavik itillersuarmi siusinnerusukkut ingerlatsisuusimasut sullivimmik inissivigisimasaata nalaani avatangiisit allanngortinneqareerfigisaanni sananeqassaaq. Sullivik ukiut 1000-t ingerlaneranni ataasiarluni qarsutsisarneranit qatsinnerusumiit sinneqassaaq. Akuiaavik avannamut panertunik akuiarnerkuluusiviup (Takuuk 5.2.7) aammalu kujammut anillattarfiup 235 nutaap nalaani inissinneqassaaq. Akuiagassanik katersuivik akuiaaviup kujammut / kitaanut inissinneqassaaq. Akuiaavik illugiinnit tikiunneqarsinnaanngorlugu aqqusinilerneqassalluni. Akuiaavik akuiagassanik ukiumut 100.000 tonsinik suliaqarsinnaanngorlugu aqqissugaassaaq. Takuuk kinguliani Takussutissiaq 10 akuiaaviup qanoq ittuuneranik ataatsimut ersersitsisoq.

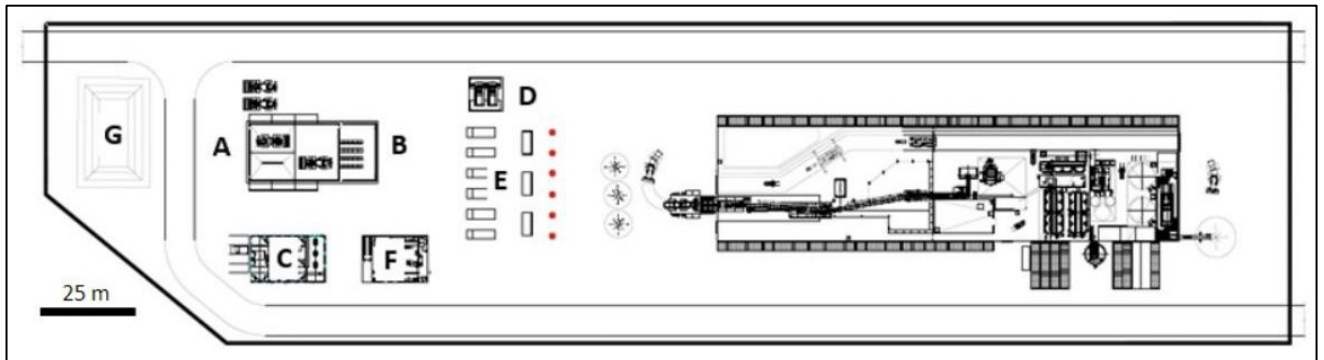

Takussutissiaq 8: Akuiaavik, pingaarnersiorlugit titartagaq

Illu katitiinagassanik oqorsariikkanik iikkerlugu qalialerlugulu suliarineqassaaq, ikuallattussaangitsunillu sannaqassalluni. Illu cementinik kueriikkanik toqqammavilerneqassaaq. Isaaviit matullu atorussanik sulisunillu eqquussuiffiqineqartassapput. Illup qeqqatigut taluneqassaaq akuiaaviup sinnera aserorterivimmit ilioqqaavimillu immikkoortikkumallugu. Akuiaavip avataaniisapput sulisut isertarfiisut, nakkutilliivittut, saviminersiuutitut misissuiffittut, misissugassanik toqqorsivittut, sakuusivittut, atortuusivittut, innaallagiaqarfittut, akuaanermi imermik saligummik toqqorsivittut, imermik eqqiluitsumik toqqorsivittut imermillu qatserutissamaasivittut suliaasut. Illut allat, soorlu allaffiit, toqqorsiviit kiisalu kuultimik misissuisarfiit katitertakkatut suliaassapput. Akuiaavimmi imeq suliarineqanngitsooq atugassaaq akuiaaviup qanitaani nunap ernganik eqiterivinnit marlunniit sisamanut amerlassusilinnit pisassaaq. Agguaqatigiissillugu imermik pisariaqartitsineq akunnermut 3 m³-inik annertussuseqarpoq. Ikuallannermut illersuutit akuiaavimmut ilaassapput, tassaassappullu imermik maqitsisarfiit sisamat.

Akuiagassat illup kujataani aserorterivimmut illup kujataaniittumut pingaarnermut immiunneqartassapput, taavalu akuiarnerlukut nakkarteriikkat avannaata tungaani eqiterneqassallutik akuiarnerlukuusivimmut aallarunneqarnissaat sioqqullugu (takuuk Immikkoortoq 5.6.7) aatsitsivimmi oqimaassuseq atorlugu immikkoortitamik doremik kuultiorfiusassaaq, taavalu puttallartitaq nakkartitsivikkoortassaaq, poortorneqarluni sulilu kimittorsaqqitassanngorlugu aallarunneqartassalluni.

Akuaavik aammalu nunap iluani paaaviit atortulersuuteqarfinnik allanik tapertaqartinneqassapput, soorlu iluarsaassisarfik, allaffiit, peqqumaasivik, kuultimik misiliisarfik, orsussaassivik kiisalu sarfaliarfiit matuma kinguliani Takussutissiaq 11-mi takutinneqartut.

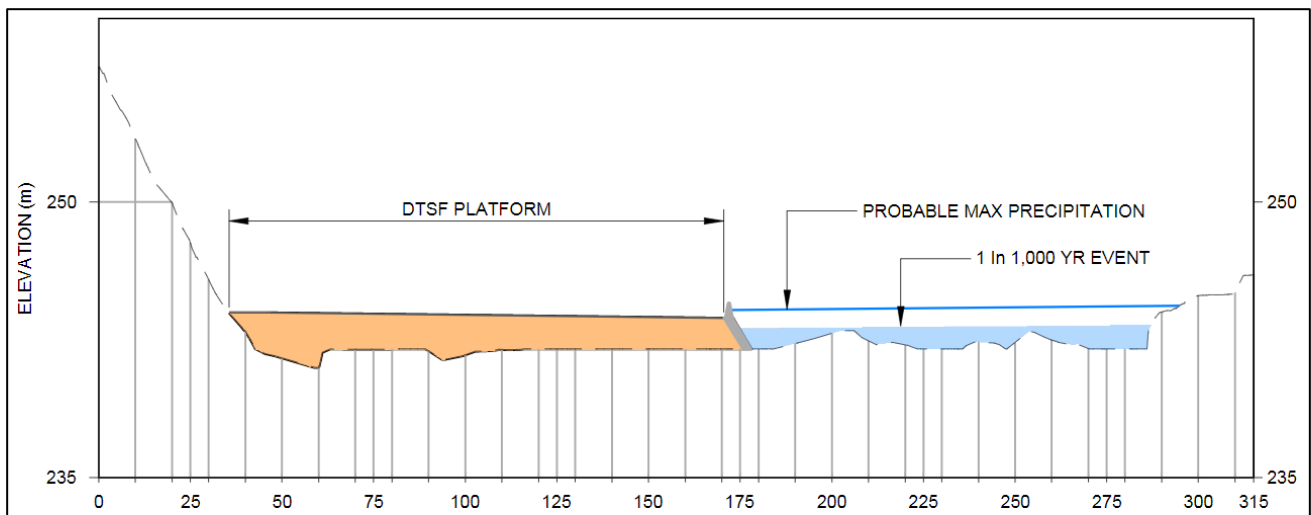
Takussutissiaq 9: Akuaavimmi atortulersuuteqarfiit tapertaasut

(A: Iluarsaassisarfik; B: Peqqumaasivik; C: Allaffiit; D: Orsussaassivik; E: Innaallagissiorfik; F: Misiliisarfik; G: Taseraasaq uningaartitsivik.)

5.6.7 Panertunik akuiarnerlukuusiviliorneq

Aatsitassarsiorfiup immikkoortua pingaarutilik tassaassaaq akuaanermi imermik atorsimasumik suliaqarfiuliorneq, akuiarnerlukuusivimmik taaneqartartoq. Golder (2020) peqatigalugu akuiarnerlukuusiviit assigiingitsut misissuataarneqarput suliassanillu nalilersuinermi tamarmi toqqarneqarluni panertumik akuiarnerlukuusivik, takuuk Immikkoortoq 5.9). Panertunik akuiarnerlukuusiviup sumiiffissaa periarfissanik piukkunnartunik qassiinik naliliineq tunngavigalugu aalajangiunneqarsimavoq (Golder 2022a; Tailings Storage Facility Options Analysis – Technical Memo, 7 March 2022. Report ref: 21467213.C04.1.B.0). Nalunaarusiaq taanna llangussaq IX-imi saqqummiunneqarpoq.

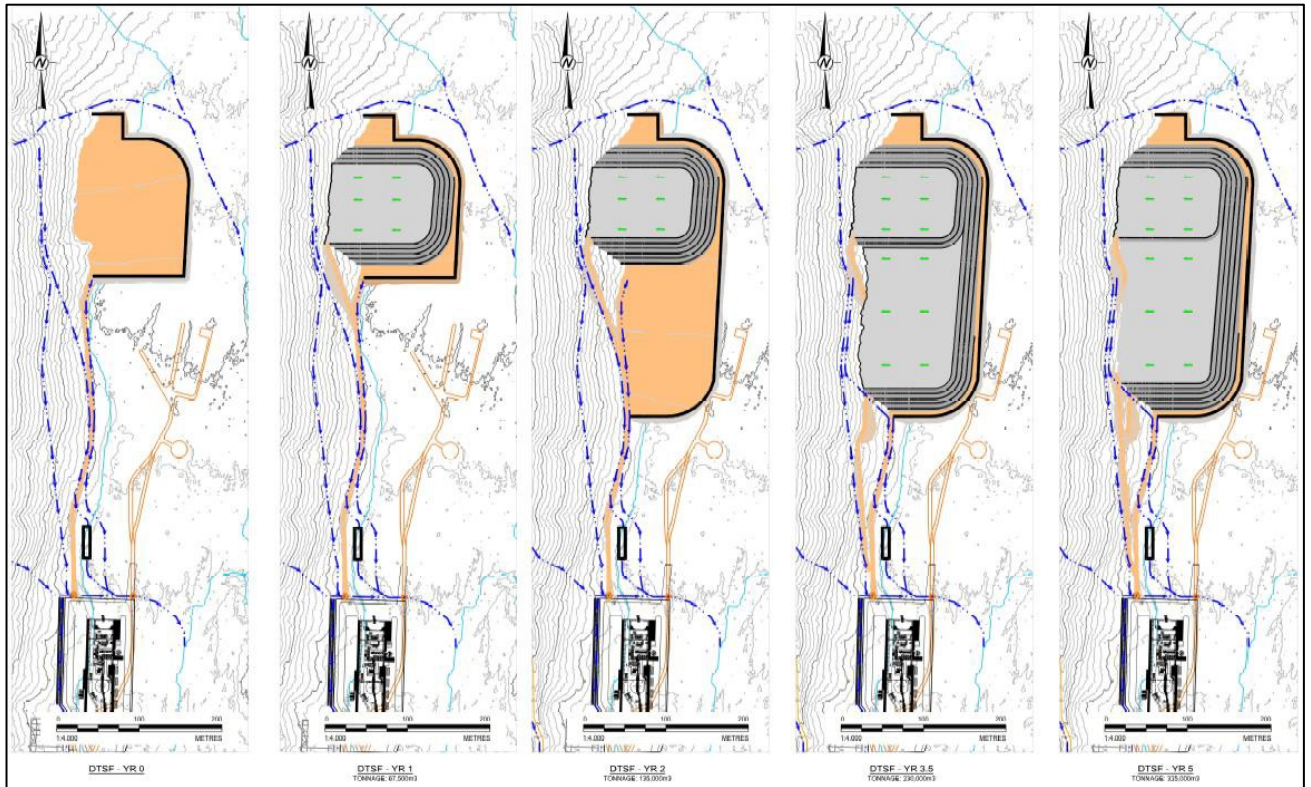
Panertunik akuiarnerlukuusivik sulliviup qaaniittussanngorlugu aaqqissugaavoq, ukiut 1000-t ingerlaneranni qarsutsiviusinnaasup qulaaniilluni kiisalu qarsutsineqalissagaluarpat avatimigut illersuuteqarluni assiliartaliussami tulliuuttumi [Takussutissiaq 12](#)-imi takutinneqartumik.

Takussutissiaq 10: Panertunik akuiarnerlukuusiviit nalinginnaasut titartagartaat, ukiuni 1000-ni ataasiarluni annerpaamik siallerujussuarneranut nittaarujussuarneranullu qarsutsivissanut sanilliullugu.

Qarsutsinermut illersuutit marloqusaassapput. Siulleq paaanerup ukiuni siullerni marlunni atugassanngorlugu suliarineqassaaq, taavalu ukiut pingasut ingerlaneranni allineqassalluni.

Panertunik akuiarnerlukuusiviup tiguisinnaassusia aatsitassarsiorfiup piunerani tamarmi tunisassiornermut naammassaaq. Immikkoortut killiffii matuma kinguliani ersersinneqarput [Takussutissiaq 13](#)-imi.

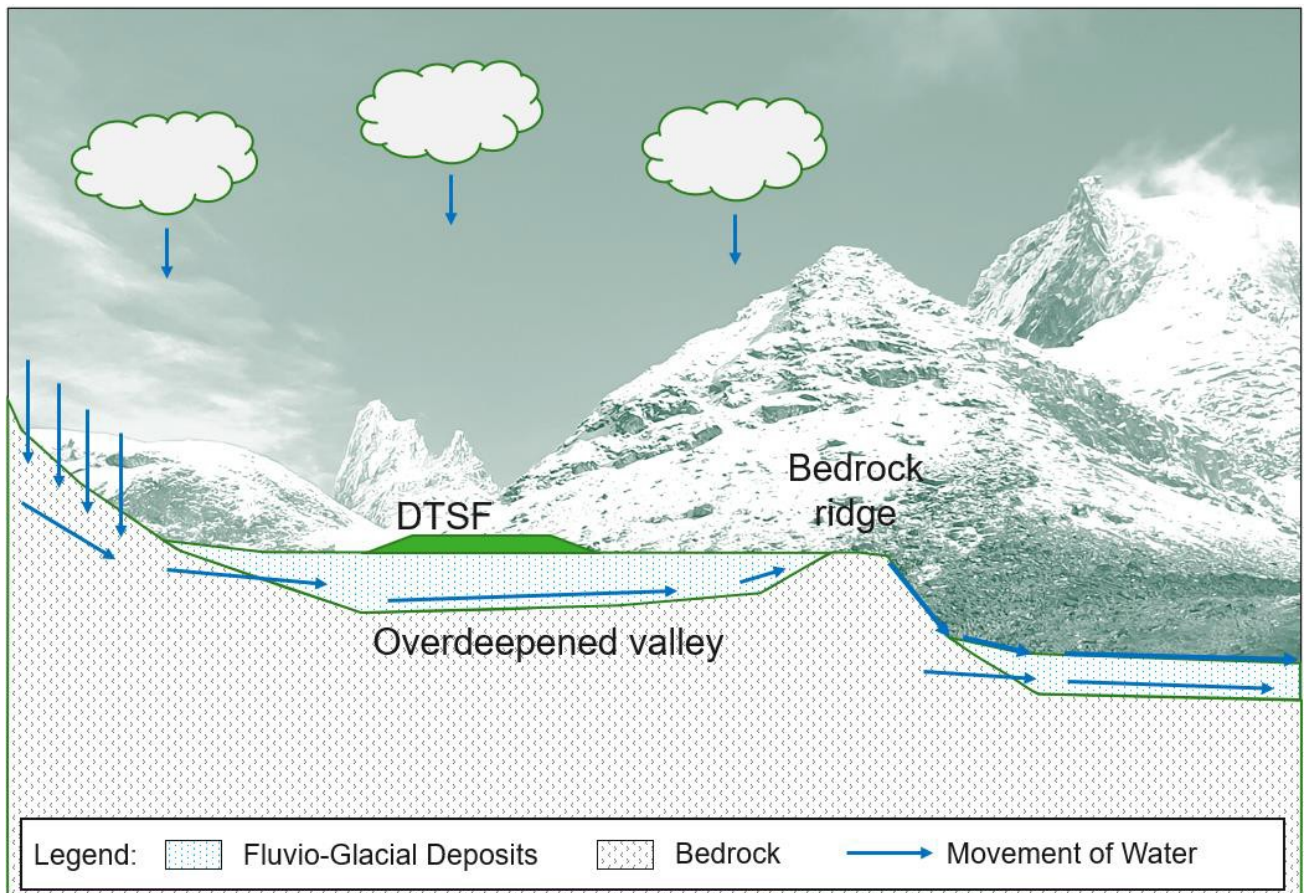

Takussutissiaq 11: Kultisiorfiup atuunnerani panertunik akuiarnerlukuusiviit anertusiartorneranut takussutissiaq (Golder, 2020)

Akuiarnerlukut naammattuugassaanerusartussat uuttuusiullugit ujaqqat akuinik misissuisoqarpoq panertunik akuiarnerlukuusiviit ilusilersomerini najoqqutarineqartussanik, soorlu uani ilangunneqartut: Golder (2021d; Tailings Storage Facility Design Report, 20 January 2021. Report ref: 20136781.619.A.1). Ujaqqat inissitsiteqqissaakkat akornisigut pitarnaveeqqusersukkat atorlugit panertunik akuiarnerlukuusiviit avammut sinaat nunap nungoorneranut illersorneqassapput (Golder, 2021d; Tailings Storage Facility Design Report, 20 January 2021. Report ref: 20136781.619.A.1). Panertunik akuiarnerlukuusiviliormerini nuna ujaraajarlugulu qaaviarneqartassaaq, aqquserniorfigineqarluni taavalu nunap qaava iluarseeqqinnermi atugassatut toqqorneqassalluni. Nuna qaaviarneqareerpat akuiarnerlukuusivissap nalaaneersut atorneqarsinnaangitsut akuiarnerlukuusiviup toqqammavissaanik sanaartorneq sioqqullugu piiarneqassapput.

Panertunik akuiarnerlukuusivik saneqqamigut qaamigulluunniit sitsiuitsunik matusaannginnami silaannarutivissussaassanngilaq, taavalu imeq isaagaluartoq aniasartussaalluni. Sialuk apulluunniit akuiarnerlukunik qallerneqartarsimappata kingusinnerusukkat akuiarnerlukuusiviit sermertaqalertarsinnaanerat oqaatigineqarpoq. Engup ingerlaarfissaqartinneratigut imaluunniit akuiarnerlukunik siammarterisoqartinnagu aputaajaasarnikkut tamanna pinngitsoortinniarneqassaaq. Akuiarnerlukuusiviup nunap ernganut qanoq attuumassuteqarnera [Takussutissiaq 14](#)-imi takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 12: Panertunik akuiarnerlukuusiviup nunallu iluata erngata qanoq imminnut attuumassuteqarnerannut takussutissiaq

Panertunik akuiarnerlukuusivik tikissinnaasarumallugu aammalu inaarutaasumik qatsissusissaa tikissinnaajumallugu akuiarnerlukunik ilioqqaanissaaq sioqqullugu aqquserniortoqassaaq. Aqquserngit amerlatigut suliarineqartassapput ujaraaqqanik aalajangersimasumik angissusilersukkanik qiporaasalersukkanik manngersakkanillu allequtsikkanik, qaavalu taseqqertussaajunnaarlugu kuuttartunngorlugu ilusilerneqassalluni.

Panertunik akuiarnerlukuusiviup kitaani sivinganermiit akuiavimmiillu nunap qaata ernga kussinernik kuuffissianillu qassiniik sangutinneqartassaaq. Imerlu aatsitassarsiorfimmu aqqusaarsimangitsoq Itillersuup kuuanut ingerlatinneqassaaq. Panertunik akuiarnerlukuusivimmiit akuiavimmiillu nunap qaata ernga tamarmi tasilianut kitsitsivinnut katersorneqartassaaq (takuuk Immikkoortoq 5.7.8) tassanngalu nakkutigisaasumik Itillersuup kuuanut aniatinneqartassalluni. Imeq pillugu teknikkikkut allaaserisami erngup nunap qaatigoortup naliliivigineqarnera aqunneqarneranilu nassuiarneqarput (Golder, 2023a; Water Management Plan Technical Background Report, 17 March 2023. Report ref: 20136781.611.A.3; and Golder, 2021e; Hydrological and Hydrogeological Study Technical Background Report, 27 January 2021. Report ref: 20136781.613.A.0).

2020-mi aamma 2021-mi akuiarnerlukut misissugassanik tigooraavigineqarput taavalu Canadami SGS Lakefield Ontario-mi misissorneqarlutik. Ujaqqat nalinginnaasumik tamaani naammattuugassaannerusut oqimaassuseq puttallartitsisarnerlu atorlugit suliarineqarput. Oqaatigineqassaaq kuultisiorfiliariniakkami pilersaarusiornermi puttallartitsisarnerup atorneqarnissaa pilersaarutigineqarmat, taamaattorli oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterinermi kingunikut panertunik akuiarnerlukuusivimmut aniatinneqartarnissaat pisariaqartarsinnaammat ingerlatsinermi aporfinnik pissuteqartumik. Taamaammat

puttallartitsinermit oqimaassuserlu atorlugu immikkoortiterinermit akuiarnerlukut akusiorlugit aserorterlugillu misissorneqartarput.

Akusiunermit sananeqaatitigut katitigaaneri ilanngullugit misissorneqarput, taavalu NP aamma NAG pH-mut sanilliullugit misissorneqartarneranni paasineqarpoq tamarmik syreqalersartoorpasinngitsut. NNP atorlugu malunnarpoq puttallartitsisarnerni oqimaassuserlu atorlugu immikkoortiterisarnerni syremik pinngortoqartarnissaa nalunartoqartuusoq. Akuiarnerlukut seeriffigineqarnerisigut kuunnerisa akui nalilersorumallugit isugutammit qanoq pineqarnissaat misissorneqassasoq inassutigineqarpoq. Aatsitassarsiorfimmii takusat tunngavigalugit puiaasanik kaavitsilluni misissuisoqarnissaa inassutigineqarpoq, periaasermit taanna naleqquttut isigineqarpoq akuiarnerlukut imermik aqqusaartorneqartumiilerunik tagiullutik (soorlu kuummiillutik) sananeqaatinik sunik siammarterinissaannik naliliinermi atugassaqqimmat.

Sapaatit akunnerini 25-ni isugutasumiititsilluni misiliinermi paasinarpoq seernassuseq pH akunnattumiinngikkunik alkaliniusartut, taavalu misiligutaasut syreliortuunngitsut. HCT-imi aammalu puiaasamik kaavitsineq atorlugu misissuinermit CoPC-it paasineqartut ilaatigut tassaapput aluminium, arsenik, kobolt, kanngussak, magnesium, nickel aammalu fosforillit. Taakku kimitussusii isugutasumiititsilluni misissuinermit annikilliarput aalaakkaasunngoriartorlutillu, taavalu sapaatit akunnerisa 25-anni saffiugassat ikinnerusut killissanik qaangiisimalerput (taamaallaat aluminium, arsenik, kobolt aamma kviksølvi misiligummi ataatsimi)).

Ujaqqat akuiinik misissunerup sukumiinerusortai Immikkoortoq 5.11.3-mi saqqummiunneqarput.

5.6.8 Sanaartornerup nalaani assartuineq

Sanaartornerup nalaani assartukkat amerlanerit angallatinik talittarfimmukaassorneqartassapput. Sanaartornerup nalaani assartukkat 19.000 m³ kiisalu usit containeriniittut 8.000 m³ missaat aatsitassarsiorfimmut tikiunneqassapput. Kalaallit Nunaanni umiarsuit angissusii usinillu isumannaallisaaneq apeqqutaalluni sanaartornerup nalaani containerit 20 fodsit taamaaqataat 250-300-nik amerlassusillit Nalunamut nassiuunneqassapput. Suliani tamakkunani assartuinermit periaaserineqassaaq assartugassat nuna allatigoortussatut isumannaallisarlugit Kalaallit Nunaani angallannissaannut pitsanngorsarlugit, tassa angallatinut minnerusunut apuuffissaannut assartorneqartartussanngorlugit. Sanaartornerup nalaani assartuutit Nanortalimmiit Qaqortumiilluunniit 50-75-eriarluni angalasarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Aammattaaq usit passuteqqinneqartarnissaat najukkamilu umiarsualivimmi tattorliunneq pinaveersaarniarlugu suliffeqarfip eqqarsaatigaa angallatinik toqqaannartumik Nalunaliartussanik assartuisitsisassalluni. Sanaartorneq sioqqullugu assartuinermit pilersaarut sukumiisooq suliarineqassaaq.

5.6.9 Aqquserngit

Talittarfimmiit aatsitassarsiorfimmut aqqusineqarenera aatsitassarsiorfiliariniakkami iluaqutissaavoq. Aqqusineq 2019-imi iluarsaaneqarpoq taavalu sanaartornerup piiaanerullu nalaani aserfallatsaaliineq ingerlaavartumik pissalluni. Itillersuup Kuuata ikaartarfia 2021-mi pitsannguallatsinneqarpoq sulianullu pilersaarutigineqartunut naammattussatut naatsorsuutigineqarluni.

5.7 Ingerlatsinerup / Tunisassiornerup nalaa

5.7.1 Aallarniut ataatsimullu takussutissiaq

Nalunaq A/S-ip pilersaarutigaa nunap iluani aallaaveqarluni ukiuni tallimani tunisassiorneq ingerlatissallugu. Aatsitassarsiorneq naatsorsuutigineqarpoq annertusiartortinneqassasoq taamalu aserorterivinni aserortikkat ukiumut 100.000 tonsinik amerlassuseqalissasut.

Tunisassiat marluk avammut nioqqutigineqassapput: kimittorsagaq doré oqimaassuseq atorlugu immikkoortitaq kiisalu kuulti puttallartitsinikkut kimittorsagaq.

- Kuulti akuiaqqitassaq doré, oqimaassuseq atorlugu immikkoortitaq;
- Kuulti puttallartitsinikkut kimittorsagaq.

Tunisassiornerup ilusissaattut pilersarussiaq naapertorlugu siullermik kuulti oqimaassuseq atorlugu immikkoortinneqartassaaq taavalu puttallartitsineq atorneqassalluni. Nunap iluani akuiaanermut pilersaarut aammalu aatsitassarsiornermut pilersaarut Tabeli 4-mi eqikkarneqarput. Matusinermi matusinerullu kingorna Tabeli 4-imi annertussutsit sananeqaatinut tunngatillugu 0-imiissapput, tassa aatsitassarsiorfiup akuiaanerullu unitsinneqarnerat naapertorlugu.

Tabeli 3: Tunisassiorneranut pilersaarut

Tunisassiornermut pilersaarut	Katillugit	Agguaq.	Ukioq 1	Ukioq 2	Ukioq 3	Ukioq 4	Ukioq 5**
Igitassat (tonsi)	750,000	122,000	50,000	140,000	140,000	140,000	140,000
Qallukkat tunisassiassat (tonsi)	540,000	100,000	30,000*	100,000	100,000	100,000	100,000
Kuultip akuissusia (g/t)	-	14	14	14	14	14	14
Aserortervimmit tunisassiorneq (tonsi)	500,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
Kuultip akuissusia (g/t)	-	13	11	14	14	14	14
Kuultitaa (koz)	214.6	43	34.6	45.0	45.0	45.0	45.0
Akuiaqqitassap kuultitaa	-	68%	68%	68%	68%	68%	68%
Kuulti akuiaqqitassaq (koz)	145.9	29	23.5	30.6	30.6	30.6	30.6
Kimittorsaanermit pissarsiat	-	75%	75%	75%	75%	75%	75%
Kuulti kimittorsagaq (koz)	51.5	10	8.3	10.8	10.8	10.8	10.8
Akuiaamerlukut (tonsi)	485,000	97,000	97,000	97,000	97,000	97,000	97,000

* iluani misissuinerup ingerlanerani qallukkat aserortigassatut piukkunnartut eqiterneqassapput.

** amerlanerusunik nassaartoqarpat tunisassiorneq sivitsorneqassaaq

5.7.2 Aatsitassarsiorneq sioqqullugu misissueqqaarnerit

Kuultisiorfik Nalunaq misissuineq tunngavigalugu aallarteqqinneqassaaq, aatsitassarsiornerullu kingorna annertusiarortinneqassalluni. Misissuinermi siunertaasoq tassaavoq piiarneqarsinnaasut pissamaatillu amerliartortissallugit. Nunap iluani misissuiffiusussat tassaapput Qooqqup tungaa iserfissap nutaap 235 nalaaniittoq, tasanilu ujaqqat eqqarneqarsimasut iluisigut sullulioortoqassaaq kuultip issorussimaffia tikinniarlugu, tasanilu misileraalluni qillerineq aallartinneqassalluni. Misissuiffiup takissusia suliarineqartussallu siunniunneqartut Tabeli 5-imi takutinneqarput.

Ujaqqat kuultip issortiterfigisimasai katersorneqassapput akuiaanermut akuersissutip pissarsiarineqarnissaata tungaanut, taavalu qaartiternelikut, syreliortussaangitsutut

isigineqartut (Golder, 2021g; Tailings Waste Characterisation Review, 5 July 2021. Report ref: 21467213.500.A.0) aatsitassarsiorfimmut inissinneqassapput, silataani qaartiternerlukuusivimmiissallutik imaluunniit aatsitassarsiorfimmut atortulersuutit sananeqarneranni aserfallatsaalineqarnerannilu atorneqassallutik.

Aallaqqaamut misissueqqaarnerup ingerlanerani akuiaaneq sioqqullugu ujaqqat 40.000 tonsit katersorneqassapput. Taakku kuultit issorsimaffii atuarlugit sulluliornermit pissapput. Katersukkat akuiaaviup sanerpiaaniissapput. Akuiaaneq aallarieripat katersukkat ikiliartulissapput aatsitassarsiorfimiit pilersaarusiugaanngitsumik tunisassiornerup apparnerani taakku piffissaqarfigneqaleripata. Taavalu aserorterivik suli ingerlalersinnagu aatsitassarsiorfik ingerlaleripat katersukkat taakku ilaneqarsinnaapput (tassasiissinnaasut 40.000 tonsit tikiterlugit), aserorterivilli atorsinnaanngilaq. Aatitassiorfiup matulinnginnerani annikillisaaneq aallartinneqasaaq.

Tabeli 4: Nunap iluani misissuinermit atatillugu takissutsit annertussutsillu

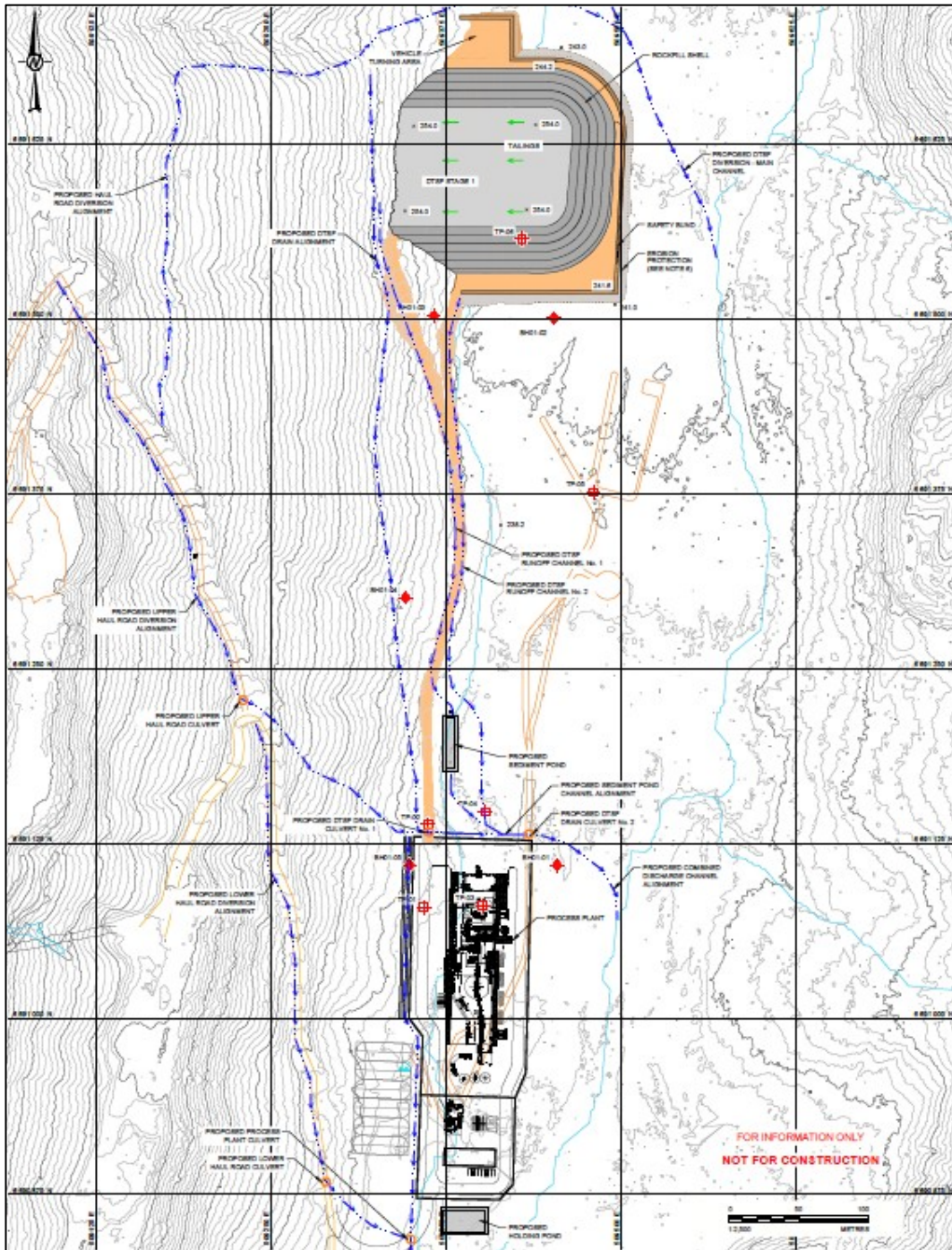
Allaaserinera	Ataatsimut tamaasa
Sullut aqquasiat	500 m
Kuulteqarfikkut sulloq	1,800 m
Sullut katillugit	2,300 m
Qaartiternerlukut amerlassusii	50,000 t
Aserorterivimmukaasukkat tonsit	40,000 t
Tonsit katillugit	90,000 t

* Ujaqqat aserorterivimmukartussatut piukkunnartut nunap iluani misissuinerup nalaani katersorneqassapput

Peqarfimmi piukkussami taavalu nunap iluani qaanilu qillerisarnerni annertuumik peqarfinni misissuinerit suliffeqarfiup ingerlateqqissavai, taamaaliornikkut sumiiffinni taakkunani kuultisiornerup aallarteqqissinnaaneranut paasissutissat pissarsiaasut atorneqassallutik. Misissuinerit tamakku kuulteqarfiit annertussusiinik nalilleeqqinnermik kinguneqassappata ilassummik Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliinissamik Nalunaq qinnuteqasaaq.

5.7.3 Aatsitassarsiornermi suliat

Aatsitassarsiorfimi suliat Qooqqup peqarfiani isumalluarnaatilimmi ingerlanneqarnerussapput, taannalu portussutsimi 235-mi aatsitassarsiorfimmut isaariakkut orninneqartasaaq. Aatsitassarsiorfiup akuiaaviullu ilusaat pingaarnert Takussutissiaq 15-imi takutinneqarput.

Takussutissiaq 13: Aatsitassarsiorfiup pingaarnersiorlugu titartagartaa

Massakkut suliffeqarfiup piunissaanut pilersaarutit naapertorlugit aatsitassarsiorfik ukioq kaajallallugu ulloq unnuarlu ingerlasussat naatsorsuutigineqarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq Nalunap qaqqata iluani nunap iluani qalluinermit ullormut 300 tonsit qaqinneqartassasut. Sulisut paarlaatilerfiini sullut inuerussimanerini qartiterisoqartassaaq. Qooqqup tungaani qallukkat nunap iluani assartuutit atorlugit inissivissanut aalajangersimasunut

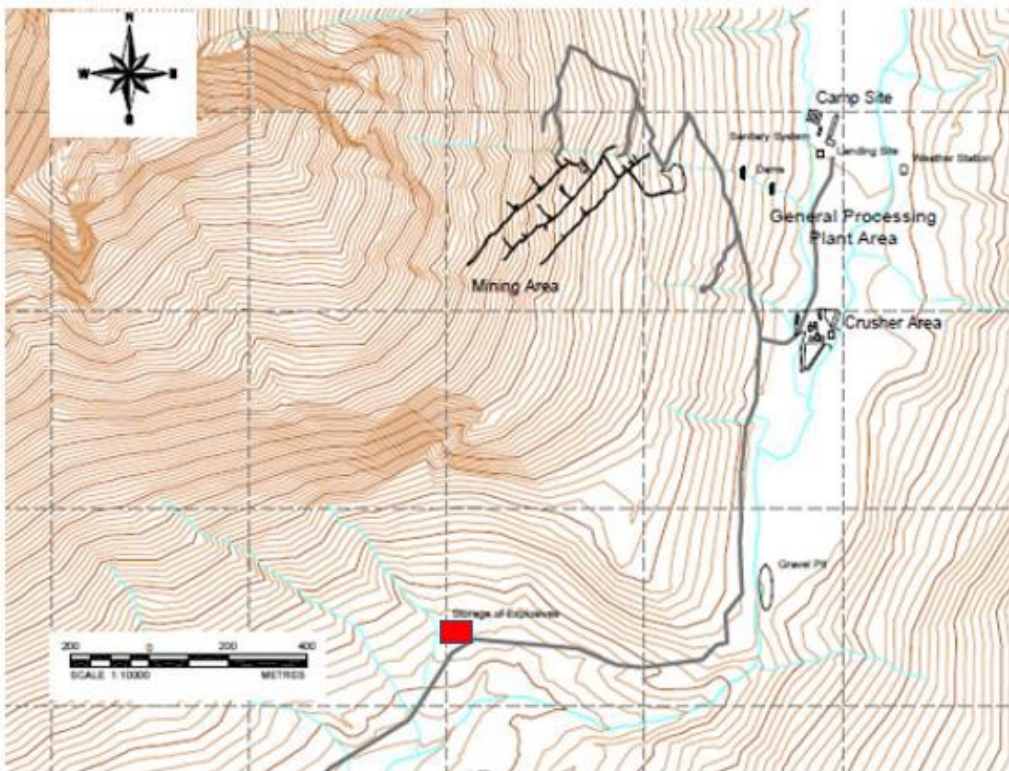
angallaneqartassapput. Piiaviginiakkap pingaernerup aammalu qaqqami piiavissap siunissami qalluiffigineqarneranni piiakkat nunap iluani assartuutit atorlugit 300 nalaatigut anninneqartassapput kiisalu isertarfik 300-ip silataani ilioqqarneqarlutik assartuutit atorlugit akuaaviup eqqaani ilioqqaaffissanut aalajangersimasunut inissinneqarnissamik tungaannut. Naatsorsuutigineqarpoq piiaviginiagaq pingaerneq pilersaarutigineqartutut ukiut pingasuinnaat ingerlaneranni aallartinneqarsinnaassasoq.

Nunap iluatigoorutit naatsorsuutigineqarput tassaassasut qillerussuit, assaatit takisuut, nunap iluatigut assartuutit, qalluilluni misissuillunilu qillerutit, sulinermilu qamutit allat. Maannamut pilersaarutigineqarpoq qamutit tamarmik dieselimik ingerlateqassasut, aammalu atortorissaarutit ineriartornerat naapertorlugu siunissami atortut batteriortut atorneqarsinnaanersut suliffeqarfimmit misissorneqarpoq.

Qaartiternerlukut aatsitassarsiernerup ingerlanerani sanaartornermut, nunniutitut kiisalu atorneqartassapput.

5.7.4 Qaartiterutissamik atuineq toqqortarinninnerlu

Qaartiterutissat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 16. juli 2007-imeersoq naapertorlugu qaartiterutissat nakkutigineqassapput. Qaartiterutissat nunap qaani titartakkami matuma kingulianiittumi (Takussutissiaq 16) takutinneqartumi inissinneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Sumiiffik taanna akuerineqarsinnaanngippat sumiiffik alla Oqartussanut isumaqatigiissutigineqassaaq.

Takussutissiaq 14: Qaartiterutissat sumiissusiat (issoqqaarissaq aappaalartoq)

Qaartiterutissat assigiinngitsut marluk massakut isumaliutigineqarput:

- Naqittagaasiat poortakkuutaat; kiisalu
- Naqittagaasiat attarmoortut

Misissueqqaarnerup ingerlanerani qaartiterutissat pisariaqartinneqartut 150.000 kg-nut missingerneqarput, taavalu ukiumut atorineqartartussat 400.000 kg-inut missingerneqarput, apeqqutaanani qaartiterutissat suussusii.

Naqittagaasiat (poortugakkuutaat imaluunniit attarmoortut) qaartiterinerneq atorineqassapput. Nitrogen naqittagaasamiittoq filmimik qallerneqartassaaq imermut attuumasussaajunnaarlugu. Naqittagaasiat taakku toqqarneqarsimapput imermut nitrogenimik siammarterivallaanngitsuunerat pissutigerpiallugu. Qaartiterutissat nakkutigineqassapput isumannaallisaneq kisiat eqqarsaatiginagu, aammali imermut mingutsitsinnginnissaat pillugu. Naqittagaasianik attarmoortuniit siammartoornerit tamarmik milluaatit soorlu bentonite ikumaneq ajortut atorlugit. Siammartoornermik saliinerneq atorineqartut tamarmik Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut najoqqutassiaat naapertorlugit iginneqartassapput (Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut, 2000).

Qaartiterutissat atugassatut naatsorsuutigineqartut Tabeli 6-imi sukumiinerusumik takutinneqarput.

Tabeli 5: Qaartiterutissat atugassatut ilimanarnerusut

Aqqi	Qanoq ittuuneri	Avatangiisinut sunniutaat
Subtek Velcro	Qaartiterutissat naqittagaasiat attarmoortut; Ammonium nitratimik naqittagaasiaq (>60%) aammattaaq sarajassaasigaq thiourea, imeq (10- 30%), urea (uumasut imerpalasuat), naasut uuliaat kiisalu sananeqaatit ulorianartuunngitsut allat	Ammonium nitrat naggorissaataavoq taavalu nunap qaani imermi naaneqalersitsisarluni. Imermut aqquasaartugaasunit ingalassimatittariaqarpoq. Imermut assut akiuttoq, taamalu nitratimik aniatitserpiarani avatangiisinut sunniuteqangaanngitsaq.
Cordtex N - Pentrit (PETN, pentaerythritol tetranitrate)	Ikittaat qaartiterutissartalik qeratasuunngitsaq. Allunaasaasaq PETN-mik qiteqarpoq, annoraaminusamik qallersimalluni, taannalu PVC-mik qallersimalluni.	Sananeqaat imermi arrorsinnaanngilaq taamaammalu avatangiisinut sunniuteqarsinnaassusia annikitsuinnaasutut naatsorsuutigineqarluni.
Eurodyn 2000	Qaartiterutissaq nitroglycerolimik aallaavilik, sakkortooq, seqqortaatinut malussarissaq. Ammonium nitratimik kiisalu ethylene dinitratemik akulik	Taamalu nitratimik aniatitserpiarani avatangiisinut sunniuteqangaanngitsaq. Aromatic nitronik (DNT aamma TNT) akoqanngitsaq, tassa kræfteqalernartutut isigisaasunik.
Poladyan	Qaartiterutissaq Nitroester dynamit	Imermut assut akiuttoq, taamalu nitratimik aniatitserpiarani avatangiisinut sunniuteqangaanngitsaq.
Exel Lead-in Line	Sullullit qitulligartut, qaartitsinerneq atorineqartartut	N/A Paasissutissaqanngilaq
Exel LP	Seqqortaatit innaallagiatunngitsut sungaartunik ilisarnaqutillit (Exel signal tube), aluminiumimik qallikkamik imminni sarfallit	Immini sarfaqarfia imermik pinaviigaq

Qaartiterutissanik, qaartiterinerneq atorineq, qaartitsineq kiisalu ikittaatit suujunnaarsitsisoqartassaaq Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 16. juli 2007-imeersoq naapertorlugu ikuallaanikkut imaluunniit qaartitsinikkut.

5.7.5 Akuiaanermi suliat

Akuiaavik makkuninnga immikkoortiterivittaqaassaaq: aserorterineq, sequtserineq, oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterivik, puttallartitsivik, kinersaavik, akuianerlukunik nakkartitsivik, oqimaassuseq atorlugu kimittorsaavimmi aatsitsivik. Puttallartitsiviup sulfidinik aalaakkaasumik akoqarnissaa qularnaarniarlugu toqqortaateqartarneq atorineqassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq kuultip annersaa oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterinermit

pissarsiarineqartassasoq, sinneralu oqimaassuseq atorlugu immikkoortitsikkaneersaq puttallartitsineq atorlugu immikkoortinneqartassalluni (Halyard 2021).

Naatsorsuutigineqarpoq panertunik akuiarnerlukuusivimmut eqqarneqartut amerlanersaat puttallartitsilluni akuaanermi pisuusassasut. Taamaattorli ilaannikkooriarluni akuaanerup qanoq ingerlanera naapertorlugu oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterivimmiit eqqaasoqartassaaq, taamaammat akuiarnerlukuusivimmiit seerisut naliliivigisinnaajumallugit oqimaassuseq atorlugu kiisalu puttallartitsineq atorlugu akuiakkat akui misissuiffigineqartassapput.

Immikkoortoq tulliuutoq akuaanermut tunngasoq Halyardimmit (2022) annermik tigusaavoq, tassanilu akuaanermi atorneqartut taakkulu avatangiisinut sunniutaat sukumiisumik nassuiarneqarput, tassa teknikkikkut nassuiaammi 2962-NT-004 by Soutex Inc.2021.

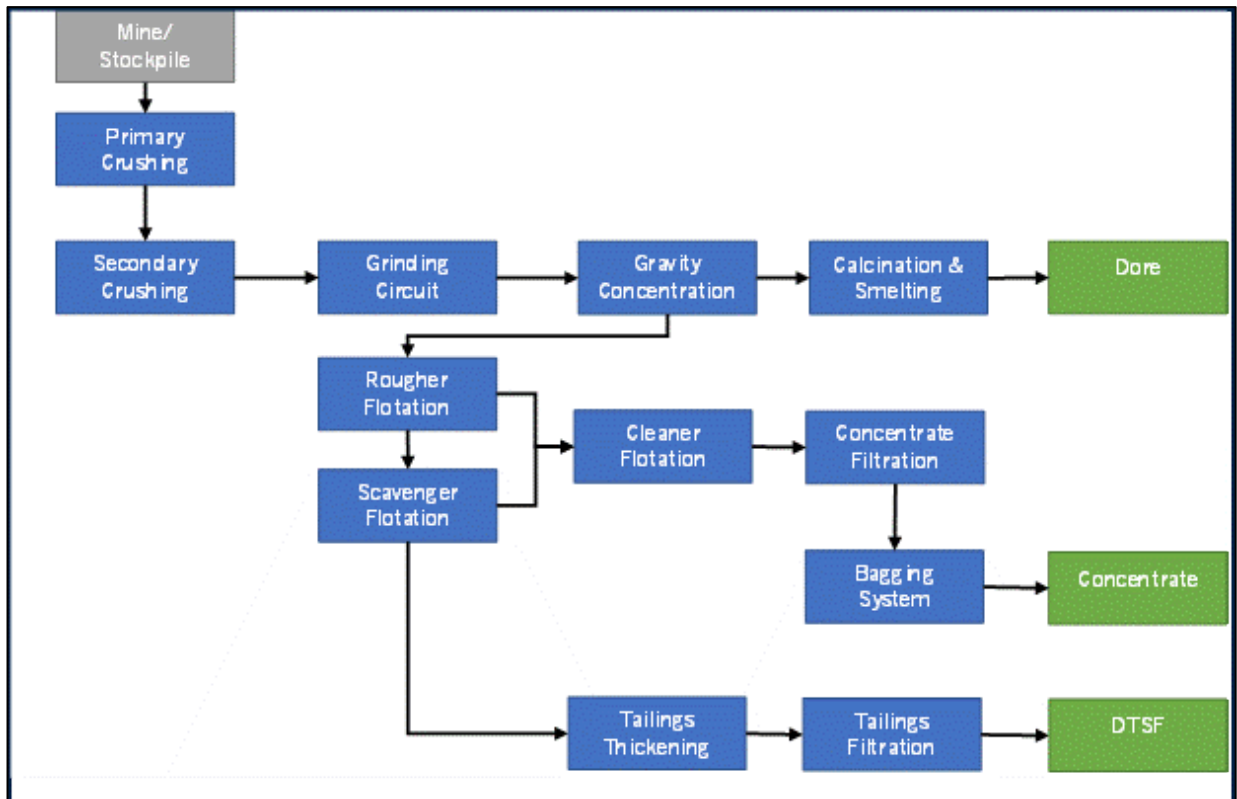
Ujaqqat akuaavimmut ingerlatinneqartassapput ukiumut 100.000 tonsit missaanni amerlassuseqartillugit. Akuaavik makkuninnga immikkoortortaqaassaaq:

- Aserorterineq;
- Sequtserineq;
- Oqimaassuseq atorlugu puttallartitsineq;
- Kinersaaneq;
- Akuiarnerlukunik nakkartitsineq; kiisalu
- Oqimaassuseq atorlugu kimittorsaanermi aatsitsineq.

Akuaanermi nipiffigineqartartut nipiffigineqarnissaannut aalaakkaasumik sulfideqarnissaa qularnaarniarlugu katersukkaniit ujaqqanik aserortikkanik sequtsikkanillu assigiinngitsumik akuleriinnilersukkanik atuisoqartassaaq. Suliaq tamanna inersuarmi pujoralatsaaliunermut atortulimmi suliarineqassaaq. Pujoralaat katersukkat akuaavimmut uterteqqinneqartassapput. Oqimaassuseq atorlugu akuaavimmi Nalunami kuultip pissarsiarineqartarnissaa suleriaasissioqarsimavoq, pissarsiarineqarsinnaassusialu 65-75%-inut naatsorsorneqarsimalluni. Marrarmi sinneruttumi puttallartitseqqittarnikkut kuulti suli 20-25% pissarsiariniarneqarpoq. Akuaanermi iluaqutigineqarportaaq aatsitassat pyritsikkusut arrortinneqarsinnaammata svovlilinniit immikkoortinneqarsinnaanngorlugit. Taamaammat pyritikkut immikkut qapuusaliani qallinngortarput nivaataasamillu katersorneqartarlutik, taamalu sananeqaatit piupaneqanngitsut arrortitamiiginnartarlutik akuiarnerlukunullu ingerlateqqinneqarlutik.

Kuultimik tunisassiornissaq Takussutissiaq 17-imi ersersinneqartoq, aatsitassanillu immikkoortiterinermi akuutissat atorneqartut Tabeli 7-imi allattorneqarlutillu nassuiarneqarput.

Takussutissiaq 15: Akuaanerup ingerlaneranut takussutissiaq

Akuaanerup immikkoortui imaapput:

Aserorterineq – Aserorterivik ullormut 285 tonsit missaannik aserortersassaaq. Kuultimik akulik immikkoortukkuutaani aserorterneqartassaaq ingerlaartitsivinnullu ingerlatinneqassaaq, taakkulu kajungerisamik saviminermullu malussarniummik atortoqassapput, sajukulaartitsivikkoortassallutik taavalu naggataagut 15 mm putulimmut nakkartitsivimmukartinneqassallutik. Taava kuultinik akullit illup iluani aserortikkanik toqqorsivimmut ilineqartassapput. Pujoralaat katersukkattaaq katersukkanut ingerlaartitsivimmut pisinneqartassapput. Taava kuultitallit aserortikkat arsaaraasat atorlugit sequtserivimmut ingerlaartinneqartassapput.

Sequtsinerineq oqimaassuserlu – Arsaaraasat atorlugit aserorterivik arsaaraalersalerneqassaaq, aserortikkallu 80 %-ii 75 μ m-inik putulikkut nakkartinneqarsinnaanngorlugit sequtserneqassapput. Angivallaat arsaaraasanik sequtserivimmut uterartinneqassapput. Mikisuaqqanik (-2 mm) nakkartitsivimmeersut kaavititsilluni oqimaassuseq atorlugu kimittorsaaviit ilaannut ingerlatinneqartassapput taavalu oqimaassuseq atorlugu kimittorsakkat akuttunngitsumik kimittorsakkanut kueraavimmukartinneqartassapput, tasanilu imermik ingerlaartitsinikkut pitsaassusersuisarfimmukartassallutik. Imeq atorlugu immikkoortit utersuutaat puttallartitsivimmukartinneqartassapput, taavalu kinnerit arsaaraasanik sequtseriviliartunut nakkaatitsivikkoortassallutik.

Sequtserivik neutral pH-liusaaq, taamaammallu aserorterutit manngertornisartussaassanngillat. Sequtserutissatut siunnersuutigineqarput arsaaraasat kromelerujussuit Magotteauximeersut, imaluunniit manngertorniasuunngitsut MolyCopimeersut.

Imikkoortit utersuutaat aseqqorlunnerusunik issoraavimmut (puttallartitsiviup ilaanut) apuunneqartassapput, tasanilu PAX aamma A208 atorlugu katersuutit akuliunneqartassallutik.

Katersuutit suussusii kinguliani nassuiarneqassapput. Puttallartitsivik pingasunik immikkoortoqarpoq, aseqqorlunnerit, sinnikusiorfik kiisalu saliivik pingasoqiusaq.

Imikkoortitat uttersuutaat aseqqorlunnerusunik issoraavimmut (6.5 m³ imaqarsinnaasoq) apuunneqartassaput, tassanilu PAX aamma A208 atorlugu katersuutit akuiunneqartassallutik. Puttallartitsineq sananeqaatit oqimaassusii akuilu atorlugit akuiaaneruvoq, tassanilu aatsitassat nalillit qaamikkut pissuserisartagaat (Nalunami taakku tassaapput pyrit, arsenopyrite, saaffugassat erlinnartut) kiisalu aatsitassat piunaneqanngitsut pissusii immikkoortitsinermi atorneqartarput, taavalu puttallartitsivimmi puttallaqqajaassutsimmikkut pissusii assigiinngitsut atorneqartarlutik. Immikkoortissinnaajumallugit akuutissat assigiinngitsut sananeqaatit qaavinut piukkunnarsaatitut atorneqartarput, imaluunniit puttallarsinnaangornissaat anguniarlugu pissusiinik allanngortitsiniutaasarlutik. Akuutissat atorneqartartut assigiinngitsut pingasuijupput: eqiterutit, allannguissutit qapussaatiillu.

Aatsitassanik puttallartitsiniarnermi sananeqaatit manngersut sequtserivimmi aatsitassanik nalilinnik nalilerneranngitsuniit immikkoortitsinerup kingorna imermik aalatsinikkut puttallarsinnaassusii atorneqartarput. Puttallartitsivik (manngersunik imerpalasunillu akulik) akuutissamik katersuutaasumik piukkunnarsarneqartarpoq. Katersuutip suliassaa tassaavoq aatsitassat nalillit qaavi imermut qisuariaqqajaanerunngussallugit, puaasanut nipeqqajaanerunngussallugit imermut nipeqqajaajunnaarlugit. Akuutissat katersuutaasut aatsitassanut nalilinnut annermik nipittarput taavalu kimittorsakkamut malinnaaginnartarlutik. Annikitsuinnaat akuiarnerlukuni sinneruttarput.

Akuutissanik akuiaruminarsaatinik piukkunnarsarneqareeraangamik seqummakut ilaat imermut nipeqqajaajunnaartarput, allalli imermut nipeqqajaanerusalutik. Imermut nipikkumannngitsut puaasanut nipittarput, taamalu erngup qaanut puttallarlutik qapuasannngortarlutik, taamalu peerneqartarlutik (kimittorsaaneq). Seqummakut imermut nipeqqajaanerit puttallartitsivimmiiginnartarput immikkoorsinneqartarlutillu (akuiarnerlukut).

MICB qapussaat aamma immikkoortumut siullermut akuiunneqartarpoq, taavalu tassannga akuiarnerlukut sinnikusiorfissanut issorarneqartarlutik. Sinnikusiorfimmiiit akuiarnerlukut akuiarnerlukunik kinersaaviliartinneqartarput. Seqummarluttut sinnikusiorfissallu akulerunneqakkajuttarput taavalu saliinermut tankikkut siullermeerummik saliiviliartinneqartarlutik. PAX aamma A208 katersuutaasut tankimi saliivimmi siullermi akulerunneqartarputtaaq katersuutissatut. Akuiarnerlukut saliivinni pingasoqiusani ingerlaarteqattaarneqartarput. Saliivii pingajuanni kimittorsagaq 3-4%imik arsenikkeqartussatut naatsorsuutigineqartarpoq.

Kinersaat FLOPAM FO4140 akuiarnerlukunik kinersaammut akuiunneqartarpoq marraasap 30%-imiit tiggusimasunngorluni 55%-imik manngissuseqalernissaa anguniarlugu, taamaaliornikkut imermi nakkarsimannngitsut tigutsinneqartarput anginerunngortinneqarlutik, taamalu imerpalasumiit ajornannginnerusumik peerneqarsinnaalersarlutik.

Imertaajaaneq akuiakkamik puttallartitaq 45% missaannik tiggusimasortaqaaleraangat atorneqartarpoq. Kimittorsagaq kimittorsaalluni nakkartitsivittalimmut immiunneqartarpoq naqillugu nakkartinneqartarluni 9% missaannik imertaqalernissaata tungaanut. Taava nakkartitap sinnera qinniusanik ingerlatitsivikkoorluni assartugassannngorluni poortuunneqartarpoq.

Sinnikusiorluni puttallartitsivimmiit akuiarnerlukut kinersarneqartarput 55-60%-inik tiggusimasortaqaqartunngorlugit, tassa kinersaavimmi 5,5 m-inik atitussusilimmi. Akuiarnerlukut kinersakkat naqillugit nakkartitsivimmukartinneqartarput 15%-inorlugit imeqartalersussannngorlugit. Nakkartitaq usisaatit atorlugit panertunik akuiarnerlukuusiviliaanneqartarpoq. Akuiarnerlukunik kinersaaviup nakkarnera akuiarnerlukunik kinersaavimmut ingerlaarteqqinneqartarpoq, taavalu akuiarnerlukunik kinersaaviup uttersuutaa akuiaavimmi imerpallassaatiitut atorneqartarluni.

Oqimaassuseq atorlugu kimittorsaavimmiit kimittorsariikkat tigusat kuultiliorfimmi suliarineqassapput. Kimittorsagaq kajungerisat atorlugit immikkoortitsivikkoortinneqassaaq

saviminertai peerniarlugit. Sananeqaatit kajungerisartut immikkoortitsivinnut issorarneqassapput taavalu kajungerisartuunngitsut kimittorsakkanut ingerlaartunut ilanngunneqassapput sajukulaartitsiviit atorlugit. Kingunikut puttallartitsivimmuut utertinneqassapput taavalu kimittorsagaq nakkartitassanngorlugu kalkiligassanngorlugulu katersorneqassaaq dieseli atorlugu aatitsivikkoortillugu doréngortinneqarnissaa sioqqullugu. Doré tamaani sananeqartoq kuultiisivimmi paarnaartartunut toqqorneqartassaaq taavalu 99,99%-imik akugissuseqalernissaanut nunani allani suliaassanngorlugu aallarunneqartassalluni. Puttallartitsinikkut kimittorsakkat tamaani toqqorneqartassapput akuttunngitsumillu Nanortalimmut Qaqortumulluunniit ingerlanneqartassallutik, taakkunangalu Kalaallit Nunaata avataani akuiagassanngorlugit aallarunneqartassallutik.

Imeq akuaanermi atorneqartoq, aamma imeq kinersaanermi atorneqartoq, akuaavimmi atoqqeqattaarneqartassaaq, taavalu akuaaviup imiisiviannit 156 m³-iusumit ilaneqartassalluni. Akuaanermi taavalu akuiarnerlukunik kinersagaliornermi atorlugu erngup ilanngartarnera naapertorlugu akuaaviup eqqaani imermik katersuivinnit ilaneqartassaaq. Akuaavik aammattaaq 320 m³-iusumik saliinermut qatserinermullu imiisiveqarpoq. Imeq minguitsoq tassaavoq imeq nakkartitaq kiisalu imeq atorneqanngitsaq, taakkulu akuaavimmi piareersaanermi, oqimaassuseq atorlugu kimittorsavimmi kiisalu akuiarnerlukunik kimittorsakkanillu saliinermi, kiisalu ikuallattoqassagaluarpat qatserinermi atorneqassallutik.

Tabeli 6: Takutitsivoq assersuutiniq misissueqqaarnermik suliaqartunik nalunaarsuutiniq

Akuutissaq / akuaat	Qanoq atorneqarnera	Tikiunneqarnera	Avatangiisinut tunngasortai
PAX – Potassium Amyl Xanthate PAX	Sulfidiniq eqiterineq	Ilivitsukaannngorlugit erseqqissumik containerini nalunaaqutserlugit tikiunneqassapput. 10%-imi, kimittussusilerlugit piareersarneqassapput taavalu puttallartitsivimmi tonsimut 70 grammimik akoqartussanngorlugu akuliunneqassallutik. Ukiumut 7,3 tons atorneqassapput ullormullu 20 kg atorneqartassallutik.	Panertumi, silamit pineqarsinnaanngitsumi, qulisamipitajuitsumik natilimmi toqqortarineqassapput. Tankimi tamatumunnga atugassiami suliarineqarlutillu piareersarneqartassapput. Suliarineqarfiat tanki siamarnaveersitsivimmi ikkunneqassaaq, tassani lu ajutoornikkut aniasoortoqassappat isumannaatsumik igitsivissaqassaaq. Suliarineqarfia isumannaatsunngorlugu kaavittunik silaannarissarluagaassaaq.
Sodium diethyldithiophosphate (A-208)	Katersuut kuultimniaqqanik puttallartitsinermi atorneqartartoq	Imerpallatanngorlugu tikiunneqassaaq ersarissumik nalunaaqutsikkani containerini. Pumpi akusissut atorneqartassaaq puussaanut nuussinermi.	Taamaallaat passunneqartassaaq toqqorsivimmiit akoorivimmuut assartornerani. Akuaassut passunneqartassaaq tankimut tamatumunnga atugassiami.

Akuutissaq / akuiaat	Qanoq atorneqarnera	Tikiunneqarnera	Avatangiisinut tunngasortai
		Imerpallaqqinnagu puttallartitsivimmut tonsimut 35 grammiusussanngorlugu akuliunneqartassaaq. Ukiumut 3,6 tonsit atorneqartassaput ullormullu 10 kg.	Suliarineqarfiat tanki siammarnaveersitsivimmi ikkunneqassaaq, tassanilu ajutoornikkut aniasoortoqassappat isumannaatsumik igitsivissaqassaaq.
Methyl-Isobutyl- Carbinol (MIBC)	Qapussaat	Imerpalasunngorlugu tikiunneqassaaq, containerini ilisarnaaserluakkani. Pumpi akusissut atorneqartassaaq puusnaanut nuussinermi. Imerpallannagu tonsimut 45 grammiusussanngorlugu puttallartitsivimmut akuliunneqartassaaq. Ukiumut 4,5 tonsit atorneqartassaput, ullormullu 12 kg.	Taamaallaat passunneqartassaaq toqqorsivimmiit akoorivimmut assartornerani. Suliarineqarfiat tanki siammarnaveersitsivimmi ikkunneqassaaq, tassanilu ajutoornikkut aniasoortoqassappat isumannaatsumik igitsivissaqassaaq.
FLOPAM FO4140 Polyacrylamide copolymersinik tunngavilik	Kinersaat	Panertut tiggusimasukkuutaavaqqat. Ukiumut 2,6 tonsit atorneqartassaput, ullormullu 7 kg.	FLOPAM kinersaataavoq naasunik aallaavilik toqunartoqanngitsaq, imermik saliivinni atugaalluartoq.

Akuiaavik ima suliaavoq allinngikkaluarlugu atortut pinngitsoorneqarsinnaanngitsut annikitsuinnarmik (soorlu arsaaraasanik aserorteriviup aapperneratigut) ilallugit ukiumut 150.000 tonsinik annerusumik suliaqarfiusinnaanngortussanngorlugu aatsitassarsiorfik ullormut 300 tonsinik paaaffiusinnaavoq, taamaattorli misissueqqinnikkut paasinarsippat naammattunik annertuunik paaqassaqartoq, taava aserorteriviup allinissaa pissutissaqarsinnaavoq. Taamaaliortoqassagaluarpat Avatangiisinut Sunniutissamik Naliliinertalimmik immikkut qinnuteqaateqarnissaaq pisariaqassaaq.

Akuutissat akuiaaatillu aatsitassamik atuinermi atorneqartut tamakkulerinermi periaatsit pitsaanerpaat naapertorlugit passunneqartassaput taavalu isumannaatsumik toqqortarineqarlutillu sillimaffiqeqassaput. Akuutissat akuiaassutit annikitsuarsuit kisimik akuiarnerlukuni sinneruttassaput, taakkumi nakkartinneqarsimasartussaaput, imerlu atoqqitassanngortassalluni, taavalu avatangiisinut pisut annikitsuaraannaassallutik. Aatsitassarsiorfiit saffiugassamik nalinginnaasunik qalluiffiusut imermik akuiaanermi atorsimassaminnik saliisarnerat ileqqunngilaq. Oqaaseqaatit tulluittut Nalunami akuutissanut akuiaanermi atorneqartunut annermik tunngasuunerupput:

- MIBC qapussaat allanngujasuuvoq, kimeerukkiartupallattartoq, imigassamik aallaavilik, annikitsuarakkuutaarlugu kimikinaarlugulu puttallartitsivimmi atorneqartartoq.

- Xanthates aamma Dithiophosphates katersuutaasut aalajangersimasumik kimittussuseqartillutik aalisakkanut toqunartuupput. Taamaattorli puttallartitsinerup nalaani taakku annikitsuarakkuutaarlugit akuliunneqarput taavalu sulfidinit imermut akulerutsikkuminaatsunut nipiasuararsuullutik, taamalu kimittorsakkamiit peertarput allamilu suliareqqitassanngorlugit nassiunneqartarlutik. Taamaammat akuiarnerlukunik ilioraavimmut imikoorummi annikitsuararsuullutik taamaallaat naammattuugassaasarpud.
- FLOPAM imermik saliivinni atorineqartarpoq, akuliunneqartarnerminilu kimitussutsimini avatangiisinut ajoqutaanngilaq.

Panertunik akuiarnerlukuusiviup qaava manissarneqassaaq kuiangalartunngorneqassallunilu imeq kuuttarsinnaaqqullugu. Ukiuunerani akuttunngitsumik aputaarneqartassaaq aput sermerlu alliaartutsaaliorniarlugit. Aasaanerani siallersartillugu imaluunniit akuiarnerlukut "piumasaqaatinik allaasut" akuaavimmeersut amerliartulissagaluarpata (soorlu annertuallaamik imertallit), taava akuiarnerlukut toqqorneqarallartassapput suliareqqinneqarnissamik tungaanut (Golder, 2021d; Tailings Storage Facility Design Report, 20 January 2021. Report ref: 20136781.619.A.1).

Uutsivimmi kalkilersuisarfimmi kissaavimmilu toqunartunik silaannaliortoqalerpat gassinik tigooraassut imertalik atorlugu unerartinneqassapput.

5.7.5.1 *Toqunartoqarneranik misissuinerup eqikkarnera*

Siusinnerusukkut toqunartoqarneranik misissuinerit 2002-mi akilersinnaassutsimik misissuinermit atatillugu ingerlanneqarsimapput (Kvaerner 2002). Cyanid atorlugu saffiugassanik immikkoortiterisarneq aammalu avatangiisinut aniatitsisarneq toqunartumik imaani eqqorneqarsinnaasunut tunngasoq kuultisiofiliariniakkami massakut atorineqartumi ingerlanneqannginnamik atorineqarsinnaanngillat, taamaammat taakkunannga paasisat ilanngullugit nalunaarusiarneqanngillat.

SGS Canadap (SGS 2021) eqaluit aammalu Daphnia magnat (peqqarannguit) puttallartitsinermit oqimaassuserlu atorlugu immikkoortiterinermit akuiarnerlukut ergannit kimittunerpaamit imerpallatamillu (50%, 25%, 12.5% aamma 6.25%) qanoq toqujatiginerat misissorpaa. Oqimaassuseq atorlugu akuiarnerlukut erngat 100%-imi toqussutaaneq ajorpoq, taavalu uumassusilinnut taakkunannga toqunangitsutut nalilerneqarluni. Puttallartitsilluni akuaanermi akuiarnerlukut erngat 100%-mik eqalunnut toqunangilaq taavalu peqquakkukkut Daphnikkunnut 100%-ingajammik uumaffiusarluni (puttallartitsilluni akuaanermi akuiarnerlukut erganni 12,5%-iusumi toqusoq ataaseq allaassutaagami).

5.7.6 **Akuutissat tamaani atorineqartut**

Aatsitassarsiornermi akuutissat atorineqartut saniatigut tamaani akuutissat atorineqartut tassaapput:

- Nillusaatit
- Uuliakut soorlu; maskiinat uuliaat, gearolie, hydralikolie
- Orsussat: jet, benzin, diesel
- Orsussamat akuiuttakkat: Adblue
- Qalipaatit
- Nipinnequtit
- Qaqorsaatit avatangiisinut ajoqusiinnginnerusut

Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani avatangiisinik illersuinarluni iliuserineqartut matuma kinguliani sukumiinerusumik nassuiarneqarput, Immikkoortut 9.5, 10.5, 12.0).

5.7.7 Ingerlatsinermi sulisut

Sukkulluunniit aatsitassarsiorfimmi ingerlatsinermi sulisut 90 missaannik amerlassuseqartarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Aatsitassarsiorfiup immikkoortuini assigiinngitsuni sulisut pisariaqartinneqartut eqikkarneri Tabeli 8-mi takuneqarsinnaapput.

Tabeli 7: Suliani assigiinngitsuni sulisut pisariaqartinneqartut

Suliaqarfik suliffilluunniit	Sulisut amerlassusii
Aatsitassarsiorfik	66
Akuiaavik	42
Najugaqarfik	28
Iluarsaassisarfik, peqqumaasivik maskiinalerivillu	18
Allaffissorneq	6
Isumannaallisaaneq, peqqissaaneq, avatangiisit pitsaassuserlu	9
Sullissineq Aqutsinerlu	9
Katillugit	178

5.7.8 Ingerlatsinerup nalaani assartuineq

Ingerlatsinerup nalaani ikittunnguanik assartuisoqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Assartukkat amerlanerit tassaassapput aatsitassarsiorfimmi akuiaavimmilu suut pisariaqartinneqartartussat. Naatsorsuutigineqarpoq usit kujataani usilersuuteqqinneqariarlutik akuttunngitsumik kuultisiorfimmu assartorneqartassasut. Puttallartitsivimmi kuulti kimittorsagartaaq assartuutit atorlugit assartorneqarluni aallarunneqartassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq ukiumut kuulti puttallartitaq 3.000 tonsi kujataani eqiterivimmu aallarunneqartassasooq, tassanngalu suliareqqinneqarfissaanut ingerlateqqinneqartassapput. Massakkut naatsorsuutigineqarpoq sapaatit akunnerannut ataatsip missaani aatsitassarsiorfimmu kuultimik akuiakkamik aallersoqartassasooq. Imaatigut angallanneq pillugu paasissutissat naapertorlugu Saqqaata Kangerlua massakkut angallateqajuitsungajaavoq. Aatsitassarsiorfimmu angallattut sullittullu amerliallaatissaat ikittuinnaassasut naatsorsuutigineqarpoq.

5.7.9 Imerk aqutsineq aammalu imeq isertoq anisorlu

Kuultisiorfeqarfimmi erngup ingerlaarnera uani eqikkarneqarpoq: Takussutissiaq 18 (Golder, 2023a; Water Management Plan Technical Background Report, 17 March 2023. Report ref: 20136781.611.A.3). Takussutissiaq 18-imi ersersinneqarpoq kuultisiorfiup ingerlalernerani erngup ingerlaarneranik pingaarnersiorluni takussutissiaq (ukiut 1-5). Immikkoortuni tulluittuni imermik aqutsinermi periutsimi immikkoortut pingaarnert eqikkarneqarput. Ingerlatsinermi erngup atorneqartup aquanneqarnerani suliat pingaarnert imaapput:

- Akuiaavimmi imeq ilassutaasartoq (akunnermut 3.14 m³) imeqarfiliarit maqinneqartassaaq;
- Akuiaavimmiit imeq aniasooq akuiaavimmi akunnermut 1.34 m³ ingerlaarteqqinneqartassaaq. Imeq akunnermut atugaq 0,49 m³-iussaaq (tassa kimittorsakkamik suliaqarnermi);

- Ingerlatsinerni allani imeq pisariaqartinneqarpoq aammattaaq imeqarfiliarit maqinneqartassaaq (akunnermut 10 m³);
- Akuiarnerlukut (annikitsumik imertallit) akuaavimmeersut usisaassuit atorlugit panertunik akuiarnerlukuusiviliaanneqartassapput, tassa akunnermut 2.63 m³ imertallit;
- Panertunik akuiarnerlukuusiviup kuunnera kussiatigoorluni kitsitsivimmut ingerlanneqassaaq; kiisalu
- Kisitsiviup ernga salitaq avatangiisinut aniatinneqartassaaq.

Tamakku saniatigut suliat pingaarnert imertallit nunap iluani aatsitassarsiorfimmeersut tassaapput:

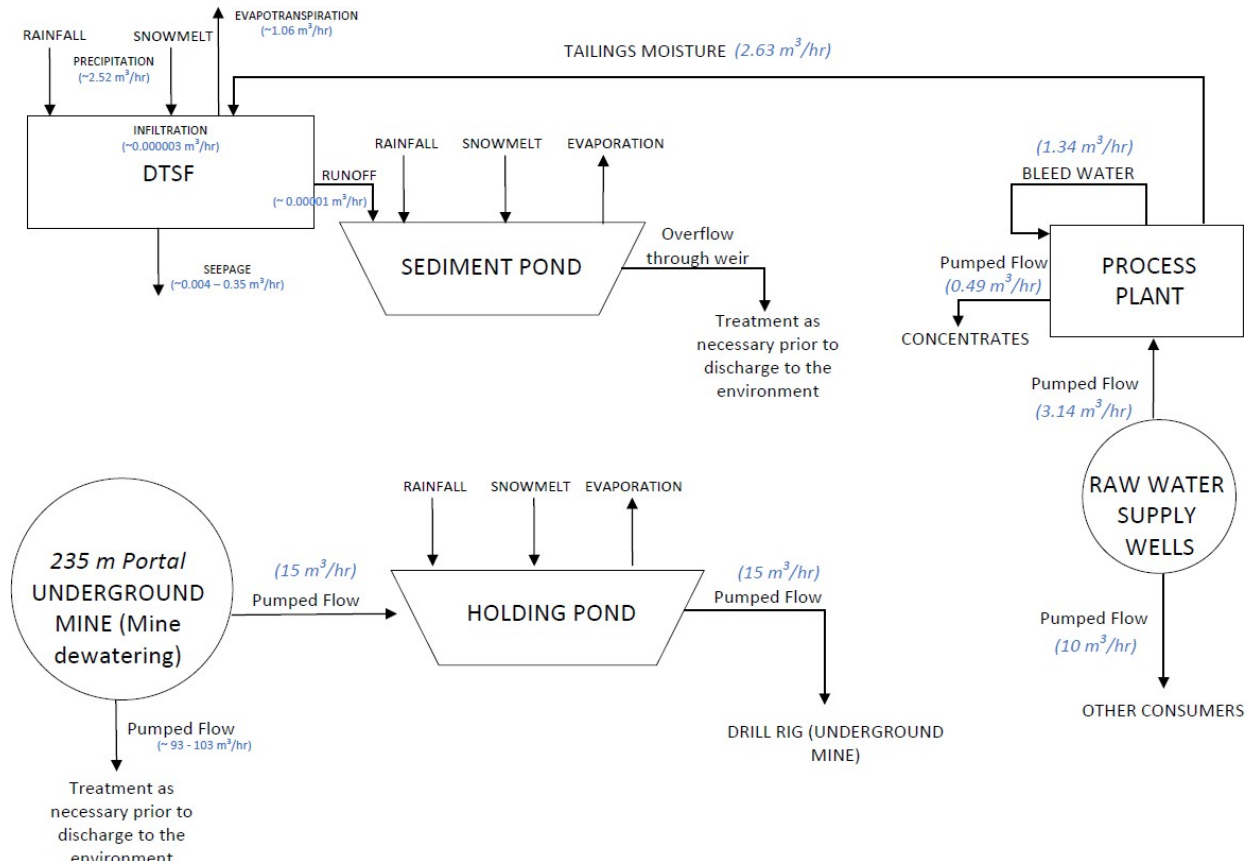
- Nunap ernga aatsitassarsiorfimmut ingerlaartinneqartoq isaarissami 235-mi tasiliarnut uninngatitsivimmut maqinneqassaaq akunnermut 15 m³-imik sukkassusilerlugu, aatsitassarsiorfiullu iluani toqqortarineqarallassalluni qillerinermi atugassanngorlugu.
- Imeq tasiliarni uninngatitsivimmeersooq nunap iluani qillerinermi atugassanngorlugu maqinneqartassaaq. Malugiuk pilersaarusiornermi naatsorsuutigineqarmat tasiliaq akuaaviup qanitaaniissasoq (avatangiisini ammasuni), nunap iluani pinnani; kiisalu
- Nunap ernga sipporussa q nunap iluanut kuuttoq tasiliakkoortinneqartassanngimmat ammartartulikkullu avatangiisinut aniatinneqassalluni (tassa malinnaavigineqarsinnaanissaa siunertaralugu).

Ergit isaasut nakkutigineqarnerannut ilaasut:

- Sialuup aattornerullu erngi tasiliarnut kitsitsivimmut, akuiarnerlukuusivimmut tasiliarnullu toqqaannartumik isaasut
- Nunap ernga tasiliarnut maqisaq;
- Imermik eqiterivinniit akuaavimmut imeq maqitaq; aamma
- Imermik eqiterivinniit imeq aatsitassarsiorfimi pisariaqartitanut allanut atugassaq (soorlu pujoralatsaaliuinermi), kiisalu atortorissaarutini atugassaq.

Ergit aniatinneqartut ilaatigut tassaassapput:

- Kitsitsivimmi, akuiarnerlukuusivimmi tasiliarnu imeq tissortoq; kiisalu
- Kitsitsivimmiit nunallu iluaniit avatangiisinut aniatitat.

Takussutissiaq 16: Kuultisiorfimmi erngup ingerlaarnerinik takussutissiat (Golder, 2023a-mit)

5.7.10 Imiisiviit

Siusinnerusukkut oqaatigineqartutut kitsitsivik tasiliarlu uninngatitsivik imermik atuinnermut ilaapput.

Kitsitsivimmi siunertaasoq tassaavoq akuiarnerlukuusivimmiit kunnerup sorjuarai piassallugit, tassa siallerujussuarneratani (sialuk akunnermut 36 m³-iutillugu). Aamma tasiliaq atorineqartassaaq ukiut marluk ingerlaneranni ukiup aappaani sialuttullunilu aput aattorluartillugu aniasumik unerartitsiviugallartutut.

Akuiarnerlukuusiviup uttersuutai kisimik (akuiarnerlukuusiviup sivinganeraneersuunngitsut) Kitsitsivimmut ingerlatinneqartassapput. Akuiarnerlukuusiviup sivinganeraniit kuuttut kitseqqaartariaqanngillat, tassami sivinganerup kunneri pialuaraqassangatinneqanngimmata. Taamaattorli panertunik akuiarnerlukuusiviup assartuutinit ingerlaarfigineqartuarnerata kingunerisaanik akuiarnerlukuusiviit qaavini sukujuaqat ingerlaalersinnaanerata naatsorsuutigineqarpoq. Taamaammata akuiarnerlukuusiviit sivinganerannit imeq kuuttoq suliarineqaaqqaarani aniatitsivikkut aniatinneqartassaaq.

Tasiliaq unerartitsivik nunap iluaniit imermik akunnermut 15 m³-iusumik maqtsivigineqartassaaq (tassa nunap iluani qillerinermi atorfissaqartinneqartutut naatsorsuutigineqartutut annertussusilimmik), imerlu akunnerni 24- ni uninngatikkallarneqartassalluni. Imeq tasiliarnit tassanga pisoq qillerivimmut nunap iluaniittunut ingerlatinneqartassaaq. Imeq maqinneqartoq akunnermut 15 m³-iusoq ingerlatsinermi atugassiaavoq, taavalu nunap iluani aatsitassarsiorfimmut nunamiit isaasup angeqatigissagaa naatsorsuutigineqarpoq, taamalu avatangiisinut aniatinneqartoq oqimaaqatigiissalluni. Nunap erngata aatsitassarsiorfiup iluanut isaanera Golderimi

saqqummiunneqarpoq (2021a; Mine Inflow Assessment - Groundwater and Surface Water, 12 January 2021. Report ref: 20136781.618.A.0).

Kitsitsiviup tasiliillu sukumiinerusumik nassuiarneqarneri Golderimiipput. (2022f; Nalunaq Gold Mine Surface Water Infrastructure Design, 8 April 2022. Report ref: 21467213.C04.6.B.0).

5.7.11 Aatsitassarsiorfimmi erngup aqunneqarnera aniatinneqartarneralu

5.7.11.1 Maqitsisarnermut piunnaasaqatit

Ingerlatsinerup nalaani aatsitassarsiorfiup immikkoortuisa assigiinngitsut akornanni imeq maqinneqartariaqartassaaq. Aatsitassarsiorfiup immikkoortuini tamani maqitsinerup sakkortunerpaaffissaattut piunnaasaqatit tulliuuttuniipput:

- Nunap iluani aatsitassarsiorfimmiit tasiliarnut uninngatitsivimmut ingerlaartoq agguaqatigiissillugu akunnermut 15 m³-iussaaq (tassa qillerinermi pisariaqartitat naammassiniarlugit), taamaammat maqitsissut akunnermut 15 m³-imik piginnaasalik pisariaqartinneqarpoq;
- Taamatulli maqitsissut akunnermut 15 m³-iusoq tasiliarnut nunap iluani qillerivinnut imermik maqitsissutaassaaq;
- Akuaavik imermik eqiterivinniit akunnermut 3,14 m³-iusunik pilersorneqassaaq, kiisalu
- Maqitsissut akunnermut 10 m³-imik pisinnaasalik imermik eqiterivinniit aatsitassarsiorfimmi ingerlatsinerup assigiinngitsunut atugassamik maqitsissutaasussaq pisariaqartinneqarpoq.

5.7.11.2 Avatangiisinut aniatitsisarneq

. Imeq nunap iluaniit kitsitsivimmiilu avatangiisinut aniatinneqartassaaq.

- Nunap iluani aatsitassarsiorfimmiit imeq avatangiisinut aniatinneqartassaaq matusartoq oqimaassutsimik aqutaq atorlugu. Taamaattorli imeq aatsaat misissorneqareeraangami, tassa Avatangiisinik Malinnaaviginninnermut Pilersaarut naapertorlugu (Ilanngussaq II), aniatinneqartassaaq aammalu aniatinneqarsinnaasunut piunnaasaqatit isumaqatigiissutaasut naammassineqarsimagaangata; kiisalu
- Imeq kitsitsivimmiit avatangiisinut aniatinneqartassaaq noqitsineq atorlugu ingerlaarfikkut, matusartullikkut. Taamaattorli matusartup killinga aatsaat imiisivimmi tikkineqaraangat aniatinneqartassaaq. Taamaalluni imeq isumaminik avatangiisinut aniatinneqalersinnagu kitsitsivimmi erngup siunertarineqartutut siviissusilimmik uninngatinneqaaqqaartarnissaa anguneqassaaq.
- Akuiarnerlukuusivinniit kitsitsivimmut aniatitaq tassaassaaq qaavata kunnerna, aatsaallu minguit kitsitsinik qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaasutut naatsorsuutigineqaraangata.
- Akuaavimmiit avatangiisinut aniatitsisoqartassanngilaq, imerpalasullu akuaavimmi ingerlaarteqqinneqartassapput. Akuaavimmi akuiarnerlukuni akuutissat sinneruttut *suunaviannngillat*.
- Aatsitassarsiorfimmiit imeq atoqqitaanngitsoq sunaluunniit aniatitaasoq aniatinneqannginnermini misissorneqaaqqaartassaaq taavalu sorjuuqqat kitseqqaarniarlugit pisariaqarpat suliarineqaaqqaassaaq, pisariaqarpallu orsussap kingunikorinnaasai nakkartitsivikkut unitsinneqartassallutik.

5.7.11.3 Ingerlaarnermik aammalu erngup pitsaassusianik misissuisarneq

Imeq nunallu ernga pillugit eqqoriaanerit qularnaassusii pitsanngorsarniarlugit erngup ingerlaarnera pitsaassusialu sukumiisumik malinnaavigineqassapput, taamalu aatsitassarsiorfiullu ingerlanneqarfiani erngup qanoq issusia taamaalluni paasilluarneqarnerussalluni. Ingerlaarneranik misissuisarnerit pisassapput:

- Nunap iluata imertaajartarneranut ilanngullugu; aamma
- Akuaavimmi imermik ingerlaartitsinermut ilanngullugu.

Siusinnerusukkut oqaatigineqartut Narsarsuarmi silasiorfimmi paasissutissat sialuttussusianik paasissutissat taarsiullugit atorineqarsimapput. Tamatumalu saniatigut erngup tissortarnera Thornthwaitep periaasia (1984) atorlugu naatsorsorneqarpoq, aasaanerani erngup tissortarnerujussua naatsorsorneqarluni. Tamanna pissutigalugu imermik uuttortaaveqarfik pilersinneqartariaqarpoq (i) siallersarnera (ii) aammalu nittaattarnera kiisalu (iii) tissortarnera uuttortarneqartussanngorlugit.

5.7.12 Aserfallatsaaliinermi isiginiagassat

Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi (aamma kingorna) imermut atortut atajuaannarsinnaaqullugit imermik nakkutilliineq atortunillu aserfallatsaaliineq sukumiisuusariaqarput. Minnerpaamilli:

- Imermik pilersuineri atortut malinnaavigineqarlutillu aserfallatsaaliineqartariaqarput qereqqunagit sermertaneqqunagillu;
- Kitsitsivik imermillu unerartitsivik kinnernik eqiteruttoorfioqqunagit aammalu aatsitassarsiorfiup ingerlanerani immersinnaassusii annikilliarloqqunagit akuttunngitsumik misissorneqartariaqarput; kiisalu
- Ingerlatsinerup nalaani, aamma matusinermi aqquiti akuiarnerlukuusiviup kuunnerata aqquai misissorneqartariaqarput akuttunngitsullu salinneqartariaqarlutik aqquiti kinnganerit milikartoorutaaqqunagit.

5.7.13 Pisunut sakkortuunut pilersaarusiorneq

Pisunut sakkortuunut pilersaarusiornermi makku isiginiarneqartariaqarput:

- Siallerujussuarnera aamma / imaluunniit aattoorujussuarnera pissutigalugu kitsitsiviup ulikkaartoornera;
- Siallerujussuarnera aamma / imaluunniit aattoorujussuarnera pissutigalugu kitsitsiviup ulikkaartoornera malitsigisaanik kitsitsiviup kinnganikulimmik utsersulernera

Siallerujussuarnera aamma/imaluunniit aattoorujussuarnera pissutigalugit aatsitassarsiorfeqarfiup qarsunneqarneratigut kitsitsivik imaluunniit tasiliaq unerartitsivik qarsunneqarsinnaapput.

5.7.14 Aatsitassarsiorfiup imermi isaavigineqarnera

Imermik aqutsinermi piunasaqaatissat suuneri paasiumallugit Nalunami aatsitassarsiorfimmut erngup isaanera naatsorsorneqarsimavoq. Peqarfinni kujalleri, piukkussami qaqqamilu kiisalu qooqqumi peqarfimmi qaammammoortumik naatsorsorneqarsimapput.

Tabeli 8: Nunap iluata erngata aatsitassarsiorfimmut isaasup naatsorsorneqarnera

Uuttuut	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Peqarfiit kujalleq, piukkussaq aammalu qaqqaq												
Isaasutut eqqoriagaq 5% (akunnermut m3)	6	14	4	174	176	78	79	88	100	78	65	12

Isaasutut eqqoriagaq 50% (akunnermut m3)	6	14	4	159	161	52	53	59	67	52	43	12
Isaasutut eqqoriagaq 95% (akunnermut m3)	6	14	4	144	145	26	26	29	33	26	22	12
Peqarfik Qooroq												

Uuttuut	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Isaasutut eqqoriagaq 5% (akunnermut m3)	108	109	107	112	112	116	116	117	118	116	114	108
Isaasutut eqqoriagaq 50% (akunnermut m3)	108	109	107	110	111	113	113	114	114	113	112	108
Isaasutut eqqoriagaq 95% (akunnermut m3)	108	109	107	109	109	110	110	110	111	110	109	108

Aatsitassarsiorfiup ingerlaqqilernerani aatsitassarsiorfimmi uuttortaasarfissat arlallit aammalu saputaasat V-tut isikkullit isaasunik uuttortaaviusut atornerqarpata missingikkat taakku suli naatsorsorluarneqarnerussapput ukiup kaajallakkiartorerani imeq isaasoq naatsorsorneqarsinnaanngorlugu aammalu siallerujussuarnerani aatsitassarsiorfiup qisuariartarnera inassuteqaatit tunngavigalugit qanoq pisarnerisooq paasiniallugu.

5.7.15 Imeq imigassaq

Imeq imigassaq najugaqarfiup eqqaani imermik saliivimmiit pissarsiarineqartassaaq. Imeq imigassaq kangerlummiit milluaalluni tarajuaanikkut pissarsiarineqassaaq. Imermik imigassamik tarajuaavik aamma sinnikoqartassaaq kangerlummut aniatinneqartussamik. Tarajuaavimmiit aniasup 40%-ia imiussaaq 60%-ilu tarajornitsuussalluni, tassa ullormut 35 m3 missaat kangerlummut aniatinneqartassalluni. Tarajornitsoq 57 ppt- inik qarajoqartassaaq, milluarneqarnermisullu kissassuseqartassalluni. Tarajornitsoq kangerluup itineranut kivilluni imerpallanneqassaaq. Tarajornitsoq immap naasuinut uumasuinullu sunniuteqarnissaminut annikippallaarpoq.

Imermik saliivik tassaavoq containerivimmi saliiviliaq, ullormut imermik 25 m3-mik tunioraasinnaasoq. Imeq salitaq EU-p peqqussutaanut 98/83/EC-mut naapertuuppoq, tassa inunnut imigassatut akuerisaalluni.

5.7.16 Anartarfiit erngannik saliisarneq

Najugaqarfinni kuuffiit erngat kuuffiit erngannik suliaqarfimmi suliarineqartassaaq kingornalu kangerlummut kuutsinneqartassalluni. Anartarfiit erngat aatsitassarsiorfimmi akuaavimmilu pilersut qamutit matoqqavissunik immiisillit atorlugit najugaqarfimmi anartarfiit ernginik saliivimmut assartorneqartassaaq.

Saliivimmi ingerlaartut ullormut 22 m3 salinneqarsinnaapput. Saliiviup atortorai nakkartitsiviusaq uumasuaralik, tassa marraasartalik nakkartitsiviusartalillu. Saliivik imminut isumagisuuvoq, ulluinnarni nakkutigneqartariaqarani. Saliivik containerimiittuuvoq, katiteriigaalluni misileriigaallunilu. Saliiviup siornagut tankilerneqassaaq, anartarfiit imakui

salinneqanngitsut avatangiisinut aniatinngikkaluarlugit saliivik aserfallartaalineqarsinnaanngorlugu iluarsarneqarsinnaanngorlugulu.

Imakua anisinneqartussa q imermik igitassamik imaani avatangiisini aniatitsinermut EU-p piumasaqaataanut naapertuuppoq, aniatinneqartorlu kangerlummi immap pitsaassusianut ajoqutaassanganneqanngilaq.

Saliivimmit sinnikut immertakkat matoqqasunut poortorneqassapput najugaqarfiullu ikuaallaavianut iginneqassallutik.

5.7.17 Pujoralatsaaliuineq

Pinngortitaq nammineq pujoralatsaaliuitinnagu imeq pujoralatsaaliuititut annermik atorineqassaaq. Pinngortitap nammineq pujoralatsaaliutaani ukiup qanoq ilinera apeqqaataassaaq. Qaammatini isugutaqarfiunerusuni pinngortitaq nammineq pujoralatsaaliuissaaq. Najooqutassiani USEPA AP42 najooqutassiaq (Compilation of Air Emissions Factors (saqqummiussap tallimaat); 1995) oqaatigineqarpoq pujoralaaranguit (PM10) siammatsaaliorneqarneranni imeq 74%-imik atorluarsinnaassuseqartartoq. Immikkoortoq 5.7.8.-mi sukumiisumik pisariaqartitanik takussutissani oqaatigineqartutut ingerlatsinermi atortunilu imermut pisariaqartinneqartumut ilassutitut pujoralatsaaliut imeq akunnermut 10 m³ ilanngunneqarpoq. Erngup taassuma annersaa akuiaaviup eqqaani imermik eqiterivinnit imermit suliarineqanngitsumit pissaaq.

Pujoralak assigiinngitsunit pingasunit annermik pinngorassaaq:

- Aqqusineq: Aqqusinermit pujoralak annermik aasaanerani pinngorartassaaq; pisariaqarnera malillugu imermik assartuut aqqusinermi aasaanerani imermik seqqartaasassaaq pujoralak siammatsaaliorniarnilugu.
- Akuiaavik: Pujoralatsitsisuunerusussat tassaapput aserorteriivit. Asersorteriivit siulleq tulliuortorlu, kiisalu aserorteriikkat qaleriiaarneqartarfiat ingerlaartitsivikkoorteqqinneqartarnerallu. Taakku illorsuit matusat iluiniissapput. Pujoralannik milluaatit aserorteriiviniissapput taavalu aserortikkanik ingerlaartitsiviit sullulinngorlugit qallersimassallutik taannalu pujoralannik nakkartitsivimmut illumut tamarmut atortuusumut ataneqassalluni. Pujoralannik katersuivimmiit pujoralat peerneqartassapput taavalu aserorteriivimmut ingerlateqqinneqartassallutik, taamalu akuiaanermiit aniatit taamaallutik annikinnerpaatinneqassallutik.
- Akuiarnerlukuusiviit: Ukiukkat pujoralak isumaminik siammatsaaliorneqassaaq akuiarnerlukut qaleriissat nutaallu ilioqqakkat erngerlutik qerisassammata, taamalu pujoralat uningassallutik. Aasaanerani akuiarnerlukuusiviit siallerfigineqartarlutik pujoralatsitsinaveersaartinneqartassapput. Aasaanerani panernartillugu anorimit nungoortinneqarnissaat pinaveertinniarlugu imermik seqqittarneqartassapput, taavalu akuiarnerlukuusiviit sinaasa ujarattaat portulisarneqartassapput pujoralatsitsineq minnerpaatikkumallugu.
- Qaleriiaakkat: Akuiagassat ujarattakoorutillu qaleriiaarneqassapput. Sapinngisamik qaleriiaakkat amerlassusii tassaniinnerisalu sivisussusii annikillisarneqartassapput, sivisuumillu panernartillugu masatserneqartassallutik.

5.7.18 Ujarakoorutit passunneqartarnerat

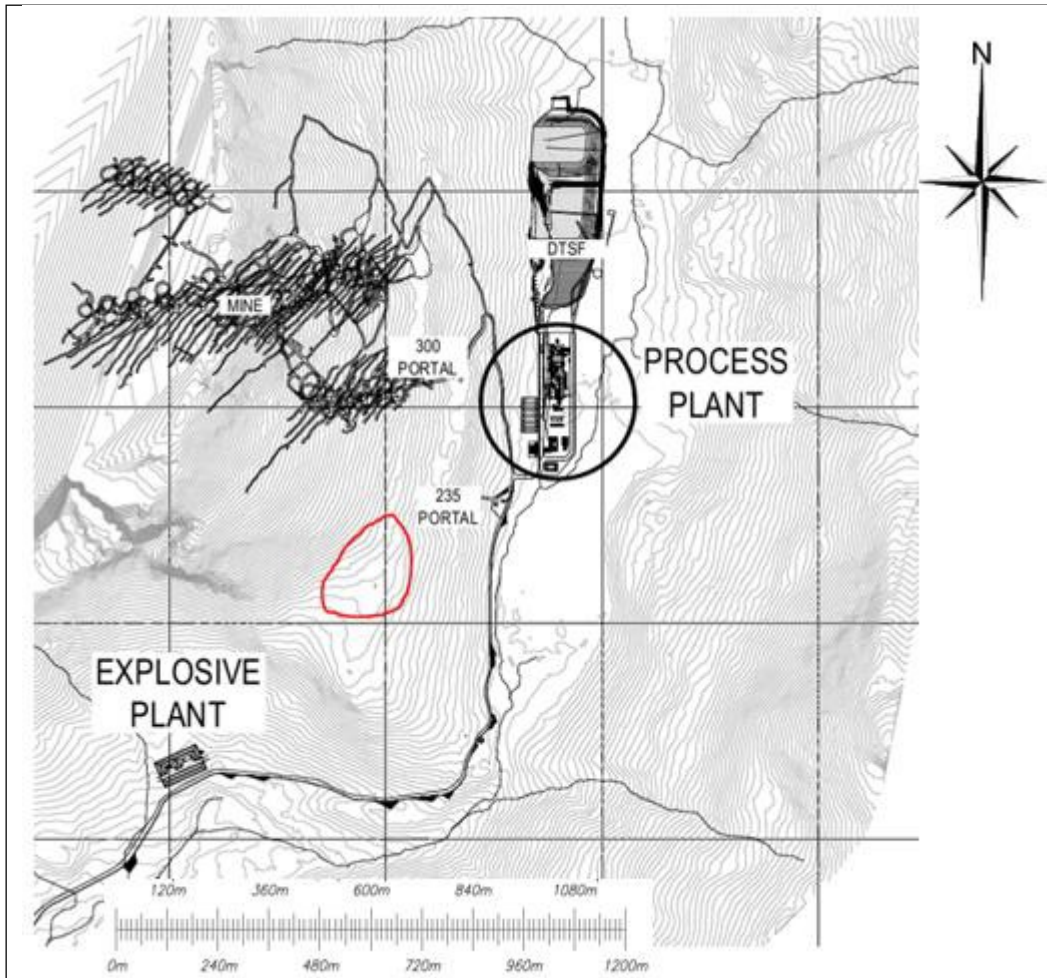
Misissuinerup nalaani aatsitassarsiorsiornerullu kingunerisaanik qaartiternerlukunngortut (Tabeli 10) sanaartornermut atortoqarfiillu assigiinngitsut aserfallatsaalinerinut atorineqartassapput. Qaartiternerlukut tassaatinneqarput akoqanngitsut akukippallaalluunniit naleqartutut isigineqanngitsut. Qaartiternerlukut atugassaannngitsut nunap iluiani, aatsitassarsiorfiup iluani, imaluunniit 300-p nalaani anillattarfimmi qaartiternerlukuusivimmi uningatinneqartassapput (Takussutissiaq 19).

Tabeli 9: Aatsitassarsiorfiup piunerani ujarakoornerup missingerneqarnera

	Ukioq 0	Ukioq 1	Ukioq 2	Ukioq 3	Ukioq 4	Ukioq 5
Tonsit						
Nunap iluanit ujarakoorutit	50.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Anillattarfinniit ujarakoorutit	70.000	-	-	-	-	-
Nunap qaaviaaneq assakkallu	239.000	-	-	-	-	-

	Ukioq 0	Ukioq 1	Ukioq 2	Ukioq 3	Ukioq 4	Ukioq 5
Ujarakoorutit tamarmiusut	359.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Nunap iluanit ujarakoorutit	-	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Akuiaavimmi nunniutit	99.000	-	-	-	-	-
Akuiarnerlukuusivimmi nunniutit	260.000	-	-	-	-	-
Ujarakoorutit atoqqitat katillugit	359.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Akuiarnerlukut	-	97.000	97.000	97.000	97.000	97.000

Toqunartoqassutsimik misissuisarnerni akuiaanermi imeq atorneqartoq toqunartuunngitsoq paasineqarpoq. Aammattaaq erngup akuiaanermi atorneqartup erngup suut qaaniittup attukkaminut toqunartoqalersitsisinaaneranik aarleqqutaasut ilumuunnginnerarneqartariaqarput. Tamatuma saniatigut akuiarnerlukut seerinerisa toqunartoqassusiat misissorneqarmat toqussutaasinnaanngissusiat uppersarneqarpoq. Tamatuma saniatigut oqaatigineqarpoq aatsitassarsiorfusimasup 2013-imi matunerata kingorna Danmarkimi Avatangiisinik Nukissiuutinillu Misissuisoqarfiup misissuisarnerani paasineqarsimasooq matusinerup kingorna avatangiisit annerusumik innarligaasimannngitsut (Bach & Olsen, 2020). Qanga paaaviusimasut aammalu siunissami aatsitassarsiorfusinnaasut assigiissuteqanerat kiisalu qanga aatsitassarsiorfimmitt pikoortaasut misissorneqarsimammata aammalu siunissami pikoortissat misissorneqarsimammata akuisa annerusumik allannguuteqarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq (SRK, 2021).

Takussutissiaq 19: Ujarakoofiussinnaasumut takussutissiaq (aappalaartumik avatiligaq)

5.7.19 Eqqagassalerineq

Eqqakkat isumagineqartassapput malitassiat attuumassuteqartut tamaasa naapertorlugit, soorlu Eqqakkat pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 3, 7. januar 2021-imeersoq naapertorlugu. Eqqakkat ulorianartut nalinginnaasumik Europamut Amerikamulluunniit Avannarlernut assartorneqartartussaapput tamakkunungalu inatsisit naapertorlugit suliarineqassallutik. Nunat tamalaat malittarisassiat naapertorlugit eqqakkat ulorianartut nalunaarsorneqartassapput malinnaavigineqassallutillu.

Akkumulatorit, innaallagissamut atortut, igalaamerngit allallu utaqqiisaasumik toqqortarineqartassapput taavalu malittarisassat isumaqatigiissutillu naapertorlugit toqqortarineqartassallutik.

Ikuallaaviit uuliakunik, plastinik qisunnulluunniit ikuallaanermut atorneqartassanngillat. Taarsiullugu orsussakut uuliakullu katersorneqartassapput taavalu toqqortarineqarlutik pajuttunut aallarutsinneqartassalutik allami naleqquttumik suliarineqartassanngorlutik. Kalaallit Nunaanni avataanilu atoqqiineq siuarsarniarlugu plastikki qisuillu atoqqinneqassapput.

Ikuallaavik eqqagassanut aalajangersimasunut atorneqassaaq, ikuallanneqartartussaannngitsut tassaapput eqqagassat ulorianartut, uuliakkut aammalu atoqqitassat. Ikuallaavik containerimiissaaq, nammineq dieselimik ingerlasumik sarfalersuteqarluni ullormullu 250 kiilunik igitassanik nalinginnarnik ikuallaasinnaassuseqassalluni. Ikuallaavimmiit aniatitat EU-p peqqussutaanut 2010/75/EU-mut suliffissuaqarfinit aniatitanut atuuttumut naapertuutissaapput.

5.8 Matusineq Iluarsaassinerlu

Aatsitassanut inatsisikkut piumasarineqartutut matusinerlut pilersaarut suliarineqarsimavoq. Matusinermit piumasaqaatit inatsisikkut erseqqissumik aalajangersugaapput, suliat unitsinneqarnissaannut pilersaarut, taannalu piiaaneq aallartitsinnagu suliarineqarsimassaaq kiisalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit akuerineqarsimassalluni. Matusinissamut pilersaarutaagallartoq Ilangussaq XV-imiippoq.

Matusinermit iluarsaaqqinnermilu pingaernerutillugit anguniakkat tassaapput aatsitassarsiorfiusimasooq uumaarissunngorteqqissallugu uumassusileqarfiillu namminneq ingerlasunngorteqqissallugit, tassa avatangiisit pitsaasunngorlugit inunnillu atorneqarsinnaasunngorlugit.

Tamanna anguniarlugu matusinermit tunngaviit pingaernerit tulluuttut malinneqassapput:

- **Aalaakkaassuseq:** Aatsitassarsiorfiup immikkoortui tamarmik matusinerup kingorna ataannartussat uumasut inuillu eqqarsaatigalugit aalaakkaassapput.
- **Akuutissatigut aalaakkaasoq** (akuiarnerlukuusivik tamatumani annermik isiginiarneqarpoq). Sananeqaatimigut aalaakkaasoq. Aatsitassarsiorfimmii suut assigiinngitsunut inunnut uumasunullu aalaakkaassapput. Akui eqqarsaatigalugit aalaakkaasoq (imertaqanngitsunik akuiarnerlukuusivik sammineqaaq).
- **Sivisuumik isumagisariaqassanngitsut** naatsorsuutigineqarpoq; aatsitassarsiorfiup immikkoortui suulluunniit matusinerup kingorna ataannartussat sivisuumik isumagisariaqartuussanngillat; kiisalu.
- **Matusinerup kingorna nakkutillineq** malinnaavigininnermut pilersaarusiakkut kiisalu oqartussanut isumaqatigiissuteqarneq naapertorlugit nakkutigineqarpoq. Aatsitassarsiorfiup matujartungajalernerata nalaani matunerup kingorna anguniagassat sukumiinerusunngortinneqassapput tamatumani nalaani aatsitassarsiorfimmii avatangiisit qanoq ittuussusiinut naleqqussarnissaq siunertaralugu.

Aatsitassarsiorfiup matuneqarnerani tunngaviit malitsigisaannik:

- Aatsitassarsiornermi atortut tamarmik piarneqassapput, aseroriartortanngitsullu iginneqassallutik.
- Aatsitassarsiorfimmuut isaarissat isumannaatsumik matuneqassapput akuerisaanngitsumik isertoqarnaveerlugit.
- Aqquserngit atorneeruttut nunamut ilassuussarneqassapput siaartiterlugit, kiliorlugit naaqqinnissaallu pillugu ilusilersorlugit.
- Imermut kussaffiusinnaasut tamarmik peerneqassapput.
- Innaallagissiornermi atortuusimasut tamarmik ingutserneqassapput peerneqarlutillu.
- Orsussamik nuussinermi atortuusimasut tamarmik maqisoornermi atortulersorneqassapput orsussaasiviit tamakkerlutik atorunnaarsinneqarnissaata tungaanut, tamatumani avatangiisit illersorniarlugit periaatsit naleqquttut atorneqassallutik.

5.8.1 Atortulersuutit

Talittarfik aammalu talittarfimmiit akuiarnerlukuusivimmut aqqusineq atatiinneqarsinnaapput siunissami misissuiartortarnerit avatangiisinillu malinnaaviginittarnerit ingerlanneqarsinnaaqullugit (Kalaallit Nunaanni oqartussanut isumaqatigiissutigineqarpat). Imaqarnermut tunngatillugu makku minnerpaamik piviusunngortinneqassapput:

- Imermik siammarteriviitnakkutigineqartariaqarput aserfallatsaalineqarlutillu qerisooqqunagit sermertoqqunagillu.
- Kitsitsiviit nakkutigineqartariaqarput milikartooqqunagillu akuttunngitsumik salinneqartassallutik.

- Matusinermi akuiarnerlukuusiviup kuunnerata aqputai misissorneqartariaqarput akuttunngitsullu salinneqartariaqarlutik aqputini kinnganerit milikartoorutaaqqunagit.

Imeqarnermut atortut matusinermi nutarterneqassapput matusineq sioqqullugu matusinermut pilersaarutip nutarterneqarnera naapertorlugu.

5.8.2 Toqqorsivik panertoq

Akuiarnerlukuusiviit ilusilersugaanerata Golder, 2021a-mi saqqummiunneqartoq eqqarsaatigalugu atorunnaarsitsinerup matusinerullu nalaani avatangiisitigut ajutoornissaq annikillisaarniarlugu sunniutinik annikillisaaniutit makku eqqarsaatigineqartariaqartunut ilaapput:

- Atortulersuuteqarfiit ukiuni 1000-ni ataasiarluni qarsutserujussuarterfianit qatsinnerusumiittunngorlugit suliarineqassapput.
- Saputaasiortoqarlunilu kussiortoqassaaq imeq nunap qaatigoortoq akuiarnerlukuusivimmuut ingerlasussaajunnaarlugu.
- Sinaakkutai saputaasat naqqaniit qaavinut sitsiuitsumik iloquserneqassapput qarsutsinermit 300 mm-inik qatsinnerusussanngukkanik.
- Akuiarnerlukut manngersaliineqassapput sarrinissaat pujoralatsitsinissaallu pinngitsoorniarlugu.

Akuiarnerlukut sivinganerisa aalaakkaassusii ilusilersuinermi isumaliutigineqarsimapput ingerlatsinerup matusinerullu kingorna neriorneqarnermut illersorneqarnissaat ilanngullugu. Tamatumunnga ilaapput avammut sivinganerisa qallerneqartarneri aammalu nakkartitsiviusanik qaleriinnilerneqartarneri taamalu qaavisa erniinnaq patajaatsunngortinneqartarneri taamalu anorinermit imermillu pineqarnaveersarneqartarneri, taamalu siviisuumik patajaatsuusussanngortinneqartarneri aammalu aserfallatsaalisariaqanngitsumik kingorna naleqquttumik atorneqarsinnaanngortinneqartarneri. Akuiarnerlukuusiviit inaarutaasumik portussusissaat sukumiisumik ilusilersuinermi uppersarneqassaaq kiisalu sanaartornermi ingerlatsinermilu pilersaarutip aatsitassarsiorfiup ingerlanerani nutarterneqartarnerat naapertorlugit, kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussat oqaloqatigisarlugit.

Akuiarnerlukuusiviit silammut kuinganeri nunanngorsarneqaaqqittalissapput ingerlatsinerup nalaani, aammalu ajornanginnera naapertorlugu avammut kuingarngi ujaqqanik nunniorneqartassapput nuna aalaakkaasunngortikkumallugu. Akuiarnerlukut qaavi sivinganilerneqartassapput imeq avammut kussiukkamut kuuttartussanngorlugu.

Ingerlatsinerup kingorna annertuumik qallersorneqartariaqassapput kingorna atorneqarnissaannut isumaqatigiissutigineqartumut patajaassuseqalernissaannullu naapertuuttumik iluseqalernissaa anguniarlugu. Tamanna makkuninga ilaqarsinnaavoq:

- Qaleriaariffiusimasut suulluunniit siaartiterlugit, kiliorlugit ilusilersorlugillu, sanaartorneq sioqqullugu pissuserisimasaattut ilerseqqinniarlugit;
- Naleqquttunik qalluserneqassapput. Qalliutit taakku itissusiinut angissusiinullu akuiarnerlukut ilioqqakkat kingullit sananeqaataat apequtaassapput; kiisalu

- Matusinerup kingorna attuumassuteqanngitsumit misissuiartortoqartarnera

Aatsitassarsiornermi suleriaaserineqartoq naapertorlugu akuiarnerlukunik ilioraasernerup ingerlanerani tamarmi akuiarnerlukuusiviit immerneqarnerat, sananeqaataat akuilu, imeq silalu pillugit paasissutissat katersorneqartassapput matusinermi periaaserineqartussat naleqquttut atorneqalersinnaaqullugit. Paasissutissat taakku matusinermi pilersaarutip nutarterneqarnerani inaarsarneqarneranilu atorneqassapput, tassanilu matusinermut pilersaarutaagallartoq Ilanngussaq XV-mi saqqummiunneqartoq aallaavigineqassaaq.

5.8.3 Avatangiisit malinnaavigineqarnerat

Nalunaq Kalaallit Nunaanni tamatumunnga najoqqutassiat naapertorlugu Avatangiisit Malinnaavigineqarnerannut Pilersaarummik suliaqarlunilu timitaliissaaq tamatumuunakkut sunniutaajunnaartut malinnaavigineqassapput aammalu sunniutinik minnerpaatitsiniutit atorluarsinnaassusiat malinnaavigineqassalluni. Avatangiisit Malinnaavigineqarnerannut Pilersaarut aatsitassarsiorfiup ingerlaneranut tamarmut tunngassuteqassaaq sanaartorneq, ingerlatsineq, matusineq aammalu matusinerup kingorna, tassuunalu eqqoriakkanit aallaassutaasut suulluunniit paasiniarneqartassaaq, kiisalu allaassutit tamakku iliuuseqarfigineqartariaqarnersut, sunniutinillu minnerpaatitsiniutinik allanik ilaqartariaqarnersut naliliiffigineqartassalluni.

Malinnaaviginninnermi timitallit malinnaavigineqartussat tassaapput sila, nunap iluata ernga, nunap qaata ernga kiisalu silaanaq (pujoralaat) kiisalu qangaanerusoq misissuisarnermit Bach 2020-mi eqikkarneqartumi misissuiffigineqartartut assigissallugit. Avatangiisit malinnaavigineqartarneranni paasisat ukiumoortumik malinnaaviginninnerit pillugit aqutsisunut nalunaarusiani naliliivigisassanngorlugit nalunaarutigineqartassapput. Malinnaaviginninnermut tamakkununga ilanngullugit uumassusillit misissuiffigineqartarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Aammattaaq panertunik akuiarnerlukuusiviit qalliutaat, patajaassusii, neriorneqaratarsinnaassusii naliliiviginiarlugit ukiumoortumik sumiiffik tamanna misissuiffigineqartassaaq.

Naatsorsuutigineqarpoq matusinerup kingornagu Nalunaq ukiuni tallimani malinnaavigineqarallassoq.

5.8.4 Piviusunnngortitsineq

Matusinermut pilersaarusiaagallartoq massakut aatsitassarsiorfiup ilusaanik kiisalu tunisassiornerup annertussusianik, kiisalu aatsitassarsiorfiup ukiuni tallimani ingerlareeruni uninnissaanik taavalu matuppat aatsitassarsiorfimmii suliat tamarmik matunissaannik tunngaveqarluni ilusilersugaavoq. Kuultisiorfimmii aningaasaqarneq ajornartorsiutilluunniit allat pissutigalugit ingerlatsineq akilersinnaajunnaarpat unitsitsigallarneq siusinnerusukkulluunniit matusineq pisariaqarsinnaapput.

Matusineq utaqqiisaannaagallarpasut iliuusinerineqartut assigiinngitsut makkuninnga ilaqassapput:

- Erngup aqquataasa malinnaavigineqarnerat aserfallatsaalineqarnerallu, tassa qerisoornissaq sermertoornissarlunniit pinngitsoorniarlugit;
- Taseraasiat kitsitsiviit kinnganeqarpallaaleqqunagit akuttunngitsumik misissorneqartarnerat salinneqartarnerallu;
- Panertunik akuiarnerlukuusivinniit erngup aniaviisa akuttunngitsumik salinneqartarnerat misissorneqartarnerallu, tamatumuunakkut erngup ingerlaarfiisa kinnganikoqalernissaat pinaveersaarniarlugu.

Ujaqqat nakkaanerisa, supinerit sisoornerilluunniit matusigallarnerup nalaani imaluunniit suliat aallarteqqinneqarnerisa nalaanni navianartorsiortitsileqqunagit kuultisiorfik taassumalu eqqaani sivingarnit akuttunngitsumik misissuiffigineqartassapput. Suliat aallarteqqissagaluarpata taavalu aatsitassarsiorfik silarlunnerata nalaani ujaqqanik nakkartoqarsimaneramik misissuiffigineqassaaq. Aammattaaq matoqqagallarnerup nalaani

imaluunniit suliat aallartisaqqinnerisa nalaanni panertunik akuiarnerlukuusivittaag akuttunngitsumik misissuiffigineqartassapput taakku sulii aalaakkaanerit ulikkaartoornikkullu aserortoqarsimannginnerisut qularnaarniarlugu.

Malinnaaviginnittarnissamut pilersaarutaagallartooq aammalu matusinissamut pilersaarutaagallartooq ilanngussani II aamma XV-imi ilanngunneqarput.

5.9 Saniatigut periarfissanik nalilersuineq

5.9.1 Aallarniut

Immikkoortuni tulluuttuni kuultisiorfimmi saniatigut periarfissaasinnaasut pingaernerit allaaserineqarput, kiisalu periarfissat sorliit piumaneqarnerunersut nassuiarneqassalluni.

5.9.2 Akuiarnerlukuusiviit allaasut

Aatsitassarsiorfimmi Nalunami akuiarnerlukuusiviliarineqarsinnaasut assigiinngitsut iluaqutissartaat ajoqutaallu nalilersorneqarput. Periarfissat assigiinngitsut assigiinngitsunik sammivilimmik nalilersorneqarput nalunaatsumillu uuttusersorneqartarlutik periarfissat piumaneqarnerusut isummersorfigisinnaajumallugit.

5.9.3 Nunap iluani marraasamik akuiarnerlukuusivik

Nunap iluani marraasamik akuiarnerlukuusiviup (cementigaangitsup) pitsaaqputai tassaapput:

- Takussunangitsooq;
- Nunap qaani imermut annikitsumik sunniutilik, naak nunap iluata ernganut sunniutigisinnaasai ajornartorsiutaasinnaagaluartut; kiisalu
- Periarfissaq taanna aningaasartuutaannginnerusinnaavoq (aningaasartuutit aalaakkaasut ikinnerusut, uppersarneqarsinnaanngorlugilli naammattumik ineriartortinneqarsinnaasimanngillat).

Periarfissap taassuma ajoqutai pingaernerit tassaapput:

- Imertalersuutaat nunap iluanut maqitaq ajornartorsiuteqartitsissaaq, pingaartumik akuaanermi akuutissat atorneqartut akuiarnerlukuniittut imeq pitsaanngitsumik sunnissagaluarpassuk taamassaaq. Kinnerat imeq katersorneqartariaqassaaq aammalu atoqqitassanngorlugu nunap qaanut milluarneqartassalluni.
- Akuiarnerlukuusiviup inissiffissaa ajornartorsiutaassaaq kiisalu nunap iluani imertaliunneqartoq ajornartorsiutaassalluni, pingaartumik siusinnerusukkut sulluliaasimasuni aatsitassarsiornerup ilaanut ilanngullugu sullunit allanit qatsinnerusuniittuni akuiarnerlukuusiviit inissinneqassagaluarpata taamassaaq. Imeq akuiarnerlukullu uninngatissinnaajumallugit imermik pitarneqarsinnaangitsumik pooqartittariaqassapput, taakkulu ilusilersornissaat ikkunnissaallu akisusinnaavoq.
- Aatsitassarsiornerup atuunnerani akuiarnerlukuusiviit nammassinnaaqullugit qallukkat qanoq annertussuseqarneri siumut naatsorsorneqarsinnaasariaqarput aammalu nunap iluani inissaqartinneqartariaqassallutik.
- Akuiarnerlukut imerlu inissaqartikkumallugit issoraaviit naammattuunissaat aammalu aserfallatsaaleqarnissaat qularnaarniarlugu sulisut atortullu sanaani aserortoorsinnaasuni sulisinneqartariaqassapput. Sanaartukkanik aserfallatsaaliinermi toqqaannartumik sulisinneqartut kiisalu sumiiffinni appasinnerusuni sulisuusut navianartorsiortitaanerit annertusinnaavoq, tamannalu piffissap ingerlanerani annikilliarternaviarneri. Sumi arlaani ajutoorneq nunap iluani ajunaartoqarneranik nassataqarsinnaavoq.
- Qaarsut siusinnerusukkut sulluliorfigineqarsimasut quppaqannginnerat qularnaarniarlugu, taamalu massakut suliffiusunut nunalluunniit iluani immikkoortunut allanutakuiarnerlukut ingerlaalersussaanginnerat qularnaarniarlugu nunap iluani qaarsut qanoq issusii pissusiilu misissuiffigineqartariaqassapput.

5.9.3.1 Nunap iluani kinersakkamik nunniorneq

Nunap iluani kinersakkamik (cementikkamik) nunniorneq iluaqutissartai pingaarnertit tassaapput:

- Takussunangilaq.
- Nunap qaani imermut annikitsumik sunniuteqartarpoq, naak nunap iluata ernganut sunniutigisinnaasai ajornartorsiutaasinnaagaluartut (soorlu saffiugassat seerilererat).
- Akuiarnerlukut kinersakkat nunap iluani nunniutigineqartut, amerlasuutigut cementilertakkat (soorlu oqimaassusiat malillugu 3%-imik) ukiuni qulikkaani qassiini sullulianut qajannaqqutitut atorineqartarput, taamaammallu periaaseq uppersilluariigaavoq.
- Taamaammak akuiarnerlukunik kinersakkanik toqqorterisarneq nunap iluani atussallugu isumannaannerujussuavoq, tassami aquneqanngitsumik ingerlaalersinnaanerak annikinneersuannortarmat ilimanarunnaavissinneqarsinnaammalluunniit.
- Taama nunniortarneq (cementeqarsimappata) aammattaaq sukaasaliortarluni aatsitassarsiornermi periarfissaalluurtuavoq tassami nunniutit cementikkat naammattumik ninngutsikkunik sukaasanut qajannaqqutaalluarsinnaagamik.

Periarfissap taassuma ajoqutai pingaarnertit tassaapput:

- Akuiarnerlukut kinersarneqarnerat atortut eqqarsaatigalugit akisusarpoq, tassa kinersaatit, nakkartitsiviit, cementit akusat (cementilerlugu nunniutigineqassappat), pumpit naqitsinillit taavalu sullullit ninngusuut atortariaqartarmata. Aamma suliarinerini sarfaq cementilu akussaq assut aningaasartuutaasarput.
- Kinersakkamut imertaliunneqartoq nunap iluani maqineqartoq ajornartorsiutaasinnaavoq, akuiarnermi akuutissanitakuiaarnerlukut imertaat pitsaajunnaarsimappat. Kisiannili kinersakkap imertaa akuiarnerlukunut marraasannortitanut sanilliullugu annikinneroqaaq.
- Kinersakkamik maqitsineq aammalu nunap iluani erngup ilanngussorneranik aqutsiniarneq ilungersunartoqarpoq, pingaartumik aatsitassarsiornermut ilanngullugu atsinnerusunit qaffasinnerusumi sullularineqarsimasuni akuiarnerlukut maqineqassappata taamaassaaq. Tamanna imertalinnik nunniorneqarnermit navianartoqannginneruvoq tassami cementip issoqqaalernerata kingorna akunnialuit ingerlaneranni navianartuerutissammat.

5.9.3.2 Nunap qaani marraasannortitanik akuiarnerlukuusivik

Nunap qaani marraasannortitanik akuiarnerlukuusivik akuiarnerlukuusivik isummersorfineqartut pingajoraat. Periarfissap taassuma iluaqutai pingaarnertit tassaapput:

- Aningaasartuutit akunnattut;
- Periaaseq upperseriigaq, taama ittut assingusunik silalinni ingerlasareerput (Europap avannaani, Canadami il.il.).
- Kittaarlugu suliarineqarsinnaagamik ajornakusoorpallaartuunngilaq, taamalu aningaasartuutit aalaakkaasut ikinnerusarlutik;
- Akuiarnerlukunik ajornaatsumik maqitsivigineqarsinnaapput imerlu akuiavimmut utertinneqarsinnaalluni; kiisalu
- Issoraavik ajornannginnerusumik malinnaavigineqarsinnaavoq nunap iluani issoraavinnut sanilliullugu, taamaattorli ukiuunerani malinnaaviginiarnera aperfeqarsinnaavoq.

Periarfissap ajoqutai pingaarnertit tassaapput:

- Angikuluttuupput (periarfissanut allanut sanilliullugit) aammalu assut saqqumisarlutik;

- Nunap qaani akuiarnerlukuusiveqarnek massakkut silamik pissuteqarluni akuiarnerlukuusiviit saputaannik sarrisoortarnerit eqqarsaatigalugit ajornakusoornerusutut naatsorsuutigineqarput;
- Avatangiisinit pineqaqqajaanerpuput taavalu neruisartunut qaninnerupput soorlu aputip sisoornerinut kuunnullu. Tamannattaq ukiuunerani ingerlatsinermut ajornartorsiortitsisinnaavoq;
- Periarfissanut allanut sanilliullugu aserfallatsaalinissaa pisariunerusinnaavoq, pingaartumik matusinerup kingorna sivirusumik aserfallakkiartornerat eqqarsaatigalugu; kiisalu
- Periarfissanut allanut (soorlu nunap iluani kinersakkanut cementilikkanut nunniutigineqartunut imaluunniit nunap qaani imertaqanngitsumik qaleriakkanut) sanilliullugu ajutoorfissaqarneruvoq (soorlu avatangiisinit mingutsitsisinnaavoq sullulimmik qaartoorneq imaluunniit saputininik aserortoorneq pissutigalugit).

5.9.3.3 Nunap qaani imertaakkanik (panertunik) akuiarnerlukuusiviliorneq

Periarfissat sisamaat tassaavoq nunap qaani imertaakkanik (panertunik) akuiarnerlukuusiviliorneq. Periarfissap taassuma pitsaaqqutai pingaarnerit tassaapput:

- Nunap qaani akuiarnerlukuusivilianut allanut sanilliullugit saqquminnginnerupput;
- Periaaseq uppernarseriigaq, taama ittut assingusunik silalinni ingerlasareerput (Europap avannaani, Canadami il.il.).
- Nunap qaani akuiarnerlukuusivinnut allanut sanilliullutik minnerupput;
- Marraasannorgortitanut nunap qaani akuiarnerlukuusiviliornermut sanilliullugu seerinissaat annikinneruvoq;
- Nunap qaani marraasannorgorlugit akuiarnerlukuusivilianut ajutoorfissat ikinnerupput
- Kittaarlugu suliarineqarsinnaagami ajornakusoorpallaartuunngilaq, taamalu aningaasartuutit aalaakkaasut ikinnerusarlutik;
- Akuaavimmut imeq utertitassaq annikinneruvoq;
- Akuersissummik pissarsiviginissaat ilimanarneruvoq; kiisalu
- Issoraavik ajornannginnerusumik malinnaavigineqarsinnaavoq nunap iluani issoraavinnut sanilliullugu, taamaattorli ukiuunerani malinnaaviginiarnera ajornakusoorsinnaavoq.

Periarfissap taassuma ajoqutai pingaarnerit tassaapput:

- Nakkartitsiveqarnissaq pissutigalugu aningaasartuutit aalaakkaasut annerupput;
- Avatangiisinit pineqaqqajaanerpuput taavalu neruisartunut qaninnerupput soorlu aputip sisoornerinut kuunnullu. Tamannattaq ukiuunerani ingerlatsinermut ajornartorsiortitsisinnaavoq;
- Periarfissanut allanut sanilliullugu aserfallatsaalinissaa pisariunerusinnaavoq, pingaartumik matusinerup kingorna sivirusumik aserfallakkiartornerat eqqarsaatigalugu. Aporfilli taakku nunap qaani marraasamik akuiarnerlukuusiviliornermut sanilliullugit annikinneroqaat;
- Erngup taakkunuunaqqusimasup ukiuunerani akuaavimmut utertinniarnissaa ajornakusoorsinnaavoq, naak imeq nunap qaani marraasanik akuiarnerlukuusiviliornermut sanilliullugu annikinnerusussaagaluatoq; kiisalu
- Ukiuunerani nakkartitap naqittagaasanngukkap assartorniarnera inissinniarneralu ajornakusoorsinnaavoq.

5.9.3.4 Immamut akuiarnerlukoorneq

Immamut akuiarnerlukoorneq akuiarnerlukoofissatut nalilersukkat kingullersaraat.

Imaanut akuiarnerlukoormi avatangiisinut sunniutit annersaat tassaavoq kangerluup naqqani akuiarnerlukoormi immap natermiuisa najugaata annaaneqarnera, kiisalu uumasut assigiinngissitaarnermik amerlassutsimikkullu sunnigaanerat nerisareqatigiinni saffiugassat oqimaatsut eqiterinnerannik aallaaveqartumik.

Nunanit tamalaani periaatsit pitsaanerpaat misissuataaraani, soorlu EU BREF1-mit allakkiat aatsitassarsiorfinniit eqqaasarnermut tunngasut, taava imaanut eqqaasarneq taamaallaat periarfissaatinneqartarpoq eqqakkat avatangiisinut seerisussaangitsut nalilerneqaraangata aammalu nunami akuiarnerlukunik igitsivissaqanngikkaangat (soorlu Norgemi aatsitassarsiorfik Hustadmarmor Calcium Carbonatee BREF-imi assersuutitut atornerqarpoq). Silarsuarmioqatigiit Aningaaseriviat Avatangiisitigut, Peqqissutsikkut Isumannaallisaanikkullu najoqutassianik 2007-imi saqqummiussaqqarpoq, tassanilu oqaatigineqarpoq imaanut akuiarnerlukunik taamaallaat eqqaanissaq isumaliutigineqarsinnaassasoq nunami periarfissat inuit atugaat avatangiisillu eqqarsaatigalugit piunngittaraangata kiisalu aatsitassarsiorneq pillugu illuinnaasiunngitsumik ilisimatuussutsikkut naliliisoqarsimaneranik tunngavissaqarpat. Periarfissaq taanna sukumiinerusumik isumaliutigineqarpoq akilersinnaassutsimik misissuineq sukumiisoq kiisalu Avatangiisinut Inunnullu Sunniutissanik naliliineq suliarineqassapput, tassungalu ilanngullugit akuiarnerlukoormi isumaliutigineqarsinnaasut allat tamarmik misissorneqassapput, periarfissarlu taanna aatsaat ingerlariaqqiffineqarsinnaavoq eqqaaneq imaani sinerissamilu pisuussutinut imaluunniit nunami inoqarfinnut annertuumik ajoqutaasussaangitsut takutinneqarpat. Aammattaaq aalajangiinerni sukumiinerusuni nunat tamalaat isumaqatigiissutaat malinneqassaput, soorlu Imaani inatsisit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqqatigiissutaat (UNCLOS), 1982.

Akuiarnerlukoormi isumaliutigineqartuni imaanut (imermulluunniit kiversarlugit) akuiarnerlukoormeq assortuussutaanerpaagunarpoq, annermik qangaanerusoq pisarsimasut pissutigalugit kiisalu piffissaq ungasinnerusoq isigalugu avatangiisinut sunniutaat ilisimaneqanngitsut eqqarsaatigalugit. Tamatuma saniatigut tamakku sumik siammarnaveeqqusernagit iginneqarnerat pissutigalugu akuiarnerlukut iluarsiniarnissaat pisariaqalissagaluarpata tamanna atornerqarsinnaangitsut, ajornakusoortut assorsuarlu akisuusussatut isumaqqarfigineqarpoq.

5.9.4 Akuiarnerlukuusiviup inisigisinnaasai

Sumiiffiit inisiiiviusinnaasut arfineq-marluk (1-miit 7-imut normulersukkat) nassaarineqarsimapput [Takussutissiaq 20](#)-milu takutinneqarlutik. Sumiiffiit 1-miit 7-imut matuma kinguliani eqikkarlugit oqaluttuarineqarput. Sumiiffik 1 ([Takussutissiaq 20](#)) ajoqutitaqarlunnartutut paasineqarpoq qanganisaqarfiunini pillugu (SRK, 2002), taamaammallu sukumiinerusumik isumaliutigeqqinneqanngilaq.

5.9.4.1 Sumiiffik 1

Sumiiffik 1 sissami talittarfiup eqqaani kuup supisarlu naqinniliaani ippoq. Sumiiffik taanna qanganisaqarfiuvoq assut piukkunnarunnaarsitsisumik, taamaammallu sukumiinerusumik nalilersoqqinneqanngilaq.

5.9.4.2 Sumiiffik 2

Sumiiffik 2 Itillersuup timerpasinnerusortaani Sakkortusaaviup avannamut kangiani ippoq. Sumiiffik taanna Sumiiffiup 3-p sanianiippoq, kisiannili qooqqup naqqani kuuit nalaaniilluni. Sumiiffik taanna kuup supisarfigalugu ujaqqanik sioqqanillu naqqaqarpoq (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1).

5.9.4.3 Sumiiffik 3

Sumiiffik 3 Itillersuup timerpasinnerusortaani Sakkortusaaviup avannamut kangiani ippoq. Sumiiffik taanna ujaraqqanik aqquserniakkut tikinneqarsinnaavoq taavalu qooqqup kimmut sinaani qerrunik sineqarluni.

Nunap iluatungaata qanoq issusia tallimariarluni qillerisarnikkut misiligutinillu arfinilinnik toqqinnersaliornikkut misissorneqarsimavoq. Qooroq supisarnermit angallasanik, ujaraalunnik qerrunillu sioqqanik tuapanillu akoorsimasunik nateqarpoq, ataaniippullu sermersuup ajattagai qaarsorlu. (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1).

5.9.4.4 Sumiiffik 4

Sumiiffik 4 qooqqup kujammut kangianiippoq akuaavissatut siunnersuutigineqartumit 1-2 km-inik atsinnerulluni. Nunap ilusaa allanngorartuuvoq qooqqup qeqqata eqqaani qassiinik qerroqarluni. Sinaat sivingasuupput nuisannartunik qaarsorlutik kujammullu kangiani qerroqarlutik. Nunap qaaniipput ujararujussuit meterinik arlalinnik angissusillit, ilaatigut ivikkanik, orpikkanik issuatsiaanillu nagguigisimasut. Sumiiffiup taassuma timaani qerrorsuit angisuut qassii ipput. Qatsinnerusumi qaarsaq silalissimasoq ippoq. Sumiiffik qassiinik annertunngitsunik sisoorfiusimasarpoq, kuup tungaanut imermik ingerlaarfiusunik.

Qillerivinni 01-06, 27,4 meterinik itissuseqartuni takuneqarsinnaavoq nunap ilua qerroqartoq, ataaf supisarnermit qaleriakkat tiggusimangitsuupput, kiisalu atsinnerusumiittut sermimit ingerlaartitaasut sioraalutik ujaraaraallutillu (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1). Qillikkani akunnerup affaata ingerlanerani imeq 0.35 mbgl-iulerpoq.

5.9.4.5 Sumiiffik 5

Sumiiffik 5 kuup taavalu qooqqup avannamut kangimut sammerngata akornanniippoq. Tamanna manikuluttuuvoq, qooqqullu qiterpasissua qooqqup sinaanut qaninnerusooq qattunersarasaarnerulerpoq. Aqqusineq massakut plusoq tamaanaqquuppoq. Qooqqup sinna avannamut kimmumt sammisoq assut sivinngarpoq qerrunillu qallersimalluni. Avannamut kitaa sisoorfissuaqarpoq. Sumiiffiup ilaa qooroq ivikkanik, orpigaaqqanik issuatsiaanillu qallersimavoq, sinaanut qatsinnerusumullu annikilliarortunik.

Qillerivinni pingasuni takuneqarsinnaavoq nunap ilua qerroqartoq imaluunniit ataaf supisarnermit qaleriakkat tiggusimangitsoqartoq sioqqat marrallit qaaniittunik. (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1). Puilasuliami malinnaaffigisami imeq 2001-imi septembarimi 0.9 mbgl-iuvoq.

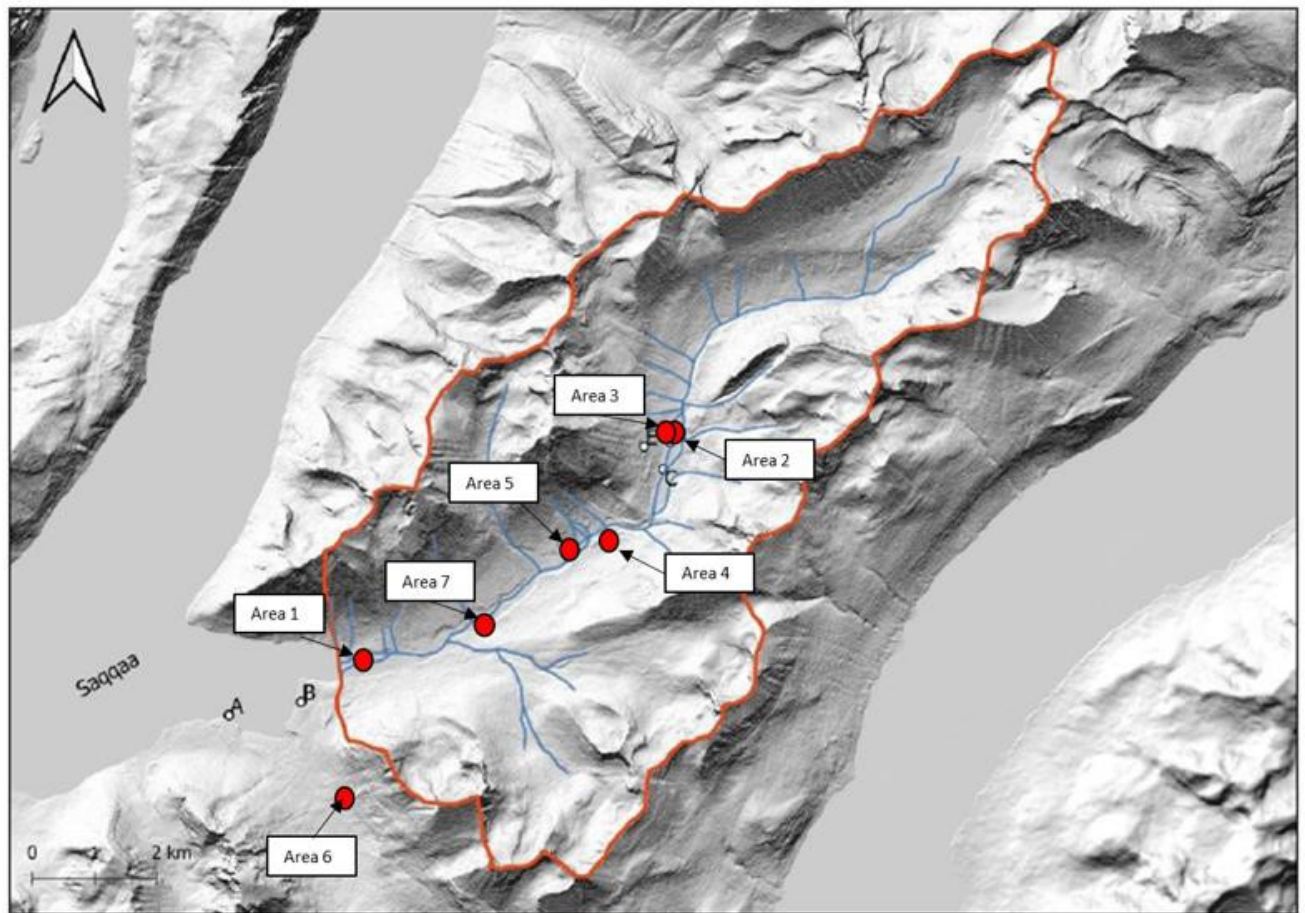
5.9.4.6 Sumiiffik 6

Sumiiffik 6 Arpatsiviip kuuata qooruaniippoq. Sumiiffik tamanna misissuiffigineqarsimangilaq; taamaattorli tamatuma qaava qerruunerussasoq naatsorsuutigineqarpoq. Tamanna naanerissuuvoq siusinnerusukkullu aatsitassarsiornermit innarligaasimanani.

5.9.4.7 Sumiiffik 7

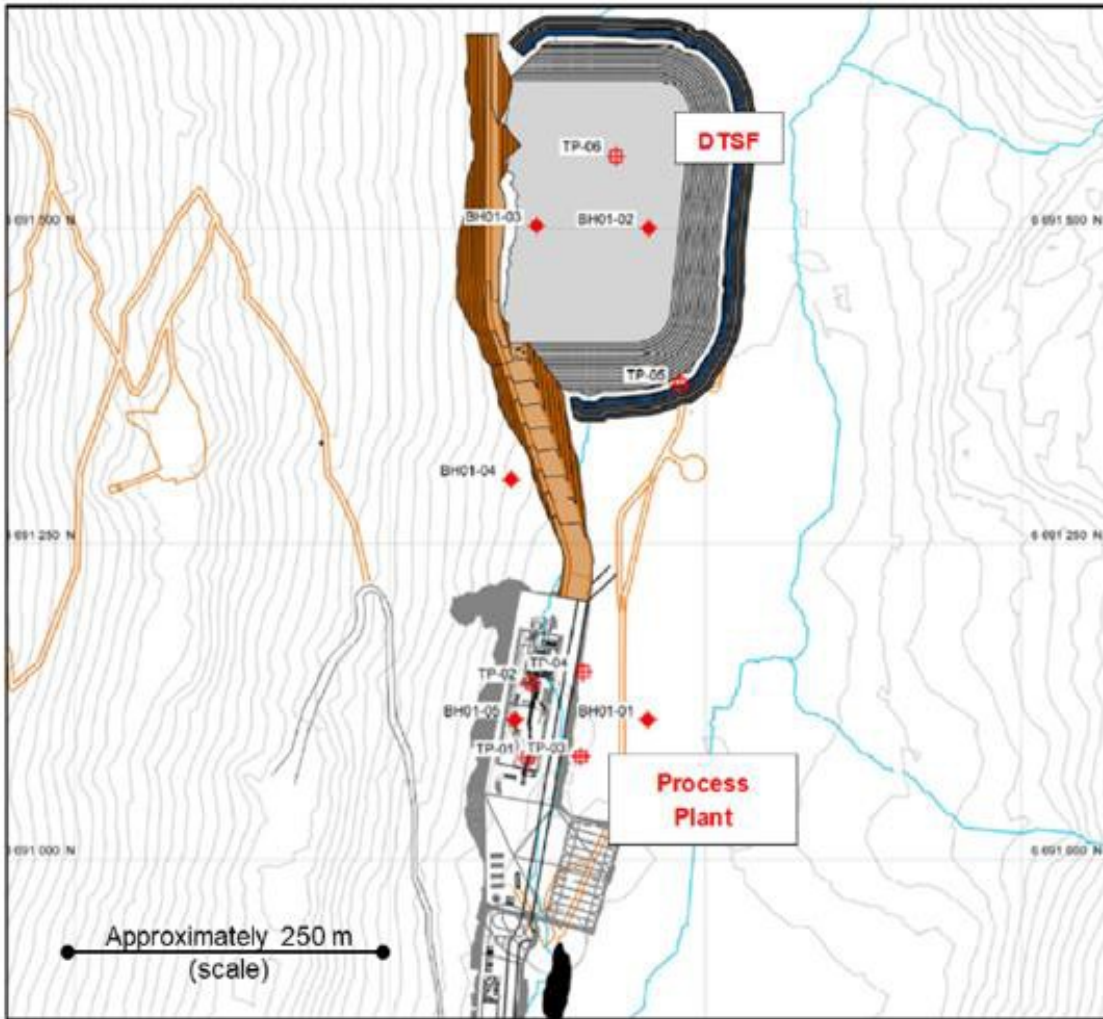
Sumiiffik 7 Itillersuup kuuata kujammut kangiani immami 2,3 km-inik timerpasinnerusumiippoq. Akuaaviliorfissatut siunnersuutigineqartumiit 5 km missaannik kujammut kippasinnerusumiippoq taavalu aqqusiniusup ikaartarfianit 1 km missaanniilluni. Nuna kuup qarsutsisarfigaa, Itillersuup kuuata ukiup ilaani qarsutsisarneranit ilusilersugaalluni. Sumiiffik toqqikuluttuuvoq qattunersaalaarluni, kujammut kangimut qooqqup sinaata tungaanut sivinngariartorluni. Kujammut kimmumt qanittumi sisoorneqarpoq, taannalu kippasinnerusumi kuummut ataneqalersitsivoq. Kuuk atuarlugu 2 km-inik appasinnerusumi qanganisaqarfeqarpoq.

Tamatuma nunataata qaava issuuvoq saattoq, sioqqanik tuapannillu, qerrunik, ujaraalunnik sioqqanillu marraqartunik allequtalik (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1). Qillikkani imeq kuuttulli qaffasissusikannerpoq.

Takussutissiaq 17: Panertunikakuierlukuusiviliarineqarsinnaasut sumiiffi missingi

Sumiiffiit imminnut sanilliunnarlugit pisariitsunik uuttusersorneqarput suut assigiingitsut ataatsimut nalilersorinnaajumallugit (Golder 2022a; Tailings Storage Facility Options Analysis – Technical Memo, 7 March 2022. Report ref: 21467213.C04.1.B.0), tassa sanaartornermut, ingerlatsinerimut kuultisorfiullu matuneqarneranut tunngasut. Naliliinerit uuttusersukkat tunngavigalugit Sumiiffik 3 ([Takussutissiaq 21](#)-mi takutinneqartoq) panertunik akuierlukuusiviliarifissani piumaneqarneruvoq. Sumiiffik 2 taarsinneqarsinnaavoq, taannali annikinnerusumik uuttuusigaavoq Itillersuup kuuata qassiniik kuunnillip inissisimaneq pissutigalugu, kiisalu qooqqup sinaata tungaanut illersuuteqannginnera pissutigalugu.

Takussutissiaq 18: Sumiiffik 3 Panertunik akuiarnerlukuusiviliorfissatut akuaaviliorfissatullu siunnersuutigineqartut kiisalu sumiiffiit misissuiffiusut (Golder 2022a naapertorlugu nutartigaq)

5.9.5 Kalaallit Nunaanni aatsitassanik akuaasarneq

Kuulti aallaqqaammut immikkoortiterneqassaaq oqimaassuseq atorlugu kimittorsaanikkut, taamalu akuaqqitassiaq doré sananeqassaaq, taannalu akuaqqinniarlugu aallarunneqartassaaq. Kuultimik immikkoorsitereqqinneq pissaaq marraasap sinneruttup puttallartitsivikkoortittarneratigut, kimittorsaganngortorlu akuaqqitassanngorlugu aallarunneqartassaaq.

Puttallartitsilluni kimittorsakkamiit doré sananiarlugu cyanid atorlugu akuaaneq ingerlanneqartariaqarpoq, taannalu eqqussorneqarnermini, toqqortarinerqarnermini atornerqarnerminilu avatangiisitigut ajutooratarsinnaanermik ilimanarnerulersitsissaaq. Tamatuma saniatigut periarfissamik taassuminnga atuinissaaq pillugu aalajangiinissamut puttallartitsiviup cyanidimik atuiffiunissaa naammattumik misiligarneqarsimangilaq. Puttallartitsinermi kimittorsakkap aallarullugu Kalaallit Nunaata avataani aatsitsivinni angisuuni ingerlanneqarnissaa avatangiisit akilersinnaassuserlu eqqarsaatigalugit piumaneqarneruvoq.

5.9.6 Pinngortitamit nukissiuutinik atuinissamik eqqarsaatit

Suliniummik ingerlatsisuuvoq, Nalunaq A/S aatsitassarsiornermi sapinngisamik pinngortitap nukinganik atuinarluni ineriartortitsinermi siunertaqartoq. Taamaammat pinngortitap nukingi, soorlu anorrip seqerngullu nukingi, atussanerlugit Nalunaq A/S-ip isumaliutigisimavaa.

Taamammat suliamik ingerlatsisup anorrip seqerngullu nukiinik atuisinnaanermik naliliilluni misissuineq siunnersorteqarfimmut nalilersortissimavaa (NIRAS 2020). Naliliinermi anorrip seqerngullu Nalunami atorneqarsinnaaneri takorloornermik saqqummersinneqarput.

Aallarniutaasumik naatsorsuinerit takutippaat anori agguaqatigiissillugu naammattumik sakkortussusilik, sekundimut 6,5 aatsitassarsiorfimmi anoraasartuq. Anorimik innaallagissiuut silami pitsaasanngitsumi atugassiaq 100 kW siunnersuutigineqarpoq, ukiumullu taanna innaallagissamik 337 MWh-imik pilersitsisassaaq. Kaavittut taama ittut qassiit kuultisiorfimmi ikkussorneqarsinnaalluarput, pisariaqartitsineq naapertorlugu anorisaatit piukkunnarsarneqarsinnaassusiat apeqqutaalluni.

Seqinermik innaallagissiorfinnik inssiiviusinnaasut sisamat misissorneqarsimapput, taavalu qilaap saqqumissusia uuttortarneqarmat paasineqarpoq qaqqat assorsuaq taallisimatitsisassasut. Paasissutissat taakku kiisalu silap qanoq ittarnernik paasissutissat pitsaanerpaat tunngavigalugit 100 kW-inik innaallagissiorsinnaasunik ikkussuilluni ukiumut seqinermi innaallagissiornermi 84MWh (najugaqarfimmi) kiisalu 91 MWh (aatsitassarsiorfimmi) pissarsiarineqarsinnaasutut naatsorsorneqarpoq. Seqinermi tigooraassut 2 km-inik najugaqarfimmiit ungasissusilerlugit inissinneqarpata 87 MWh pissarsiarineqartassaaq saqqaaneruneranik pissuteqartumik, kisiannili sarfaq aqqusiorneqartariaqassalluni.

Misissuinerup inernera naapertorlugu nukik pinngortitameersoq tapertaasinnaavoq kiisalu sarfaliutit dieselitornerannut annikillisaataasinnaalluni. Innaallagissersuutit tamakkiisut, anorimik, seqinermi imermilluunniit ingerlatillit dieselimik innaallagissiuutinut tamakkiisumik pilersuisunut tapertaasinnaapput, kiisalu pisariaqarnerpaanik ingerlatsinissamut sillimmataasinnaallutik.

Massakkut aatsitassarsiorfiup ukiuni tallimani piunissaa eqqarsaatigalugu pinngortitap nukinginiq nukissiorneq teknikkikkut aningaasatigulluunniit periarfissatut isigineqanngilaq, taavalu Aatsitassanut Inatsimmi § 52-imut nassuiaatini atortorissaarutit *pissarsiarineqarsinnaasut* ilaattut isigineqaranissaaq. Siunissami aatsitassarsiorfiup piusinnaassusia sivitsussagaluarpata ingerlatsisussap pinngortitap nukiinik nukissiornermi periarfissat nalilersoqqissavai.

5.10 Ajutoornernik sunniutaanillu nalilersuinerit

Ajutoornernik sunniutaanillu nalilersuinerit kuultisiorfiup sukutsitaanut killiffiinullu tamanut tunngatillugit ingerlanneqarsimapput (Golder, 2022b; Failure Mode and Effects Analysis for Nalunaq Mine, 15 March 2022. Report ref: 21467213.C04.2.A.1). Ajutoortoqarsinnaaneranut uuttuut qaffasinnerpaaq naatsorsugaq tassaavoq

45. Ajutoortoqarsinnaaneranut uuttuut saniatigut iliuusissanik pingaarnersiuineri imaluunniit massakkut sulianik nakkutilleeriaatsinik ingerlatsinermut nutarterinermulluunniit (tassa ingerlaavartumik malinnaavigninnermi) atorneqartarpoq. Ajuutoorfusinnaasunut uuttuut ajutoorfusinnaasunik taakkulu qanoq iliuseqarfigineqarnissaanik pingaarnersiuineri atorneqartariaqarpoq ajutoorfusinnaasut 'annertuutut', 'akunnattutut', il.il. nalilersuinnarnagit. Periaaseq taanna atorlugu suut avatangiisinut annerusumik navianartorsiorfitsisuusinnaasut imaattutut paasineqarput:

- Apuutip sisooratarsinnaanera, aatsitassarsiorfiup sananeqarnerani ingerlanneqarneranilu sumiiffinnut tamanut sunniuteqartoq. Ajutoortoqarsinnaaneranut uuttuut qaffasinnerpaaq (45) Nalunap qaqqata sisuulerneratigut aatsitassarsiorfimmi anillattarfimmut tunngasuuvoq, taavalu sulisunut atortunullu navianartorsiorfitsisuusilluni. Aamma panertunik akuianerlukuusivimmi aatsitassarsiorfiullu najugaqarfittaani aputip sisoorsinnaassusia annertuvoq (taakkunani marlunni ajutoorsinnaanermut uuttuut 40-miilluni). Pisoqarsinnaaneranik annikillisaaniutit Sisoortoqarsinnaaneranik Aqutsinermut Pilersaarummut ilangunneqassapput, pilersaarummiissappullu suut pingaarnertullugit nakkutigineqassanersut, paasissutissanik nalilersuisarneq kiisalu illersuiniarluni iliuusissat.
- Aatsitassarsiorfiup piunerani tamarmi orsersuineri, assartuineri toqqortaqarnermilu aatsitassarsiorfimmi sumiiffinni assigiingitsuni orsussami maqisoortoqarsinnaavoq. Talittarfiup sissalluunniit eqqaani maqisoortoqarpat sumiiffik orsussamit sunnigaasussaq annerusussaavoq. Orsersortoqartassaaq sumiiffinni tamakkiisumik siammatsaaliuiffiusuni, maqisoornermullu naleqquttunik atortussa qarfiusuni.

- Matusinermi avatangiisinut sunniuteqarsinnaanerpaq tassaavoq aatsitassarsiorfimmiit erngup anianera imaluunniit orsussaaviit atortullu attuumassuteqartut piiarneqarnera. Avatangiisinik Aqutsinermut Periaasissami avatangiisit malinnaavigineqarnerannut pilersaarut atorlugu aatsitassarsiorfimmiit erngup aniasup mingutsitsinissaa minnerpaatinneqassaaq. Siusinnerusukkut malinnaaviginnittarnermi ersersinneqareerpoq siusinnerusukkut aatsitassarsiorfiusimasoq annerusumik innarliisarsimangitsoq. ARD-eqarsinnaassuseq eqqarsaatigalugu ujaqqanik maannamut misissuisarnermi paasineqarpoq ujaqqat imminni seerisussartaqarneq ajortut, kiisalu minguit siammartut isumakuluutigisarissat annikitsuinnaasartut. Matusinermut pilersaarusiorneq suliamut ilaavissutut ingerlanneqassaaq kiisalu aatsitassarsiorfiup ingerlanerani malinnaaviginninnermut kiisalu ujaqqat nungujartorerinik misissueqqissaarnermut ilanngullugu (Golder 2022d; Nalunaq Gold Mine, Greenland: Preliminary Static Testing Results From 2022 Tailings Analysis Programme, 5 April 2022. Report ref: 21457213.C04.4.B.0) suli ineriartortinneqassalluni. Orsussaasivinnik atorunnaarsitsineq avatangiisit illersorneqarnissaannut naleqquttumik periaaseqarluni ingerlanneqassaaq.

Panertunik akuiarnerlukuusiviit ajutoornerannik nalilersuinerit immikkut ingerlanneqarsimapput (WSP 2023a), taakkunanilu ajutoornerit qooqqumut akuiarnerlukunik aniasoorfiusinnaasut makku paasineqarput:

- Panertunik akuiarnerlukuusiviit sinaakkutaat aalaqqajatsissinnaapput akuiarnerlukuusiviit toqqammaviisa qajannarsinerannik, akuiarnerlukut naqittaalluarneqannginnerannik imaluunniit ungaluusat imertaqalerlutik qajannarsinerannik pissuteqartumik.
- Nuna annertuumik sajussinnaavoq taamalu panertunik akuiarnerlukuusiviit toqqammavii aalalersinnaapput sinaakkutit qajannarsinerannik imaluunniit akuiarnerlukut imerpallassimasut aalalernerannik taamalu akuiarnerlukuusiviup qajannarsinerannik nassataqartumik.
- Toqqammavia iluminit aallartittumik nerioeqalersinnaavoq imaluunniit akuiarnerlukuusiviit avataat nerioeqalersinnaallutik nunniutit tulluanngitsut atorneqarnerannik pissuteqartumik, akuiarnerlukut imertanittoornerannik pissuteqartumik taamalu toqqammaviliat tungaanut kunnnerannik, imaluunniit sannaasa aserorerinik pissuteqartumik (soorlu naammattumik manngersaliineqanngitsut, piunasaqaatinut naapertuutinnngitsumik sannaqarnerannik, nakkartitsiviit qitiusut akunneqarnerannik pissuteqartumik).
- Siallerujussuarnerannik / nittaaruujussuarnerannik aamma / imaluunniit aputip aattornerannik saniatigullu sivingarngup tungaanut utsersornaveeqqutip milikartoornerannik pissuteqartumik akuiarnerlukuusiviit utsersulersinnaapput, ingerlatsinerup nalaani akuiarnerlukuusiviit kingusinaartumik portulisarnerannik pissuteqartumik, qarsutsinnermik ilusilersuinermi naatsorsuutigineqartunit annertunerusumik kussiorneqarsinnaanngitsumik pissuteqartumik, kuuffit apummik semimilluunniit milikartoornerannik pissuteqartumik, ujaqqat nakkarneratigut milikartoornermik imaluunniit akuiarnerlukut kuuffimmut qaninaarpallaarlugit inissinneqarnerannik pissuteqartumik utsersorsinnaapput.
- Panertunik akuiarnerlukuusiviit ilusilersorneqarneranni nunap sajunneri toqqammavinnik sinaanilluunniit innarliisinnaasut sillimaffigineqarput, taamalu sajunnermit naatsorsuutigineqartumit annerusumik atassisinnaanngorlugit ilusilersorneqarsimallutik.

Kuultisiorfimmi ajutoorfiusinnaasut annerpaat pinngortitamik pissuteqarput, soorlu ujaqqat nakkaanerinik, aputip sisoornerannik, nunap sisoornerannik aammalu qarsutsinnermik / siallerujussuarnermik. Ajutoorfioratarsinnaasut amerlanersaat sumiiffinnik peqqissaarluni toqqaanikkut annikillisarneqarsinnaapput, kisiannili aatsitassarsiorfiup avatangiisinut aseruinani ingerlanissaa qularnaarniarlugu aatsitassarsiorfiup piunerani tamarmi pissutsit malinnaavigeqqissaarneqarlutillu nakkutigineqartariaqarput.

5.11 Ujaqqat akuinik misissuinermit eqikkaaneq

Kuultisiorfimmil Nalunami ujaqqat akuinik misissuinermit eqikkaaneq tabelimi tulliuuttumi takutinneqarpoq. Massakkut ujaqqat akuinik misissuisoqanngilaq akuiarnerlukut akuinik misissuinerit naammassineqareersimmamata.

Tabeli 10: Ujaqqat akuinik misissuinerit eqikkarneri

Suut misissorne qartut	Misissuinerup suussusia	Kuultilik	Akuiarnerlukut	Qartiterne rlukut
Uninggaannart oq	Seernassuseq	*	~	*
	NAG pH		~	
	Akuinik misissuineq	^	* ~	"
	Ujaqqap tamarmiulluni misissornera		~	
	Aatsitassaqaassusia		* ~	
	Piffissami sivikitsumi seerisarnera		* ~	
	Immikkoortukkaamik piiiaffiginera		~	
Nungujartor nera	Isugutasumi misilerarnera		<	
	Puiaasami kaavitinnera		<	
Toqunartoq assusianik misissuineq	Toqunartoqassusianik misissuineq		* ~	
Najoqqutat	* Kvaerner, Nalunaq Gold Project Feasibility Study, July 2002			
	^ SRK Exploration. Memorandum: Nalunaq Vein Material Characterisation. 18 May 2021			
	" SRK Exploration. Memorandum: Nalunaq Waste Rock Characterisation. 15 January 2021			
	~ SGS Canada Inc. An Investigation into The Environmental Characterisation of Tailings from the Nalunaq Mine, prepared for Nalunaq A/S Project 17909-04. March 30 2021			
	< SGS Canada Inc. An Investigation into The Environmental Characterisation of Tailings Samples from the Nalunaq Mine, prepared for Nalunaq A/S Project 17909-06. February 6 2023			
	Allaffiusimangitsut ujaqqat akuinik misissuisoqarsimanginneranik takutitsipput			

5.11.1 Kuultissalik

Kuultisiorfik Nalunaq tassaavoq quartzimik kuulteqarfimmik svovlitakitsumik piiiaffiusoq. Nunngarut peqarfik pingaarneq quartziuvoq 0,5 – 2 meterinik issussusilik, nunap nikiffiani ujaqqanik anitsisaruneersunik seqummarissunik avatangerneqarsimasoq. Kuulti amerlanertigut allanik akoqarneq ajorpoq, ilaannili allanik akoqartarpoq (maldonite, Au₂ Bi) bismuthimullu attuumassuteqartarluni (SGS 2021).

Ujaqqat akuinik siusinnerusukkut misissuisarnerit (Kvaerner, 2002) naapertorlugit ujaqqat seernarunnaarnissamut qanissusii 2.9 - 3.4-iupput ujaqqani qartiternerlukuni akuiagassanilu, taamaamat seernartuliornissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

5.11.2 Qartiternerlukut

Ujaqqat kuulteqarfiit inigisaat, Nalunami kuultisiornermut ilanngullugit piiarneqartussat tassaapput meta-basalts, meta-gabbro, aamma aplite dykes. Seernartuliortarnerinik

siusinnerusukkut misissuisarnertigut paasineqarpoq (Kvaerner 2002) ujaqqat taakku seernartoqannginnerujussuat pissutigalugu seernartuliornissaat naatsorsuutigineqanngitsoq.

5.11.3 Oqimaassuseq puttallartitsinerlu atorlugit akuiaanermi akuianerlukut

Oqimaassuseq puttallartitsinerlu atorlugit akuianermit akuianerlukut CoPC-eqarnerannik misissuinerit siusinnerusukkut ujaqqat seerinerinik naliliinermit atorreqarsimapput (Golder, 2021c). Zink aamma cadmiummeqassusermik uuttuisinnaassutsip killinga mianersorluni 50%-imut inissinneqarsimavoq. 2021-mi misissukkat taakku sapaatit akunneranni qulini aamma 25-ni isugutasumiititsilluni misissuisarnermut sanilliunneqartarsimapput tassami ungasinnerusoq isigalugu seerinerannik missingiinermit isugutasumiititsillugit seerisinneqarnerat eqqornerusumik uuttuiffissatut isigineqarmat.

CoPC-it isugutasumiititsillugit misissorneqarneranni sapaatit akunnerisa qulissaanni kimitussusii Golder (2021c)-mi aallaavigisaniit siusinnerusukkut COPC-mut atorreqarsimasunit appasinnerupput, minillugilli puttallartitsinermit akuianerlukut arsenikkeqassusii kiisalu oqimaassuseq atorlugu akuiaanermi akuianerlukut cadmiunneqassusii (Tabeli 12). Naak sapaatit akunnerisa qulissaanni puttallartitani isugutasumiititsilluni arsenikkeqassutsip (0.0835 mg/L) Golder (2021c)-imi aallaavik 0.0646 mg/L sinnersimagaluaraa misissukkani sisamaasuni agguaqatigiissitat Golder (2021c)-imi aallaavigineqartuniit appasinnerupput. Assingusumittaaq oqimaassusermik akuiaavimmi akuianerlukut isugutasumiititsilluni sapaatit akunnerisa qulissaanni cadmiummeqassusiat (0.00003 mg/L) Golder (2021c)-mit 0.000015 mg/L-iusumit qaffasinnerugaluortoq taamaattoq agguaqatigiissinnerat appasinneruvoq.

Sapaatit akunneranni 25-ni kimitussusii tamarmik Golder (2021c)-imiit aallaavigisanit tamanit siusinnerusukkut atorreqartunit appasinnerupput. Isugutasumiititsinermit zinkimik seerisimassusii uuttortarsinnaasunit appasinnerupput, kisiannili Golder (2021)-imiit appasinnerullutik.

Tabeli 11: Isugutasumiititsivinni aallaaviusunut sanilliussinerit (Golder 2022d-imit).

	Units	As	Cd	Co	Cr	Cu	Fe	Ni	Zn	
Oqimaassuseq atorlugu akuianerlukut	mg/L	0.154	0.000015	0.00115	0.00908	0.0064	0.909	0.0037	0.01	
Oqimaassusermik akuianerlukut isugutasumiittut (Sap ak 10)	Annerpaaq	mg/L	0.0188	0.00003	0.000312	0.00048	0.0008	0.035	0.0019	0.002
	Agguaq.	mg/L	0.0103	0.0000145	0.00018475	0.000355	0.000475	0.02725	0.001175	0.002
	Minnerpaaq	mg/L	0.006	0.000006	0.000118	0.00025	0.0003	0.019	0.0007	0.002
Oqimaassusermik akuianerlukut isugutasumiittut HCT (Sap ak 25)	Annerpaaq	mg/L	0.0263	0.00001	0.000239	0.00063	0.0006	0.034	0.0011	0.002
	Agguaq.	mg/L	0.012	0.000012	0.000144	0.0003875	0.000475	0.02675	0.0007	0.002
	Minnerpaaq	mg/L	0.0053	0.000012	0.000071	0.00015	0.0004	0.014	0.0003	0.002
Puttallartitsineq atorlugu akuianerlukut	mg/L	0.0646	0.000015	0.0014	0.00726	0.0053	1.13	0.0035	0.01	

	Units	As	Cd	Co	Cr	Cu	Fe	Ni	Zn	
Puttallartitit akuianerlukut isugutasumiittut (Sap ak 10)	Annerpaaq	mg/L	0.0835	0.000008	0.000115	0.00067	0.0005	0.095	0.0008	0.002
	Agguaq.	mg/L	0.0533	0.0000065	0.000072	0.0004725	0.0004	0.042	0.0006	0.002
	Minnerpaaq	mg/L	0.0115	0.000005	0.000049	0.00034	0.0003	0.011	0.0003	0.002
	Annerpaaq	mg/L	0.0456	0.000005	0.000072	0.00045	0.0004	0.075	0.0002	0.002

Puttallartitat akuiarnerlukut isugutasumiittut (Sap ak 25)	Agguaq.	mg/L	0.028475	0.000005	3.78E-05	0.000345	0.00035	0.03275	0.00015	0.002
	Minnerpaaq	mg/L	0.0074	0.000005	0.000025	0.00023	0.0003	0.012	0.0001	0.002

MALUGIUK: Uttorneqarsinnaasut killinginiittut nalingisut allagaqarput. Silittumik tukungasumik allasimasut Golder 2021c-mi aallaavigisamit qaffasinnerupput

Nalunami puttallartitsilluni kiisalu oqimaassuseq atorlugu akuiaanermit akuiarnerlukut saffiugassanik seernartunillu seerisinnaassusii aalaakkaasumik aalasumillu misilerarneqarsimapput. Isugutasumiititsilluni misissuinerit inaarutaasut (sapaatit akunneri 35 tikillugit ingerlasut) takutippaat seernassusii pH aalaakkaanngikkunik alkaliniusut saffiugassaqassusiilu aalaakkaajartorlutik. CoPC-it nalinginnaasut ilaat isugutasumiititsinermi puiaasanilu kaavititsinermi (WSP-Golder, 2022) nassaarineqarsimapput, soorlu aluminium, arsenik, kobolt, kanngussak, nickel aamma fosfor. Aammattaaq sulfatit manganisillu aallaqqaammut isugutasumiititsinermi killigittanik qaangiigaluariarlutik annikilliarporut. Saffiugassat amerlanngitsut piffissap ingerlanerani killigittanik qaangiisarput, taavalu aluminium, arsenik, kobolt (taamaallaat Gr_5), and nickel (taamaallaat Gr_5) sapaatit akunnerisa 35-anni killiliussanik qaangiipput.

Puttartsinermeersut fosforitaat aluminiutaallu isugutasumiittuni puiaasamillu kaavitsivimmiittut oqimaassuseq atorlugu akuiaavimmeersunit qaffasinnerupput. Arsenik uninngasuneersortaaq isugutatitsivimmi puiaasamilu aamma qaffasinneruvoq.

Siusinnerusukku kultisiornermi cyanid akuiarnerlukunit kultinnanniarnermi atorneqartarpoq. Kultisiorfiup ammaqinneqarnerani cyanidip atorneqarnissaa siunnersuutigineqanngilaq. Misissuinermi paasineqarpoq Nalunalumiit akuiarnerlukut annermik akugigaat SiO₂, with Al₂O₃, kisiannili CaO kiisalu Fe₂O₃ tamarmiusoq Al₂O₃-imi malunnaateqarneruvoq. Misissukkanik salitani salitaanngitsunilu cyanid uuttorneqartut tassaapput kg- mut 26 mg aamma kg-mut 18 mg, taannalu malittarisassani killiliussanit liiterimut 50 mg-init appasinneruvoq, tassa USA-mi Australiamilu cyanid sakkukitsup peerneqarsinnaanngitsup killissaatut malittarisassani najoqqutarineqartoq.

5.11.4 Seerinerup annertussusia akuilu

Panertunik akuiarnerlukuusivinniit seerisussatut naatsorsuutigineqartut pissusii, aamma qanoq seeritiginera akuilu (Golder 2021c, Ilanngussaq IV)-imi eqikkarneqarput.

Kitsitsivimmi pitsaassuseq annertussutsillu naliliivigineqarsimanngillat.

6. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusii eqikkarlugit

Kapitalimi uani aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusii, sunniutaasinnaasunik naliliinermi tunngavigineqartut eqikkarneqarput. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusiinik naliliineq sukumiisoq llanngussaq 3-imi saqqummiunneqarpoq.

Pissutsinik naliliinermik sammineqarput najukkat Nanortalik Qaqortorlu, taakkumi inoqarfinni aatsitassarsiorfimmitt annermik sunnigaasussani annerpaajupput.

6.1 Inuttussuseq

2019-imi januaarip aallaqqaataani Kommune Kujalleq 6.439-nik inoqarpoq. Tamatuma inuui 2015-imiit 2019-imut 5%-imik ikileriarsimapput. Kommune Kujalliup inui amerlanerit illoqarfinni najugaqarput naak 20% sinnillit nunaqarfinni najugaqaraluartut.

Kommune Kujalleq inukilliartorpoq. 2019-imi kommunip inui 36-nik ikiliassimapput. Nanortalimmi inuttussutsip allanngorarnera 0 eqqaaniissimavoq.

2018-imi Kalaallit Nunaanni inoqutigiit isertitaat agguaqatigiissillugit 480.000 DKK missaanniissimapput. Kommune Kujallerimi inoqutigiit ukiumut isertitaat Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitanit appasinnerungaatsiarput 380.000 DK missaanniikkamik, taavalu Nanortalimmi inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat 360.000 DKK-ullutik.

6.2 Suliffeqarneq

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut 27.000-iupput, tassa inui tamarmiusut affaasa missaat. Nanortalimmi sulisinnaasut utoqqaassusiisa agguataarneri Kalaallit Nunaanni agguataarnerisa assigai, tassa amerlanersaat 50-59-inik ukioqarlutik. Tassa imaappoq Nanortalimmi ungasissorsuunngitsukkut sulisinnaasut utoqqalillutik suliunnaartalerneqat ajornartorsiutaalersussaavoq.

Nuna tamakkerlugu suliffissaaleqineq 5,8%-iuvoq. Kommune Kujallerimi suliffissaaleqineq anneruvoq Nanortalimmilu 16,6%-iulluni, Qaqortumi 8,5%-iulluni kiisalu narsami 11,1%-iulluni. April 2020-imi Nanortalimmi suliffissaaleqisut 144 nalunaarsimapput. 99-it sulileriaannaasutut nalilerneqarput, sinnerilu sulileqqissagunik piginnaanngorsarneqaaqqaartariaqarput imaluunniit inuuniarnermi atukkamik ikiyeqartariaqarlutik. Suliffissaaleqisut amerlanersaat tassaapput meeqqat atuarfianiiginnarsimasut atuaqqissimasulluunniit. Suliffissarsiuussisarfik (Majoriaq) tamaani suliffissarsiornermik ilisimannippoq qanorlu piginnaaneqarneri ilisimallugit. Marts 2020¹-imi Alluitsup Paani inuit 10 missaat suliffissarsiornermik nalunaarsimapput.

Aammattaaq Kommune Kujalleq inuit piginnaasaannik nalunaarsuisimavoq kiisalu naalackersuisunit aningaasalersugaasumik ilinniagaqarsimanningsunik piginnaanngorsaanermut atatillugu aatsitassarsiornermik pikkorissarsimasunik nalunaarsuisimalluni.

6.3 Inuussutissarsiorneq

Kujataani inuussutissarsiornermik ineriartortitsineq ilungersunartorsiorfiuvoq. Aalisarneq avammullu niuernerit tassunga attuumasut, nunalerineq inuussutissalerinerlu, takornariartitsineq kiisalu aatsitassarsiorneq Kommune Kujallerimi inuussutissarsiornermik

¹ Najoqqutaq: Alluitsup Paani SIK

ineriartortitsinermi qitiutinneqarput. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit ikittuinnanguit aatsitassarsiorfinnut sullissinermut immikkut piginnaangorsarsimapput.

Sulisitsisut (GE) nuna tamakkerlugu illoqarfinnilu 19-imi sulisitsisunut sinniisuupput. Kujataani Sulisitsisut Nanortalimmi Qaqortumilu peqatigiiffeqarput 12 aamma 27-nik ilaasortaqlutik. Nuna tamakkerlugu nalunaarsuiffimmi sanaartormik suliallit 78-iupput, taakku amerlanersaat tassaallutik sanaartormik suliallit mikisunnguit.

Aammattaaq 2019-imi inuussutissarsiutinik ineriartortitseqatigiiffimmik “Innovation South Greenland” (ISG) kommune pilersitsivoq Kujatani inuussutissarsiornermik suliffissuaqarnermillu ineriartortitsineq eqqarsaatigalugu kommunimut siunnersuisuusussamik. 2020-ip affaani siullermi ISG inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut siunnersuummik “Kujalleq Nutaaq” saqqummersitaqarpoq. Tamatuma saniatigut Kujataani suliffeqarfiit ISG-p nalunaarsugaatigai, taannalu nutartilersaarpaa pingaartumik suliffeqarfiit misissueqqissaarnermut aatsitassarsiornermullu attuumassuteqartut eqqarsaatigalugit. Siunnersuutitut ilaapput inuussutissarsiutinik ineriartortitsivissat sisamat, taakkunungalu aatsitassarsiorneq ilaavoq. Siunnersuut naapertorlugu ISG aatsitassarsiorneq eqqarsaatigalugu makkuninnga suliassaqarpoq:

1. Najukkamiit peqataasoqarnissaa qularnaassallugu
2. Najukkami sulisinnaasut akornanni misissueqqaarnermut aatsitassarsiornermullu piginnaasat nalunaarsussallugit
3. Misissueqqaarnerup aatsitassarsiornerullu nalaani sulisussanik pissarsiorneq sulisoqaannarnerlu isumagissallugit
4. Suliffeqarfinnik misissueqqaarnermut aatsitassarsiornermullu tunngasunik sulialinnik nittarsaassineq

6.4 Ilinniartitsineq

Kommune Kujallermi ilinniarsimassuseq Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitsinermut sanilliullugu annikinneruvoq. Kommunimi inuit 63%-iisa meeqqat atuarfiat naammassisimavaat kiisalu 25%-it ilinniagaqarsimallutik pikkorissarsimallutillu. Qaffasinnerusumik ilinniarsimassuseq eqqarsaatigalugu Kommune Kujallermiut appasinnerupput (4%), sivikinnerusumik ilinniarsimassuseq (2%), bacheloritut ilinniarsimassuseq (1%). Ilinniarsimassutsikkut angusaqarsimassuseq suaassutsikkut nikingaqaq arnat ilinniakkaminnik unitsitsiinnarsimasut amerlanerummata.

Ilinniagaqarsimanngitsunut pikkorissaanerit Namminersorlutik Oqartussat aningaasalersugaasut aqcutigalugit, imaluunniit sulisut suliffeqarfiillu akiligaannik pikkorissaanermut aningaasaliissutit atorlugit Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik pikkorissarnernik aatsitassarsiornermut naleqquttunik sivikitsunik neqerooruteqartarpoq. 2021-imi pikkorissarnerit sivikitsut aatsitassarsiornermut ilinniarfiup neqeroorutigisimasai neqeroorutigisassaaluunniit tulluuttuni allassimapput.

Taaguut	Sivisussusia
Assaatinik ingerlatsineq	Sapaatit akunneri 5
Nappaatiterineq kivitsisarnerlu	Sapaatit akunneri 3
Qillierineq Diamond Core Drilling	Sapaatit akunneri 6

Qaartiterineq (Shot Firer)	Sapaatit akunneri 2
Issittumi ikiueqqaarneq	Sapaatit akunneri 1
Ujaqqanik aserorterineq immikkoortiterinerlu	Sapaatit akunneri 2
Aatsitassarsiornermi oqaatsit atukkat	Sapaatit akunneri 2

Aatsitassarsiorfimmii sulianut aalajangersimasunut sammisunik sivikitsunik pikkorissaasoqarsinnaavoq. Pikkorissaanerit nutaat taama ittut Suliffeqarnermut Naalackersuisoqarfimmit akuerineqaaqqaartariaqarput.

Kujataani Aatsitassarsiornermut Ilinniarfimmik pilersitsinissamik siunnersuut

Inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerlutik siunnersuut "Kujalleq Nutaaq" naapertorlugu Innovation South Greenland Kommune Kujallermi Aatsitassarsiornermut Ilinniarfimmik aallartitsisoqarnissaanik siunnersuuteqarpoq. Pilersaarut suli aallarnisaataannaagallarpoq taamaammallu inunnut sunniutissanik nalunaarummi sukumiinerusumik nassuiarneqarsimanani.

6.5 Peqqissusermut inuillu atugaanut tunngasut

Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik akeqanngilaq, aamma kigutigissaaneq naartunaveersaartitsinerlu akeqanngillat. Taakku ilagaat Kalaallit Nunaanni qitiusumik napparsimaveqarneq Nuummi ittoq, Dronning Ingridip Napparsimavissua.

2011-imiilli napparsimaveqarfik immikkoortortanut tallimanut aggorneqarsimavoq. Immikkoortortaqqarfiusut tassaapput Ilulissat, Aasiaat, Sisimiut aamma Qaqortoq. Sinerissami napparsimaveqarfiit qitiusuupput qassiinik peqqissaanikkut sullissiviullutik, nakorsiartarfeqarlutik nunaqarfinnilu saaffiginnittarfeqarlutik. Nanortalimmi angisuumik napparsimaveqarfeqarpoq pinartoqarnerani sullissiviusinnaasumik kiisalu nalinginnaasumik peqqissaaviumik, pinaveersaartitsiviumik katsorsaaviumillu. Inoqarfinni minnerusuni 500-1200-nik inulinni peqqissaaveqarpoq, taavalu 200-500-nik inulinni nakorsiartarfeqarluni. Nunaqarfinni 200 inorlugit inulinni attaveqaatitigut misissuut Pipaluk atorneqarsinnaavoq. Napparsimaruluttut Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissuanut Danmarkimiluunniit napparsimavimmut aallarunneqartarput.

7. Sanaartornerup, qalluinerup matusinerullu nalaanni sunniutit sunniutinillu annikinnerpaatitsiniutit

Aatsitassarsiorfimmik sanaartornerup, qalluinerup matusinerullu nalaanni inunnut sunniutissatut naatsorsuutigineqartut kapitalimi uani nassuiarneqarput. Suliassanik nalunaarsuinerup nalaanni nalilersugassatut isigineqartut tabel 7.1-imi nalunaarsorneqarput.

Tabel 7.1: Pissutsit Inunnut Sunniutissanik Nalunaarsuinermi sammineqartussat

Suliffissaqartitsineq	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq Toqqaannangitsumi saniatigullu suliffeqartitsinerup sunniutai Sulisut atugaat sulinermilu isumannaallisaaneq
Ilinniartitsineq piginnaangorsaanerlu	Piginnaangorsaaneq
Kalaallit suliffeqarfiutaanik sulisitsineq	Inuussutissarsiornikkut periarfissat
Inuiaqatigiit sullissiviinik aningaasaataannillu atuineq	Innuttaasut sullissiviinik, attaveqaatinik sullissiviinillu atuineq
Peqqinnissaqarfik	Peqqinnissaqarfik, aamma nappaatit amerlassusii, katsorsaaneq sullissinerlu
Inunnut tunngasut	Inuit ataqatigiinnerat / aporaaffii Inuit ajornartorsiorataannaat
Nunamik atuineq aamma kulturikkut kingornussat	Aatsitassarsiorfimmi nunap atorineqarnera Kulturikkut kingornussat Allamut nuuitsineq aningaasarsiornikkullu mattunneqarneq
Sunniutit kattunneri	Sulisussat pilerngunneqarnerat, inuiaqatigiinnik sullissiviit tatigisimaneqarnerat, inuit ataqatigiinneri il.il.

Aatsitassarsiorfiup sunniutissaanik pitsaasunik pitsaanngitsunillu naliliineq tunngavigalugu sunniutissanik naliliisoqarpoq. Sunniutit tamarmik qanoq annertutiginissaat ilimanartiginerallu nalilersorneqarput (*ilimanarpoq, taamaassagunarpoq, ilimananngilaq*) sunniutit sakkortussusia (*annertoq, akunnattoq, annikitsaq, soqutaanngitsoq*). Sunniutit nalilersorneri tamarmik qalipaaserlugit nalilerneqarput tabel 7.2-imi.

Tabel 7.2: Sunniutinik naliliinermi uuttuutit

		Sunniutip sakkortussusia							
		Pitsaanngitsut				Pitsaasut			
		Annertuut <i>Annertuumik sunniisut</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassute qartullu ilaat sunnigaapput</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaa nngillat</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaa nngillat</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassute qartullu ilaat sunnigaapput</i>	Annertuut <i>Sunniutit annertuut</i>
L Sunniutip ilimanassusia	Ilimananngitsut <i>Sunniinissaq ilimananngilaq</i>								

<p>Ilimanaateqar poq <i>Sunniuteqarsin naavoq</i></p>	<p>Sunniut annertoq</p>	<p>Sunniut akunnattoq</p>	<p>Sunniut annikitsoq</p>	<p>Sunniut soqutaanngits oq</p>	<p>Sunniut soqutaanngit soq</p>	<p>Sunniut annikitsoq</p>	<p>Sunniut akunnattoq</p>	<p>Sunniut annertoq</p>
<p>Taamaarataan naavoq <i>Sunniuteqarnis saa naatsorsuutigis eqarpoq</i></p>								

7.1 Sunniutinik naliliinerup inerner

Sanaartornerup nalaani (2021-2022), piiaanerup nalaani (ukiut 5) kiisalu matusinerup nalaani (ukiut tallimat qaangiunneranni) sunniutaajunnartut tamarmik naliliivigineqarput. Aatsitassarsiorfiliariniakkap ilusilersonera kapitali 5-imi nassuiarneqartoq naapertorlugu nalilisoqarpoq. Sunniutit tamarmik nalilersugaapput sunniutinik annikinnerpaatitsiniutit pitsaaqutinillu annertunerpaatitsiniutit sunniutini tamani saqqummiunneqartut tunngavigalugit.

Tabel 7.3: Sunniutinik naliliinerup inerner

Kapitali	Sumut tunngasoq	Sunniutaajunnartup aallaavia	Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
7.2	Suliffissaqartitsineq				
7.2.1	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik sanaartornerup nalaani suliffissanik 80-100-nik pilersitsissaaq ingerlatsinerullu nalaani 150-175-inik pilersitsissalluni. Sanaartornermi ingerlatsinermilu sulisorineqartut nunaqavissuullutillu avataaneersuussapput. Sapinngisamik kalaallinik amerlanerpaanik sulisoqarnissaq siunertarineqarpoq, ajornanngippat nunaqavissut nunallu allamiut amerlaqatigiittussanngorlugit. 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Pitsaasut annikitsut
7.2.2	Suliffeqarnikkut toqqaannanngitsumik sunniutit	<ul style="list-style-type: none"> Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut nioqqutissanik sullissinernillu pissarsivigineqartarnerisigut aatsitassarsiorfik Kalaallit Nunaanni suliffissanik toqqaannanngitsunik pilersitsissaaq. Sunniutit allat pisussat Kuultisiorfimmil toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu suliffeqarnikkut aningaasat isertut amerlanerulernerat Kalaallillu Nunaanni atorineqartussaannerat pissutigalugu pilissasut naatsorsuutigineqarpoq. Toqqaannanngitsumik suliffeqarnikkut sunniutit naatsorsorneranni amerlisaat 0,2 atorineqarmat Kalaallit Nunaanni suliassaqarfinni allani suliffiit allat 30-35 pilersinneqarsimassasut naatsorsorneqarpoq. 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut

7.2.3	Suliffimmi atukkat aammalu isumannaallisaaneq	<ul style="list-style-type: none"> Suliffimmi atukkanik naapertuulluarfiusunik, suliffigissallugit kajungernartunik kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussaqrarfiit kiisalu Sulinermik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiata malitaat piumasaqataallu naapertorlugit pilersitsisoqarnissaanut Nalunaq A/S akisussaassaaq. Nalunaq A/S sullivimmi isumannaallisaanermik sukumiisumik pilersitsissaaq kiisalu Kalaallit Nunaanni malittarisassat naapertorlugit Suleriaatsinik Nalinginnaasunik kiisalu Ajutoortoqarnerani Iliuusissanik Pilersaarusiussalluni. 	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut
7.3	Ilinniaritsineq pikkorissaanerlu				
7.3.1	Piginnaanngorsaaneq	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaanngorsarnissaannut pikkorissarnissaannullu peqataassaaq suliffiup iluani ilinniarfissat, inuussutissarsiutinullu ilinniarfiit, aatsitassarsionermut ilinniarfik, sulilernissamut atatillugu piareersarnermi suliffimmilu sungiusarnermut atatillugu, praktik-kernermut suliffimmilu ilinniartuunermut atatillugu. 	Pitsaasut annikitsut	Pitsaasut akunnattut	Sunniut malunnaateqanngitsoq
7.4	Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq				
7.4.1	Inuussutissarsiornikkut periarfissat	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutinik ineriartortitseqataassaaq sullissinernik, nioqqutissanik, aatsitassarsiorfimmi sanaartornermi atortussanik atuisarnermigut. Naatsorsuutigineqarpoq najukkami suliffeqarfiit atortussanik nioqqutissanillu, angallassinernik ataqatigiissaarinernillu, najugaqarfimmi sullissinernik kiisalu inuussutissanik pilersuisuussasut. 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut
7.5	Innuttaasunik sullissiviit ilungersortitaaner atingaasartuutaallu				
7.5.1	Innuttaasunik sullissiviit attaveqaatillu artorsartitaaner at	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik pissutigalugu innuttaasunik sullissiviit qassiit atorsartinneqarnerulissapput, soorlu Kalaallit Nunaanni Politiit aammalu ajutoornerit eqqarsaatigalugit peqqinnissaqarfik. 	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut

7.5.2	Pisortat isertitaat	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik pisortanut isertitaqartitsissaaq qalluinnermut akiliutit royalties (2,5%) kiisalu ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat (25%) atorlugit. Saniatigut pissarsiaqaataasussat tassaapput sulisut akissarsiaminnit akileraarutaat (nunat allamiut 35% kiisalu sulisut Kalaallit Nunaanneersut 42-44%). 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Sunniut suunngitsaq
7.6	Peqqissuseq				
7.6.1	Inuit peqqissusiat aamma nappaatit, katsorsaanerit sullissinerillu pissarsiaassaassusii eqqarsaatigalugit	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfiup sumiissusia aammalu tamaani najugallit suliarortullu akuleruppallaartanninnerat eqqarsaatigalugu kiisalu nappaataasinnaasunik nakkutilliilluarneq soorlu COVID-19 eqqarsaatigalugit inuit peqqissusiannut annerusumik pitsaangitsumik sunniuteqartussatut naatsorsuutigineqanngilaq. 	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq
7.7.	Inuit atugaannut tunngasut				
7.7.1	Inuit ataqatigiinnerat / inuit aporaaffii	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik inuit ataqatigiinnerannut sunniuteqamerluttussatut avissaartuutitsisussatulluunniit naatsorsuutigineqanngilaq. 	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq
7.7.2	Inuit ajornartorsiorataannaasut	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik inunnut ajornartorsiorataannaasunut toqqaannartumik sunniissangatinneqanngilaq. Tamatuma peqatigisaanik inuit ajornartorsioratarsinnaasut kuultisiorfimmiit pissarsiaqarnissaat ilimanaateqanngilaq. Inunnik sivisuumik suliffeqarsimangitsunik kuultisiorfik sulisitsinnaassappat tamanna sulisartunut, ilaqutaanut nunaqqatigiinnullu pitsaasumik sunniuteqassaaq. 	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq
7.8	Nunamik atuneq kulturikkullu kingornussat				
7.8.1	Kuultisiorfimmi atorneqarnera nunap	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfimmi eqqaaniluunniit aalisarnikkut piniarnikkullu sumiiffiit pingaarutillit qassissuinnaapput. Sermilimmi Saqqaanilu aalisartoqartaraluartoq taamaattoq taakku kultisiorfimmit sunnigaanissaat annikitsuinnaassangatinneqarpoq. 	Pitsaangitsut annikitsut	Pitsaangitsut annikitsut	Sunniut suunngitsaq
7.8.2	Kulturikkut kingornussat	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfeqarfiup eqqaani qanganisaqarfinnik paasisoqartoqarsimagaluartoq kuultisiornerit siullernit 	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq	Sunniut suunngitsaq

		taakku innarlemeqartarsimangimmata sunnigaanerat annikitsuinnaassangatinneqarpoq.			
7.9	Sunniutit kattuneri				
7.9.1	Sulisussanik pilerngunneq, inunnik sullissiviit artorsartitaanerat, inuit ataqatigiinnerat il.il.	<ul style="list-style-type: none"> Sunniutit kattuneri pilissapput aatsitassarsiorfiit pingasut Kujataani ataatsikkut qaleriusallutilluunniit ingerlatsilissappata. Sunniutaat kattuttut annermik sulisunik pilerngunnermut aammalu inunnik sullissiviit soorlu peqqinnissaqarfiup artorsartinneqarneruleraneranut attuumassuteqassapput. 	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut akunnattut	Pitsaanngitsut annikitsut

7.2 Suliffissaqartitsineq

Sanaartornerup annertusinerpaaffiani inuit 80-100 kiisalu paaanerup nalaani sulisut 150-175 kuultisiorfimmit sulisinneqartassapput. Sanaartornermi kuultisiornermilu sulisut nunaqavissuullutillu allamiuussapput. Ataatsimut isigalugu pilersuinermut attaveqaatinullu annertuumik aningaasaliiffiusuni aammalu misissueqqaarnerni aatsitassarsionernilu allani sulisunik pissarsiniartarnissaq ajornartorsiutaasussaavoq.

Sulariniakkap piviusunngortinnerani sanaartornermik aqutsisoqatigiit sulisunut aqutsisuussapput. Sulisut nunaqavissut nunani allamiusulli amerlassuseqartinneqarnissaat suliffeqarfimmit kissaatigineqarpoq, sulisussaniillu unammilleqatigiiffiusumi ilinniarsimasunik pissarsiniartoqartariaqassaaq. Sulisut amerlanerit Nalunaq A/S-imit toqqaannartumik atorfinitsinneqartassapput, sanaartornermilu sulisuusimasut amerlanersaat kuultisiornermi sulilersinniarneqassallutik.

Sanaartorneq

Nalunami sanaartornerit qaammatini aqqaneq-marlunni inuit akunnerni 191.000 missaanni sulinerisut missingerneqarput. Nalunami tunisassiulernissaq sioqqullugu suliart, aamma nunap iluani suliassanik, inuit akunnerni 213.000-ini sulinerinut missingerneqarput. Suliassat tamakku annermik isumagineqassapput qaaruummiunit, ujarassiuunit, maskiinalerisunit, aserfallatsaaliisunit kiisalu najugaqarfimmit nunallu qaani sulisunit. Sanaartornerup nalaani tunisassiulernissarlu sioqqullugu paarlaannerit 1.000 naatsorsuutigineqarput. Kuultisiornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq inuit 150-175 missaat Nalunami Kuultisiorfimmi toqqaannartumik atorfeqartitaassasut, sulisut sulinngiffeqarlutik allamiittut taakkununga ilaapput.

Kalaallit Nunaata avataaneersut paarlakaallugit Kalaallit Nunaannut timmisartuunneqartassapput. Narsarsuarmiit toqqaannartumik angallanneqartassapput. Nanortalimmi sulisunik katersuutsitsisarfimiit sulisunik angallassisinnaanissaq pillugu suliffeqarfik angallammik attartorsinnaavoq namminerluunniit pigisaminik ingerlatsisinnaalluni.

Sanaartornerup nalaani sulisut makku pisariaqartinneqassapput:

- Sanaartornermi aqutsisoq
- Sanaartornermik nakkutilliisut
- Ajutoornissamut isumannaallisaanermi aqutsisut nakkutilliisullu
- Nunamik uuttortaasartut
- Sullivissamik pilersaarusiortartut
- Nunami qamutininik ingerlatsisut (angisuunik minnerusunillu)
- Qaaruummi qamutininik ingerlatsisut (angisuunik minnerusunillu)
- Qaaruummiut
- Kivittaatilerisut
- Ruujorilerisut
- Mekanikerit / Ingutserisartut / svejser-isartut / ruujorinik katitsisartut
- Saffiortut
- Uuttortaatilerisartut
- Nunap qaani sullissisut (igasut, eqqiaasut, angallassisartut)
- Kalittaatinik ingerlatsisut
- Innaallagisserisut

- Sanasut
- Toqqaviliortut
- Sulisut nalinginnaat

Kuultisiorneq

Kuultisiornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq inuit 150-175 Nalunap Kuultisiorfianit toqqaannartumik atorfeqartinneqassasut, taakkununga ilaassallutik sulisut sulinngiffeqarlutik allamiittut. Tamatuma saniatigut sulisut 9 sumiiffimmi aalajangersimasumik suliaqarfiusumi sulisinneqassapput.

Tabel 7.4-imi takutinneqarput kuultisiornerup nalaani aatsitassarsiorfimmi sulisussat suuneri aammalu qassiuneri oqaatigineqarlutik.

Tabel 7.4: Kuultisiornerup nalaani suliffiit

Suliffik	Ilinniakkat piumasaqaatit	Suliffiit qassiuneri
Aatsitassarsiorneq		
Aatsitassarsiorfimmi aqutsisoq	Ilinniagartooq	1
Aatsitassarsiorfimmi nakkutilliisoq	Aqutsisoq piginnaanilik	1
Jumbo Operator	Maskiinalerisoq piginnaasalik	8
Qillerisoq	Maskiinalerisoq piginnaasalik	4
Qillerisumut ikiorti	Sulisoq ilinniarsimanngitsoq	4
Nivattaatilerisoq	Maskiinalerisoq piginnaasalik	8
Qaarusummioq	Ingerlatsisoq piginnaasalik	18
Qaarusummi tekniker-i	Ilinniagartooq	2
Qaarusummi ujarassioq	Ilinniagartooq	2
Qaarusummi misissugassanik tiguisartoq	Sulisoq ilinniarsimanngitsoq	4
Laboratorie-mi naliliisartut nakkutilliisuat	Ilinniagartooq	2
Laboratorie-mi naliliisartoq	Sulisoq piginnaasalik	2
Laboratorie-mi naliliisartup ikiortaa	Sulisoq ilinniagaqarsimanngitsoq	8
Katillugit		66
Suliaq		
Maskiinalerinermi / aserfallatsaaliinermi aqutsisoq	Sulisoq piginnaasalik	1
Aserfallatsaaliinermik pilersaarusiortoq	Ilinniagartooq	1
Saffiugassanut ilisimasalik	Ilinniagartooq	1
Saffiugassalerivimmi tekniker	Aqutsisoq piginnaasalik	1
Saffiugassalerivimmi ikiorti	Piginnaasalik	4
Aserorterivimmi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	2
Kuultilerivimmi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	2
Puttallartitsivimmi / Imertaajaavimmi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	2

Akuiaavimmi ingerlatsisut	Ilinniagaqarsimanngitsut	8
Atortunik angallattakkanik ingerlatsisut	Piginnaasalik	8
Aserorterivimmik nakkutilliisoq	Aqutsisoq piginnaasalik	2
Aserorterivik	Piginnaasallit	4
Innaallagissanik / atortorissaarutunik nakkutilliisoq	Aqutsisoq piginnaasalik	2
Innaallagisserisoq	Piginnaasallit	4
Katillugit		42
Nunap qaani sullissinerit		
Najugaqarfimmi aqutsisoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Igasoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Igasup tullia	Piginnaasallit	2
Iggavimmi ikiortit	Ilinniagaqarsimanngitsut	10
Najugaqarfimmi eqqiaasut	Ilinniagaqarsimanngitsut	12
Atortussaasivilerisoq	Ilinniagaqarsimanngitsut	2
Aserfallatsaaliinermi nakkutilliisoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Mekanikeri / sarfalerisoq aserfallatsaaliisoq	Piginnaasallit	8
Nunap qaani atortulerisoq	Piginnaasallit	6
Katillugit		46
Allaffissorneq		
Nalunami pisortaq	Ilinniagartooq	1
Allatsi	Piginnaasallit	1
Qarasaasialerisut / attaveqaatilerisut	Piginnaasallit	1
Katillugit		3
Isumannaallisaaneq, peqqinneq, avatangiisit pitsaassuserlu		
Sullivimmi isumannaallisaasoq	Ilinniagartooq	1
Isumannaallisaanermi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	1
Peqqissaasoq	Ilinniagartooq	2
Sungiusaasoq	Piginnaasallit	1
Avatangiisilerisoq	Piginnaasalik	1
Isumannaallisaanermi aqutsisoq	Ilinniagartooq	1
Isumannaallisaanermi nakkutilliisoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Katillugit		9
Aatsitassarsiorfiup avataani sullissiviit		
Atorfilittaq – Pisortanut innuttaasunullu attaveqaat	Ilinniagartooq	1
Pilersuineri aqutsisoq	Ilinniagartooq	1
Pisortaq – Aatsitassarsiorfimmi teknikkikkut suliat	Ilinniagartooq	1

Pisiortortoq	Ilinniarsimasoq	1
Sulisoaqarnermi aqutsisoq	Ilinniagartooq	1
Akissarsialerinerimik aqutsisoq	Aqutsisut piginnaasallit	1
Akiligassalerisoq	Aqutsisut piginnaasallit	1
Akinik nakkutilliisoq	Aqutsisut piginnaasallit	1
Qarasaasialerisoq	Ilinniagartooq	1
Katillugit		9

Kuultisiorfimmi sulinermi paarlakaannermi nunat allamiut ullut 30 kuultisiorfimiittassapput ullullu 26 allamiissallutik, taavalu nunaqavissut ullut 14-it kuultisiorfimmeeriarlutik ullut 14 angerlarsimasarlutik. Sulineq ukioq kaajallallugu ingerlassaaq.

7.2.1 Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq

Sulisussat piginnaasaat sulisussanillu pisariaqartitsineq naapertorlugu sulisussanik Kalaallit Nunaanneersunik sapinngisamik annerpaamik atuinissamut Nalunaq A/S imminut pisussaaffilersimavoq.

Kalaallit Nunaanni inatsisini oqaatigineqarpoq suliffeqarfiit avataaniit taamaallaat tikisitsisinnaasut piginnaanerit taama ittut Kalaallit Nunaanni pigineqanngippata pissarsiassaangippataluunniit. Nunat allamiut ilinniagaqarsimanngitsut annikitsumilluunniit ilinniarsimasut taamaallaat sulisorineqarsinnaapput kommunip akuersissuteqarneratigut (Peqqussut nr. 27, 30. oktober 1992-imeersoq kingorna allannguutitaqartinneqartoq)².

Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit³ 2020 pillugu ukiumoortumik nalunaarummini Kalaallit Nunaanni suliffeqarneq ima allaatigaat: *Suliffeqarneq ukiuni arlaqalersuni ineriartorluarsimavoq coronamillu ajornartorsiorneq pissutigalugu suliffissaaleqisut amerleriarsimagaluartut suli ikipput. Suliassaqarfinni arlalinni sulisartut piginnaasallit suli amigaatigineqarput. 2021-mut tunngatillugu naatsorsuutigineqartut ima oqaatigineqarput: "2021-mi siuariartoqqinnissamut naatsorsuuteqarneq eqqarsaatigalugu suliffeqarneq*

pilertortumik tatineqaqqilersinnaavoq kingunerisaanillu sulisinnaasut amerlanerunissaannik nunaniilluunniit allaniit sulisinnaasunik tikisitsinissamik pisariaqartitsisoqalersinnaalluni."

Suliffeqarnikkut aporfiit pillugit nalunaarusiami makku tikkuarneqarput:

Suliffeqarnermi pingaarnertut unammilligassaq suli tassaaneruvoq aaqqissuussaannikkut unammilligassaq. Inuit meeqqat atuarfiata saniatigut ilinniagaqanngitsut akornanni suliffissaaleqineq pingaartumik annertuvoq. Inuit meeqqat atuarfiata kingorna ilinniarsimanngitsut suliffissaaleqisut ikilisinnissaat aamma ajornarneruvoq.

Nuna tamakkerlugu suliffissaaleqineq 5,8%-iuvoq. Kommune Kujallerimmi suliffissaaleqineq qaffasinnerulluni Nanortalimmi 16,6%-iuvoq, Qaqortumi 8,5%-iulluni kiisalu Narsami 11,1%-iulluni. 2020-imi apriliimi Nanortalimmi suliffissaaleqisutut nalunaarsimasut 144-upput. 99-it

² Aatsitssanut inatsimmi § 18, imm. 1: "Ingerlataqarnermulli pisariaqarpat piginnaatitsissummik pigisaqartoq sulisunik Kalaallit Nunaanninngaanneersuunngitsunik nunanit allaneersunik atuisinnaavoq, sulisartut taama piginnaasaqartut Kalaallit Nunaanni pissarsiarineqarsinnaanngippata imaluunniit sulilersinnaanngippata.". Namminersorlutik Oqartussat (2009)

³ Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit (2019). Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera

suliantoriaannaasutut isigineqaraluartut sinneri sulilissagunik piginnaangorsaqqaartariaqarput allatigulluunniit atukkamikku ikiorserneqqaartariaqarlutik.

Aatsitassarsiorfimmi siullermi sulisussanik Nanortalimmeersunik, Qaqortumeersunik, Narsameersunik, Aasianneersunik, Uummannameersunik Nuummeersunillu sulisoqarpoq. Sulisunit 87-iusunit katillugit 48 Kalaallit Nunaanneersuupput (55%), 30 Nanortalimmeersuupput (34%). Naatsorsuutigineqarpoq sulisussarsiorneq assingusoq iluatsilluarfioqqikkumaartoq naak Kommune Kujallermi sulisussanik pilerngunneq annerulersimammat aatsitassarsiorfimmi sulisussarsiorneq aporfeqartussatut naatsorsuutigineqaraluartoq. Aammattaaq takuuk immikkoortoq 7.8 sunniutit kattunneri.

Sanaartornerup nalaani inuit sanaartornermik suliallit ilinniagaqarsimasut ilinniagaqarsimanngitsullu suliffissaqarsinnaagaluartut sulisussanut Kalaallit Nunaanneersunut suliffissat amerlanersaat paaanerup nalaani periarfissaassapput. Naatsorsuutigineqarpoq annermik paaanerup ingerlanerani Nalunaq sulisunik ilinniagaqarsimanngitsunik sulinernullu piginnaasalinnik Nanortalimmeersunik sulisoqartassasoq. Aatsitassarsiornermut ilinniarfimit allagartallit inuussutissarsiutinillu ilinniagaqarsimasut paaanerup ingerlanerani sulisussarsiarineqartassapput kiisalu Kalaallit Nunaanni illoqarfinit allanit pinissaat naatsorsuutigineqarluni. Taamaattorli sulisussat amerlaqisut immikkut ilinniarimasuusariaqarput aatsitassarsiorfinni assingusuni misilittagaqartariaqarlutik. Suliffiit taakku amerlanersaat nunanit allamiunit tiguneqartassapput, Suliffeqarfili pikkorissaanernik piginnaangorsaanernillu sukumiisunik nunaqavissunut ingerlatsissaaq atorfinnik qaffasinnerusunik tigusisinnaaniassammata.

Nunaqavissunik sulisussarsiorneq sulisoqaannarniarnerlu eqqarsaatigalugit pinaveersaartitsiniutit pitsaanerpaatitsiniutillu

- Sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik salliutitsiviusumik sulisussarsiornermi periusissiorneq, atorfinnik pimoorullugu nittarsaassineq, aammalu najukkami suliffissarsiuussisarfinnik sulisartullu kattuffiik suleqateqarneq.
- Atorfinititsisarnermi tungavinnik periaatsinillu ammasunik pilersitsineq.
- Aatsitassarsiorfimmi sulisunngorunnartunut paasititsiniaaneq suliaqarneq, soorlu videot aatsitassarsiorfimmu, najugaqarfimmu, aamma atorfiit assigiinngitsunut tungasut atorlugit.
- Sanaartornerup nalaani atorfiit taakkunanilu piumasaqaataasut sukumiisumik nassuiarlugit, tamatumani piginnaasatigut oqaatsitigullu piumasaqaatit erseqqissarlugit. Paasissutissat taama ittut kikkunnut attuumassuteqartunut pissarsiaannngortinneqartassapput soorlu nunaqqatigiinnut, Kommune Kujallermut, kattuffinnut aammalu inuussutissarsiutinut ilinniarfinnut.
- Sulisussarsiorluni allagarsiisoqartassaaq Kalaallit Nunaanni tusagassiutini aammalu nittarsaassisarfinni, soorlu www.suli.gl, sulisussarsiorluni allagarsiussat kalaallisut danskisullu oqaasertalerneqartassapput.
- Nanortalimmi suliffissarsiuussisarfinnik (Majoriaq) suleqateqarneq, aamma Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaannilu inuussutissarsiutinut ilinniarfinnik suliffeqarnermullu attuumassuteqartunik suleqateqarneq tamatumuunakkut najukkami qinnuteqartussat pissarsiariniarlugit kiisalu sulilersinnani pikkorissaanerit aqqutigalugit piginnaasaqartoqarnissaa piginnaasanillu ineriartortitsisoqarnissaa qularnaarniarlugit.
- Suliffimmi sungiusaanerit ineriartortillugit taamalu paaanerup ingerlanerani sulisut nunaqavissut amerlanerulersussanngorlugit.

- Suliffimmi atugassarititaasut kajungernartut pilersissallugit, tamatumani qitiutissallugit assigiinngisitaarneq, arnat suliffissanik paasisimasaqalersinneqarnerat qinnuteqarnissamullu kajumissaarneqarnerat atorlugu naligiilluni arnat atorfinitsinneqarnissat tapersorsorneqassasoq kajumissaarutigineqassasorlu.
- Kuultisiorfimmi qanoq iliuseqassalluni sulisut kalaallit kulturiminnut attaveqaannarnissaat siunertarlugu, soorlu kalaaliminertugassaqartinnerisigut, kiisalu sulisut ineqarfiini sukisaarsarnissamut nalunaarasuartaatitigullu attaveqarnissamut periarfissaqartitsinikkut.
- Ataqpeqatigiinneq kulturimillu innimiginninneq siuarsarniarlugit kalaallit nunallu allamiut sulisut kulturikkut ilisariniaqatigiinnermut sungiusarfissaqartissallugit.
- Nalunap kiisalu Kujataani illoqarfiit nunaqarfiillu soorlu Nanortallup, Qaqortup Alluitsup Paatalu akornanni angallannikkut periarfissat annertusisinnaanerit misissussallugu Kalaallit Nunaanni Angallannermut Naalackersuisoqarfiup ingerlaavartumik attaveqatigineratigut.

Pitsaanngitsunik pinaveersaartitsiniutit pereerneratigut sunniutinik naliliineq

Sanaartornerup paaanerullu nalaani toqqaannartumik suliffeqartitaaneq sunniutit pitsaasut akunnattumiit qaffasissut nalilernerqarpoq. Kuultisiorfik najukkami, nunap immikkoortuani nunamiluunniit tamarmi suliffeqarnermut sunniuteqarsinnaavoq. Suliffissat killilimmik amerlassuseqarmata sunniut annerpaaq najukkami nunallu immikkoortuani pisussat naatsorsuutigineqarpoq taakkunanimi ilinniagaqarsimangitsut ilinniarsimasutullu atorfiit amerlisussaammata. Kuultisiorfimmi sulisut isertitaqarnerulissapput inoqutigiittut isertitaannut sunniuteqartumik.

Sanaartornerup nalaani sulisussanik naleqquttunik piginnaanilinnillu tamanik Kalaallit Nunaata sunniussisinnannissaa naatsorsuutigineqanngilaq, taamaammallu sanaartornerup ingerlanerani kuultisiorfissami sulisussat avataaneersut suli pisariaqartinneqassapput.

Piiaanerup ingerlanerani atorfiit immikkut ittut qassit nunanik allaneersunik sulisoqassapput, taavalu ilinniagaqarsimangitsut piginnaasalittullu suliffiit, suliffiillu qaffasissut ilaat sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik inuttaqartinneqarsinnaassallutik.

Aatsitassarsiorfimmik matusinerup nalaani suliffiit ikilisussaapput, sulisuusimasullu allanik suliffissarsiorariaqalissallutik. Allani sulilernissaannut periarfissaat pitsaanerpaajoqqullugit Aatsitassarsioqatigiiffik tapersuissaaq.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasut - akunnattut	Pitsaasut - annertuut	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Ilimanassusia:</i> <i>taamaarataannaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia:</i> <i>taamaarataannaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia:</i> <i>taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.2.2 Toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinerup sunniutai

Kuultisiorfik Kalaallit Nunaanni toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinikkut sunniuteqarsinnaavoq.

- **Toqqaannangitsumik suliffissaqartitsinikkut sunniutit** pilersinneqassapput pilersuisut aatsitassarsiorfimmu annerusumik pilersuisinnaajumallutik sullissisinnaajumallutillu sulisussanik amerlanerusunik atuinerisigut.
- **Saniatigut suliffeqarnikkut sunniutit** pilersarput sutigut tamatigut suliat amerlanerulernerat aqqutigalugu, tassami sulisut isertitaasa amerlanerulerneratigut (toqqaannartut toqqaannangitsullu) suliassaqarfinni allani nioqqutissat sullissinerillu amerlanerusut pisarineqartalersussaammata.

Toqqaannangitsumik suliffissat Kalaallit Nunaanni tamarmi pilersinneqarsinnaapput apeqqutaalluni suliffeqarfiit sorliit Kuultisiorfimmu pilersuisussanngorlutik sullissisussanngorlutillu isumaqatigiissusiorfigineqarsimanersut. Najukkami suliffeqarfinnu isumaqatigiissusiarineqarsinnaasut immikkoortoq 7.4-imi naliliivigineqarput.

Saniatigut suliffiit pilersitat suliassaqarfinni tamani pisinnaapput. Kuultisiorfimmu atatillugu toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit isertitat amerliartortillutik nunami namminerami avataaneersunillu nioqqutissanu sullissinerillu atorineqarsinnaapput isertitaqartuusup niuerniariaasia piumanerusaalu apeqqutaallutik.

Suliffinnik toqqaannangitsunik saniatigullu pilersitaasunik pilersitsinikkut kuultisiorfiup sunniutai nalilersinnaajumallugit Kuultisiorfiup saniatigut suliffissaqartitsisinnaassusia missingerneqarpoq. Saniatigut suliffissaqartitsisinnaassusermi saniatigut suliffissat pilersinneqarsinnaasut naatsorsuutigineqartut oqaatigineqarput.

Sverigep avannaani aatsitassarsiorfiit suliffissaqartitsisinnaassusiannik qanittukku misissuinerami kommuunit⁴ qanittuunnaat pineqaraangata suliffissaqartitsisinnaassuseq 0,85-iusartoq. Tassa imaappoq suliffiit toqqaannartumik pilersitat 10-ugaangata taava suliassaqarfinni allani suliffiit allat 8,5 pilersinneqartarput. Canadami Alaskamilu misilittakkat naapertorlugit aatsitassarsiornermi suliffinnik saniatigut pilersitsisinnaassuseq 0,6-miit 1,2-nut annertussuseqartarpoq.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi saniatigut suliffinnik pilersitsisinnaassuseq qassiinik misissuiffigineqartarsimavoq. Qanittukku aatsitassarsiornermik annertuunik suliffissaqartitsissutaasunik missingiutigineqartunik uuttuiffiusinnaasunik soqannginnera pissutigalugu suliaq ilungersunarpoq.

- Nalunami kuultisiorfik pillugu inunnut sunniutissanik naliliinerami 200-imeersumi toqqaannangitsumik saniatigullu sunniutaasunik uuttuutit Watkinson-ikkut atugaat tassaapput 0,276 aamma 0,358, tassanilu Greenland Developmentip kisitsisaatai tunngavigineqarput (2009).
- 2012-imi aatsitassarsiornerup suliffissaqartitsinikkut saniatigut sunniutigisinnaasai 0,39-usutut Copenhagen Economics-imit (2012)⁵ naatsorsorneqarput, taassumalu 0,33-mut 2030-imi apparsimanissaa naatsorsuutigineqarpoq; taavalu saniatigut

⁴ Moritz et al. (2017). Aatsitassarsiornermi sulisut piffimmeersut sunniutaat: aningaasaqarnermut misissueqqissaarneq suliffissaqartitsinerami Sverigep avannaaniit (Aatsitassarsiornermik najukkami suliffissaqartitsineq: Sverigimi aatsitassarsiorfimmu suliffiit suliffinnik amerlisitsisarnera aningaasatigut misissuiffigineqarnera)

⁵ Copenhagen Economics (2012). Aatsitassat piujuannartitsinissarlu aningaasaqarnerup ineriartornerani. (Pisuussutit uumaatsut napasinnaasumillu aningaasarsiornermik ineriartorneraq).

suliffisaqartitsinerup 2012-imi 0,13-imiit 2030-imi 0,16-mut qaffassimanissaa naatsorsuutigineqarpoq.

- Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2013⁶-imi Kalaallit Nunaanni aningaasaqarneq tunngavigalugu aningaasat ingerlaarnerinik naatsorsuisimavoq. Naatsorsuinermi paasineqarpoq aatsitassarsiornermi pissarsiat DKK 1 mio. kr.-inik amerlineratigut toqqaannanngitsumik suliffisaqartitsineq 0,6-mik qaffassasoq.
- Kujataani aatsitassarsiorniat allat, soorlu Tanbreez-ip (2013) kiisalu Kuannersuit (2019) suliffissanik saniatigut pilersitsinnaassuseq 0,3 atorsimavaat.

Naliliinissaq pillugu saniatigut suliffisaqartitsinermit uuttuut ingasaannaveersaarlugu 0,2-nngortinneqarsimavoq, tassalu aatsitassarsiornermi 150-175 sulisinneqarpata suliffiit allat saniatigut 30-35 pilersinneqassallutik.

Toqqaannanngitsumik saniatigullu suliffiit pilersitat eqqarsaatigalugit pinaveersaartitsiniutit pitsanngorsaaniutillu

Toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu kiisalu saniatigut suliffisaqartitsinerit eqqarsaatigalugit pinaveersaartitsiniutit pitsanngorsaaniutillu immikkoortumi 7.4-imi Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuinermut tunngasumi allaaserineqarput.

Pinaveersaartitsiniutit pitsanngorsaaniutillu pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sanaartornerup paaanerullu nalaanni suliffiit toqqaannanngitsumik saniatigullu pilersitat sunniutaat pitsaasuusutut akunnattumillu annertussuseqartutut nalilerneqarpoq. Kuultisiorfik najukkami nunallu immikkoortuani pilersuisuusunik atuinikkut aammalu inuiaqatigiinni aningaasarsiornelernikkut toqqaannanngitsumik saniatigullu suliffisaqartitsinikkut pitsaasumik sunniuteqassaaq. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuinermi sunniutit immikkoortoq 7.4-imi oqaluttuarineqarput. Suliffeqarfiit pilersuisuusut kiisalu Nalunami toqqaannartumik atorfeqartitat kommunimi sorlermi najugaqarnerat apeqqutaalluni sunniutit sumiiffinni assigiinngitsuni pissapput tassami saniatigut sunniutit pisussaammata nunaqqatigiinni najugaqarfigisaminni aningaasanik atuinerulerneq aqputigalugu.

Sanaartornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq sanaartornermi atortut amerlanersaat Kalaallit Nunaata avataanit pissarsiarineqassasut. Naatsorsuutigineqarporli akuiaaviup katiterneqarnerata nalaani Kalaallit Nunaanni sullissinerit immaqalu suliffeqarfiit atorneqartassasut kiisalu sanaartornerup nalaani najugaqarfimmi sullissisuussallutik.

Piaanerup nalaani suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut mikisut akunnattullu kiisalu suliffeqarfiit angallassisartut kuultisiorfimmuut sullissinissamut periarfissaqassapput. Naatsorsuutigineqarpoq sulisunik toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu suliffeqartitsinikkut kuultisiorfik inuit isertitaannik amerlanerulersitsissasoq, tamannalu nioqqutissat sullissinerillu piumaneqarnerulerinik nassataqassalluni.

Aatsitassarsiorfimmik matusinerup nalaani nioqqutissanik sullissinernillu pisariaqartitsineq appassaaq aammalu suliffissat toqqaannartut toqqaannanngitsullu sunniutaat annikillartussalluni.

⁶ Naatsorsueqqissaartarfik (2017). Input-output Tabeli 2013-imut.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.2.3 Sulinermi atukkat sullivimmilu isumannaallisaaneq

Kalaallit Nunaanni suliffeqarnerup ilisarnaatigaa sulisitsisut sulisullu kattuffii isumaqatigiinniartarnerat. Attuumassuteqartut pingaarnerit tassaapput Sulinermik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiat, sulisitsisut kattuffiit GE aamma NUSUKA. SIK suliffeqarfinnut amerlanernut ataatsimut isumaqatigiissuteqarpoq 2019-2023-imut atuuttumik sulisut ilinniagaqarsimannigitsut akissarsiaannut appasinnerpaaffissaqartitsilluni.

Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup ILO-p isumaqatigiissutaasa tunngaviusut arfineq-pingasuusut ilaat arfineq-marluk Kalaallit Nunaannit atorussaatinneqarput, taavalu aatsitassarsiornermi suliffinni avatangiisit pillugit aalajangersimasumik inatsisileqalersimalluni.

Sulinermi atukkat

Sulinermi atukkanik naapertuilluartunik, sulisunut kajungernartunik kiisalu oqartussa qarfiit kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussa qarfiit kiisalu sulisartut kattuffiata SIK-p piumasaanut naapertuuttunik pilersitsisoqarnissaa Suliffeqarfiup akisussaaffigissavaa. Kalaallit Nunaanni oqartussa qarfiit pingasut sulinermi atukkanik aqutsisuupput:

- Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik suliffimmi peqqissusermut isumannaallisaanermullu akisussaavoq.
- Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinnermut Naalakkersuisoqarfik
- Avataaniit sulisussarsiortarneq akulerutsitsinerlu pillugit Danskit Oqartussa qarfiat Kalaallit Nunaanni najugaqarnissamut sulinissamullu qinnuteqaatinik suliaqartarpoq.
- Ataatsimut isumaqatigiissutit naammassineqarnissaat siunertaralugu Nalunaq A/S-ip SIK-mut isumaqatiginniarnermik aallartitsinissani naatsorsuutigaa.

Sulinermi atukkani Kalaallit Nunaanni inatsisit malinneqassapput, soorlu akunnerit suliffiit, qaangiuttoornerit, akissarsiaqartitaaneq, ajunngitsorsiat eqqarsaatigalugit.

Kalaallit Nunaanni inatsimmi erseqqissumik oqaatigineqarpoq nunat allamiut sulisartut atugaat sulisartunit Kalaallit Nunaanneersunit appasinnerussanngitsut, piumasaqaatillu taakku aallaavigalugit suliassat sulinermilu atugassat pillugit isumaqatigiissutit isumaqatigiissutigineqartassasut.

Kuultisiorfimmi sulisut Najugaqarfimmi inissinneqassapput. Najugaqarfik, inunnut 100-inut najugaqartitsiviusinnaasoq, immap ungasinngisaani pilersinneqassaaq. Najugaqarfik nunani assigiinngitsuni piumasaqaatit naapertorlugit ilusilersugaavoq. Naatsorsuutigineqarpoq najugaqarfimmiissasut ineqarfiit, igaffik nerisarfillu, errorsisarfik, marraajartarfik taarsertarfillu, kiisalu sukisaarsaartarfik kiisalu allaffeqarfik. Igaffik seqqitaatinik ikuallannissamut illersugaavoq. Najugaqarfimmi immikkoortut allat najukkami seqqitaammik qapuuarterummillu illersugaapput. Najugaqarfik suliariniakkami nassuiarneqarsimasoq nappaalasoqarnerata nalaani, soorlu COVID-19-ip nalaani ingerlanneqarsinnaasunngorlugu peqqissutsimut ilisimasalinnik suleqateqarluni ilusilersorneqarsimavoq.

Sulinermi ajutoorfiusinnaasut millisarniarlugit pitsaasullu allisarniarlugit iliutsit

- Sulinermi atugassarititaasut Kalaallit Nunaanni piumasaqaatinik naammassinniffiusut, aammalu suliffeqarnikkut pissutsinik equititsisussaangitsut qularnaarniarlugit SIK Kalaallillu Nunaanni kattuffiit allat erniinaq ingerlaavartussamillu suleqatigineqalissapput.
- Sulisut paarlakaannerat aaqqissuunneqassaaq suliffeqarneq ilaqutariinnut tulluortoq tapersorsorneqartussanngorlugu sulisut paarlakaannerat suliarineqassaaq aammalu inuusaasitoqqanik attassiviusinnaasumik angerlarsimagallartarnissaq siunertarlugu aaqqissuunneqassalluni.
- Suliffeqarfimmi assigiinngisitaarneq nakkarsaasoqartannginnissaalu periusissiuunneqassapput (takuuk immikkoortoq 7.2.1 assigiinngisitaarnermut kulturimullu tunngasoq).
- Sulisut najugaqarfii nerisaqarfii nunani tamalaani pitsaasumik ingerlatsinermut naapertuuttunngorlugit aaqqissuunneqassapput.
- Sulisut tuluttut, danskisut kalaallisullu naammagittaalliornermi periaasissaannik pilersitsineq

Suliffimmi isumannaallisaaneq

Immikkoortumi uani sulisut isumannaallisaanikkut Kuultisiorfimmit sunnigaasinnaanerat eqqartorneqassaaq. Kuultisiorfiup nunaqqatigiinnut sunniuteqarsinnaassusia immikkoortoq 7.6-mi eqqartorneqarpoq.

Immikkoortumi matumani sunniutissat Kuultisiorfimmi suliat qanoq ittuussusii pissutigalugit erngertumik ulorianaateqarsinnaasut sammineqassapput. Peqqissutsikkut ajornartorsiutit allat (soorlu pujoralatsitsineq, nipiliorneq sajukulaartitsinerlu) Peqqissusermut immikkoortortami sammineqarput. Sulisut tamakkununga navialinnginnissaat Sullivimmi isumannaallisaanermut Pilersaarutikkut Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiap tunniunneqarnerata kingorna suliarineqartussakkut sulisut Kuultisiorfimmi nakkutigineqassapput.

Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiami peqqissusermut isumannaallisaanermullu tunngasutigut atugassarititaasut Suliffeqarfimmit takussutissiorneqarput. Oqartussaqaarfii attuumassutillit, soorlu suliffimmi peqqissusermut isumannaallisaanermullu oqartussaasut, akuersissutini tulluuttuni piumasaqaasiortassapput taamalu suliat inaarutaasumik akuerineqarneranni aalajangerneqartassallutik.

Suliffissuarni maskiinanik angisuunik atuiffiusumi, portusuunik aalaasunillu suliaqarfiusuni aatsitassarsiornermi suliat pissutigalugit sulinermi avatangiisit ajutoorfiusinnaasut pilersarput. Aatsitassarsiorfimmi ajutoorfiusinnaasut sunut ulorianaateqarsinnaasunut attuumassuteqarput. Aatsitassarsiorfimmi navialiffiusinnaasut nalinginnaasut qassiuussapput, soorlu soorlu qartiterutissat, ujaqqat nakkartarneri, assassorluni sulineq, qamutit ajutoorneri, ikuallanneq, akuutissat ulorianaatillit, quaannerit orlunerillu. Ulorianartut tamakku tamarmik sivisuumik sivikinnerusumillu sunniusimasussamik ajutoorfiusinnaapput, pissutsillu ajorpallaarpata inuunermik annaasaqarfiusinnaallutik.

Suliffeqarfik suliffimmi peqqissuseq isumannaallisaanerlu pillugit sukumiisumik periaasissiuusaaq, taakku sanaartornerup kuultimillu paaanerup nalaani sulianut assigiinngitsunut aalajangersimasunut nunap qaani, akuiaavimmi kuultisiorfimmi

suliarineqartunut attuumassuteqassapput. Suleriaaseq aaqqissorneqassaaq attuumassuteqartut assigiinngitsut suleqatigiinnerat sunneqatigiittarnerallu isiginiarneqartussanngorlugu, tamatumani Suliffimmi Navianartunik Naliliineq aqqutigalugu sulisut suliamik qanoq ingerlanneqarnera pillugu toqqaannartumik aalajangeeqataasinnaassuseqassallutik. Kiisalu suliat uteqattaartut Aalajangersimasumik Suleriaasissiorfigineqassapput suleriaatsillu akuttunngitsumik nutarterneqartassallutik. Suliat pillugit ataatsimiinnerit ullut tamaasa ataatsimiittarnerit isumannaallisaanermi suleriaasiusunut ilanngunneqassapput taamalu sulisartut navianartut pillugit akunnerminni oqaloqatigiissinnaanngussallutik.

Pikkorissarneq Nalunami qitiussaaq. Pingaarnermik siullermillu, Suliffeqarfik Kalaallit Nunaanni oqartussanik peqateqarluni aatsitassarsiorfimmi annaassiniarnermut suleriaasissamik atulersitsissaaq Canadami aatsitassarsiornermi piumasaqaataasartunik tunngaveqartumik. Aatsitassarsiorfimmi annaassiniarnermut atortut aatsitassarsiorfimmi tiguinnaatinneqassapput Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfiup nakkutigisaanik, aammalu qaammatit pingasukkaarlugit aatsitassarsiorfimmi annaassiniartussat piumasaqaataasumik pikkorissartassallutik. Pikkorissarnerit allat sanaartornerup kuultisiornerullu ingerlanerani sulianut aalajangersimasunut tunngatillugit ingerlanneqartassapput, soorlu mattusimaffiusumi sulineq, mattussineq qimarngussinerlu, portusuumi sulineq il.il.. Sullivimmi isumannaallisaanermut pikkorissaanermullu aqutsisup sulisut tamarmik sungiusarneqartarnerat aqutarissavaa kiisalu sulisut tamarmik pikkorissarsimaneri nalunaarsortassallugit.

Ajutoornermut Pilersaarut suliarineqassaaq, tassaniissapput suut navialiffiusinnaasut tamarmik, isumannaallisaanermi avatangiisinullu pisut suunersut kiisalu pisut tamakku qanoq aqunneqassasut. Ajutoornermut Pilersaarut suleriaatsillu attuumassuteqartut kuultisiornermi periaatsit pitsaanerpaat naapertorlugit suliarineqassapput kiisalu ajutoornerit naammattumik iliuuseqarfigisinnaajumallugit pilersaarutunik sillimmataasunik atortussanillu piumasaqaataasunik ilaqassallutik. Aamma takuuk immikkoortoq 7.5.1.

Kuultisiorfimmut ilaassaaq nakorsiartarfik sulisunut tamanut ajutoortoqarnerani suliffimmiluunniit ajoqusertoqarnerani sulisunut, sullisisunut tikeraanulluunniit tamanut naatsorsuussaaq. Nakorsiartarfiup sulisorissavai peqqissaasoq piffissaaq tamaat sulisoq, taannalu pisariaqarnera malillugu pinartoqalersillugu nakorsamut video-kkut attaveqassaaq. Nakorsiartarfik sulisunut sullissisunullu peqqissutsikkut tamatigut (sulineq inuttullu peqqissuseq eqqarsaatigalugit) sullississaaq.

Sulinermi ajutoorfiusinnaasunik annikillisaaneq iluaqutissanillu annertusaaneq

- Sanaartornerup aallartinnissaa sioqqullugu suliffimmi ajutoorsinnaanermut naliliineq suliarissallugu nalunaarut nr. 1168 naapertorlugu.
- Ajutoornermi iliuuseqarnerq qimarngussinerlu pillugit oqartussat qanimut suleqatigissallugit
- Suliat qitiusut pillugit suleriaatsinik isumannaatsunik suliaqassalluni, taakkulu Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi nutarterneqartuassallutik.
- Akuiaavik atortullu suliffittut isumannaatsutissallugit.
- Sulisut tamarmik ajoquseqqunagit peqqiilluleqqunagillu paasissutissat, allagartat, ilitsersuutit, pikkorissaaneri nakkutilliinerillu isumagissallugit. Atortunut ilitsersuutit

suliffimilu atornissaanut ilitsersuutit tuluttut, danskisut kalaallisullu allasimasunngorlugit piareersimatinneqassapput.

- Isumannaallisaanermut kisitsisit katersortarlugillu malinnaavigissallugit, aamma ajutooqqajarfiit navianartulillu ilisimaneqartut pillugit kisitsisitigut paasisutissat.
- Suliffeqarfiup iluani ajutoornissamut isumannaallisaaneq pillugu aqutsisussanik, siunnersuusiortartussanik, paasisutissiisartussanik nakkutilliusussanillu ataatsimiititalianik pilersitsissalluni.
- Sullivimmi isumannaallisaanermut qaffasissumik aqutsinermut akisussaaffik Kuultisiorfimmik ingerlatsisoqatigiinnut inississallugu.
- Aatsitassarsiorfimmik ajutoornermut akuttunngitsumik sungiusartitsisassalluni.
- Suut suliat angallatillu angalaneri oqartussanut attuumassuteqartunut siumoortumik nalunaarutigisassallugit
- Kuultisiorfimmik minnerpaamik inuit marluk sullivimmi isumannaallisaanermut qaqugukkulluunniit pikkorissarsimasuusarnissaat qularnaassallugu.
- Sulisut akornanni imigassartorneq aanngajaarniutitornerluunniit akuerinngilluinnassallugit.
- Nunanit allanit suliarortut Kalaallit Nunaanni inatsisinik malittarisassanillu ilisimasaqarnissaat qularnaassallugu.

Pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutit kiisalu iluaqutissanik annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sulinermi atukkanut isumannaallisaanermullu tunngasutigut sunniutit kuultisiorfiup ingerlanerani tamarmi pitsaanngitsutut annikitsumik sunniuteqartutut nalilerneqarput. Kuultisiorfik nunami inatsisit naapertorlugit pilersinneqassaaq. Suliariniakkap annertussutsi pissutigalugu sulisunik amerlasuunik isaatitsinissaa naatsorsuutigineqanngilaq aammalu sulinermi atukkanut sullivimmilu isumannaallisaanermut pitsaanngitsumik sunniuteqassanani.

Sanaartorneq	Piiaanerup nalaa	Matusineq
Pitsaanngitsiq - annikitsoq	Pitsaanngitsiq - annikitsoq	Pitsaanngitsiq - annikitsoq
<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.3 Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu

Soorlu Kalaallit Nunaata Aningaasaqarnera pillugu Siunnersuisoqatigiit 2020-imi ukiumoortumik nalunaarutaata immikkoortuani 7.2.1-imi nassuiarneqartutut sulisunik ilinniarsimasunik amigaaqarneq Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermi ajornartorsiutaanerpaasut ilagaat. Kalaallit Nunaanni ilinniarsimassuseq ataatsimut isigalugu appasippoq sulisullu ilinniarsimangitsortarpasuaqarlutik. Kommune Kujallermi ilinniarsimassuseq appasilluni sulisinnaasutut ukiullit 55%-ii meeqqat atuarfiat qaffasinnerpaamik atuarfittut naammassisimavaat. 32% inuussutissarsiutinut ilinniagaqarput, 5% bacheloreqarlutik 2% inorlugillu amerlassusillit master-iullutik.

Ukiut qulikkaar kingullit ingerlaneranni amerlanerusut inuussutissarsiutinut ilinniagaqalersimanerat pitsaasortatut oqaatigineqarsinnaavoq. Aamma, aatsitassarsiorfiusinnaasut misissueqqaarfigineqartarnerini, Greenland Ruby-p kiisalu Hudson Miningip sanaartorneqarnerat aqutugalugit piginnaasat kuultisiorfimmuut iluaqutaasinnaasut annerulersimapput.

Inuussutissarsiutinut ilinniarneq aamma pikkorissarneq, Kalaallit Nunaanni Teknikimik Ilinniarfimmitt (KTI) ingerlanneqartarput, taakku Sisimiuni Nuummilu ilinniarnernik neqerooruteqartarput. Aatsitassalerinermik ilinniarfik KTI-mut ilaavoq, Sisimiuni inissisimasoq. Imarsiornermut Ilinniarfik Paamiuni, Nuummi Uummannamilu ilinniartitsiviusarpoq. Inuussutissarsiutinut ilinniarsimasut ukiuni qulikkaani kingullerni amerleriarsimapput. Aamma, aatsitassarsiorfiusinnaasut misissueqqaarfigineqartarnerini, Greenland Ruby-p kiisalu Hudson Miningip sanaartorneqarnerat aqutigalugit piginnaasat kuultisiorfimmitt iluaqutaasinnaasut annerulersimapput naak aatsitassarsiornermi suliffissat sulilimmik amerlassuseqaraluartut.

Kuultisiornerup nalaani sulisut ilinniagaqarsimanngitsut 30-35 pisariaqartinneqartussaagaluartut taamaattoq suliat suliarissagaani piginnaaneqarfiusariaqartut tassaapput sulisunut Kalaallit Nunaanneersunut amerlanerpaanik suliffissaqartitsiviusussat. Nunaqavissut amerlanerpaat suliariniakkami sulinissaat angujumallugu piginnaasat pigineqareersut suliffimmilu pisariaqartinneqartussat assigiinnginnerat matussuserniarlugulusooq annertuumik piginnaanngorsaasoqartariaqarpoq. Sulisut pisariaqartinneqartussat tamakkiisut tabel 7.4-imi saqqummiunneqarput.

Sulisussat pisariaqartitat pineqarsinnaasullu assigiinnginnerat qanoq iliuuseqarfiginiarlugu Nalunaq A/S ilinniarfimmik pioreersunik suleqateqassaaq. Inuussutissarsiutinut ilinniarfiit soorlu Kalaallit Nunaannit Teknik-kimut Ilinniarfik (KTI), kiisalu Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik piginnaanngorsaaneq pillugu suleqatigiinermi tamatumani suleqatini pingaernerussapput.

Pikkorissaanerit suliassanut aalajangersimasunut sammisunngorlugit sullivimmi pikkorissaasumit ingerlanneqassapput kiisalu suliutigalunilu sungiusartoqartassalluni piginnaasalinnik nakkutilliisoqarluni. Suliffeqarfimmi pikkorissaanerit KTI peqatigalugu aqqissugaasunik tapertaqartinneqassapput.

Aammattaaq sulisunik annikitsumk ilinniarsimasunik ilinniagaqarsimanngitsunillu pikkorissaanermi nunat allamiut ilinniarsimasut misilittagaqassusiat Nalunami sullivimmi iluaqutaassaaq sulisut ilinniarsimasut misilittagaat sullivimmi sungiusarnermi iluaqutigineqassammata. Nalunaq A/S-ip nammineq pikkorissartitsisarnini atorlugit sulisut nunaqavissut taakkununga naleqqussakkamik aatsitassarsiornermi periaatsit pitsaanerpaat atorlugit pikkorissartassavai.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Aatsitassarsiornermut teknik-kimullu ilinniakkanik (soorlu AMU-p ataani pikkorissarnernik) kiisalu suliffimmi sungiusartarnermut atasunik pilersitsinissaq pillugu Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik inuussutissarsiutinullu ilinniarfiit allat suleqatigissallugit.
- Najukkami oqartussat, ilinniarfiit kiisalu sulisartut kattuffii peqatigalugit sulilernissaq sioqqullugu piginnaanngorsaanerit kiisalu suliffimmi sungiusarnerit ingerlatissallugit.
- Sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaanngorsarneranni periaasissamik ineriartortitsissalluni, aamma sulisut qanoq sulisoriinnarnissaat suliffimmilu qaffakkiartornissaat pillugu.

Pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutit kiisalu iluaqutissanik annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sulisunik ilinniartitsinerup pikkorissaanerullu sunniutaat pitsaasuussapput, tassaassallutillu suliffimmi sungiusarneq, ilinniarfimmi ilinniarneq kiisalu KTI peqatigalugu ilinniartitsinerit, kiisalu suliffimmi ilinniartuunissamik kuultisiorfiup neqeroorutai. Sanaartornerup piiaanerullu nalaanni sunniutit pitsaasutut, annikitsumik akunnattumillu sunniuteqartussatut nalilerneqarput. Najukkami, nunap immikkoortuani nunalu tamakkerlugu sunniutaat sulisut sumiuussusii apequtaallutik annertussuseqartassapput. Aatsitassarsiorfimmi sulisut, aatsitassarsiornermut ilinniarfimmi ilinniarninilu attuumassuteqartuni allani ilinniartut.

Sanaartornerup nalaani pikkorissarnissamut periarfissat annikitsuinnaassangatinneqarput naak pikkorissarnerup pitsaasumik sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqaraluartoq.

Kuultisiornerup nalaani kuultisiorfimmi ilinniarnissamut pikkorissarnissamullu periarfissaqarnerussaaq sulisullu piginnaasaminnik ingerlaavartumik ineriartortitsinissamut periarfissaqassallutik.

Aatsitassarsiorfiup matunera annerusumik ilinniartitsiviusussatut pikkorissaaviusussatullu naatsorsuutigineqanngilaq.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsaq	Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - malunnaateqanngitsaq
<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>

7.4 Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq

Kujataani inuussutissarsiuutigut ineriartorneq ajornartorsiorfiuvoq. Kommune Kujallermi inuussutissarsiuutinik ineriartortitsiniarnermi aalisakkanik tunisassioq, avammullu niuernerit tassunga atasut, nunalerineq inuussutissalerinerlu, takornariartitsineq aatsitassarsioq qitiutinneqarput. Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut (GE) suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut kattuffiupput taavalu nuna tamakkerlugu ilaasortaataqarfialugu illoqarfinni 19-ini immikkoortortaqlutik. Kujataani Sulisitsisut Nanortalimmi Qaqortumilu immikkoortortaqlutik 12-inik 27-inillu ilaasortaqlutik. Nalunaarsorneqarsimasunut ilaapput suliffeqarfiit sanaartornermik suliaqartut 78-it, amerlanersaat mikisuinnaasut.

Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut kiisalu kattuffiit niueqatigiillutillu suleqatigiinnissaat aqqutissioriarlugu nittartagaq Namminersorlutik Oqartussanit pilersinneqarsimavoq. Nittartagaq www.comdia.gl aatsitassarsiornermut immikkoortortaqlarpoq, Kalaallit Nunaanni ingerlatseqatigiiffinnik suliffeqarfinnillu aatsitassarsiornermi sullissisartunik pilersuisuusartunillu nalunaarsuiffiusimasumik. Siunertaq tassaavoq suliffeqarfiit sullissisuusut nittartakkamat nalunaarsussallugit (soorlu assartuinerimik, najugaqartitsinerimik, sanaartornermik, oqarasuaateqarnermik, aningaaserinerimik, siunnersuinerimik suliallit) aamma / imaluunniit pilersuisuusut (soorlu najugaqarfimmik, nerisaqartitsinerimik, nukissiornermik, sulisussanik, qamutinik, peqqissaanerimik pilersuisuusut) suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanni sulissagunik pisariaqartittagaat nalunaarsussallugit. Nalunaarsortinneq akeqanngilaq suliffeqarfiillu nittarsaassiffissaqalartarput taamalu aatsitassarsioqatigiiffiit suliffeqarfinnik sullissisorisinnaasaminnik pilersuisorisinnaasaminnillu ujaasisinnaalissallutik. 2021-imi januaarimi suliffeqarfiit aqqaneq marluk nalunaarsorsimapput, taakkulu ilaat aatsitassarsiornermut sullissinissamut naleqquttuupput.

Aatsitassanut Inatsimmi § 18, imm. 2 naapertorlugu attaveqarnermi atortunik, atortussanik, sakkunik, maskiinamik, nioqqutissanik sullissinerinillu pissarsiniarluni isumaqatigiissusiornerit Kalaallit Nunaanni suliariumannittussarsiorneqartartussaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigulluunniit unammillersinnaanngippata suliffeqarfiit nunani allaneersut suliariumannittussarsiornermut siumoortumik peqataasinnaatitaasut neqeroorsinnaatitaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigullu unammillersinnaasut isigineqarunik suliariumannittussatut isumaqatigiissuteqarfigneqartassapput.

Isumannaallisaaneq atortulersuutillu pillugit Kalaallit Nunaanni teknikkikkut aalajangersakkat qassiit sanaartornerup piiaanerullu nalaanni atuupput. Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik Kuultisiorfimmi Nalunami ikiuuteratarsinnaasunik nassaarniarnermi tamakku isiginiarneqassapput.

Sanaartornerup nalaani pilersuineri attaveqarnermilu illutanik sanaartortoqassaaq, soorlu najugaqarfik tamarmik, toqqorsiviit, akuiaavik, imermik imigassamik saliivik, anartarfiit imaannik saliivik, kiisalu innaallagissiorfik sananeqassapput.

Aatsitassarsiorfimmi atortussanik pilersuisinnaasut Kalaallit Nunaanni ikittuinnaapput. Taamaammatt suliffeqarfiit nunat allaneersut atortussanik soorlu aserorterivinnik, saviup kajungerisaa atorlugu immikkoortiterutinik, usisaassuarnik, assaatinik, qillerutinillu pilersuisorineqartariaqassapput.

Sanaartornermut suliffeqarfiit angisuut amerlanngitsuinnaat ingenjör-isut suliassanut piginnaanngorsarsimapput kiisalu attaveqaatinik pilersuinermilu atortunik sanaartornermut misilittagaqarlutik, soorlu makkuusut Inuplan A/S, LNS Greenland A/S, Mannvit Aps, Masanti A/S, MT Højgaard Greenland Aps, Niras Greenland, Nørskov Gruppen Aps, Permagreen Greenland A/S, Qaqortoq Entreprenørforretning Aps, Rambøll Greenland A/S, taavalu WSP Arctic A/S. Tamatuma saniatigut suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut amerlanngitsuinnaat aatsitassarsiorfinnut assartuineri immikkut piginnaanngorsarsimapput, taakkunanga marluk tassaapput Xploration Services Greenland Aps aamma 60° North Aps.

Suliffeqarfimmik angisuumik sanaartornermik ingerlatsisussamik kuultisiorfimmiit toqqaasoqartussaagaluartoq taamaattoq sullissisutut isumaqatigiissutit qassiit sanaartornerup piiaanerullu nalaanni Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnut isumaqatigiissutigineqarsinnaasut naatsorsuutigineqarpoq. Suliffeqarfiit sulisitat tamarmik Kalaallit Nunaanni teknikkikkut piumasaqaatinik, aamma isumannaallisaanermut piumasaqaatinik, naammassinnissinnaassuserminnik takutitsissapput.

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit ingerlatsiviillu qassiit aatsitassarsiornermi suliassat eqqarsaatigalugit sullissisuusinnaapput. Sullissinerit pineqartut soorlu tassaapput assartuineq, sanaartorneq, dieselimik issittumi atugassamik pilersuineq, aatsitassarsiorfimmi suliassat aserfallatsaaliinerlu, kalaaliminernik nioqqutissanillu pilersuineq, nerisaqartitsineq, eqqiaaneq kiisalu allaffissornikkut suliassat.

Sullissinerit atortullu makku Kalaallit Nunaanniit pissarsiarineqartussat naatsorsuutigineqarput:

- Nioqqutissat najugaqarfimmi atugassat

- Isumannaallisaaneq
- Imaatigut qulimiguulitsigullu assartuineq
- Najugaqarfimmi allaffinnilu pequtit
- Nunat qaani qillerinermut atortut
- Orsussa, uulia, kingoraartissat
- Assaanermi atortut

Aammattaaq takuuk 7.2.2

Kalaallit Nunaanni pilersuisunit pisiniartarnermi periaasissat kuultisiorfissami suliarineqarsimapput taavalu marsimi 2021-imi attuumassuteqartunut ataatsimiititsinermi taakkununga saqqummiunneqarsimallutik. Pisiniartarnermi periaasit Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiamut uunga ilanngussatut 4-itut ilanngunneqarpoq. Periaatsimi tassani oqaluttuarineqarpoq Nalunaq A/S Kalaallit Nunaannut annertuumik tunniussaqaarnissaminut imminut pisussaattittoq, taamaaliussallunilu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut Aatsitassanut Inatsimmi § 18, imm. 2 naapertorlugu teknikkikkut akitigullu unammillersinnaasut siuliani taaneqareersutut sullissinissaannik isumaqatigiissusiorfigisarnerisigut. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut nioqutissanik sullissinernillu pilersuisuunissaminut soqutiginnittut Nalunaq A/S-ip pilersuisunik nalunaarsuiffianut nalunaaqullugit kajumissaarneqarput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Niuerniarnermi politikki najukkami pilersuisunut tapersersuiffiusoq atuuttilissallugu kiisalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut akitigut teknikkikkullu unammillersinnaassusiat pillugu naliliinermi tunngavigineqartartussanik saqqummiivigissallugit.
- Najukkami suliat imarisaat pillugit periusissiualluni pingaartumik pilersuisut ineriartornissaat qitiutillugu, tamatumanilu najukkami suliffeqarfinnik unammillersinnaanngorlugit nukittorsarnermi periusissiaq ilaavoq.
- Suliariumannittussarsiuutissallugit annikitsukkuutaanngorlugit suliariumannittussarsiuuttassallugit najukkami piginnaasanut naapertuuttunngorlugit tamatuunalu najukkami annerusumik unammilleqatigiinnissaq kajumissaarutiginiarlugu.
- Suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami suliffeqarfiit pinsinnaassusiinut naapertuuttut nassaarisassallugit najukkamilu suliariumannittussarsiuugassanngortittassallugit.
- Kalaallit Nunaanni angallassillutillu assartuisartut Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut attavigissallugit.
- Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersinniarlugit TUSASS qanimut attavigineqassaaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Najukkami suliffeqarfiit pilersuisutut assartuisutullu sulisinneqarnerisa sunniutigisinnaasaat pitsaasut sanaartornerup paaanerullu nalaani akunnattumik pitsaassuseqartussatut nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq atortut amerlanersaat Kalaallit Nunaata avataanit pisuussasut. Naatsorsuutigineqarporli akuiaaviup katiterneqarnerani sullissinernik

immaqalu suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuisoqartarumaartoq kiisalu sanaartornerup nalaani najugaqarfimmi suliassaqaqtitsisoqartassalluni.

Piiaanerup nalaani suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut mikisut akunnattumilluunniit angissusillit kiisalu suliffeqarfiit angallassisartut kuultisiorfimmumt sullissisuunissamut periarfissaqassapput. Kuultisiorfik inunnut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sulisitsiviulluni inunnut isertitaqartitsinerulertussatut naatsorsuutigineqarpoq aammalu nioqqutissat sullissinerillu annerusumik piumaneqalernerannik nassataqassanganneqarluni.

Aatsitassarsiorfiup matuneqarnerani suliariumannittussarsiornerit ikilissapput sunniutillu pitsaasut ikilissallutik.

Sanaartornerup nalaq	Piiaanerup nalaq	Matusinerup nalaq
Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.5 Innuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerat pisortallu aningaasaqarnerat

7.5.1 Pisortat, attaveqaatit pilersuiviillu kiisalu sullissiviit artorsartitaanerulernerat

Pisortat sullissiviinut ilaapput napparsimaveqarfik, pisortat allaffeqarfii, inunnik sullissiveqarfiit (atuarfiit, meeqqanik paaqqinnittarfiit, utoqqaat illui il.il.), inissiaqarneq kiisalu isumaginninnermi ikiorsiissutit.

Pisortat sullissinerat artorsarpoq Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni sulisinnaasutut ukiullit ikiliartornerat, pisortat isertitakilliartrornerat kiisalu sullissinernik pisariaqartitsinerup annertusiartornera pissutigalugit, pissutsillu tamakku ukiuni aggersuni suli ilungersunarnerulissanganneqarput.

Attaveqaatit pilersuiviillu kiisalu pisortat sullissivii tulliuttut kuultisiorfimmitt sunnigaasinnaapput, tamarmillu tulliuttuni nassuiarneqarput:

- Timmisartuussinerit
- Assartuinerit
- Attaveqaatit
- Oqartussat nakkutilliinerat (sullivimmi isumannaallisaaneq, avatangiisitigut nakkutigineqarnerat il.il.)
- Politiit
- Kalaallit Nunaanni ilanngaaserisut kiisalu Danskit Nunasisunut Oqartussaqaarfia
- Napparsimaveqarfik

Timmisartuussineq assartuinerlu

Kommune Kujallermi attaveqaatit ineriartorput. Narsarsuarmi mittarfissuaqarpoq, kiisalu Qaqortumi Nanortalimmilu qulimiguulinnut mittarfeqarluni. Narsarsuarmi mittarfissuup nuunneqarnissaa kiisalu Nanortalimmi qulimiguullit mittarfiata mittarfeerannngortinneqarnissaa pilersaarutigineqarpassapput. Kalaallit Nunaata iluani Air Greenland kisermaassilluni aalakaasumik ilaasunik timmisartuussisartuuvoq.

Narsarsuarmi mittarfik (imaluunniit mittarfiup nutaap pilersaarusioneqarnera eqqarsaatigalugu Qaqortoq) aatsitassarsiorfimmit attaveqaatitut isumalluutigineqassaaq. Qaqortumi Nanortalimmilu qulimiguulinnut mittarfiit aamma atorneqarsinnaassapput.

Nunap avataaneersut paarlagaallutik Kalaallit Nunaannut timmisartuunneqartassapput. Narsarsuarmiit toqqaannartumik kuultisiorfiliaanneqartassapput. Sulisut nunaqavissut annermik Nanortalimmiit Qaqortumiillu angallammik ingerlanneqartassapput. Nanortalimmi eqiteruffiusartumiit sulisuminik angallassinermi Suliffeqarfik najukkami angallassisartumut isumaqatigiissuteqarsinnaavoq imaluunniit nammineq angallammik ingerlatsinnaalluni.

Kuultisiorfik Kujataani Air Greenlandip Diskoline A/S-ilu ilaasunik angallassinerrannut ilimaginngisamik ajoqutaalissagaluarpas suliffeqarfiup Angallannermut Naalackersuisoqarfik siumoortumik attavigissavaa. Nanortalimmut ilaasussanik kuultisiorfik amerlanerulersitsissaguni angallassinermut iluaqutaaratarsinnaavoq.

Pajuttarneq

Nanortalik nunaqarfiillu tamatuma eqqaaniittut Royal Arctic Linep usisaatai atorlugit pajuttorneqartarput. Misissueqqaarnerup nalaani maskiinanik atorussanillu assartuinermi RAL-issaaq kuultisiorfimmut sullissisarsimavoq.

Sanaartornerup nalaani assartukkat amerlanersaat poortugaatinnagit annertoorsuakkuutaarlugit usillugit containerinullu issorarlugit assartorneqartassapput. Assartukkat tikiunneqartussat angissusii eqqarsaatigalugit nunnigussisarfik kuultisiorfarni siuliini atorneqartarsimasoq iluarsateqqinneqassaaq atoqqinneqassalluni. Sanaartornerup nalaani assartukkat 4.200 m³ missaat poortugaatinnagit annertoorsuakkuutaarlugit usillugit kiisalu containerinut poortuullugit assartukkat 4.500 m³ missaat kuultisiorfimmut apuunneqassapput. Naatsorsuutigineqarpoq sanaartornerup nalaani Nanortalimmiit Qaqortumiilluunniit pajuttut 40-50-eriarlutik kuultisiorfimmut tikittassasut.

Piiaanerup ingerlanerani assartukkat assut ikinnerulissasut naatsorsuutigineqarpoq. Assartukkat amerlanerit aatsitassarsiorfimi akuaavimmilu atugassaassapput. Assartukkat Kujataani katersorneqariarlutik akuttunngitsumik kuultisiorfiliaanneqartassasut naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut kuultinik puttallartitsivimmiit kimittorsakkat Nalunami akuaavimmeersut Nanortalimmut katersorneqarneqartassapput akuaqqitassanngorlugillu Kalaallit Nunaata avataanut assartorneqartassallutik. Niuernermi piuaneqartut tunngavigigaanni naatsorsuutigineqarpoq kuulti puttallartitsivimmiit kimittorsagaq ukiumut 2.000 – 3.000 tons Nalunamii aallarunneqartassasoq.

Massakkut naatsorsuutigineqarpoq sapaatit akunnerannut ataatsip missaani aatsitassarsiorfimmut kuultimik akuiakkamik aallersoqartassasoq. Imaatigut angallanneq pillugu paasissutissat naapertorlugu Saqqaata Kangerlua angallateqajuitsungajaavoq. Aatsitassarsiorfimmit angallattut sullittullu amerliallaatissaat ikittuinnaassasut naatsorsuutigineqarpoq. RAL-ip pajuttortarnerinut ilanngullugu pisariaqalerfiatigut nunnigussisarsinnaasumik kuultisiorfik pisariaqartitsiumaarpoq.

Attaveqaatit

TUSASS Kalaallit Nunaanni attaveqaatigut, qarasaasiatigut allakkatigullu kisermaassisuuvoq.

Attaveqaatinik pisariaqartitsineq, aamma datamik, TUSASS tunniussinnaasaanit annerussangatinneqanngilaq aammalu Kujataani attaveqaateqarnermut pitsaanngitsumik sunniuteqassangatinneqarani.

Nakkutilliineq

Kalaallit Nunaanni sullivimmi avatangiisit danskit oqartussat inatsisiliaatigut malittarisassaqaartitaapput. Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik misissuisarnernut akisussaasuvoq kiisalu suliffeqarfinnut sullivimmi avatangiisinik unioqutitsisunut akiliitsinissamut pinnaatitaalluni. Sullivimmi avatangiisit pillugit, aamma ajutoornerit pillugit, Nalunaq A/S Sullivinnik Nakkutilliisoqarfimmud nalunaarusiortassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq Nakkutilliisoqarfik akuttunngitsumik kuultisiorfimmud misissuiartortassasoq.

Politeeqarneq

Kalaallit Nunaanni politiit Kalaallit Nunaanni ujaasinerit annaassiniarnerillu ataqatigiissaarneqarnerinut akisussaapput. Nunakkut imaatigullu annaassiniarnerinut politiit Kalaallit Nunaanni oqartussaapput. Tamatuma saniatigut kuultisiorfimmu ajutoortoqartillugu / pisoqartillugu politiit ataqatigiissaarisuusassapput.

Kalaallit Nunaanni ilanngaaserisut kiisalu Danskit Nunasinermut Sullissiviat

Sanaartornerup piaanerullu nalaanni nunanit allamiunik sulisoqarneq pissutigalugu nunamut isernissamut, najugaqarallarnissamut sulinissamullu akuersissutit suliassaqaarfussapput. Nunanit Allanit Sulisussarsiortarnermut Danmarkimi Oqartussaqaarfik aqqutigalugu najugaqarallarnissamut sulinissamullu qinnuteqaatit suliarineqartassapput. Sulisussarsiortarnermut Oqartussaqaarfiup qinnuteqaatit suliarisassavai taavalu Naalakkersuisut suliarni tamatumani tusarniaavigineqartartuussallutik. Nunamut isernissamut akuersissutit Danmarkimi Nunanut Allanut Ministerie-qarfimmud qinnutigineqartassapput. Avataaniit suliartortut killilersimaarneqarnissaat pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 27, 30. december 1992-imeersoq naapertorlugu Nalunaq A/S-ip sulisunik ilinniagaqarsimangitsunik allagartallinnillu tikisitsinissamik qinnuteqaatai Kommune Kujallermit suliarineqartassapput. Suliassaq tamanna kommunip sullissineranut annikitsuinnarmik sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq.

Akilerartarnermut Oqartussaqaarfiup sullissineri annerulissangatinneqarput nunanit allaniit Kalaallit Nunaannut angallatoqarnera kiisalu nioqutissanik atortussanillu eqqussuineq pissutigalugit, pingaartumik sanaartornerup nalaani taamaassaaq tamatuma nalaani sanaartornermi atortussat amerlanersaasa eqqunneqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.

Napparsimaveqarneq

Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissua Kalaallit Nunaanni qitiusumik napparsimaviuvoq. Kommune Kujallermit nunap immikkoortuani napparsimaveqarfik Qaqortumiippoq. Nanortalimmi angisuumik peqqissaaveqarpoq pinartunik, pinaveersaartitsinernik, passussinernillu kiisalu COVID-19-imut misiliisarnermik suliaqarsinnaasumik.

Kuultisiorfik nammineq nakorsiartarfiliussaaq kuultisiorfimmu sulisunik sullissiviusussamik. Nakorsiartarfik ulloq naallugu sulisartumik peqqissaasoqassaaq kiisalu ajutoortoqarnerani atortunik pisariaqartunik tamanik video-kkullu attaveqaammik pigisaqassalluni. Atorfiit marluk kalaallinik peqqissaasunik ilinniarsimasunik ajutoortoqarneranilu sulinerimut misilittagaqartunik sapinngisamik inuttalerniarneqassapput.

Nakorsiartarfik ajutoortoqarnerani, kiisalu peqqissaanermi nalinginnaasumi, pinaveersaartitsinermi passussisarnermilu Nanortalimmi peqqissaavimmit ikiorneqartassaaq. Pisariaqarnerusumik pisoqarpat Qaqortumi Kujataata napparsimavia, Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissua saaffigineqartassapput, taavalu perululluinnartoqartillugu Københavnimi Rigshospitalit Reykjavik-kiluunniit saaffigineqartassallutik.

Upalungaarsimanissamut pilersaarut sukumiisoq Aatsitassanut Aqutsisoqarfimmut isumaqatigiissutigineqassaaq. Upalungaarsimanissamut pilersaarut kuultisiorfiup sanaartorneqarunnaarluni paaaffiulernerani nutarterneqassaaq. Ajutoornissamut piareersimasoqarnera qularnaarumallugu aalaakaasumik sungiusartoqartassaaq. Ukiukkut aasakkallu ajutoornermi periaatsit sungiusarnerlu pilersaarusiornermut ilanngunneqassapput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Kommune Kujallermi atortulersuutit sullisinerillu aatsitassarsiorfimmit artorsartinneqarnerat pillugu kommune oqaloqatigalugu.
- Upalungaarsimanermut pilersaarut kiisalu nunat allamiut napparsimaveqarfimmit sullinneqarnerat pillugu peqqissutsimut oqartussat qanimut oqaloqatigisarlugit.
- Kalaallit Nunaanni angallassisartut assartuisartullu Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut oqaloqatigisarlugit.
- Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersikkumallugit TUSASS qanimut oqaloqatigalugu.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Kuultisiorfiup angissusia pissutigalugu sanaartornerup, piiaanerup matusinerullu nalaani pisortat sullissiviisa atortulersuutaasalu, ajutoortoqarnerani upalungaarsimaneq ilanngullugu sunnigaanerat pitsaanngitsutut annikitsumilli sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq. Suliariniagaq anginngitsunnguugami killilimmik pisortat sullissiviinut sunniuteqassanganerpoq. Nunat allamiut paarlakaallutik Kalaallit Nunaannut timmisartuunneqartassapput. Narsarsuarmit toqqaannartumik kuultisiorfiliaanneqartassapput. Nunaqavissut annermik Nanortalimmiit Qaqortumiillu imaatigut angallanneqartassapput. Nanortalimmi eqiterivimmiit sulisunik angallassinermi atugassamik suliffeqarfik angallammik attartorsinnaavoq imaluunniit nammineerluni pigisaqarsinnaalluni.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaanngitsoq - annikitsoq	Pitsaanngitsoq - annikitsoq	Pitsaanngitsoq - annikitsoq
<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>
<i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.5.2 Pisortat isertitaat

Qallukkanut akiliutit (royalties) aamma ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat

Qallukkanut akiliutit (royalties), ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat isertitatigullu akileraarutit aqqutigalugit kuultisiorfik pisortanut isertitaqaataasussatut naatsorsuutigineqarpoq.

Qallukkanut akiliutit akuersissutip isumaqatigiinniutigineqarneranut ilaasarput. Nalunaq A/S qalluinnermut akiliutitut 2,5%-inik akiliisassaaq. Tassa imaappoq avammut tuninerata nalaani kuultip akiata 2,5%-ia Kalaallit Nunaannut akiliutigisassavaa.

Ingerlatseqatigiiffiit 25%-imik akileraaruteqarput. Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat ingerlatseqatigiiffiup sinneqartoorutaanit akiliutigineqartarput. Qalluinnermut akiliutit ingerlatseqatigiiffiup akileraarutaanut ilanngaatigitinneqartarput. Qalluinnermut akiliutit ingerlatseqatigiiffiillu akileraarutaat ukiunut tallimanut naatsorsorneqarsimapput.

Tabel 7.5: Pisortat isertitassaattut naatsorsukkat⁷

Isertitat	Amerlassusissaattut naatsorsukkat, ukiuni tallimani qalluineq
Qalluinnermut akiliutit Royalties (2.5%)	DKK 62,15 mio
Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat (25%)	DKK 212.95 mio (qalluinnermut akiliutit peereerlugit)

Qalluinnermut akiliutissatut ingerlatseqatigiiffittullu akiliutissatut naatsorsuutigineqartut ingerlatseqatigiiffiup akilersinnaassutsimik misissuinerani allaaserineqarput, taavalu akit nioqquteqarnermilu akit piffissami tassani pissarsiassaasut naapertorlugit pitsaanerpaamik missingerneqarlutik.

Isertitanit akileraarutit

Nunaqavissut isertitaminnit akileraarutaat kommunimit sorlermit aggersuunerat apeqqutaalluni 42-44%-iusarpoq ukiumut 58.000 kr—inik ilanngaatitaqartarluni. Kommune Kujallermi akileraarut 44%-iuvoq. Uuliasiornermi, gas-sisiornermi, aatsitassarsiornermilu nunanit allanit suliarortut akileraarutaat allanngorarani 35%-iuvoq ilanngaateqarfusinnaananilu.

Tabel 7.6-imi isertitanit akileraarutit periarfissanut pingasunut agguataarlugit naatsorsorneqarput, apeqqutaalluni sulisut nunaqavissut avataaneersullu amerlassutsimikkut agguataarneri qanoq innersut. Immikkoortoq 7.2.1-imi oqaatigineqareersutut nunaqavissunik sapinngisamik amerlanerpaanik sulisoqarnissi Nalunaq A/S-ip siunertaraa. Taamaattorli kuultisiorfimiit isertitatigut akileraarutaasussanik naatsorsuinermi nunaqavissut 50%-unissaat nunanillu allanit suliarortut 50%-unissaat atornerqarpoq. Akissarsiat qaffasissusilerneqarnerini sanasut assessorissanillu suliaqartut pillugit SIK-p akunnermusialinnut isumaqatigiissutai tunngavigineqarput⁸. Nunanit allanit suliarortut eqqarsaatigalugit Canadami Skandinaviamilu sulisut ilinniarsimasut misissuiffigineqarnerannik aallaaveqartumik akissarsiat qaffasissusilerneqarput⁹. Kuultisiornermi isertitanit akileraarutit eqqarsaatigalugit akissarsiat qaffasissusiini atorfiit tabel 7.4-imi nassuiarneqartut aallaavigineqarput.

⁷ Kuultisiorfiup ingerlanerani ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaannik qalluinnermullu akiliutit (royalties) Naalakkersuisunut akilernerqartussanik naatsorsuinermi januar 2021-imi kuultip akia 1850 USD/oz) tunngavigineqarpoq.

⁸ SIK (2019): Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut (GA) kiisalu Sulinermit Inuusutissarsiateqartut Kattuffiat akunnermusiallit, ruujorilerisut, innaallagisserisut kiisalu sanaartortut pillugit 2019-2023-imut isumaqatigiissutaat.

⁹ Misissuinnermut ilaapput Canadami Aatsitassarsiorlut Kattuffiata nunallu immikkoortuini misissuisarnerit, kiisalu Sverigemi misissukkat PwC-mit saqqummersitaasut.

Tabel 7.6: Isertitanit akileraarutit

Periarfissat	Sanaartornerup nalaani (ukioq ataaseq) kiisalu kuultimik piiaanerup nalaani isertitanit akileraarutit (ukiut tallimat)
Sulisut nunaqavissut: DKK 106 mio akissarsiat 44%-inik akileraarusikkat	DKK 143.13 M
Nunanit allanit suliaortut: DKK 275 i akissarsiat 35%-imik akileraarusikkat	

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

Akileraarutit qalluinerimullu akiliutit inatsisit atuuttut naapertorlugit pilersussaammata ajoqutinik minnerpaatitsiniutinik soqanngilaq.

Suliffeqarfik Nunatta Karsianut isertitatigut akileraarutigineqarsimasut pillugit ukiumoortumik nalunaarusiortassaaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sanaartornerup piiaanerullu ingerlaneranni pisortat isertitaannut suliniutip sunniutai pitsaasutut akunnattumiit qaffasissumut sunniuteqartutut nalilerneqarput. Ingerlatseqatigiiffittut akilersaarutit qalluinerimullu akiliutit atorlugit Kuultisiorfik pisortat isertitaqaataassaaq, taavalu sulisut inuttut isertitaasa akileraarusorneqarnerisigut toqqaannanngitsumik isertitsissutaassalluni.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasut - akunnattut	Pitsaasut – annertuut	Pitsaasoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaarataannaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: annertoq</i>	<i>Ilisimanassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: malunnaateqanngitsoq</i>

7.6 Innuttaasut peqqissusiat

Nunanut avannarlernut allanut sanilliullugu Kalaallit Nunaani tuberkulosertut amerlanerupput. Kinguaassiuutitigut nappaateqartartut malunnavissumik amerlanerupput, taavali kræft allanisut illuni. Imminortarnek 6-7-eriaammik qaffasinneruvoq, taavalu imigassartorneq apparsimavoq taavalu nunat avannarliit allat inulersimallugit.

COVID-19-ip tunillaassuunna eqqarsaatigalugu, killilersuinerit soorlu angalanermik killilersuinerit pissutigalugit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni tuniluunneq pinngitsoorneqarsimavoq. Kalaallit Nunaanni upernaap qiteqqunnerani Kalaallit Nunaanni COVID-19-imik tunillatsissimasut uppersarsineqartut 30 sinneqatsiarput.

Kuultisiorfiup angissusia suliaortullu killeqarnerat pissutigalugu napparsimaveqarfiup pitsaanngitsumik sunnigaanissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Najukkami napparsimaveqarfimmut sunniutaajunnartut innuttaasunik sullissinerup, attaveqaatit sullissinerillu artorsartitaaneri pillugit immikkoortortami nassuiarneqarput.

Nappaatit tuniluuttuunngitsut

Ajoqutaasinnaasut soorlu nipiliorneq, pujoralammik silaannarmillu aniatitsineq suliariniakkap avatangiisinut sunniutissamik naliliinermi nalilersorneqarput. Tamakku sunniutaat sanaartornerup paaanerullu nalaanni annikitsuinnaasussatut aammalu Napasorsuup Qooruani kiisalu Saqqaata Kangerluata ilorpasinnerusortaannaani atuuttussatut nalilerneqarput. Kuultisiorfik Nanortalimmiit 33 km-inik ungasissuseqarmat nunaqarfillu qaninneq 18 km-inik ungasissuseqarmat tamakku inuit peqqissusiannut sunniuteqassanngillat.

Nappaatit tuniluuttut

Kuultisiorfimmu avataanit suliaritukaasoqassagaluartoq taakku aatsitassarsiorfimmi najugaqartassapput aammalu nunanit allanit suliarortut Narsarsuarmi mittarfimmiit angallatit atorlugit kuultisiorfimmu toqqaannartumik angallanneqartartussaammata sulisartut nunat allamiut nunaqavissullu akuleruppallaartarnaviannngillat. Kalaallit Nunaanni sumiiffinnit allanit suliarortut aqutit taakku atortassavaat. Avataaniit suliarortut najugaqartullu akuleruppallaartassanngimmata nappaatit tuniluuttut soorlu kinguaassiutigut nappaatit tuberkulosillu qaffariarnissaat ilimagineqanngilaq.

Sulisartut najugaqarfiini kiisalu sulisartunik aatsitassarsiorfimmu tassanngalu angallassinermi nappaatinik siaruatsaaliuisoqartariaqarnera COVID-19-imik nappaalanerup erseqqissarpaalusooq. Nalunaq A/S COVID-19-imut suleriaatsinik aalajangersimasunik 2020-mili misissueqqaarnerni malittarineqalersimasunik (SOP)¹⁰ atuutsitsilerpoq. Suleriaatsini aalajangersimasuni taakkunani eqqiluisaarneq, aserfallatsaaliineq kiisalu kiisalu COVID-19 pinaveersaartinniarlugu nakkutilliinerit pingaarutillit inissinneqarsimapput, tamatumanilu malinneqarput peqqissutsimut suleqatigiiffissuup WHO-p najoqqutassiai angallannermullu killilersuutai, Timmisartukkut ilaasunik angallassinermi suleqatigiiffik, kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussat. Sanaartornerup paaanerullu nalaanni aatsitassarsiorfimmi sulisut nunaqatigiillu akornanni COVID-19-ip tuniluunnissaa pinngitsoortinniarlugu allanittaaq iliuuseqartoqarumaarpoq. Kuultisiorfimmi sulisunut iliuuserineqartut pillugit takuuk immikkoortoq 7.2.3.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmiit kuultisiorfimmu toqqaannartumik angallattarlugit.
- Iliuuserineqartut allat COVID-19 pillugu Suleriaatsini Aalajangersimasuni aalajangersimasuni ittut atuutsinneqalissapput, soorlu sulisut paarlakaattarnerannut atatillugu nappaammut misissuineq, mattussigallarneq kiisalu akiuussutissamik kapisineq

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Inuit peqqissusiannut sunniutissaa pitsaanngitsutut taamaattorli annerusumik malunnaateqanngitsussatut nalilerneqarpoq. Kuultisiorfik isertitanik amerlanerulersitsineq pissutigalugu sulisartunut nunaqavissunut ilaqutaanullu peqqinnerulersitsinnaavoq. Suliariniakkap angissusia suliarortullu killeqarnerat pissutigalugu inuit peqqissusiisa pitsaanngitsumik sunnigaanissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

---

¹⁰ Nalunaq A/S (2020): COVID-19-imik nappaalasoqarnerani suleriaatsit aalajangersimasut

Sanaartorneq	Piiaanerup nalaa	Matusineq
Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq	Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq	Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.7 Inuit atugaannut tunngasut

7.7.1 Inuit ataatsimoornerat / aporaaffii

Aatsitassarsiortoqartillugu inuit aporaaffii eqqarsaatigalugit nunaqavissut nunanillu allanit suliarortut attaveqatigiittannginnerat misilittagarineqarpoq. Taamaammallu nunaqavissut suliamut attuumassuteqarsinnaasut ataatsimeeqatigineqarnerini Angel Miningip aammalu nunaqqatigiikkuutaat akornanni attaveqatigiinnerup amigartutut nalilerneqarnera oqaatigineqarpoq.

Suliarortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartannginnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataatsimoornerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassanganneqarput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinit allaneersut Narsarsuarmiit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit.
- Suliffimmi suleqatigiit assigiinngikkaluarlutik aaqqiagiinnissaannut innimiilliortoqartannginnissaanullu periaatsit pilersissallugit (assigiinngisitaarneq kulturilu pillugit takuuk immikkoortoq 7.2.1).
- Nanortalimmi Nunaqqatigiit Ataatsimiititaliaat kiisalu Alluitsup Paani Tasiusamilu nunaqarfiup aqutsisui akuttunngitsumik ataatsimeeqatigineqartassapput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Nunaqqatigiikkuutaani inuit atugaannut sunniutit kuultisiorfiup ingerlanerata immikkoortuini tamani pitsaanngitsutut annikitsumilli sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq. Suliarortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartannginnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataqatigiinnerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassanganneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaanngitsut – malunnaateqanngitsoq	Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq	Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.7.2 Innuttaasut ajornartorsiutitut qanissinnaasut

Ajornartorsiutitut qanissuseq inuttut aningaasaqarniarnikkullu atukkanut attuumassuteqartarpoq, soorlu suliffeqarnermut, ilinniarsimassusermut peqqissusermullu, kiisalu sullissivinnik atuinnissamut periarfissaqassuseq.

Suut misissuiffigineqarnissaannik aalajangiinermi inuit ajornartorsiutitut qaneratarsinnaasut tassaatinneqarput:

- Tarnikkut innarluutillit imaluunniit ikiarooriutinit imigassamilluunniit sunnigaasimasut.
- Inoqutigiit aalaakaasumik suliffilittaqaangitsut
- Angutit inuusuttut suliffeqaangitsut

Kuultisiorfimmi suliat inunnut taakkununga immikkut sunniisinnaasut tassaapput:

- Kuultisiorfiup ingerlanerani tamarmi najukkami suliffissaqartitsineq
- Nunaqavissut pikkorissarnissamut periarfissaat.
- Nanortalimmi isertitarissaarnerulerneq.

Inuit ajornartorsiutitut qanittut Kuultisiorfimit toqqaannartumik sunnerneqassanganneqaangillat. Tamatumalu peqatigisaanik inuit ajornartorsiutitut qanittut kuultisiorfimmittaaq toqqaannartumik iluaqutissarsinaviangillat, soorlu suliffeqarnikkut iluaqutissarsissaraluit eqqarsaatigalugit.

Taamaattorli Nanortalimmi pikkorissarnissamut periarfissatigut tapersersuinikkut, kiisalu pikkorissarnerup kingorna sulilernissamut periarfissiinikkut, inuusuttut amerlanerusut suliffissaalequnnaarumallutik Majoriami pikkorissarnissamut kajuminnerulersinneqarsinnaapput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmit kuultisiorfimmittut toqqaannartumik angallattarlugit.
- Nanortalimmi Qaqortumilu suliffissarsiuussisarfinnik (Majoriaq) ilinniarfinnillu suleqateqarluni najukkami sulisussarsiuussalluni kiisalu inuit ajornartorsiutitut qanissinnaasut piginnaangorsarneqarnissaat qularnaassallugu.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Inunnut ajornartorsiuleratarsinnaasunut sunniutit pitsaasutut sunniuteqangaangitsutulli nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - malunnaateqaangitsoq	Pitsaasoq - malunnaateqaangitsoq	Pitsaasoq - malunnaateqaangitsoq
<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.8 Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat

7.8.1 Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atorneqarnera

Nanortalimmi aalisartut piniartullu 26-upput, taakkulu ilaat Tasiusamiipput.

Annermik aalisarneqartarput saarullit, kapisillit, eqaluit, nipisaat suallit. *Saarullinniarfiunerusarput Kitsissut tunuata, Taatseraakasiit* kiisalu *Narsarmijiitaata* akornat. Aasaanerani Nalunap eqqaani eqalunniartoqartarpoq. Nipitsat *Tasermiuni* kiisalu *Qoornup ilaani, Qaqqarsarsimmi* kiisalu *Amitsumi* naammattuugassaasarpur. Kapisillit ukiakkut piniarneqartarput piniarfiunerusarlutillu *Tasermiut, Sermilik* Nalunap eqqaani Itillersuaq. Nalunap eqqaani kangerlunni assagiarsuit pullasorsorlugit piniarneqartarput, taavalu Saqqaata Kangerluani uilorniartoqartarluni.

Timmissakkut piniarneqarnerusartut tassaapput appat mitillu, *Kitsissullu tunuat* tamakkuninnga piniarfiunerusarpoq. Ukiakkut upernaakkullu Sermilimmi puisinniarfiusarpoq. Tasermiut Nalunallu eqqaa annermik puisinniarfiusarput.

Nunami piniagaanerupput ukallit aqissillu taavalu oktoberip apriiillu akornanni piniagaanerusarlutik. *Kangikitsup Tasermiullu* eqqaat umimmaqarput illersugaasunik. Tamaani tuttoqanngilaq.

Kuultisiorfiup eqqaani piniarfiulluartut aalisarfiulluartullu qassinnguinaapput. Taamaattorli Itillersuaq Nanortalimmiunit eqqaamiuinillu nammineq atugassanik paarnanik nuniaffiusarpoq pupinniarfiusarlunilu. Saqqaani puisinik imarmiunillu allanik piniartoqartarnera oqaatigineqarpoq, aalisartullu arlaqanngitsut tassani qassuserarputtaaq. Aatsitassarsiorfiup ammaqinneqarneratigut nunaqavissut aalisarnermut, piniarnermut, nuniannermut pupiniarnermullu misissuiffiusup eqqaani periarfissaat taamaallaat killilerujussuarmik sunnigaassasut.

Isumannaallisaaneq pissutigalugu sanaartorerup nalaani kuultisiorfimmut isertoqaqqusaanaviannngilaq. Killilersuinerit tamakku suniutaat annikitsuinnaassapput Itillersuup nunataata piniagassarsiorfiusarnera katersuiffiusarneralu annikimmata. Kuultisiorfiup talittarfia eqqaasanngikkaani Kuultisiorfiup eqqaani ima q piniarfittut asiarfittullu killilersugaanngilaq.

Tasiusap eqqaani savaateqarfiit pingasuupput Nanortalillu eqqaani tallimaallutik. Taakku kuultisiorfimiit sunnigaanaviannngilat.

Sanaartorerup nalaani Saqqaatigut angalasut pram-minik 40-50-inik amerlanerulissasut missingerneqarpoq. Piiaanerup nalaani angallat ataasiinnaq sapaatit akunnerannut angalasassaaq. Imaatigut angalaneq kangerlummi aalisarnermut sunniuteqassanganneqanngilaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Angallatit angallavissaat najukkami oqartussanut ilisimatitsissutigineqartassapput
- Kalaaliminersiniartarnek immikkoortoq 7.4-imiippoq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Kuultisiorfeqarfimmi nunaqavissut nunamik atuinerannut sunniut pitsaanngitsuusussatut kuultisiorfiulli ingerlanerani tamarmi annikitsuinnaasussatut nalilerneqarpoq.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaasoq - annikitsoq	Sunniut malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.8.2 Kulturikkut eriajisassat

Kalaallit Nunaata Katersugaasiviata nakkutigisaanik 1988-imi nuna tamanna Qaqortup Katersugaasivianit pisummik angalaffigalugu misissuiffigineqarpoq (Berglund & Elling 1988).

Illukut katillugit 24-it nassaarineqarput allaaserineqarlutillu. Illukut tamarmik immamiit timmut 0,6 km iluani narsartaniipput aammalu kujallernut (3-22) kiisalu avannarlernut (1-17) avissimallutik. Illukut qallunaatsiaaneersuupput taavalu Inuit kalaallilluunniit qimataannik malunnartoqarani. Inuit illukui ikittunnguit kangerliumarngup avannarpasissuani ipput, ilaat kuup akuanit 500 meterinik ungasissuseqarput (ulinnganerani). Tamakku akuersissuteqarfiup avataaniimmata annerusumik eqqarsaatigeqqinneqanngillat. Aatsitassarsiornermit innarlerneqarnavianngillat.

Illukut tamarmik aserorsimaqaat ilisimanninngitsunilu nassaariuminaallutik. Taamaattorli suli qallunaatsiaat nunaqarfianni imminut pilersortumi nunaqarfimmi inuussutissarsiornermilu tamarmik atorfissaqarput. Qangarpiaq sananeqarsimanersut misissueqqitsinnani aalajangerneq ajornaraluatoq taamaattoq Kr. in king. 1000 -1500 inoqarsimassangatinneqarpoq.

Kvaerner-ip akilersinnaassutsimik misissuinerani 2002-imeersumi qanganitsanik nassaarfiit nalunaarsorneqarput taavalu attaveqaatit aqquillu ilusilersoqqaarneqarneranni isiginiarneqarsimallutik.

Taamanerniit qanganitsat misissuiffigineqaqqissimanngillat aammalu siusinnerusukkut Nalunap kuultisiorfigineqarnerani (Angel Mining 2009).

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Ajornartinnagu pisariaqartillugulu qanganisaqarfiit ungaluneqartassapput maskiinarsuarnit innarlerneqaqqunagit. Ilaatigut kuultisiorneq nangingneqartinnagu qanganitsat assaavigineqarnissaannik nassaallu tigooqarneqarnissaannik katersugaasivik qinnuigineqartassaaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Kulturikkut kingornussarsianut sunniutaasussat pitsaanngitsutut sunniuteqangaanngitsutulli nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.9 Sunniutit kattunneri

Sunniutit kattunneri tassaapput suliariniakkap sunniutai tulleriat, alliertortut, kattuttulluunniit sulianut ingerlareersunut, pilersaarutigineqartunut aamma / imaluunniit ilimagineqarluartunut kattukkaangata pilersartut.¹¹

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornissat misissueqqaarnissallu qassiit ineriartortinneqarput, aamma Kujataani aatsitassarsiorfiliariniakkat marluk – tassa Tanbreez kiisalu Kuannersuit Narsap qanittuaniittut. Allat tassaapput Rubinisorfik (Qeqertarsuatsiaat), Qaqortorsuaq (anorthosite) Naajani, Ironbark (Citronenfjord) kiisalu Pituffimmi Titanium-isorfik.

Nunani allani aatsitassarsiornerup annertusiartupiloorfiani misilittakkat naapertorlugu sunniutit kattukkaangamik makkuninnga kinguneqarsinnaasartut:

- Nunaqavissunik ilinniarsimasunik piginnaanilinnillu sulisussarsiornerup ajornakusoornera
- Innuttaasunik sullissiviit suliassaqarnerulernerat
- Inuit katitigaanerisa allanngornerat issutigalugu nunaqqatigiit kinaassusiata annaaneqarneranik misigineq imaluunniit ilumoortumik annaasaqarneq
- Aalisakkanut piniagassanullu sunniutit misigisat sunniutillu piviusut

Kuultisiorfiup sunniutaasa kattunneri nunaqavissunik sulisoqarniarnikkut unammillernerut kiisalu innuttaasunik sullissiviit atorneqarnerujartuinnarannut tunngassuteqarput.

Sulisussaqaarniarneq eqqarsaatigalugu Kuultisiorfik Nalunaq aatsitassarsiorfinnut inuussutissarsiutinullu allanut unammillertussaavoq. Kuannersuarni Tanbreez-imilu aatsitassarsiorfiit kiisalu Qaqortup mittarfiata sanaartorneqarnera pissutigalugit Kujataani sulisussat unammilleqatigiissutigineqarnerat annertoratarsinnaavoq.

Innuttaasunik sullissiviit atorneqarnerulernerat eqqarsaatigalugu sunniutit kattussinnaanerit Kujataani napparsimaveqarnermut tunngatillugu immikkut aarlerinartoqartinneqarpoq. Aatsitassarsiorfiit pingasut kiisalu mittarfik ataatsikkut ataatsikkuungajallutilluunniit sanaartorneqalissagaluarunik ajutoorfiussagaluarunilluunniit Qaqortumi napparsimavik tamarmik isumalluutigisussaavaat.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Inuit massakkut suliffeqanngitsut sulilersinniarumallugit kuultisiorfimmi piginnaanerisariaqakkanut pikkorissaaneq eqqarsaatigalugu najukkami oqartussanik ilinniarfinnillu suleqateqarneq.

¹¹ IFC (2013): Sulisaasermut nuannersumut atuagaaraq: Annertusiartortunut sunniutaasinnaasunut misissueqqissaarneq aammalu aqutsineq – siunnersuineq suliffeqarfinnut namminersortunut tunisassiorfimmi nutaami (Suleriaatsinut pitsaasunut najoqqutassiaq: Sunniutit kattunnerinik naliliineq aqutsinerlu Niuerfiit pilierartortut pillugit namminersorlutik inuussutissarsiortunut najoqqutassiaq)

- Upalungaarsimanissamut pilersaarutit isumannaatsutut piareersarumallugit nunap immikkoortuani nunamilu tamarmi oqartussanik qanimut oqaloqateqarnek.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sunniutit kattunneri annermik sulisussat unammilleqatigiissutigineqarnerannut aammalu innuttaasunik sullissiviit soorlu napparsimaveqarfiup ilungersortitaanerulernerinut tunngassuteqarput. Sunniutit pitsaanngitsutut sanaartornerup nalaani annikitsumik imaluunniit piiaanerup nalaani akunnattumik malunniuttussatut nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsaq	Pitsaanngitsut - akunnattut	Pitsaanngitsaq - malunnaateqanngitsaq
<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaasinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>

9. Sunniutitut pissarsiassanullu pilersaarut

Sunniutissanik naliliinerit tunngavigalugit pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutissamut missingiut suliarineqarsimavoq. Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutikkut siunertarineqartartoq tassaavoq inunnut sunniutissat pillugit naliliinermi paasisat oqartussanut kikkunnullu attuumassuteqartunut isummerfigitissallugit. Sunniutissat Pissarsiassallu pillugit Isumaqatigiisummut ilaassapput Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarut ilanngussatut ilanngunneqartussa, tassungattaaq ilaassapput innuttaasunik tusarniaanermi qisuariaatigineqartut. Sunniutitik Pissarsiassanillu Isumaqatigiissusiornermi (IBA) piumasaqaatit suleriaatsillu Aatsitassanut Naalackersuisoqarfiup oqaasertaligai malinneqassapput.

Sunniutit pingaernerit Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi ersersinneqartut ima nassuiaasigaasut Sunniutitik Pissarsiassanillu Pilersaarummi qanoq iliuseqarfigineqartussaapput:

- **Anguniagaq pingarneq:** tassani sunniutit tamani anguniakkat nassuiarneqarput
- **Ajoqutitik minnerpaatitsiniutini iluaqutinillu annerpaatitsiniutini** anguniagaq anguniarlugu iliussissatut siunnersuutigineqartut nassuiarneqarput. Suliniutit tamakku aatsitassarsioqatigiiffimmit, oqartussanit imaluunniit innuttaasunit aallarnerneqarsinnaapput.
- **Ajutoorfiusinnaasut taamaattussatullu naatsorsuutigineqartut:** tassani nalunaarsorneqarput anguniakkat anguneqassappata pissutsit qanoq ittariaqarnersut imaluunniit anguneqarnissaanut aporfitt suusinnaanersut
- **Takussutissat uppernarsarneqarsinnaasut:** anguniagassiarineqartunik kuultisiorfiup angusaqassusianik uuttuinermit takussutissat atorneqarsinnaasut.

Tabel 8.1: Pissarsiassanut sunniutissanullu pilersaarut

Sunniutip suussusia	Anguniakkat pingaarnerit	Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit	Ajutoorfusinnaanera pisussatullu naatsorsuutigineqartut	Takussutissat uppernarsarneqarsinnaasut
Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	Sanaartornerup nalaani Nalunaq A/S-imi sulisut affaasa nunaqavissuunissaat anguniagaavoq. Sulisut nunaqavissut sapinngisamik amerlanerpaatinneqassapput, pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaassusii, misilittagaat immaqalu nuussinnaassusiat apeqqutaassaaq.	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami sulisussarsiornermi periaasissiorluni nunaqavissut atorfinitsinneqarnissaannik pingaartitsiviusumik, suliffissat nittarsaalluarneqassallutik, kiisalu najukkami suliffissarsiuussisarfiit sulisartullu peqatigiiffii suleqatigineqassallutik. Sulisoqarnermi atorfinitsitsisarnermilu politikkit erseqqissut pilersinneqassapput. Kuultisiorfimmi suliffissat pillugit sulisitsisujunnartut paasissutississallugit, aamma paasissutissanik aatsitassarsiorfimmi, najugaqarfimmi saqqumisitsisassalluni suliffiit assigiinngitsut pillugit paasissutissanik aalajangersimasunik ilalinnik. Sanaartornerup nalaani suliffissat pillugit nassuiaatit piumasaqaatillu suliaralugillu saqqummiuttassallugit, taakkunani piginnaasassat oqaatsitigullu piumasaqaatit saqqummiunneqassapput. Paasissutissat tamaat ittut kikkunnut attuumassuteqartunut pissarsiareriaannangortinneqassapput, aamma nunaqqatigiinnut, Kommune 	<p>Sulisut najukkameersut pissarsiarineqarsinnaapput taavalu sanaartornerup piiaanerullu nalaanni kuultisiorfimmi sulinissamut soqutiginnillutik</p> <ul style="list-style-type: none"> Piginnaasat piumasaqaatigineqartut kiisalu najukkami piginnaasat pissarsiarineqarsinnaasut ut nikinganerat suli aporfivuq. Najukkami sulisitsisut sulisinnissaat ajornakusoorpoq kuultisiorfimmi paarlakaannerup kingunerisaanik. Aatsitassarsiornerup inuusaatsimut qangatoortumut sanilliullugu allanngorarfiunera pissutigalugu 	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami, Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaanni sulisitsitsisut amerlassusii Suliffinni assigiinngitsukkuutaani tamani sulisut nunaqavissut amerlassusii. Sulisussarsiortoqartillugu nunaqavissut qinnuteqartut amerlassusii.

		<p>Kujallermut, kattuffinnut kiisalu inuussutissarsiutinut ilinniarfinnut,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni tusagassiorfitsigut, nuna tamakkerlugu nittarsaasarfinni, soorlu www.suli.gl-imi suliffissat nittarsaattassallugit kalaallisut danskisullu oqaasertalerlugit. • Najukkami atorfinnut qinnuteqarsinnaasut pissarsiarisinnaajumallugit Nanortalimi suliffissarsiuussisarfinnik (Majoriaq), inuussutissarsiutinut ilinniarfinnik kiisalu Kommune Kujallermi Kalaallilu Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartunik suleqateqassalluni kiisalu sulilernissaq sioqqullugu pikkorissarnikkut piginnaaneqarnissaat qularnaassallugu. • Piiaanerup ingerlanerani sulisut nunaqavissut amerlanerulersikkumallugit suliiitigaluni pikkorissarnernik ineriartortitsissalluni • Sullivimmi avatangiisit kajungernartut pilersissallugit tamatumani assigiinngisitaarneq sammineqassalluni, suliffissanik arnat ilisimalersinniarnersigut qinnuteqarnissaannullu kajumissaarnersigut arnat naligiissitaallutik atorfinitsinneqarnissaat tapersorsorlugulu anguniassallugu. 	<p>najukkami sulisitsisut samminissaat ajornakusoorpoq.</p>	
--	--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit kulturiminnut ataannarnissaannik aatsitassarsiorfimmi periarfississallugit, soorlu kalaaliminissaqartitsinikkut, najugaqarfimmi sunngiffimmi sammisassaqartitsinikkut attaveqaatinullu periarfissiinikkut. • Kalaallit nunanillu allaneersut kulturikkut paaseqatigiinnissamut sungiusassallugit ataqpeqatigiinneq kulturikkullu mianerinninneq siuarsarumallugit. • Kujataani inoqarfiit soorlu Nanortallup, Qaqortup, Alluitsup Paatalu akornanni angallasserup annertunerulersinneqarsinnaanera misissussallugu Attaveqarnermut Naalackersuisoqarfiup ataavartumik oqaloqatigisarneratigut. 		
Sulinermit atugassarititaasut aammalu sullivimmi avatangiisitigut isumannaallisaaneq	Sulinermit atugassarititaasuni kiisalu sullivimmi isumannaallisaanermi nunap inatsisai nunallu tamalaat suleriaasii pitsaasut malinneqassapput. Kuultisiorfimmi ajutoornerit pinaveersaarneqassapput.	<ul style="list-style-type: none"> • Sulinermit atukkat Kalaallit Nunaanni piumasaqaatinut naapertuuttut, suliffeqarnermullu tunngasutigut equngassuteqalersitsinngitsut pilersikkumallugit SIK kattuffiillu allat siusinaartumik ingerlaavartumillu peqataatinneqassapput. • Suliffeqarneq ilaqutariinnut naleqquttoq pilersikkumallugu kiisalu qangatukanneq inuusaaseq attanneqarsinnaanngorlugu angerlartarnerit akulikissusii 	Qanoq iliuuseqarnissamut najukkami oqartussat pisariaqartinneqartunik piginnaasaqarput.	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarneq pillugu aaqqiagiinngissutit naammagittaalliutillu amerlassusii • Sulisut piginnaanngorsakkat amerlassusii • Akunnernut suliffinnut sanilliullugit ajutoornerit amerlassusii. • Ajutoornerit pissutigalugit piffissat annaasat

		<p>isiginiameqartussanngorlugit sulisut paarlakaanneri aaqqissorneqassapput.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suliffimmi inuit assigiinngisitaarnerat suliffiullu innimiilliorfiunnginnissaat pilersissallugit (takuuk assigiinngisitaarnek kulturilu pillugit immikkoortoq 7.2.1) • Sulisut najugaqarfii nunani tamalaani periaatsinut naapertuuttunngorlugit aaqqissuunneqassapput. • Sulisut tuluttut, danskisut kalaallisullu naammagittaalliornissamut periarfissaqassapput. • Nalunaarut nr. 1168-ikkut piumasaqaatit naapertorlugit sanaartornerup aallartinnissaa sioqqullugu sullivimmi isumannaallisaanermut naliliineq piareersarneqassaaq. • Upalungaarsimaneq aallarussigasuarnissarlu pillugit oqartussat qanimut suleqateqassapput. • Suliat pingaarnerit pillugit suleriaatsinut isumannaatsunut periusissiussalluni Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi atuutitinneqartuassanik. • Akuaaavik atortullu sullivittut isumannaatsuutinneqassapput. • Sulisut tamarmik ajoquseqqunagit peqqiilliuleqqunagillu paasissutissat, allagartat, ilitsersuutit, pikkorissaanerit 		
--	--	--	--	--

		<p>nakkutillinerillu isumagissapput. Atortunut ilitsersuutit suliffimilu atornissaanut ilitsersuutit tuluttut, danskisut kalaallisullu allassimasunngorlugit piareersimatinneqassapput.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isumannaallisaanermut kisitsisit katersortarlugillu malinnaavigissapput, aamma ajutooqqajarfiit navianartulillu ilisimaneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat malinnaavigineqassapput. • Suliffeqarfiup iluani ajutoornissamut isumannaallisaaneq pillugu aqutsisussanik, siunnersuusiortartussanik, paasissutissiisartussanik nakkutilliisussanillu ataatsimiititalianik pilersitsissalluni. • Sullivimmi isumannaallisaanermut qaffasissumik aqutsinermut akisussaaffik Kuultisiorfimmik ingerlatsisoqatigiinnut inississallugu. • Aatsitassarsiorfimmi ajutoornermut akuttunngitsumik sungiusartitsisassalluni. • Suut suliat angallatillu angalaneri oqartussanut attuumassuteqartunut siumoortumik nalunaarutigisassallugit • Kuultisiorfimmi minnerpaamik inuit marluk sullivimmi isumannaallisaanermut qaqugukkulluunniit 		
--	--	--	--	--

		<p>pikkorissarsimasuusarnissaat qularnaassallugu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sulisut akornanni imigassartorneq aanngajaarniutitornerluunniit akuerinngilluinnassallugit. • Nunanit allanit suliartortut Kalaallit Nunaanni inatsisinik malittarisassanillu ilisimasaqarnissaat qularnaassallugu. 		
<p>Sulisut nunaqavissut ilinniartitaanerit, pikkorissarneqarnerat piginnaanngorsarneqarneralu</p>	<p>Sulisut nunaqavissut aatsitassarsiornermi sulinermikkut misilittagaqalernermikkullu piginnaanngorsarneqarnerat. Kalaallit inuussutissarsiutinut ilinniagaqartut sullivimmik misiliinissamat neqeroorfigineqassapput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aatsitassarsiornermut teknik-kimullu ilinniakkanik (soorlu AMU-p ataani pikkorissarneqarnerit) kiisalu suliffimmi sungiusartarnermut atasunik pilersitsinissaq pillugu Aatsitassarsiornermut ilinniartit allat suleqatigissallugit. • Najukkami oqartussat, ilinniartit kiisalu sulisartut kattuffii peqatigalugit sulilernissaq sioqqullugu piginnaanngorsarneqarnerit kiisalu suliffimmi sungiusarneqarnerit ingerlatissallugit. • Sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaanngorsarneqarneranni periaasissamik ineriartortitsissalluni, aamma sulisut qanoq sulisoriinnarnissaat suliffimmi qaffakkartornissaat pillugu. 	<p>Najukkami sulisussat aatsitassarsiorfimmu tunngasunik piginnaanngorsarneqarnerimullu piginnaasanillu ineriartortitsissalluni kajumissuseqarput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit naleqquttunik piginnaasallit suliffinnut qinnuteqartut procentii • ilinniagaqartut Nalunami suliffimmi misiliinermik naamassinnittut amerlassusii
<p>Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq</p>	<p>Pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaasaat, misilittagaat unammillersinnaassusiallu naapertorlugu suliffeqarfiit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niuerniarnermi politikki najukkami pilersuisunut tapersersuiffiusoq atuutisillallugu kiisalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut akitigut teknikkikkullu 	<p>Najukkami suliffeqarfiit sullinnissamat naammattunik piginnaasaqarput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunik isumaqatigiissutit amerlassusii

	<p>Kalaallit Nunaanneersut sulisinneqarnissaannik isumaqatigiissusiorfigisassallugit.</p>	<p>unammillersinnaassusiat pillugu naliliinermi tunngavigineqartartussanik saqqummiivigissallugit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Najukkami suliat imarisaat pillugit periusissiusalluni pingaartumik pilersuisut ineriartornissaat qitiutillugu, tamatumanilu najukkami suliffeqarfinnik unammillersinnaanngorlugit nukittorsarmermi periusissiaq ilaavoq. • Suliariumannittussarsiuutassat annikitsukkuutaanngorlugit suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami piginnaasanut naapertuuttunngorlugit tamatumuunalu najukkami annerusumik unammilleqatigiinnissaq siuarsarniarlugu. • Suliariumannittussarsiuutassat najukkami suliffeqarfiit pisinnaassusiinut naapertuuttut nassaarisassallugit najukkamilu suliariumannittussarsiuugassanngortittassallugit. • Kalaallit Nunaanni angallassillutillu assartuisartut Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut attavigissallugit. • Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersinniarlugit TUSASS qanimut attavigineqassaaq. 	<p>Ajoqutaasinnaasut: Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut suliffeqarfinnut nunanit allaneersunut unammillersinnaannginnerat .</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit nalingi (DKK-inngorlugit aammalu isumaqatigiissutit tamarmiusunit %-inngorlugit). • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit amerlassusii. • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit amerlassusii.
<p>Innuttaasunik angallassinurup,</p>	<p>Innuttaasunik angallassinurup, pilersuineq sullissinerlu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunip sullissinerinut kultisiorfimmi suliat ilungersortitsinerulernissaat pillugu 	<p>Pisortani oqartussat iliuuseqarnissamat</p>	

<p>pilersuinerullu sullissinerullu atorneqarpallaalerlutik artorsartitaanerat</p>	<p>kuultisiorfiup sullissinernik pisariaqartitsinerulenera pissutigalugu artorsartitaanaviangillat.</p>	<p>Kommune Kujalleq qanimut oqaloqatigineqassaaq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upalungaarsimaneq kiisalu sulisunik nunanit allaneersunik napparsimaveqarfimmit sullissineq pillugu Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut oqartussat qanimut oqaloqatigalugit • Kalaallit Nunaanni angallassisartut kiisalu Royal Arctic Line qanimut oqaloqatigalugit. • Attaveqaatit pisariaqartut pilersinniarlugit Tele-POST qanimut oqaloqatigalugit. 	<p>naammattunik piginnaasaqarput kiisalu naammattunik sulisussaqaqlutillu aningaasassaqaqlutik.</p>	
<p>Innuttaasut peqqissusiat</p>	<p>Nappaatit tunillaattartut naammattuugassaasarput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit. • COVID-19 pillugu Suleriaasissiami aatsitassarsiorfimmi atortinneqartussami iliuuserineqartut ilassuteqartussaapput – soorlu misissuisarneq, mattussigallarneq kiisalu paarlakaannermut atatillugu akiuussutissinneqarsimanissamik piumasaqaatit. 		
<p>Inuit atugaannut tunngasut</p>	<p>Kuultisiorfimmi inuit aporaattarnerannik pinngitsuuniarneq</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit. 		

		<ul style="list-style-type: none"> • Suliffimmi inuit assigiinngisitaarnerat suliffiullu innimiilliorfiunnginnissaat pilersissallugit • Najukkami atorfinnut qinnuteqarsinnaasut pissarsiarisinnaajumallugit Nanortalimi suliffissarsiuussisarfirmik (Majoriaq), inuussutissarsiutinut ilinniarfinnik kiisalu Kommune Kujallermi Kalaallillu Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartunik suleqateqassalluni kiisalu sulilernissaq sioqqullugu pikkorissarnikkut piginnaaneqarnissaat qularnaassallugu. • Nanortalimmi Nunaqqatigiit Ataatsimiititaliaat kiisalu Alluitsup Paani Tasiusamilu nunaqarfiup aqutsisui akuttunngitsumik ataatsimeeqatigineqartassapput. 		
<p>Nunamik atuiineq kulturikkullu kingornussat</p>	<p>Isumannaallisaaneq innarlingikkaluarlugu sapinngisamik annikinnerpaamik killilersugaallutik nunaqavissut Nalunap eqqaani nunamik atuisinnaassasut.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Angallatit angallavissaat najukkami oqartussanut ilisimatitsissutigineqartassapput • Kalaaliminersiniartarnek • Ajornartinnagu pisariaqartillugulu qanganisaqarfiit ungaluneqartassapput maskiinarsuarmit innarlerneqaqqunagit. Ilaatigut kuultisiorneq nanginneqartinnagu qanganitsat assaavigineqarnissaannik nassaallu tigooqqarneqarnissaannik katersugaasivik qinnuigineqartassaaq. 		

10. Innuttaasunik peqataatitsineq

10.1 Sanaartorneq tunisassiornerlu sioqqullugit innuttaasunik peqataatitsineq

COVID-19-imik nappaalanersuaqarnera pissutigalugu 2020-imi decemberimiit 2021-imi marsimut soqutiginnittunik attuumassuteqartunillu peqataatitsinerit killilimmik ingerlanneqarput taavalu attaveqaatit atorlugit ataatsimiititsinerit kiisalu attuumassuteqartunik allakkatigut qisuariaateqatitsinerit kisimik atornerqarlutik.

Attuumassuteqartunik peqataatitsinermi suliap sumut killiffianik attuumassuteqartunut ilisimatitsisarnissaq nutaarsiassaqaartitsinissarlu siunertaapput. Tamatuma saniatigut attuumassuteqartut kajumissaarneqarsimapput apeqquteqaqqullugit, innuttaasunik suliniummut peqataatitsinerulernissamik suliniutinik siunnersuuteqaqquneqarlutik, kiisalu kultisiorfik pillugu aarleqqutiminnik saqqummeeqquneqarlutik.

2021-imi marsimi Nalunaq A/S qasseeriarluni Qaqortumi, Nanortalimmi kiisalu Alluitsup Paani najukkami soqutiginnittunut attuumassuteqarsinnaasunullu ataatsimiititsisarpoq. Ataatsimiinnerni taakkunani kultisiorfissap ilusilersornera siulleq, pisiniartarnermut politikkimut missingiut kiisalu sulisussarsiorluni allagarsiussanut assersuutit attuumassuteqartunut saqqummiunneqassapput.

Kiisalu attuumassuteqartut assigiinngitsut 2021-imi januar-imiit aprilimut ataatsimeeqatigineqarlutillu allakkatigut attavigineqartarput.

10.2 Sanaartornerup paaanerullu ingerlanerini innuttaasunik peqataatitsineq

Sanaartornerup paaanerullu nalaanni kalaallit pingaartumillu kujataamiut peqataatinneqarnissaat Nalunaq A/S-ip qularnaassavaa, taamaaliussaarlu sulisussarsiortarnikkut aammalu suliffeqarfinnik peqataatitsinikkut. Tamatuma saniatigut Nalunaq A/S Nanortalimmi najukkami ataatsimiititalianik kiisalu Alluitsup Paani Tasiusamilu nunaqarfinnik aqutsisunik aalajangersimasumik ataatsimeeqateqartassaaq. Sunniutissanik Pissarsiassanillu Isumaqatigiisummi tamakku malittarisassaqaartitaanissaat Nalunaq A/S-ip naatsorsuutigaa.

Tabel 9-1: Suliniummut attuumassuteqartunik peqataatitsineq

Attuumassuteqartoq	Ulloq	Oqallisigineqartut aarleqqutillu pingaernerit
Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik	29 December 2020	<ul style="list-style-type: none"> Nalunami upalungaarsimaneq Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut oqartussanik suleqateqarneq
Tasiasaq (Nunaqarfimmi aqutsisut)	13 Januar 2021	<ul style="list-style-type: none"> Tasiusami inuussutissarsiutit Nalunaq pillugu najukkami aarleqqutit
Peqqinnissaqarfik Kujalleq	19 Januar 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunami Qaqortumi peqqissutsikkut sullissiviit pisinnaassusii Upalungaarsimaneq Covid-19-imut nappaatinullu tunillaassuuttunut allanut aarleqqutit
Qaqortumi Kommune Kujallermik, Innovation South Greenlandimik kiisalu SIK-mik ataatsimeeqateqarneq	23 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami suliffissat, sulisussarsiorneq kiisalu Kommune Kujallermut akileraartarneq Najukkami sulisussat piginnaasaat aammalu pikkorissarnernik pisariaqartitsineq piginnaanngorsaanerullu ingerlaqqinnera Najukkami suliffeqarfinnik sulisitsiniarluni iliuitsit aammalu ISG-p suliffeqarfinnik nalunaarsuiffianik atuineq Nalunaq A/S-ip aqutsisoqarfiata najukkami aallaaveqarnerulersinneqarnera, immikkoortut pingaernerit kiisalu akileraarutinit isertitat Nalunaq A/S-ip pigineqarnera aamma kalaallit attuumassuteqartut Kalaallit Nunaanni inatsisit malittarisassallu Kommunimik inoqarfinnullu sunnigaasunik suleqateqarneq ISG-mik, Kommune Kujallermik, kiisalu Sulisitsisunik SIK-millu ataatsimeeqateqarneq Sunniutinik Pissarsiassanillu isumaqatigiisummik piumasaaqatinillu malinninneq
Nanortalimmi aalisartut piniartullu	27 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> Aatsitassarsiorfissami nunamik atuineq Kangerlummi Nalunallu ungasinngisaanni sumiiffit pingaernerit aalisartunit piniartunillu atugaasut Pram-mit talittarfiat talittarfillu pioreersoq Nalunap eqqaani cyanidimik siusinnerusukkut mingutsitsisimaneq Tunisassiulernissami akuutissanik atuineq Nalunaq A/S-ip najukkamilu piniartut attaveqatigiinnerat Assartuineq

		<ul style="list-style-type: none"> • Nalunami igaffimmut aalisartut piniartullu niuertarnerat • Sulisunik angallassineq • Najukkami suliffissaqartitsineq • Qaqortumi Covid-19-imut mattusimasaaneq • Nalunaq A/S-ip pigineqarnera • Najukkami kuultimik tuniniaaneq • Aatsitassarsiorfimmud piginneqataasinnaaneq
Nanortalimmi Majoriami (inersimasunik piginnaangorsaaneq nangillugu)	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami suliffissaqartitsineq • Najukkami sulisussarsiornermi Majoriaq pingaarnertut attaviussaaq • Ilinniagaqarnissamut pikkorissarnissamullu periarfissat
Nanortalimmi Sulisitsisut (GE)	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami suliffeqarfiutilinnut periarfissat
Nanortalimmi SIP kiisalu Najukkami Ataatsimiititaliat	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami sulisussarsiorneq • Nalunaq A/S-ip pigineqarnera • Nanortalimmi najukkami ataatsimiititaliat akisussaaffii • Nanortalimmi SIP-ip akisussaaffii aammalu Tasiusami, Aappilattumi, Alluitsup Paani Ammassivimmilu nunaqarfinnut attaveqarneq • Nanortalup Nalunaq A/S-illu qanoq attuumassuteqarnerat, aamma attaveqatigiinneq • Qaqortumi Narsarsuarmiluunniit Covid-19-imut mattusimaneq • Najukkami attaveqaatit angallassinertu • Siusinnerusukkut aatsitassarsiornermi ajutoornerit kiisalu aangajaarniutinik atornerluineq
Alluitsup Paani SIP aamma KNAPP	25 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Kuultisiorfiup eqqaani nunamik atuineq • Kangerlunni Nalunallu eqqaani sumiiffiit aalisartunit piniartunillu atugaasut pingaarnertut • Najukkami sulisussarsiornerneq • Isumannaallisaaneq oqaatsillu • Assartuineq angallassinertu • Najukkami attuumassuteqartunik peqataatitsineq
Nanortalimmi Najukkami Ataatsimiititaliat	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Nalunaq A/S-ip kiisalu Nanortalimmi najukkami ataatsimiititaliat oqaloqatigiinnissaannik eqqartuineq

Nuummi uumasunik illersuinaqatigiiffik WWF	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Suliariniakkap nassuiaataata allaqqaarneranut oqaaseqaateqarnissamut periarfissaqarsimavoq (takuuk siuliani kapitali 5)
Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-ip kiisalu Avatangiisinut Aqutsisoqarfiup ataatsimiittarneri attaveqatigiittarnerallu
The Danish Agency International Recruiting (SIRI) (Sulisussarsiortarfik)	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-ip aamma SIRI-p emailikkut allaqatigiinneri
Attaveqarnermut Naalackersuisoqarfik	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-p aamma Naalackersuisoqarfiup emailikkut allaqatigiinneri
Aatsitassanut Ilinniarfik	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-ip Aatsitassanullu Ilinniarfiup attaveqaatitigut ataatsimiinnerat
ICC	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-p aamma ICC-ip emailikkut allaqatigiinneri

Najoqqutat

Angel Mining (2009). *Nalunaq Gold Mine - Social Impact Assessment*.

Bjerregaard, P. et al. (2019). *Levevilkår, livsstil og helbred. Befolkningsundersøgelse 2018*. Statens Institut for Folkesundhed.

Dahl, P.P.E & Hansen, A.M. (2019). *Does Indigenous Knowledge Occur in and Influence Impact Assessments Reports? Exploring Consultation Remarks in Three Cases of Mining Projects in Greenland*. Arctic Review on Law and Politics. Vol 10, 2019.

Glahder, C. M. (2001). *Natural resources in the Nanortalik district. An interview study on fishing, hunting and tourism in the area around the Nalunaq gold project*. National Environmental Research Institute, Technical Report No. 384: 81 pp.

Government of Greenland (2016). *Guidelines for preparing a Social Impact Assessment (SIA) report for mineral exploitation in Greenland*.

Government of Greenland (2020). *Naalakkersuisuts beskæftigelsesstrategi 2021-2023*

Government of Greenland (2019). *Grønlands Mineralstrategi 20120-2024*

Greenland Economic Council (2019). *Greenland's Economy 2019*.

Henriksen, K. (2013). *Grønlands bygder – økonomi og udviklingsdynamik*. INUSSUK Arktisk forskningsjournal 3, 2013.

International Council of Mining and Metals (ICMM). Guidance documents
<https://www.icmm.com/en-gb/news-and-resources/guidance>

Innovation South Greenland (2020). *Kujalleq Nutaaq - ERHVERVSUDVIKLINGS FORSLAG for Kommune Kujalleq*

International Finance Corporation (IFC) (2017). *Good practice handbook: Cumulative Impact Assessment and Management – Guidance for the Private Sector in Emerging Markets*. IFC

Kommune Kujalleq. *Kommuneplan 2017-2028*.

Kommune Kujalleq (2020). *Strategy 2019-2023*.

NORDREGIO (2010). *Mobilitet i Grønland – sammenfattende analyse*.

Poppel, et al. (2015). *SLICA - Survey of living conditions in the Artic*.

Schou, Hansen and Bojesen (2017). *Muligheder for udvidet landbrugsproduktion i Grønland*.

SIK (2019): *Agreement between the Employer's Association of Greenland (GA) and Sulinermik Inuutissarsiuqartut Kattuffiat (SIK) on Hourly-paid construction workers, plumbing and heating installers, electrical installers and building contractors employees 2019-2023*.

Steenholdt, N.C. (2019). *Livsformer og Livskvalitet i Grønland*.

Vanclay, F. et.al. (2015). *Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impact of projects*. International Association for Impact Assessment (IAIA)

Ilanngussaq 1 Periaatsit

1. Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiornermi sammivik periaatsillu

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi (SIA) matumani siunertarineqartoq tassaavoq Kuultisiorfiup Nalunap inuit atugaannut inuuniarnerannullu sunniutit pitsaasut pitsaanngitsullu suussusersissallugit. Sunniutaajunnartunik misissueqqissaarneq inuuniarnikkut atukkanik atuuttunik kuultisiorfiliariinakkallu nassuiarneqarneranik tunngaveqarluni suliaavoq.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq aamma Kuultisiorfik Nalunaq pillugu peqataanermi suliap ingerlanera 'Aatsitassarsiornermi suliniutit ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma ISN-imut nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitsersuutit 2016' Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisunit ineriartortinneqarsimasut naapertorlugit ineriartortinneqarsimapput.

Inunnut sunniutissanik nalunaarusiaq ataatsimut isigalugu tallimanik immikkoortortaqqarpoq:

1. Misissugassanik paasiniaaneq misissuinermilu najoqqutassiorneq
2. Saniatigut paasissutissanik katersineq inuillu atugaannik atuuttunik misissuinissamik piareersaaneq
3. Inuit atugaannut sunniutinik nalilersuineq sunniutinillu minnerpaatitsiniutit suunissaanik aalajangiineq
4. Pissarsiassat sunniutissallu pillugit pilersaarusiorneq (Sunniutissanik Iluaqutissanillu Isumaqatigiisummut atugassanik)

Inunnut Sunniutissanik Naliliineq nunat tamalaat akornanni suleriaatsit pitsaanerpaat tunngavigalugit suliaavoq, najoqqutassallu Sunniutinik Naliliisarnermut Nunat tamalaat Suleqatigiiffianit 2015-mi suliarineqarsimapput ima taaneqarlutik: *Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impacts of projects*, the *Socio-Economic Impact Assessment Guidelines* from Mackenzie Valley Environmental Impact Review Board, 2007 (*Inunnut Sunniutissanik Naliliineq: Suliniutit inunnut sunniutaanik naliliisarnermi aqutsinermili najoqqutassat*, *Inuit inuuniarnikkut atugaannut sunniutinik Naliliineq*, Mackenziep Qooruani Avatangiisinut sunniutinik Naliliisartuutitat, kiisalu International Council on Mining and Metalsip (Aatsitassarsiorneq saffiugassallu pillugit Nunat Tamalaat Siunnersuisoqatigiiffiata najoqqutassai).

1.1 Suut misissuiffiqineqarnissaanik paasiniaaneq

Inunnut sunniutissanik naliliinarnermut atatillugu sunniutit suut pingaarnerpaajullutillu misissussallugit pisariaqarnerpaajunersut misissuiffiqisassanik paasiarnermi misissorneqartarput. Misissuineq taanna Misissuinermi Najoqqutassanik (ToR) tunngavigineqartarpoq.

Suliariniagaq pillugu Misissuinermi Najoqqutassat innuttaasunut tusarniaassutigisassanngorlugit december 2020 – januar 2021-imi tunniunneqarput. Nalunaarusiamut innuttaasunut qisuariaatinik suliffeqarfimmiillu akissutinillu allakkiaq qisuariaatit tunngavigalugit suliarineqarpoq kingornalu suut misissuiffiqineqarnissaannut najoqqutassaq inaarsarneqarpoq oqartussanit akuerisassanngorlugu.

Misissuiffigisassannut Najoqqutassiaq aammalu Qisuariaatinik akissutinillu nalunaarussiaq inuit atugaannik naliliinermut tunngasut Naalakkersuisut nittartagaanni tuluttuunngorlugit, dansk-isuunngorlugit kalaallisuunngorlugillu pissarsiarineqarsinnaapput.

1.2 Suut naliliiffigineqassasut

Inunnut Sunniutinik Misissuinermit suut misissuiffigineqarnissaanik aalajangiinermi inunnut sunniuteqarfiusussat kiisalu Aatsitassarsiorfiup suliffiillu tassunga attuumassut toqqaannartumik sunniuteqarfiusussat kiisalu illoqarfiit nunaqarfiillu suliffissaqartitsinikkut, inuussutissarsiornikkut kiisalu ineriartortitsinernit Kuultisiorfimmit toqqaannartumik toqqaannangitsumillu malunnaateqarnerusumik iluaqutissarsisussat misissuiffigisassasut aalajangerneqarsimapput.

Sumiiffimmi killeqarfii

Sumiiffiit eqqarsaatigalugit killigititanut ilaapput illoqarfiit nunaqarfiillu aatsitassarsiornermi sulianit immikkut sunnigaasussatut nalilerneqartut, tak. Aatsitassanut Inatsimmi § 87 c. Akuersissuteqarfik Kommune Kujallermit inissisimavoq. Illoqarfiit nunaqarfiillu qaninnerpaat tassaapput Nanortalik (akuersissuteqarfimmiit 32 km-imik kujammut kippasinnerusoq), kiisalu Tasiusaq (akuersissuteqarfiup kujataani ittoq).

Aatsitassarsiorfiliarilikkap inunnut sunniutai pingasoqiusanngorlugit nassuiarneqarlutillu misissoqqissaarneqarput:

- Sumiiffik: Nanortalik, Alluitsup Paa aamma Tasiusaq
- Nunap immikkoortua: Kommune Kujalleq
- Nuna tamakkerlugu: Kalaallit Nunaat

Piffissakkut killiliussat

Aatsitassarsiorfiup ingerlanermi piffissakkut killiffii nassuiarneqarput killiffiit assigiinngitsut assigiinngitsunik sunniuteqarsinnaaneratt pillugu.

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi kuultisiorfiup killiffii pingasut sammineqassapput:

- Sanaartorneq
- Piianeq
- Matusineq

1.3 Sammineqartut killilernerat

Nalunami kuultisiorfiup ammaqqinneqarnera sumiiffimmi misissuiffiusumi inuit inuuniarnikkut atugaannut sunniuteqarsinnaavoq. Sunniutaaratarsinnaasut pitsaasuusinnaapput (soorlu suliffissaqartitsineq suliffeqarfinnullu periarfissat), kiisalu pitsaanngitsuusinnaallutik (soorlu innuttaasunut sullissiviit artorsartitaaneratt, suliaritukaasut pissutigalugit inuttut ajutoorfiusinnaasut imaluunniit aatsitassarsiorfiup eqqaanut inuit aalisariarsinnaanerannut piniariarsinnaanerannulluunniit tunngasut).

Kuultisiorfiup sunniutigisinnaasai suliariniakkamut nassuiaammik, pissutsinik atuutereersunik misissuinermit kiisalu najoqqutassianik tunngaveqarluni suut misissuiffigineqarnissaanik aalajangiiniarnerup nalaani suussusersineqarput. Tamakku Tabel 1-imi eqikkarneqarput.

Tabel 1: Inunnut sunniutissanik naliliinermi misissuiffigineqartariaqartutut paasineqartut

Suliffissaqartitsineq	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq
------------------------------	---------------------------------------

	Toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsineq Sulisartut atugaat kiisalu sullivimmi isumannaallisaneq
Ilinniartitsineq pikkorissaanerlu	Piginnaanngorsaaneq
Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik sulisitsineq	Inuussutissarsiornikkut periarfissat
Inunnik sullissiviit artorsartitaaner pisortallu isertitaat	Inunnik sullissiviit, attaveqaatillu artorsartitaaner Pisortat isertitaat
Peqqissuseq	Innuttaasut peqqissusiat, aamma nappaatit akulikissusii, katsorsaaneq sullissinerillu
Inunnut tunngasut	Inuit ataatsimoornerat / aporaattarnerat Inuit ajornartorsiulerataannaasut
Nunamik atuineq kulturikkullu eriagisassat	Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atugaanera Kulturikkut eriagisassat Nutsertitsineq aningaasarsiorfissaarutsitaanerlu
Sunniutit kattunneri	Sulisussalerngusaanneq, sullissiviit artorsartitaanerat, inuit ataatsimoornerat allallu.

2. Paasissutissanik katersineq kiisalu pissutsinik atuuttunik misissuinissamik piareersaneq

Pissutsit atuuttut pillugit paasissutissat Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi matumani saqqummiunneqartut amerlanersaat paasissutissanik pissarsivissanit allanit pissarsiarineqarput. Paasissutissanik pissarsivigineqartut tassaapput nalunaarusi, misissuinerit attuumassuteqartut, pisortat periusissiaat kiisalu ineriartortitsinermut pilersaarutit, aammalu Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasissutissat. Inunnut sunniutissanik nalunaarusiap suliarineqarnerata nalaani paasissutissat nutaanerpaat atorneqarnissaat ilungersuutigineqarsimavoq.

Suut assigiinngitsut qassiit pisariaqartut isigineqartut kiisalu kuultisiorfiup sunniutaanik naliliinermi pisariaqartut isigineqartut tunngavigalugit pissutsinik atuuttunik misissugassat aalajangerneqarput soorlu nunat tamalaat akornanni piumasarineqartut, tak. *IFC Good Practice Note: addressing the social dimensions of private sector projects, 2003. (IFC Periaatsit pitsaasut Nassuiaat: namminersortut suliassa inunnut tunngasorta, 2003.)*

Najoqqutat allassimaffiat nalunaarusiavittaniippoq.

3. Sunniutinik nalilersuineri periaaseq

Kuultisiorfiup sunniutaanik pitsaasunik pitsaanngitsunillu paasineqartunik tunngaveqarluni sunniutini naliliineq suliarineqarpoq. Sunniutissatut paasineqartut paasineqartut tamarmik eqqarsaatigalugit ajutoorfiusinnaasut sunniutaasulluunniit nalilersorneqartut piumaarnerisa ilimanassusii ilanngullugit nalilersorneqarput (*taamaariaannaavoq, ilimanarpoq imaluunniit*

ilimanangilaq) kiisalu sunniutip sakkortussusia nalilerneqartarpoq (*annertoq, akunnattoq, annikitsoq imaluunniit soqutaanngitsoq*).

Sunniutit ataasiakkaat tamarmik nalilersuiffigineqarnerisa inerneru qalipaati atorlugit Tabel 2-imi ersersinneqarput. Qalipaati atorlugit ersersinneqartarpoq sunniut *annertoq, akunnattoq, annertuujunersoq, akunnattoq* imaluunniit *annikitsoq* (pitsaasoq imaluunniit pitsaanngitsoq) imaluunniit *soqutaanngitsoq*). Sunniutip ilimanassusia sakkortussusialu tunngavigalugu naliliisoqartarpoq.

Tabel 2: Sunniutinik naliliinermi uuttuutit

		Sunniutip sakkortussusia							
		Pitsaanngitsut				Pitsaanngitsut			
		Annertuut <i>Annertuumik sunniisut</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassute qartullu ilaat sunnigaapput</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaa nngillat</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaa nngillat</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassute qartullu ilaat sunnigaapput</i>	Annertuut <i>Sunniutit annertuut</i>
Sunniutip ilimanassusia	Ilimanangitsut <i>Sunniinissaq ilimanangilaq</i>								
	Ilimanaateqarpoq <i>Sunniuteqarsinnaavoq</i>	Sunniut annertoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annikitsoq	Sunniut soqutaanngitsoq	Sunniut soqutaanngitsoq	Sunniut annikitsoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annertoq
	Taamaarataan naavoq <i>Sunniuteqarsinaa naatsorsuutigineqarpoq</i>								

Sunniutit assigiinngitsut tamarmik sakkortussusii missingerniarlugit sunniutaallu nalilersorniarlugit periaatsit assigiinngitsut atorneqarsimapput. Sunniutinik suussusersiinarnermi nalilersuineri sakkut periaatsillu atorneqartut tamarmik nunani tamalaani periaatsinik pitsaanerpaanik tunngaveqarput Sunniutinik Naliliisarneq pillugu Nunat tamalaat Suleqatigiiffiata najoqqutassiaanik 2015-imeersunik najoqqutaqarfiullutik, tassa *Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impacts of projects, the Socio-Economic Impact Assessment Guidelines* from Mackenzie Valley Environmental Impact Review Board, 2007, kiisalu Aatsitassarsiorneq Saffiugassallu pillugit Siunnersuisoqatigiit (ICMM) najoqqutassiaanik tunngaveqarlutik. Inuit aarleqqutaat (aarlerinartutut isigisaat) sunniutit sakkortussusiinik naliliinermi isiginiarneqartarput.

Ilimanassusimik aalajangiinermi tunngavigineqartartut:

Taamaarataan naavoq:	Sunniutip pinissaa ilimanarluinnarpoq
Ilimanarpoq:	Naatsorsuutigineqarpoq pilersaarutigineqaranili; suliani assingusuni ataasiarani malunniuttarsimavoq, suliniutit assingusut kingunerigajuttarpat.

Ilimanangilaq:	Naatsorsuutigineqangilaq, suliniutini assingusuni taama pisoqarneq ajungajappoq.
-----------------------	--

Sunniutip sakkortussusia ima nassuiarneqarpoq:

Annertoq:	Sunniut angisooq kingunertoq
Akunnattoq:	Sunniutit malugineqarput taavalu attuumassuteqartunut arlalinnut sunniullutik.
Annikitsoq	Sunniutaat takuneqarput
Insignificant:	Sunniut pissaguni attuumassuteqartunut annikitsuinnarmik malunniutissaaq malunniutinngitsuissalluniluunniit

Sunniutip sakkortussusia aalajangiukkumallugu pissutsit tulliuuttut isiginiarneqartarput:

Sunniutip siammarsimanera:	Sunniutit nunami sumi pineri, amerlassusii sunnigaasullu qanoq issusii (ajornartorsiulerataannaaneq, allanngornernut nukissaqassuseq il.il.)
Sunniutit sivisussusii akulikissusiilu:	Sunniutip sivisussusia (qaangiuttussaq ataavartorluunniit), allanngoramerit annertuut nunaqqatigiinnut piffissap ingerlanerani ajoqutaalersinnaasut (siuariarnersuaq nakkaattoornerlu)
Piffissaq malunniuffia:	Sunniutit nunaqqatigiinnit, oqartussanit attuumassuteqartunilluunniit erngerlutik piffissalluunniit ingerlanerani malugineqarput.
Inuit aarleqqutaat:	Nunaqqatigiinni, oqartussani imaluunniit attuumassuteqartuni allani inuit sunnigaaratarsinnaasut.

3.1 Pitsaanngitsunik pinaveersaartitsiniutit iluaqtissanillu annerpaatitsiniutit

Sunniutit pitsaanngitsut pitsaasulluunniit paasineqartut tamaasa eqqarsaatigalugit iliutsit pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutit iluaqutinilluunniit annerpaatitsiniutit qassit saqqummiunneqartarput.

Sunniutit pitsaanngitsutut nalilerneqarsimatillugit pitsaanngitsunut minnerpaatitsiniutinik iliuseqartoqartarpoq, taavalu sunniutit iluaqutaasut annerpaatinniarlugit aamma iliuseqartoqartarluni.

Iliuserineqartussatut siunnersuutigineqartut suliniutinit assingusunit misilittakkanik nunallu tamalaat akornanni suleriaatsinik pitsaanerpaanik tunngaveqartarput, soorlu najoqqutassatut allakkiani kiisalu sakkussani IFI-ip akuerisaani kiisalu inuussutissarsiummik ingerlatallit suleqatigiiffiit ICMM-ikkutut ittunit oqaatigineqartutut ittunik.

4. Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarut

Pissarsiassanut Sunniutinullu Pilersaarut inunnut sunniutissanik nalunaarusiami saqqummiunneqarpoq, tassanilu sunniutit assigiinngitsukkuutaat tamarmik qanoq siunertaqarfiunissaat nassuiarneqarluni, kiisalu pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutissanik iluaqutinillu annerpaatitsiniutissanik siunnersuuteqartoqarluni. Aamma, Pissarsiassanik Sunniutinillu Pilersaarut imaqarpoq uuttuutinik aatsitassarsiorfiup sunniutaanik malinnaavigininnermi nalilersuisarnermilu atorneqarsinnaasunik.

Ilanngussaq 2 Inatsisitigut allaffissornikkullu sinaakkutit

1. Oqartussat aatsitassarsiornermut akisussaasut

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik kiisalu Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Aqutsisoqarfik Kalaallit Nunanani aatsitassanut akisussaapput.

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik taassumalu ataani Akuersissuteqartarnermut Isumannaallisaanermullu Oqartussaqaarfik tassaapput akuersissutinik tunniussisarneq pillugu allaffissornikkut oqartussaasut kiisalu isumannaallisaanermut oqartussaasut, aamma nakkutilliinerit misissuiartortarnerillu eqqarsaatigalugit. Kiisalu, aatsitassarsioqatigiiffiit inunnut sunniutinik nalunaarusiornissaannut kiisalu Sunniutit Pissarsiassallu pillugit Isumaqaatigiissusiorfigineqarnissaannut, aamma aatsitassarsiorfiit suliffeqarfinnik sulisunillu Kalaallit Nunaanneersunik atuinissaanut akisussaavoq.

Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfik aatsitassat avatangiisinut tunngasortaannut allaffissornikkut oqartussaavoq, aamma avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiornissaq eqqarsaatigalugu. Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfik Pinngortitamut, Avatangiisinut Iisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfiup ataaniippoq.

2. Danskit inatsisaannut attuumassuteqarnera

Kalaallit Nunaat Kunngaqarfimmuut Danmarkimut naalagaaffeqataavoq *Namminersorneq pillugu Inatsit* 2009-imeersup ataani Naalackersuisoqarluni. Namminersorlutik Oqartussat pilersinneqarneranni inatsisitigut oqartussaaffiit amerlanerpaat Naalackersuisunit tiguneqarput, soorlu aatsitassanut, akileraaruserinermut akitsuutilerinemullu, avatangiisinut attaveqaatinut pilersuinemullu tunngasut. Taamaattorli inatsisinut tunngasut ilaat suli danskitin oqartussaaffigineqarput, soorlu makku:

- Inatsiseqarneq, aamma politiit, pinerluttulerineq kiisalu eqqartuussiviit
- Illersornissaq isumannaallisaanerlu
- Nunanut allanut tunngasut
- Aningaaseriveqarneq aningaasaliortarnerlu
- Inatsisit inunnut tunngasut, soorlu ilaqutariinnermut innuttaassusermullu tunngasut
- Nunassittarnermut politik, soorlu nunanit allaneersut Kalaallit Nunaanni sulinissaannut najugaqarnissaannullu akuersisarnermut tunngasut
- Imaani isumannaallisaaneq (anermik Imarsiornermut Suleqatigiiffiup IMO-p Issittumi Maleruaqqusai kiisalu Umiarsuit Kalaallit Nunaata imartaani isumannaatsumik angalanissaat pillugu teknik-kikkut malittarisassiat pillugit Nalunaarut)

Taamaammat inatsisit Nalunami Kuultisiorfimmuut atuuttut nassuiarneqarneranni Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisit ilanngunneqarput.

3. Inatsisit aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut.

Inatsit pingaarneq kuultisiorfiliornermi ingerlatsinermilu malinneqartussa q tassaavoq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) (aamma allannguut nr. 26

18. december 2012-imeersoq, nr. 6. 8. juni 2014-imeersoq, nr. 16, 3. juni 2015-meersoq, nr. 34, 28. november 2016-imeersoq, kiisalu nr. 16, 27. november 2018-imeersoq). Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiortarneq pillugu Aatsitassanut inatsimmi aalajangersakkat attuumassuteqarnerpaat tassaapput:

- Paragraf 77 (2) – Sulariniakkap toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sunniutaannik paasiniaaneq
- Paragraf 78 (a) – Sunniutissanik Pissarsiassanillu Isumaqtigiissusiornermi inatsisitigut tunngaviit
- 18a-p ilaa – siumoortumik tusarniaaneq tusarniaanerlu
- Paragraf 18 (1) – Sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- Paragraf 18 (3) – Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq

Inatsisit attuumassuteqartut allat tabelimi tulliuuttumi nassuiarneqarput.

Tabel 1: Inatsisit Nalunami Kuultisiorfiliariniakkamat attuumassuteqartut

Inatsisit	Eqikkarnera attuumassuteqassusialu	Ukoq
Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) kingornalu allannguutitai	Inatsisartut inatsisaatigut aatsitassat nunallu aatsitassanut inatsimmut kiisalu inatsisinut aatsitassanut nunamullu tunngasunut allanut naapertuuttumik atornerqarnissaat siunertarineqarpoq. Aamma, suliat Inatsisip ataaniittut isumannaallisaaneq, peqqissuseq, avatangiisit, pisuusutunik atuineq inunnillu attanneqarsaatigalugit eqqortumik ingerlanneqarnissaat kiisalu nunat tamalaat akornanni atugassarititaasuni assingusuni suleriaaserineqartartut naapertorlugit ingerlanissaat ilanngullugu anguniagaavoq. Inatsit nr. 7, 7. december 2009-imi pilersinneqarpoq taavalu 1. januar 2010 atuutilerluni.	2009 kingornalu
Avataaniit suliartortut killilersimaarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 27, 30. oktober 1992-imeersoq (kingorna allannguutitai ilanngullugit.	Kalaallit Nunaanni suliffinni ilinniagaqarfiusariaqanngitsuni suliffiillu ilaanni sulisussanik Kalaallit Nunaanneersunik salliutitsinissaq tassuuna qulakkeerneqarpoq.	1992
Nunaqavissuunngitsut Kalaallit Nunaannut iserniarnerat pillugu danskit inatsisaat nr. 150, 23. februar 2001-imeersoq, Peqqussut nr. 150, 23. februar 2001-imeersumi § 9, imm. 2 (3)	Kalaallit Nunaannut avataaniit sulisartut nakkutigineqarnerat. Innuttaaqataanngitsut Kalaalli Nunaanni sulissagunik sulinissamat najugaqarnissamullu akuersissuteqarfigineqarnissaannut Danmarkimi nunassittarnermut aqutsisoqarfik oqartussaavoq. Malittarisassat nalinginnaasut tamakku sanioqqunneqassappata aamma immikkut malittarisassaqarpoq Danmarkimi nunassittarnermut oqartussaqaarfimmit pissarsiarineqarsinnaasunik.	2001
Sullivimmi isumannaallisaanermut inatsit nr. 1048, 26. oktober 2005-imeersoq, kingorna allannguutitai ilanngullugit, aamma Inatsit nr. 295, 4. juni 1986-imeersoq, inatsit nr. 321, 18. maj 2005-	Inatsisikkut siunertarineqarpoq inuiaqatigiinni kalaallini teknikkikkut inooqatigiinnikkullu ineriartornermut naapertuuttumik suliffiit naammattumik isumannaassuseqassasut, tunngaviatigullu sulisitsisut sulisullu kattuffisa nakkutigisaannik suliffeqarfiit namminneerlutik suliffimmi isumannaallisaanermut tunngasunik akissutissarsisassasut Sullivinnik	2005

imeersoq, kiisalu Inatsit nr. 193, 26. marts 1991-imeersoq	Nakkutilliisoqarfimmit siunnersorneqarlutik nakkutigineqarlutillu. Peqqussutit llanngussami matumani immikkoortoq 3.1-imi allattorsimasut takukkittaaq.	
Akileraarusiisarneq pillugu inatsit nr. 12, 2. november 2006-imeersoq kingornalu allannguutai, inatsit nr. 3, 30. november 2009-imeersoq, Inatsit nr. 20, 18. november 2010-imeersoq, kiisalu inatsit nr. 37, 9. december 2015-imeersoq.	Inatsisikkut Kalaallit Nunaanni akileraartarneq aqunneqarpoq.	2006 kingornalu
Pinngortitap innarlitsaaliorneqarnissaanik Inatsisartut inatsisaat nr. 29, 18. december 2003-imeersoq	Inatsit kalaallit Nunaanni pinngortitamik illersuiniutaavoq	2003
Eqqissimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 11, 19. maj 2010-meersoq	Inatsisikkut qanganitsat, nassaat, takussutissat illuliallu illersorniagaapput	2010
Kalaallit Nunaanni annaassiniarnissamut upalungaarsimaneq aamma ikuallattoornissamik qaartoornissamillu pitsaaliuinermi iliuusissat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 14, 26. maj 2010-meersoq (Upalungaarsimanermi iliuusissaq	Inatsisikkut upalungaarsimaneq malittarisassaqaartitaavoq piumasarineqarlunilu pinartoqartillugu iliuuseqarneq Kalaallit Nunaanni politiit pisortaannit ataqatigiissaarneqassasoq.	2010
Greenland Oil Spill Response A/S pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 4, 4. juni 2012-imeersoq	Naalakkersuisut suliffeqarfiliorsimapput Greenland Oil Spill Response A/S, taassumalu siunertaraa aningaasarsiornermik tunngaveqarluni uuliamik mingutsitsinissamut sillimassalluni, uuliaarluerup kingorna avatangiisinik saliissalluni kiisalu Kalaallit Nunaanni uuliasiortoqartillugu allanik suliaqartussanngorlugu. Pisuussutiniq uumaatsunik qalluisoqartillugu uuliaarluerunissamut upalungaarsimanissaq upalungaarsimanermillu annertusaanissaq suliffeqarfiup taassuma siunertaraa.	2012
Qaarterutissat pillugit nalunaarut nr. 16, 16. juli 2017-imeersoq.	Qaarterutissanut sanaartornermi atukkanut eqqussukkanut, annissukkanut, toqqortanut, nioqqutinut, pisiaralugit assartornerinut, assartornerinut, atornerqarnerinut sananeqarnerinullu kiisalu innattaataannut peqqussut malittarisassiorfiuvoq.	2017
Pinerluttaalisitsineq pillugu danskit inatsisaat nr. 306, 30. april 2008-imeersoq, allannguutai inatsit nr. 735, 25. juni 2014-imeersoq, inatsit nr. 103, 3. februar 2016-imeersoq	Kalaallit Nunaanni pinerluttulerineq pillugu malittarisassaqaartitsiviuvoq. Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarneq Danmarkimi inatsisitigut malittarisassaqaartitaavoq danskillu oqartussaannit aqunneqarluni.	2008

kiisalu inatsit nr. 149, 7. februar 2017-imeersoq.		
Imaani isumannaallisaanermut inatsisip atuuuttunngortinneqarnissaannik kissaat pillugu peqqussut nr. 1674, 16. december 2015-imeersoq kiisalu peqqussut nr. 882, 25. august 2008-meersoq.	Kalaallit Nunaata imartaani isumannaallisaaneq peqqussutikkut malittarisassiorneqarpoq kiisalu Imaani Isumannaallisaanermut Nunat tamalaat Isumaqaatigiissutaat (SOLAS, 1974), Umiarsuit mingutsitsinerannik pinaveersaartitsinissaq pillugu Nunat tamalaat Isumaqaatigiissutaata 1973-imeersup malittarisassallu allanggortitat (MARPOL), 1978-imeersup atortuulersinneqarnissaannik qularnaarviulluni.	2008, 2015
BL 5-24, 26. juni 2008-imeersut, Kalaallit Nunaata iluani timmisartornermi Nuummullu aqqusaarnermi malittarisassat	Timmisartornermut peqqussutikkut danskit nunalluunniit allamiut timmisartuisa Kalaallit Nunaanni nunap iluani timmisartuussineri tamarmik kiisalu Kangerlussuup eqqaatigut aqqusaarneri tamarmik timmisartuussinerup ingerlanissaanik malittarisassiorfiupput.	2008
Assartuutit motorillit atugaanerit pillugu peqqussut nr. 10, 10. oktober 2013-imeersoq	Pinngortitap avatangiisillu illersorneqarnissaat tunngavigalugu assartuutit motorillit atugaanerannut Peqqussut malittarisassiorfiuvoq.	2013
Aqqusinertigut angallanneq pillugu nalunaarut nr. 995, 26. oktober 2009	Aqqusinerni, illoqannginnersani kiisalu sumiiffinni motorilinnik nalinginnaasumik angallaffiusuni malittarisassat nalunaarutikkut aalajangersarneqarput.	2009
Erngup imigassap pitsaassusia aamma imermik pilersuiviit nakkutigineqarnerat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 7, 17. marts 2008-imeersoq	Erngup imigassap pitsaassusia, misissugassanik tiguisarnerup akulikissusia, pitsaassutsimik nakkutillineq, uuttuutit allat misissoqqissarneqarnissaannut piumasaqaatit, erngup uterteqqitap pitsaassusianik nakkutillineq Nalunaarutikkut malittarisassiugaapput.	2008
The Greenlandic Building Code (Bygningsreglement 2006, Br06) Kalaallit Nunaanni sanaartornermi maleruaqqusat 2006-imeersut, Br06)	Maleruaqqusat inissianut kiisalu illulianut inuussutissarsiorfittut sullissiveqarfittullu sanaanut tamanut atuupput.	2006

3.1 Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarut

Tabel 2: Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarut

Nalunaarut	Ukioq
Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiit allallu misissuiffigineqarnerini aningaasartuutini utertitsisarneq pillugu nalunaarut nr. 798, 12. juni 2017-imeersoq	2017
Kivittaait assigisaasalu ikkussorneqartarnerat atorneqarnerallu pillugu nalunaarut nr. 655, 12. maj 2015-imeersoq	2015
Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqaarneq iluaquteqarnerlu eqqarsaatigalugit sulianut nalunaarut nr. 302, 26. marts 2015-imeersoq.	2015
Sullivimmi isumannaallisaanermut ilinniartitsinermit nalunaarut nr. 914, 26. juni 2013-imeersoq.	2013
Asbest pillugu nalunaarut nr. 133, 5. februar 2010-imeersoq	2010
Kalaallit Nunaanni sullivinnik naliliisarnermit nalunaarut nr. 1168 oktober 2007-imeersoq	2007
Kalaallit Nunaanni sulineri qasuersaarfissat sulingiffissallu pillugit nalunaarut nr. 32, 23. januar 2006.	2006

Sanaartortitsisup pisussaaffii akisussaaffiilu pillugit nalunaarut nr. 1344, 15. december 2005-imeersoq	2005
Kalaallit Nunaanni sullivinnik isumannaallisaanermut nalunaarut nr. 1346, 15. december 2005-imeersoq kiisalu allanngortitsinermut peqqussut nr. 364, 6. april 2010-imeersoq.	2005 2010
Inuusuttut sulisinneqartarnerannut nalunaarut nr. 1347, 15. december 2005-imeersoq	2005
Kalaallit Nunaanni sanaatorfiit sulliviillu assingusut aaqqissugaanerannut nalunaarut nr. 1348, 15. december 2005-imeersoq	2005
Sulinermi angusanut nalunaarut nr. 395, 24. juni 1986-imeersoq	1986
Akuutissat suliarineqartarnerat pillugu nalunaarut nr. 396, 24. juni 1986-imeersoq	1986
Sulliviit aaqqissugaanerat pillugu nalunaarut nr. 399, 24. juni 1986.	1986
Sullivimmi ajoqusernerit nalunaarutigineqartarnerannut nalunaarut nr. 401, 24. juni 1986	1986
Naqitat nunami toqqortarineqarnerannut nalunaarut nr. 155, 18. april 1972-imeersoq.	1972

4. Nunat tamakkerlugu najoqqutassiat

Tabel 3-imi nalunaarsorneqarput nuna tamakkerlugu najoqqutassiat kuultisiorfiliariniakkamut attuumassuteqartut

Tabel 3: Sullivimmi isumannaallisaanermut nalunaarutit

Taaguut	Eqikkarnera attuumassuteqassusialu	Ukioq
Inunnut Sunniutissanik Naliliineq (SIA). Aatsitassarsiorfiit inunnut sunniutissanik nalunaarusiornerit suliarinerinut piareersarneqartarnerinullu najoqqutassiat	Aatsitassarsioqatigiiffiit siunnersortaaasalu inunnut sunniutissanik nalunaarusiorneranni ikiorumallugit najoqqutassiani suliarineqartuni Namminersorlutik Oqartussani Aatsitassanun Naalakkersuisoqarfiup qanoq inissisimanera, inunnut sunniutissanik nalunaarusiornerup suliarinera kiisalu nalunaarusiap imassai nassuiarneqarput.	2016
Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiornermut (EIA) najoqqutassiat	Avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiamut aatsitassarsioqatigiiffinnut atuuttumut najoqqutassiaq. Avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiaq pisuussutip iluaqutigineqarnerani tamarmi atuutissaaq, tassa ineriartortinneqaqaalerneraniit matuneranut. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit atuuttut misissuiffiginissaannik kiisalu Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliinerup suliarineqalernissaa ukiunik 2-3 sioqqullugu avatangiisit misissuiffigineqarnissaannik najoqqutassiat piumasaqaatitaqarput.	2015
Imaani isumannaallisaanikkut ajornartorsiutit misissuiffigineqartarnerat pillugu Dansk it imarsiornermut oqartussaasuisa najoqqutassiaat 10. januar 2011-imeersut.	Najoqqutassiatigut akuersissummik tunineqarsimasup misissueqqaalersinnani ingerlatsinerup nalaani imaatigut isumannaallisaanernik misissuisimanissaa qularnaarniarneqarpoq, taamaaliussaarluni sumiiffimmi akuersissutip atuuffiani umiarsuavinnut, atortulersuutitut, kisarsimaffinnut allanullu takusaasarnikkut. Isumannaatsumik imaatigut ilumut angalasoqarsinnaanera misissuinermi siunertarineqarpoq.	2011
Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut akuersissummi piumasaqaatit nalinginnaasut (uuliasiorneq ilanngunnagu) kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi (uuliasiornermiunngitsoq)	Aatsitassanun inatsisip ataani atuuttoq. Aatsitassanun Naalakkersuisoqarfimmiit najoqqutassiat qalluinissamik qinnuteqarneq pillugu kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuiniaraanni pisinnaatitaaffinnik malittarisassanillu nassuiaateqarfiusut.	2010, 2014

piumasaqaatinut nalinginnaasunut ilassut nr. 3, 1. juli 2014-imeersoq		
Aatsitassanik (uuliakkut pinnagit) misissueqqaarnermi piumasaqaatit nalinginnaasut	Aatsitassanut inatsisip ataani atuuttoq. Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmiit najoqqutassiat qalluinissamik qinnuteqarneq pillugu kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqaarnermi pisinnaatitaaffinnik malittarisassanillu nassuiaateqarfiusut.	2010
Kalaallit Nunaanni Aatsitassanik (uuliakkut pinnagit) nunami misissuinermi nalunaarusiornermilu malittarisassat	Akuersissummik tunineqarsimasut nunami aatsitassanik (uuliaanngitsut) misissuinerani malittarisassat atuupput kiisalu misissuisut taakku suliaminnik Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmut nalunaartartussaapput.	2000

5. Nunat tamalaat isumaqatigiissutaat pisussaaffillu

Nunat tamalaat suleqatigiiffii, nalunaarutaat isumaqatigiissutaallu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut.

Pisariaqartillugu naalagaaffiit isumaqatigiissutaasa Kalaallit Nunaannit Danmarkimillu atortussaalersinneqarsimanerat oqaatigineqartarpoq.

Tabel 4: Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarutit

Taaguutaa	Eqikkarnera attuumassuteqassusialu	Ukioq
Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaat	Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaatigut nunat inoqqaavisa inuttut ataasiakkaatut ataatsimoorlutillu pisinnaatitaaffii aalajangersarneqarput, kiisalu kulturimut, kinaassusermut, oqaatsinut, suliffeqarnermut, peqqinnissamut, ilinniagaqarnissamut sunullu allanut pisinnaatitaaffii nassuiaarneqarlutik. Nalunaarummissaaq "nunat inoqqaavi inuiaqatigiittut aaqjissuusaanerminnik, kulturiminnik, ileqqutoqqaminnillu attassinissamut kiisalu pisariaqartitaminnik angorusutaminnillu attassillutik ineriartortitsinissamut pisinnaatitaaffeqarnerat erseqqissarneqarpoq" Nalunaarut inatsisitigut pituttorfiunngilaq Danmarkimilli tapersorsorneqarluni.	2007
Akilersilluni peqquserlunneq akiorniarlugu Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat	Naalagaaffiit Peqatigiit Akiliilluni peqquserlunneq akiorniarlugu isumaqatigiissutaat naalagaaffiit qassiit ataatsimut isumaqatigiissutigaat kiisalu nunarsuaq tamakkerlugu akiliilluni peqquserlunnermut akiuiniarluni sakkussat pituttorsimaffiusut siullersaraat. Isumaqatigiissutikkut piumasarineqarpoq Naalagaaffiit peqataasut akiliilluni peqquserlunnermut akiuiniutinik qassiinik akuersissuteqassasut inatsisinut, sullissiveqarfinnut suleriaaserineqartartunullu sunniuteqarsinnaasumik. Iliuserineqartut taakku akiliilluni peqquserlunnermut, aningaasanik atornerluinermit, niuernermit sunniutinik aningaasanillu peqquserlunnikkut pissarsianik pasinartuerutsinermut pinaversaartitsiniutaapput. Naalagaaffiit Isumaqatigiissutaat Danmarkip Kunneqarfia sinnerlugu Danmarkimit atortussaalersinneqarsimavoq.	2005
Pisuussutiniq qalluisut isertuaatsumik sulinissaannik suliniut (EITI)	Pisuussutiniq qalluisut isertuaatsumik sulinissaannik suliniut tassaavoq nunarsuaq tamakkerlugu piumasaqaat atorneqartoq pinggortitap pisuussutaannik ammasumik	2002

	<p>tutsuignartumillu aqutsinissamik siuarsaavisoq. Nunat isertuaatsumik periaatsimik atuutsitsisut akileraarnermut, akuersissutinut, suliffeqarfinnut isumaqatigiissutinut, tunisassiornernut sunullu pingaarutilinnut tunngasunik allanik saqqummiussisarput.</p> <p>Isertuaatsumik suleriaatsit tunngaviinut tapersersuilluni Kalaallit Nunaat nalunaarsimavoq, kisiannili Kalaallit Nunaat / Danmark isertuaatsumik periaaseqarnermut ilaasortassatut suli toqqagassanngoqqangillat.</p>	
<p>Sulinermit tunngaviit pisinnaatitaaffiillu pillugit Sulineq pillugu Suliniaqatigiiffissuup nalunaarutaa</p>	<p>Nalunaarutikkut Naalagaaffiit ilaasortaasut sisamatigut tunngaviit pisinnaatitaaffiillu ataqqissallugit siuarsassallugit pisussaaffeqartitaapput naalagaaffiit isumaqatigiissutaat attuumassuteqartut atortussaalersissimagunikkut atortussaalersissimanngikkaluarunikkilluunniit.</p> <p>Immikkoortut taakku tassaapput: Naqsimaneqarani kattuffeqarsinnaaneq ataatsimoorlunilu isumaqatigiinniarsinnaatitaanerup tamakkiisumik akuerineqarnera, pinngitsaaliisaalluni allatulluunniit ajornartumik sulisitsisarnerup atorunnaarsinneqarnissaa, meeqqat sulisitaasarunnaarnissaat kiisalu sulimmi immikkoortitsinerup atorunnaarsinneqarnissaa.</p>	1998
<p>Silap allanngoriartornera pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit Sinaakutsiussatut isumaqatigiissutaat</p>	<p>Gas-sinik kiassiarortitsisarunik aniatitsinerup annikillineratigut nunarsuup kiatsikkiartorneranut illersuinissaq, pinaveersaartitsinissaq annikillisaanissarlu naalagaaffiit isumaqatigiissutaatigut anguniagaavoq. Kyotomi Isumaqatigiissutip 2005-imi atortuulersinneqartup kiisalu kingusinnerusukkut Parisimi isumaqatigiissutaasup 2015-imeersup atuuttuunerat isumaqatigiissutikkut matumani pineqartukkut naqissuserneqarpoq.</p> <p>Parisimi Isumaqatigiissut Danmarkimit akuerineqarsimavoq, Kalaallit Nunaannullu atuutitinnikkallarneqarluni. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaat aniatitsinermik annikillitsinissaminut nunat tamalaat akornanni pisussaaffeqanngilaq.</p>	1992
<p>Umassusillit assigiinngisitaartuunissaannik nunat isumaqatigiissutaat</p>	<p>Umassusillit assigiinngisitaartuunissaannik nunat isumaqatigiissutaatigut anguniakkat pingaarnerit pingasuupput: Umassusillit assigiinngisitaartuunerisa allanngutsaaliorneqarnissaa; kiisalu ummassusillit kinguaariaarnerannik iluaquteqarneq naapertuilluartumilu naligiimmillu agguataarneqassasoq.</p> <p>Nunat isumaqatigiissutaat 1993-imi Danmarkimit atortuulersinneqarpoq.</p>	1993
<p>Isumaqatigiissut OSPAR (Atlantikup Avannaata Kangiani Imaani avatangiisit illersorneqarnissaannik nunat isumaqatigiissutaat)</p>	<p>OSPAR maleruagassiaavoq Naalakkersuisut 15-iusut kiisalu EU-p suleqatigiillutik Atlantikup Avannaata Kangiani imaani avatangiisunik illersuiniarfusoq. Ataatsimut isigalugu, OSPAR-imit Ataatsimiititaliap sulinermini najoqqutaa tassaavoq imaani avatangiisini inuit suliaannik ataatsimoortumik aqutsineq uumassusileqarfinnik aallaaveqarluni qanoq iliuseqarfigineqassasoq.</p> <p>Nunat isumaqatigiissutaat Danmarkimit atortussaalersinneqarsimavoq.</p>	1992
<p>Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup Isumaqatigiissusiaa 169-imeersoq – Nunat inoqqaavi naggueqatigiiaallu pillugit isumaqatigiissut</p>	<p>Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup Isumaqatigiissusiaa 169-imeersoq tassaavoq nunat tamalaat isumaqatigiissutaat nunat inoqqaavinut tunngasoq akuerigaani pisussaaffitsigut pituttorsimaffiulersartooq. Tassuuna nunat inoqqaavisa kulturii inooriaasiilu, nunamut pinngortitallu pisuussutaannut pisinnaatitaaffeqarnerat, kiisalu ineriartortitsinermi namminneq pingaarnerutitaminnik aalajangiisinnaatitaanerat akuerineqarput ataqqineqarlutillu. Naalagaaffiit sunik pisinnaatitaaffeqarnerinik oqaatiginniinnarani ingerlaqqilluni</p>	1991

	<p>pisinnaatitaaffiit tamakku qanoq timalersorneqassanerat pillugu teknikkikkut siunnersuutitaqarpoq, kiisalu pisinnaatitaaffiit taakku tamakkiisumik iluaqutigineqarnissaat pillugu iliuitsinik, mianersorfissanik, mianerisassanillu imaqarluni.</p> <p>Isumaqatigiissut 22. februar 1996-imi Danmarkimit atortuulersinneqarsimavoq (aamma Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu´)</p>	
<p>Suliffeqarfissuarnut nunat tamalaaneersunut OECD-ip najoqqutassiai kingornalu nutarterneri (nutarternera kingulleq 2011-imeersuuvog)</p>	<p>Suliffeqarfissuarnut nunat tamalaaneersunut OECD-ip najoqqutassiai akisussaassuseqartumik inuussutissarsiutinik ingerlatsinermut inassuteqaataapput naalakkersuisunit tunulequtsigaasut aammalu assut sukumiisumik suliaasut. Naalakkersuisut Najoqqutassianik atortitsisut suliffeqarfissuarnut nunat tamalaaneersut piujuaanartitsilluni ineriartortitsinermut inuttullu atukkatigut ineriartortuarnissamut suliniqqullugit kajumissarisarput pitsaanerpaamillu sunniuteqarnissaat anguniagaralugu.</p> <p>Najoqqutassiat Danmarkimit atortussatut akuerineqarsimapput.</p>	<p>1976, 2011</p>
<p>Innuttaasutut politik-kikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICCPR)</p>	<p>Innuttaasutut politik-kikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICCPR tassaavoq nunat tamalaat isumaqatigiissutaat inuit ataasiakkaat innuttaasutut politik-kikkullu pisinnaatitaaffiit ataqinninnissamut atsiueqataasunut pisussaaffiliisoq, aamma pisinnaatitaaffinnut ilaapput inuunermut, qanorluunniit upperisaqarsinnaatitaanermut, oqaaseqarsinnaatitaanermut, katersuussinnaatitaanermut, qinersinnaatitaanermut kiisalu naapertuilluartumik illuinnaasiunngitsumillu eqqartuussaasinnaatitaanermut pisinnaatitaaffiit.</p> <p>Angerfigeqatigiissut 1972-imi Danmarkimit akuerineqarluni atuuttussanngortinneqarpoq.</p>	<p>1966</p>
<p>Aningaasarsiornermut, Inuttut atukkatigut kulturikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICESC)</p>	<p>Aningaasarsiornermut, Inuttut atukkatigut kulturikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICESC) atsiueqataasunut pisussaaffiliivoq nunap immikkoortuisa inuillu ataasiakkaat namminneq naalakkersuisoqanngitsut aningaasarsiornikkut, inuttut atukkatigut kulturikkullu pisinnaatitaaffeqartinneqarnissaannik atsiueqataasunut pisussaaffiliisuvoq, pisinnaatitaaffinnut pineqartunut ilaapput sulisartut pisinnaatitaaffiit peqqissutsikkut, peqqissuunissamut ilinniagaqarnissamullu pisinnaatitaaffiit kiisalu naammattumik pitsaassusilimmik inuuniarnermi atugaqarnissamut pisinnaatitaaffik.</p> <p>Isumaqatigiissut 1972-imi Danmarkimit atortuulersinneqarpoq.</p>	<p>1966</p>
<p>Silarsuarmioqatigiit kulturikkut kingornussaannik nunallu ataasiakkaat eriaqisassaataannik illersuinissamut isumaqatigiissut (UNESCO)</p>	<p>Kulturikkut kingornussarsiat allanngutsaaliornissaannik kiisalu nalinginnaasumik nungullariartortut kiisalu inuttut aningaasarsiornikkullu atukkat allanngornerannit pineqarlutik aserugaanissaannut illersorneqarnissaat Isumaqatigiissutikkut siunertaavoq. Tassami kulturikkut nunatullu eriaqisassat suulluunniit ajorsiarernerat tammannerallu nunarsuarmi nunat tamarmik assorsuaq pitsaanngitsumik piitsunngorsaatigisarpaat.</p> <p>Isumaqatigiissut 1979-imi Danmarkimi atortussanngortinneqarpoq, taavalu nunaatit qulit danskit silarsuarmioqatigiinnut kingornutassiaqarfiinut ilaapput, pingasullu Kalaallit Nunaanniillutik.</p>	<p>1972</p>
<p>Ramsar-imi Isumaqatigiissut</p>	<p>Isumaqatigiissut Ramsar tassaavoq naalakkersuisut isumaqatigiissutaat masarsuit taakkulu pisuussutaasa allanngutsaaliorneqarnissaannik isumatuumillu iluaqutigineqarnissaannik nunat ataasiakkaat</p>	<p>1971</p>

	<p>iliuseqarnissaannut nunallu tamalaat suleqatigiinnissaannut toqqammaviliisoq.</p> <p>Danmarkip isumaqatigiissut 1978-imi atsiorpaa, kiisalu Nunami eqqissisimatitami Ramsar-eqarfiit marluk pilersinneqarlutik – tassa Kilen aamma Hochstetter Forland.</p>	
<p>Ammip qalipaataatigut qanorluunniit ittumik immikkoortitsinerup unitsinneqarnissaanut nunat tamalaat isumaqatigiissutaat</p>	<p>Ammip qalipaataatigut qanorluunniit ittumik immikkoortitsinerup unitsinneqarnissaanut nunat tamalaat isumaqatigiissutaat</p> <p>1966-imeersoq (CERD) tassaavoq inuit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutit Naalagaaffiit Peqatigiinnit atsiorneqartut siullit ilaat.</p> <p>Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannit Danmarkimillu atortussangortinneqarsimavoq.</p>	1965
<p>Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Europamiut isumaqatigiissutaat</p>	<p>Inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaannik tunngaviatigullu kiffaangussuseqarfii pillugit Europamiut isumaqatigiissutaat, Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Europamiut isumaqatigiissutaannik ilisimaneqarnerusoq, tassaavoq Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarummi pisinnaatitaaffiit ilaasa eqqaaneqartut sunnuteqalernissaannut pituttorsimaffiusunngortinneqarnissaannullu aqqissuussinerit siullersaat.</p> <p>Danskit inatsisaatigut nr. 285, 29. april 1992-imeersukkut atortuulersinneqartoq.</p>	1953
<p>Pinngortitap allangutsaaliorneqarnissaanut nunat tamalaat suleqatigiiffiat (IUCN)</p>	<p>Avatangiisitigut ineriartortitsinikkullu aporfiit ilungersunarnerpaat silarsuarmioqatigiinnit naammassineqarsinnaanngorlugit aqqiissutissiorneqarnissaannut IUCN ikiuniartuuvoq.</p> <p>Naalagaaffinnit naalagaaffiunngitsunillu ilaasortaasut 13.000 akornanni Danskit Avatangiisinut Inuussutissalerinermullu Naalakkersuisoqarfiat ilaasortanut ilaavoq.</p>	1948
<p>Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup ILO-p isumaqatigiissutai 87 aamma 98.</p>	<p>Suleqatigiiffilorsinnaatitaanermut Kattuffeqarsinnaatitaanermullu pisinnaatitaaffiit ILO-p isumaqatigiissutaatigut 87-ikkut -ikkut qularnaarneqarput, kiisalu ILO-p isumaqatigiissutaa 98 kattuffeqarluni ataatsimut isumaqatigiinniarsinnaatitaanermut tunngasuvoq.</p>	1948 1951

Ilanngussaq 3 Piianeq sioqqullugu pissutsit atuuttut

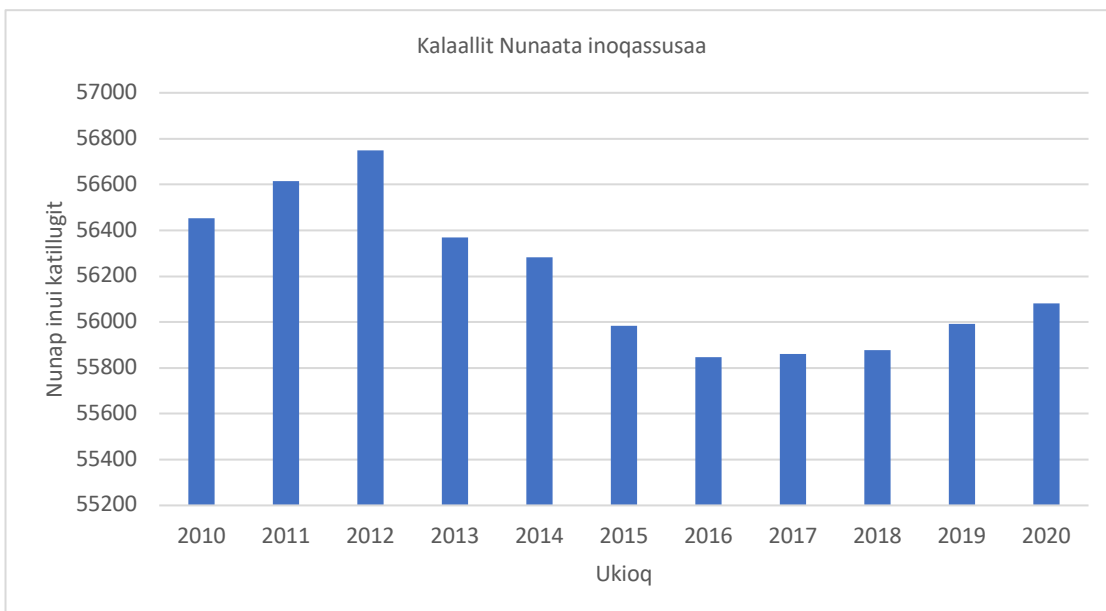
Kapitalimi tulliuuttumi Kuultisiorfiup Nalunap aallartinnissaa sioqqullugu inuuniarnermi pissutsit atuuttut qanoq issusii nassuiarneqarput. Nunap ilaani Nalunap eqqaaniittumi pissutsit massakut atuuttut qanoq ittuussusii ataatsimut tassuuna ersersinniarnearput. Pissutsinik atuuttunik nassuiaammi inuit agguataarneri (ukiui il.il.), aningaasarsiorneq, politikikkut aqqissugaaneq, inuuniarnermi atukkat kiisalu kulturikkut pissutsit allannguutit kuultisiorfiup pilerneratigut pinngorunnartut eqqarsaatigalugit nunaqqatigiit qisuariarnerinut sunniuteqarsinnaasut pillugit paasissutissat saqqummiunneqarput. Pissutsinik atuuttunik nassuiaat suliarineqarpoq pissutsit soqutiginaateqarsinnaasut ersersilluarumallugit.

Pissutsinik atuuttunik misissuineq paasissutissanik allanit katersorneqareersimasunik tunngaveqarpoq pissutsillu massakut atuunneri taamaallaat saqqummiunneqarlutik, taavali sunniutaajunnartut kapitalimi Sunniutinik Misissueqqissaarfiusumi saqqummiunneqarlutik.

1. Innuttaasut katitigaanerat

1.1 Inuttussuseq

2020-imi januarip aallaqqaataani Kalaallit Nunaanni inuit 56.081-inik amerlassuseqarput. Inuit ikiliartorsimagaluariarlutik 2017-imi aalaakaasumik amerlassuseqalersimapput. Kalaallit Nunaata inui tamaalaat sinerissami illoqarfinni nunaqarfinnilu najugaqarput. Inuit 60 procentiisa missaat illoqarfinni annerpaani tallimani Nuummi, Ilulissani, Aasiannit Qaqortumilu najugaqarput. Innuttaasut allanngorannerat nuttarnermut immikkoortoq 2.3-imi sukumiinerusumik ersersinneqartumut qanimut attuumassuteqarpoq.

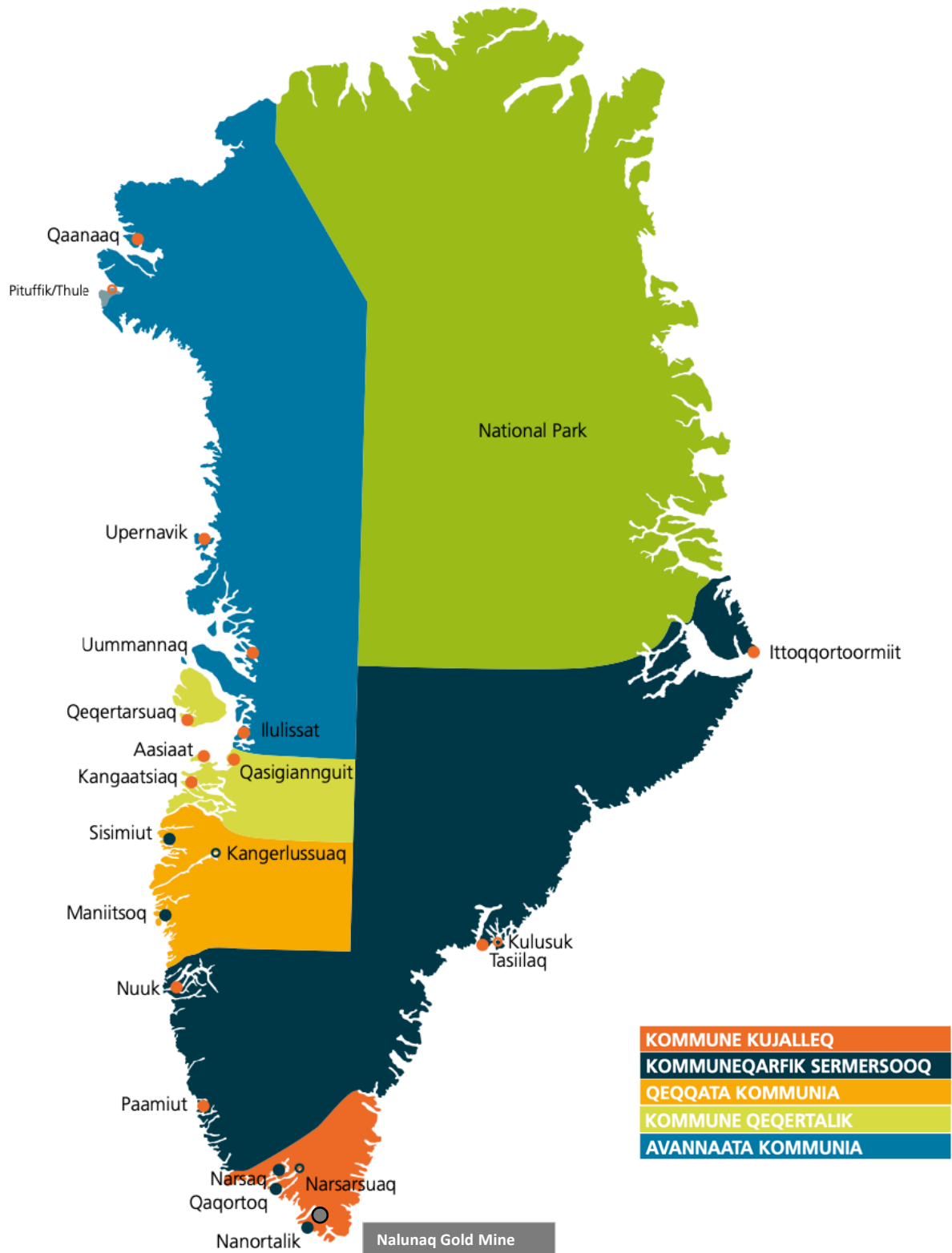

Assiliartaliussaq 1: Kalaallit Nunaata inui (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXSAT1)

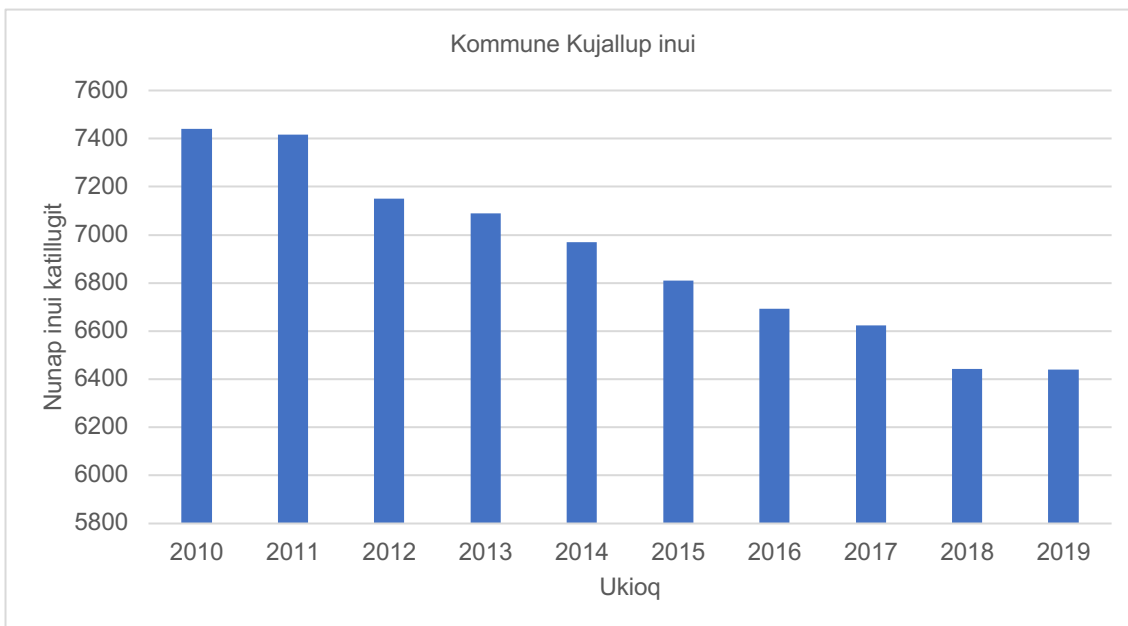
Kalaallit Nunaat kommuneqarfinnut sisamanut kiisalu Tunup avannaani nunamut eqqissisimatitamut aggorsimavoq. 2018-imi Qaasuitsup Kommunia marlungorlugu avinneqarpoq (Avannaata Kommunia kiisalu Kommune Qeqertalik), taamalu kommunit

sisamaniit tallimanut amerlipput. Assiliartaliussami 2-mi massakut kommuniusut killeqarfii takuneqarsinnaapput.

Kuultisiorfik Nalunaq Kalaallit Nunaata Kujataani Kommune Kujallermi ippoq. Illoqarfik qaninneq, Nanortalik, kuultisiorfimmiit 32 kilometerinik ungasissuseqarluni ippoq. Nanortalik Kalaallit Nunaanni illoqarfinni annerni quliuvoq 1350 missaannik inoqarluni.

Assiliartaliussaq 2: Kalaallit Nunaata assinga (Naatsorsueqqissaartarfik, 2020a)

Assiliartaliussaq 3: Kommune Kujallup inui (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR)

Kalaallit Nunaata inui kommuninut tallimanut assigiinngitsunik amerlassuseqarlutik agguarsimapput. Kommuneqarfik Sermersooq inuttunersaavoq inuillu tamarniusut 41%-ii tassani najugaqarlutik. Nuuk, Kalaallit Nunaanni illoqarfiit pingaarnersaat, 18.000 sinnerlugit inoqarpoq.

Tabel 1: Inuit kommuninut agguataarsimanerat (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR)

	Inuttussuseq	Inuinit %-it
Kalaallit Nunaat	56,081	100%
Kommune Kujalleq	6,439	12%
Kommuneqarfik Sermersooq	23,123	41%
Qeqqata Kommunia	9,378	17%
Kommune Qeqertalik	6,340	12%
Avannaata Kommunia	10,726	19%
Kommunit avataanni	75	0%

Kommune Kujalleq Kalaallit Nunaanni kommunit minnerit ilagaat 2019-imi januarip aallaqqaataani 6.439-nik inoqartoq. Tamatuma inui 2015-ip 2019-illu akornanni 5%-imik ikilieriaput. Tabel 2-imi takuneqarsinnaapput kommunip inuisa illoqarfinnut pingasunut agguataarsimaneri. Tabel 2-imi Nanortalimmi inuit amerlassusiinut ilaapput inuit illoqarfiup qanittuani najugallit.

Tabel 2: Kommune Kujallup inuisa agguataarsimanerat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR)

	Inuttussuseq	Inuinit %-it
Kommune Kujalleq	6,439	100%
Nanortalik	1,661	26%
Qaqortoq	3,198	50%
Narsaq	1,589	24%

Kommune Kujalliup inuisa amerlanersaat illoqarfinni najugaqarput, taavalu nunaqarfiit tamaani ittut kommunip inuisa 20%-iisa missaannik inuttussuseqarlutik. Nunaqarfiit amerlanerit 100 inorlugit inoqarput.

Tabel 3: Inoqarfiit kuultisiofimmuut qaninnerit inuit, 2020 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXST4)

Nunaqarfik	Inuttussusii
Nanortalik (illoqarfik)	1185
Alluitsup Paa	202
Aappilattoq	100
Narsarmijit	66
Tasiusaq	53
Ammassivik	32

1.2 Inuit nagguii, utoqqaassusii suaassusiilu

Kalaallit Nunaata inuisa amerlanersaat Kalaallit Nunaanni inunngorsimasuupput. Tabel 3-ikkut takutinneqartutut inuit 90%-ii Kalaallit Nunaanni inunngorsimasuupput, taavalu 10%-it avataani inunngorsimasuullutik.

Tabel 4: Kalaallit Nunaanni inuit nagguumikkut agguataarsimani (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXSTK3)

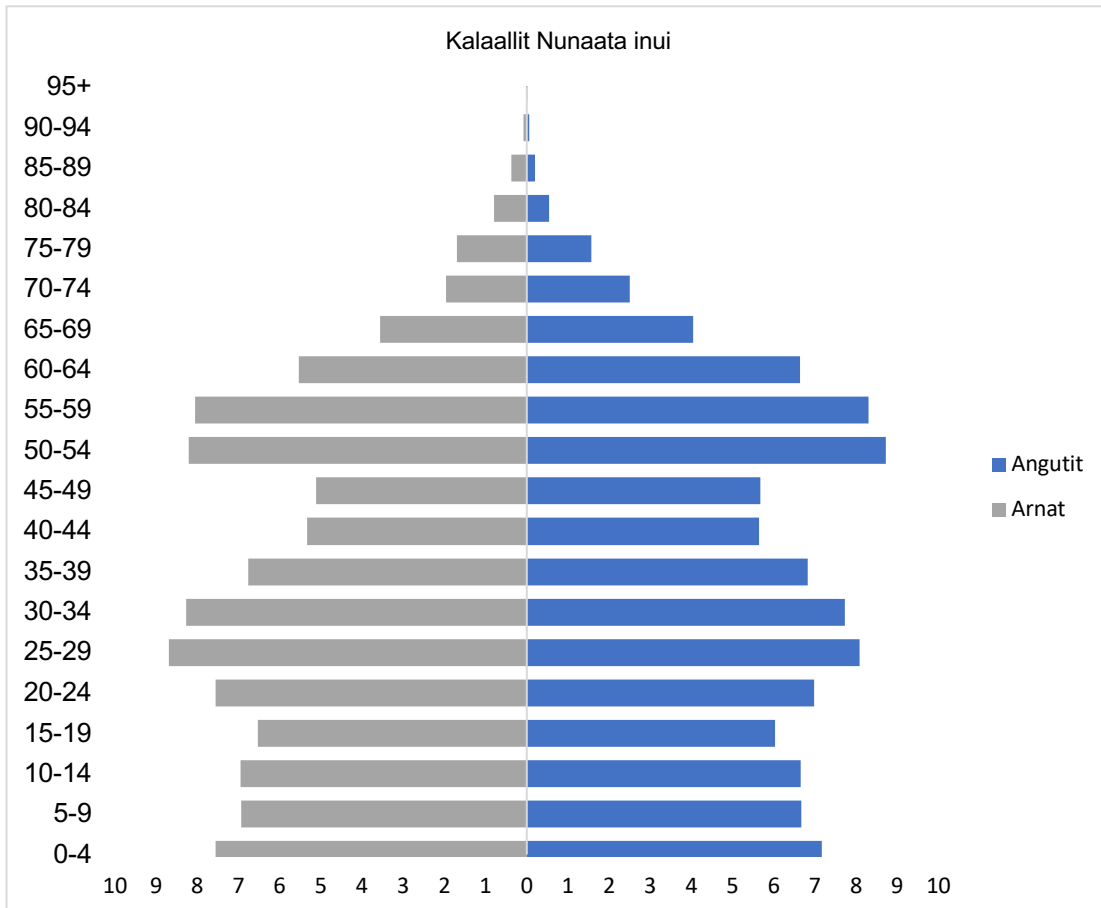
	Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut (inuit %-it)	Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimasut (inuit %-it)
Kalaallit Nunaat	90%	10%
Kommune Kujalleq	11%	1%
Kommuneqarfik Sermersooq	34%	7%
Qeqqata Kommunia	16%	1%
Kommune Qeqertalik	11%	0%
Avannaata Kommunia	18%	1%

Kommune Kujallermit inuit Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut procentinngorlugit amerlassusii nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermiit qaffasinneruvoq, tassa inuit 93,5%-ii Kalaallit Nunaanni inunngorsimagamik.

Tabel 5: Kommune Kujalliup inuisa nagguuminnut agguataarsimani (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXSTK3)

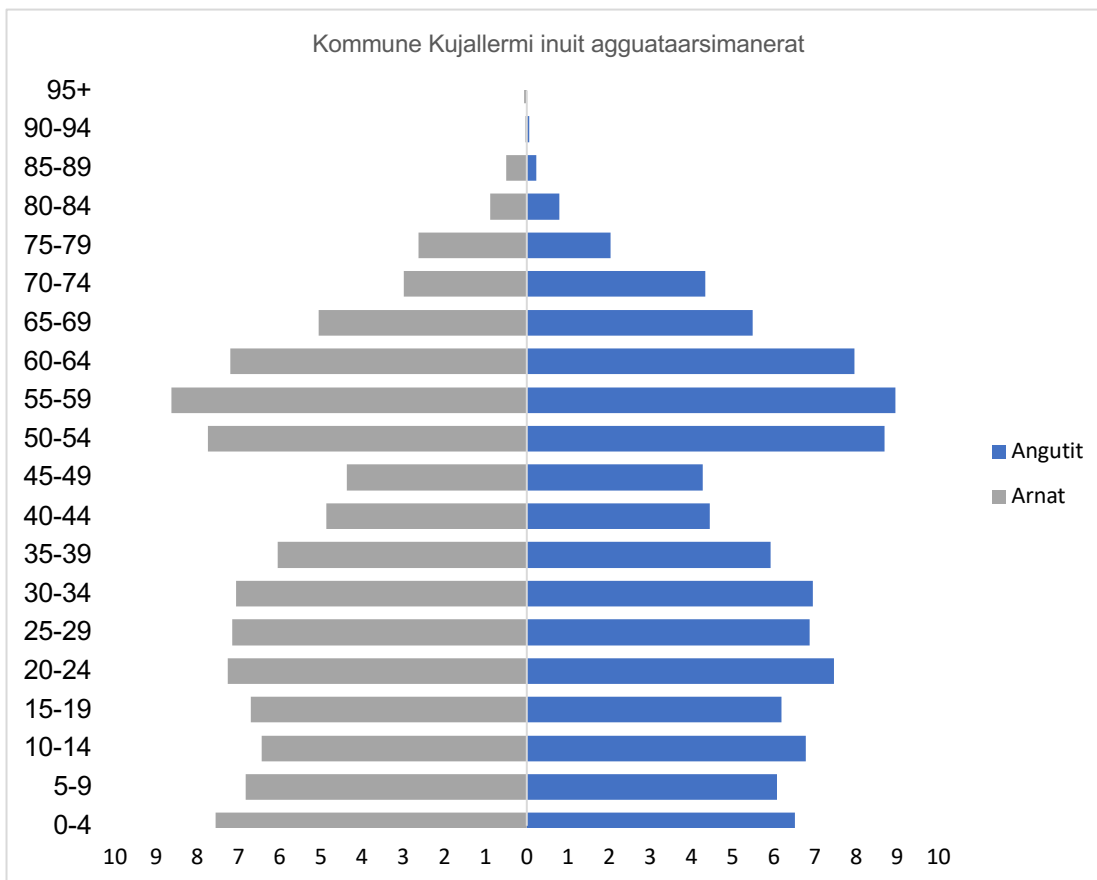
	Kalaallit Nunaanni inunngorsimasuq	Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimasut
Kommune Kujalleq	6,047	395
Nanortalik	1,608	51
Qaqortoq	2,888	266
Narsaq	1,551	78

2019-imi Kalaallit Nunaanni angutit 29.551-iupput arnallu 26.530-ullutik. Taamaammat angutit Kalaallit Nunaanni amerlanerullutik inuisa 52,7%-eraat. Assiliartaliussami 4-imi Kalaallit Nunaanni inuit utoqqaassutsimikkut suaiaassutsimikkullu agguataarsimanerat takuneqarsinnaavoq.

Assiliartaliussaq 4: Kalaallit Nunaata inuisa agguataarsimanerat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR4) N = 56,081

Taamaassusiat aamma Kommune Kujallermi malunnarluarmat angutit inuit tamarmiusut 52,7%-rivaat. Kommunimi inuit utoqqaliartornerat takuneqarsinnaavoq.

Assiliartaliussaq 5: Kommune Kujallermi innuttaasut agguataarnerat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR4) N = 6,439

1.3 Nuttarnerup qanoq issusia

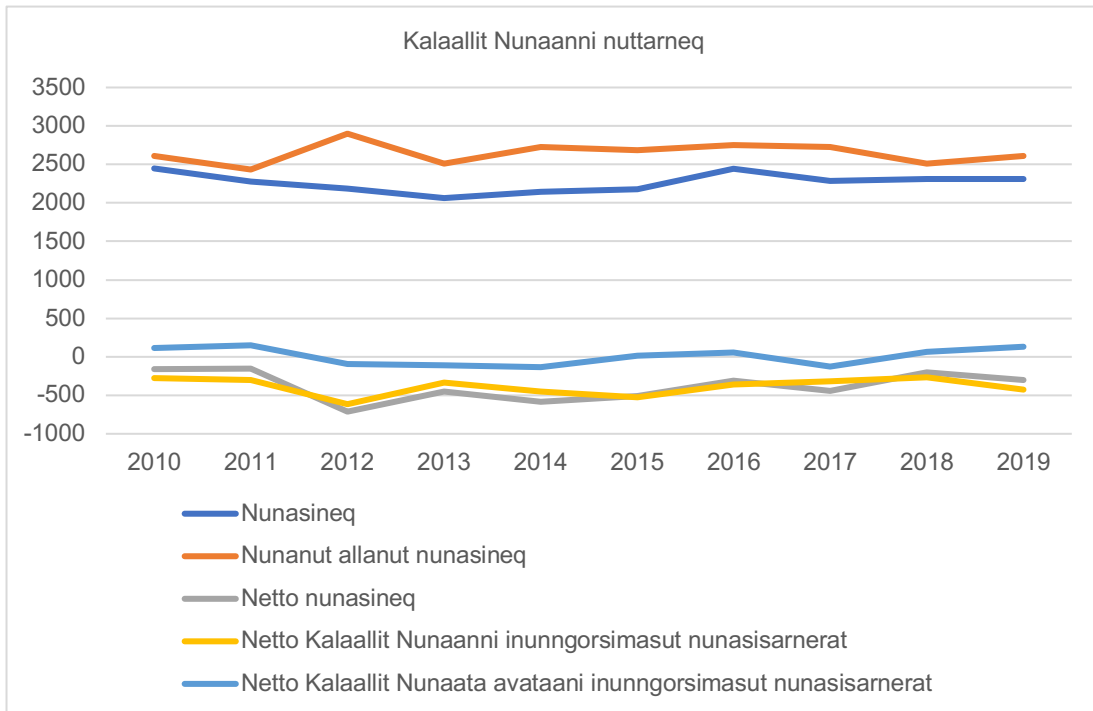
2010 aamma 2019-ip akornanni Kalaallit Nunaannut nunassissartut nuuttartuniit ikinnerupput, soorlu assiliartaliussami 6-imi takutinneqartut. 2019-imi inuit 2307-it Kalaallit Nunaannut nuupput, taakkunangalu 2069-it Danmarkimit pisuullutik, tassa nuuttartut tamarmiusut 90%-ngajalluinaat.¹²

Kalaallit Nunaanniit nuuttut nunassittuniit amerlanerupput. Pissutsit taamaassusiat inuit ikiliartornerannut Kalaallit Nunaanni nalaanneqartumut sulii ilasaataavoq. 2019-imi inuit 300-nik ikileriarput.

Assiliartaliussakkutaaq takutinneqarpoq nunassittartut Kalaallit Nunaanni inunngortut avataanilu inunngortut amerlassusiisa allanngoriartorneri. Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut avammut aallarartut nunassittunit amerlanerupput, tassalu Kalaallit Nunaanniit nunanut allanut nuuttartut amerlanerusarput Kalaallit Nunaannut nunassittartunut sanilliullugit. Avataani inunngorsimasut nunassittartut ukioq 2019-imi 0-130 akornanni nikerarput.

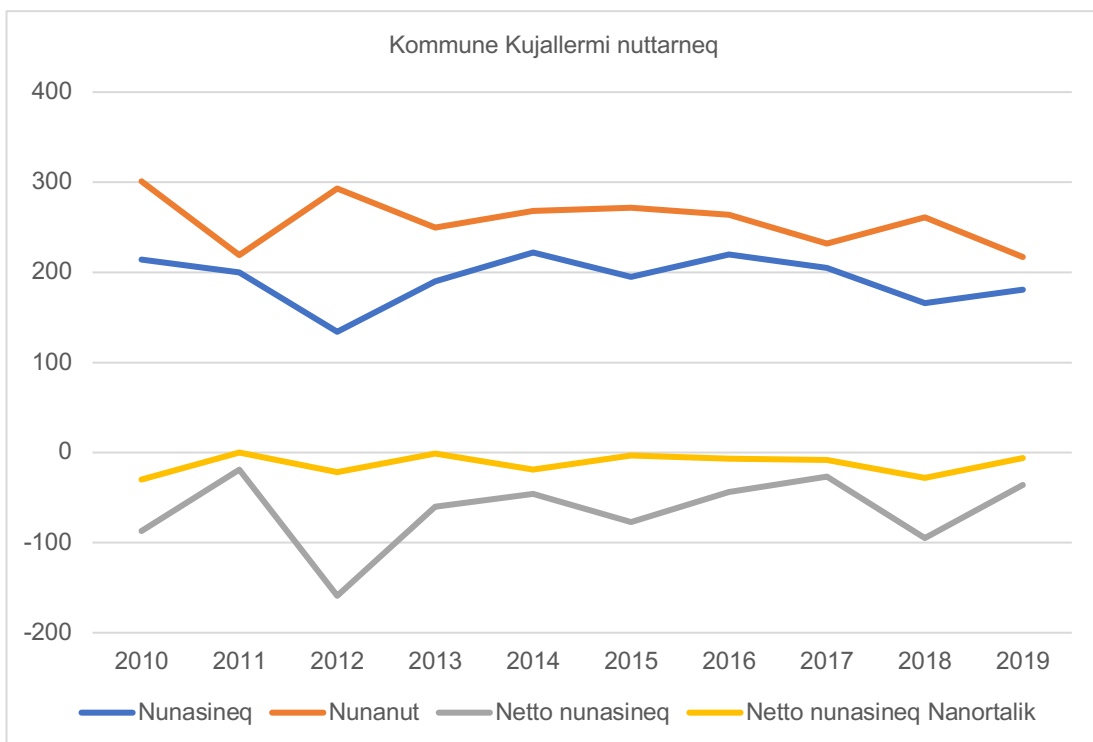
¹² Naatsorsueqqissaartarfik, 2020

Assiliartaliussaqaq 6: Kalaallit Nunaanni nuttarneq (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXBBIU2)

Assiliartaliussami 7-imi Kommune Kujallermit inuit nuttarnerat takutinneqarpoq. Ataatsimut isigalugu, ukiut qulit kingullit ingerlaneranni kommunimiit nuuttut kommunimut nutsertuniit amerlanerusimapput, taamalu inukilliartulersimalluni. 2019-imi nutsertut nunassittuniit 36-nik amerlanerusimapput.

Assiliartaliussaqaq 7: Kommune Kujallermit nuttarneq (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXBBIU2)

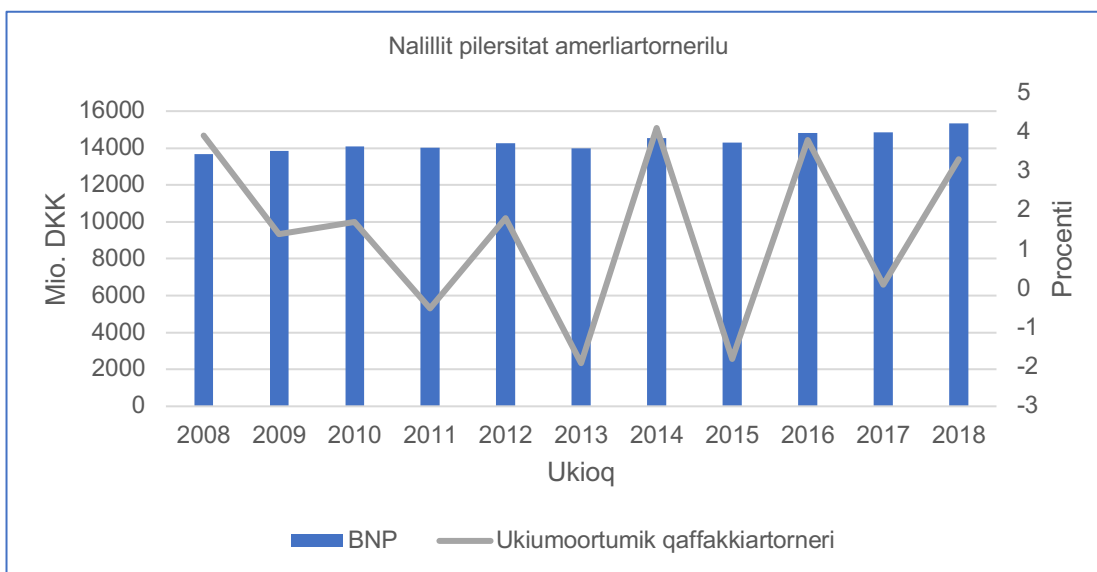
2. Oqaatsit kulturilu

Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit tassaapput kalaallisut oqaatsit, tassa eskimo-aleutit oqaasiisa Issittumi tamarmi atornerqartut ilaat Inuttut oqaatsit. Kalaallit Nunaanni sumiorpaluutit pingaarnerit pingasuupput: Kitaamiutut, Tunumiutut kiisalu Avanersuarmitut. Kitaani oqaatsit kujasinnerusumi atugaapput. Danskisut oqaatsit atugaaqaat kiisalu meeqqat atuarfianit qaffasinnerusumi ilinniartitsinermi atugaallutik, pisortat allaffissornikkut ingerlatsineranni kalaallisut danskisullu oqaatsit atornerqartut.

3. Aningaasaqarneq

3.1 Nuna tamakkerlugu aningaasaqarneq

Kalaallit Nunaanni nalillit pilersinneqartut amerliartornerat ukiuni kingullerni qulini nalaanneqarsimavoq. 2018-imi nalillit pilersinneqartut 15,3 mia. DKK missaanniipput, agguaqatigiissillugu inummut ataatsimut 280.000 DKK missaat. Sanilliussigaanni Danmarkimi nalillit pilersitat 2018-imi 2.250 mia. DKK-upput inunnullu agguaqatigiissikkaani 387.000 DKK-ulluni (<https://www.statista.com/statistics/587205/gross-domestic-product-gdp-in-denmark/>).

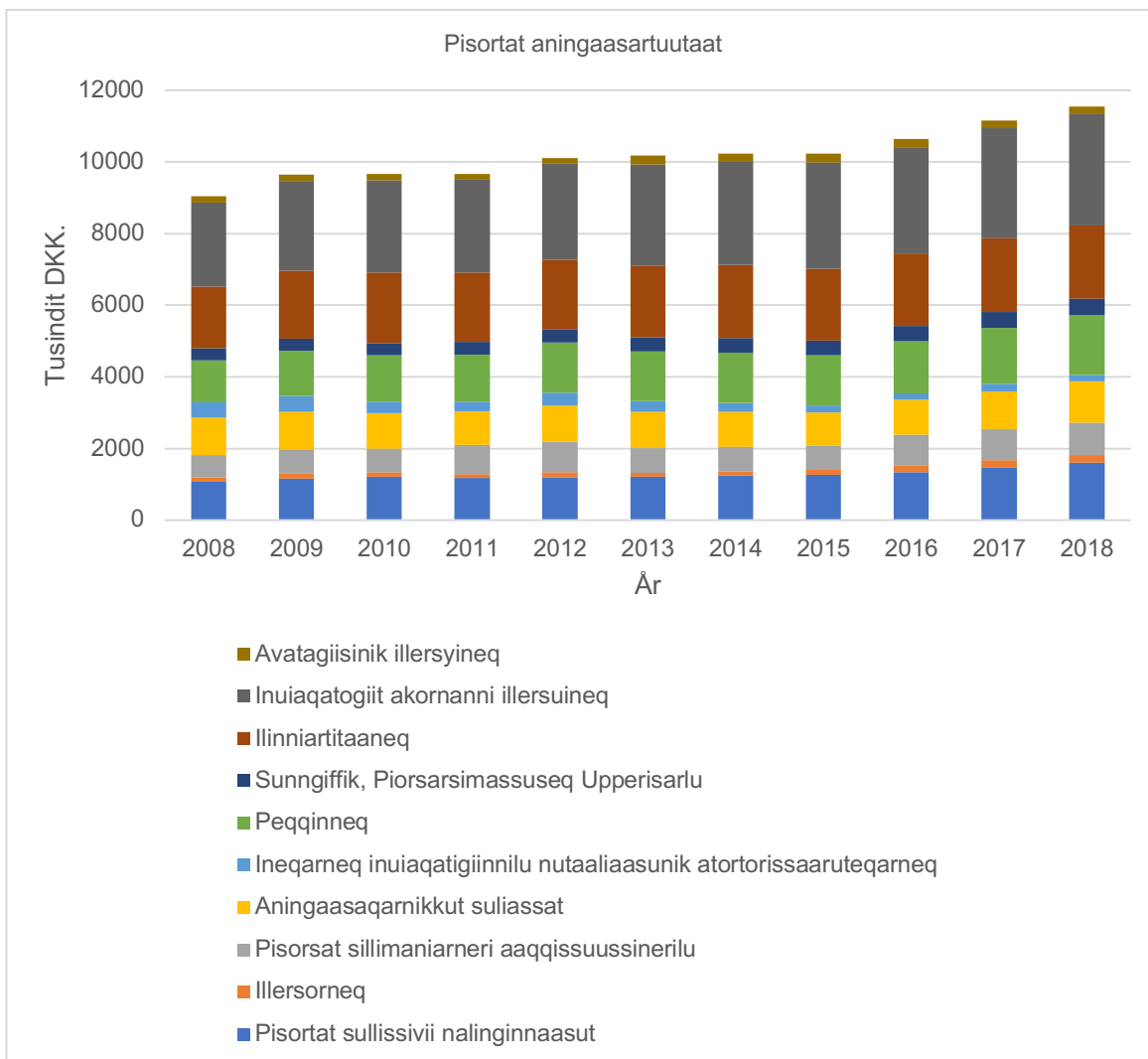

Assiliartaliussaq 8: Nalillit pilersitat ukiumullu nalillit amerleriaatigisartagaat (Naatsorsueqqissaartarfik, NRX10)

3.2 Akileraarutit pisortallu aningaasartuutaat

Kalaallit Nunaanni naalackersuisoqarneq pingasoqiusamik agguarsimavoq: kommunit, namminersorlutik oqartussat aamma naalagaaffiup naalackersuisui. Aningaasat naalackersuisunit atornerqartut ukiut tamaasa inatsisiliornikkut isumaqatigiinniutigineqartarput. Naalagaaffiup naalackersuisuisa suliassat ilaat suli aqullugillu aningaasalersorpaat. Pisortat sullissineri amerlanerpaat akileraarutitigut akilersugaapput kiisalu innuttaasunit suliffeqarfinnillu akeqanngitsumik atornerqarsinnaallutik. 2018-imi Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuutaat 12 mia. DKK-ngajalluinnaapput. Soorlu assiliartaliussami 9-imi takutinneqartoq, aningaasartuutit pingajorarterutingajai isumaginninnikkut isumannaallisaaatitut atornerqartarput, soorlu utoqqarnut, suliffissaaleqisunut ineqarnermullu. Kalaallit Nunaanni aningaasartorfiunerpaat aappaat tassaavoq ilinniartitaaneq. 2018-imi

aningaasartuutit 18%-ii toqqaannartumik ilinniartitaanermut atorneqarput. Kalaallit Nunaanni Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinermullu Pilersaarutaani ineriartortitsineq annerusumik aallunneqalersimavoq pilersaarummi qulequttanut sisamaasunut ilaalluni.

Assiliartaliussaqq 9: Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuutaat suliaasaqarfinnut agguakkat (Naatsorsueqqissaartarfik, OFXFUNK)

3.3 Niuerneq

Kalaallit Nunaanni nioqqutissat eqqussukkat annissukkanit amerlanerullutik 2019-imi 6,6 mia DKK-nik nalillit eqquneqarsimapput. Ukioq taanna Kalaallit Nunaat 5,5 mia DKK missaannik nalilinnik avammut nioqquteqarsimavoq. Annissukkat eqqussukkallu nikingassutaat 1 mia DKK missaanniippoq. Nioqqutissat eqqussukkat amerlanersaat tassaapput inuussutissat, pingaartumik ullaakkorsiutit, aatsitassanit sanaat, soorlu orsussat, kiisalu maskiinat assigiinngitsut. Eqqussukkat amerlanersaat tassaapput qamutit motorillit, 2019-imi 2 mia DKK sinnerlugit naleqarsimasut.

Tabelimi takuneqarsinnaavoq aalisakkanit tunisassiat Kalaallit Nunaata avammut nioqqutaani amerlanerpaajusut. 2019-imi Kalaallit Nunaanniit aalisakkat 3,8 mia DKK-nik nalillit avammut nioqqutigineqarsimapput. Kalaallit Nunaat aammattaaq eqqumiitsulianik,

katersugassaqqissunik qanganitsanillu avammut tuniniaasarpog taakku 5 mio. kr.-nit missaanni naleqarput. Kalaallit Nunaattaaq nioqqutissanik suuneri erseqqissagaangitsunik 108 DKK nalinginut avammut nioqquteqarsimavoq, tassa avammut nioqqutit nalimikkut annerit pingajuisut.

Tabel 6: Kalaallit Nunaanni avammut nioqqutit eqqussukkallu 1000 DKK-nut naatsorsukkat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, IEXDET)

	Eqqussukkat	Annissukkat	Nikingassut
Uumasunit nioqqutissiat	257,666	279	-257,387
Aalisakkanit nioqqutissiat	20,990	3,869,686	3,848,695
Naatitat	149,563	4	-149,560
Inuussutissat allat	685,116	1,198,259	513,143
Aatsitassakkut	890,196	33	-890,163
Akuutissiorfinit suliffissuarnillu assigisaannit tunisassiat	249,098	67	-249,030
Plastik, gummi taakkunangalu tunisassiat	143,993	151	-143,842
Ammit taakkunangalu tunisassiat	14,172	4,112	-10,059
Qisuit taakkunannalu tunisassiat	90,738	16	-90,723
Qisunnit ipattuunillu allanit aserortikkanit tunisassiat	83,396	350	-83,045
Annoraamerngit	206,464	250	-206,213
Atisat annoraamerngillu allat	25,038	13	-25,026
Ujaqqanit, plasterinit, cementimit, asbestimit, micamit, igalaaminermi, marrarmit atortussianilluunniit assingusunit suliat	119,132	75	-119,057
Sapanngat pinngortitap inuulluunniit sanaavi, ujaqqat pinnersaatissiassat, saffiugassat akisuut, saffiugassat akisuunik qallikkat taakkunangalu nioqqutissiat	3,689	2,524	-1,166
Saffiugassat nalinginnaasut taakkunangalu suliat	347,205	7,023	-340,182
Maskiinat aamma atortorissaarutit aalasut kiisalu innaallagiatortut aammalu sakuutit	823,791	3,137	-820,654
Qamutit motorillit	2,029,398	311,579	-1,717,820
Isarussat, assiliissutit, isiginnaarutit atortuulu	87,633	5,664	-81,969
Sakkut, imassa atortussaallu	8,137	35	-8,102
Nioqqutissat allat	215,920	89	-215,831
Eqqumiitsuliat, katersukkat qanganitsallu	2,883	5,412	2,529
Nioqqutissat suuneri erseqqissagaangitsut	131,092	108,924	-22,168
Katillugit	6,585,310	5,517,681	-1,067,629

3.4 Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarneq

Uuliap aatsitassallu nunarsuaq tamakkerlugu akilunnerat pissutigalugu ukiuni kingullerni taakkununga killilimmik aningaasaliisoqartarsimavoq. 2013-imi nunat aatsitassarsiornikkut aningaasaliiffissatut piukkunnarnerpaat pillugit Fraser Institut-ip allassimaffiani Kalaallit Nunaat nunat 112 akornanni 7-iuvoq. Tamatuma kingorna 41-usinnarluni 2019-imi nunat 76-ssaannut inississimavoq. Fraser Institut-ip naliliinermini tunngavigisartagai soorlu tassaapput inatsiseqarneq, akileraarusiisarneq, politikikkut patajaassuseq kiisalu attaveqaatit pilersuinerilu pitsaassusii.¹³

Kalaallit Nunaanni naalackersuisut siunertaraat piujaannartitsinermik tunngaveqarluni aatsitassarsiorneq ineriartortillugu Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut isumalluuteqannginnerulernissaanut annerusumik ilapittuutaalissasoq¹⁴. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiit maanna marluk ingerlapput. Aappaluttoq, tassa rubinisorfik kiisalu Naajat anorthosit-simik paaaviusoq. Aappaluttoq 2017-imi tunisassiorluni aallartippoq taavalu Naajat 2019-imi aallartilluni. Aatsitassarsiorfiliariniakkat qassiit maanna aallarniutaasumik misissorneqarput. Tabel 7-imi takutinneqarput aatsitassarsiorfiliariniakkat siuarsimasut.

Tabel 7: Kalaallit Nunaanni misissueqqaarnerit siuarsimasut (Naalackersuisut)

Aatsitassarsiorfiliariniagaq	Tunisassiat
Citronenfjord	Zink aamma aqerloq
Isukasia	Savimineq
Maniitsup aatsitassaqarfia	Nikkel, kanngussak, cobat kiisalu PGM
Nalunaq	Kuulti
Kringlerne/Killavaat Alannguat	Aatsitassat qaqutigoortut, niobium, zircon, kiisalu tantal
Kvanefjeld/Kuannersuit	Aatsitassat qaqutigoortut aamma uran
Pituffik (Dundas)	Ilmenite (sioqqat Titaniumitallit)

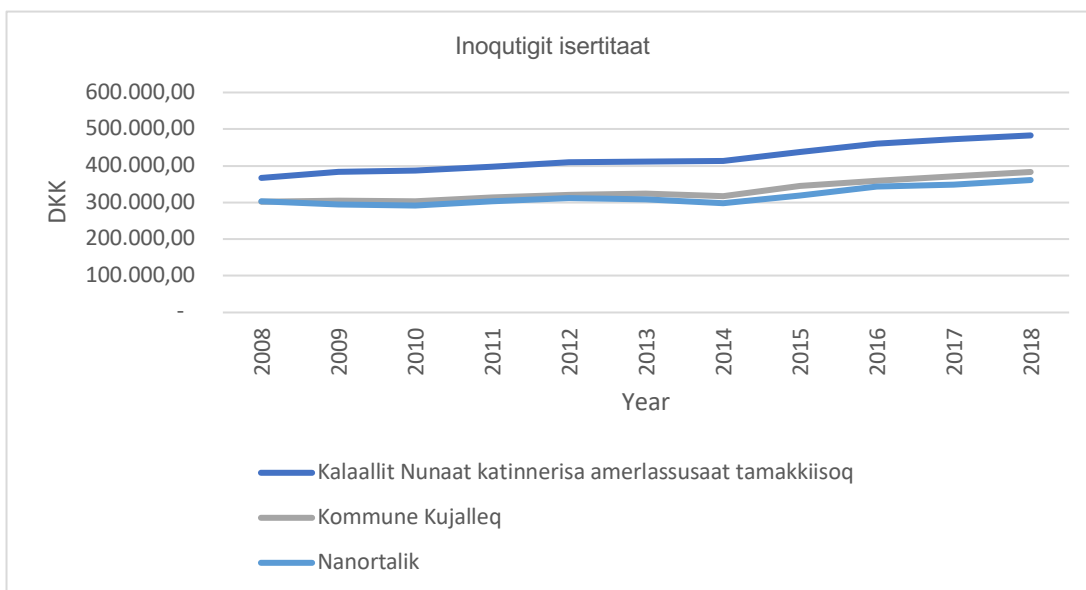
4. Inuuniarnermi akit illoqarniarnerlu

4.1 Inuit isertitaat

Assiliartaliussakkut 10-ikkut takutinneqarput Kalaallit Nunaanni, Kommune Kujallermi kiisalu Nanortalimmi inoqtigiit isertitaat agguaqatigiissitat. 2018-imi Kalaallit Nunaanni inoqtigiit agguaqatigiissillugit isertitaat ukiumut 480.000 DKK missaanniippat, Kommune Kujallermi 380.000 DKK missaanniillutik kiisalu Nanortalimmi 360.000 DKK missaanniillutik. Tassa imaappoq Kommune Kujallermi inoqtigiit Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissillugu innuttaasup isertitarisartagaanit 100.000 DKK-nik ikinnerusunik isertitaqartarput. Nanortalimmi inoqtigiit ukiumut agguaqatigiissillugu isertitarisartagaat Kalaallit Nunaanni tamarmi agguaqatigiissitanit 120.000 DKK-nik ikinnerupput. Sivisuumik aalaakkaasimallutik inoqtigiit isertitaat 2014-imiit qaffalaarsimapput.

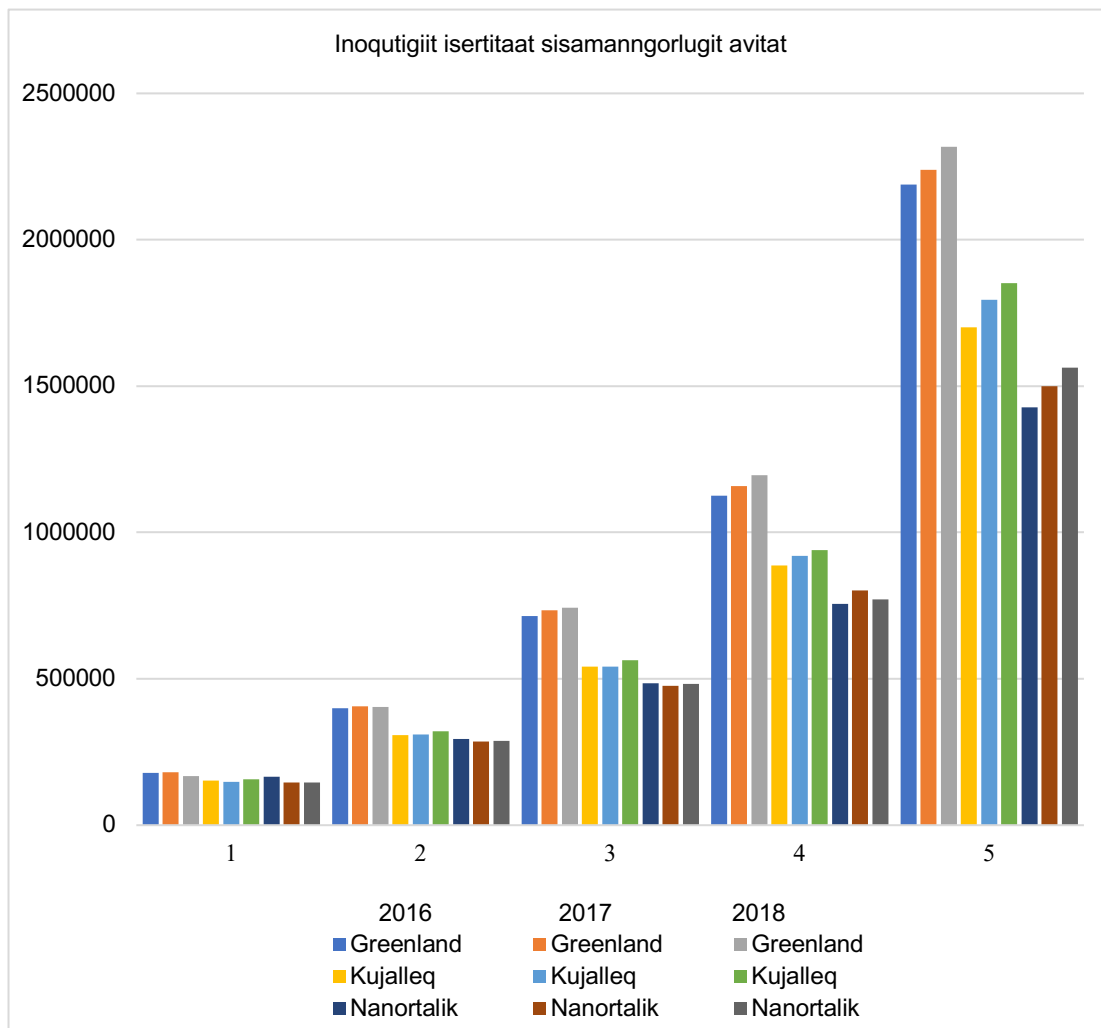
¹³ Fraser Institute, 2019

¹⁴ Kalaallit Nunaanni aatsitassanut periusissiaq 2020 - 2024

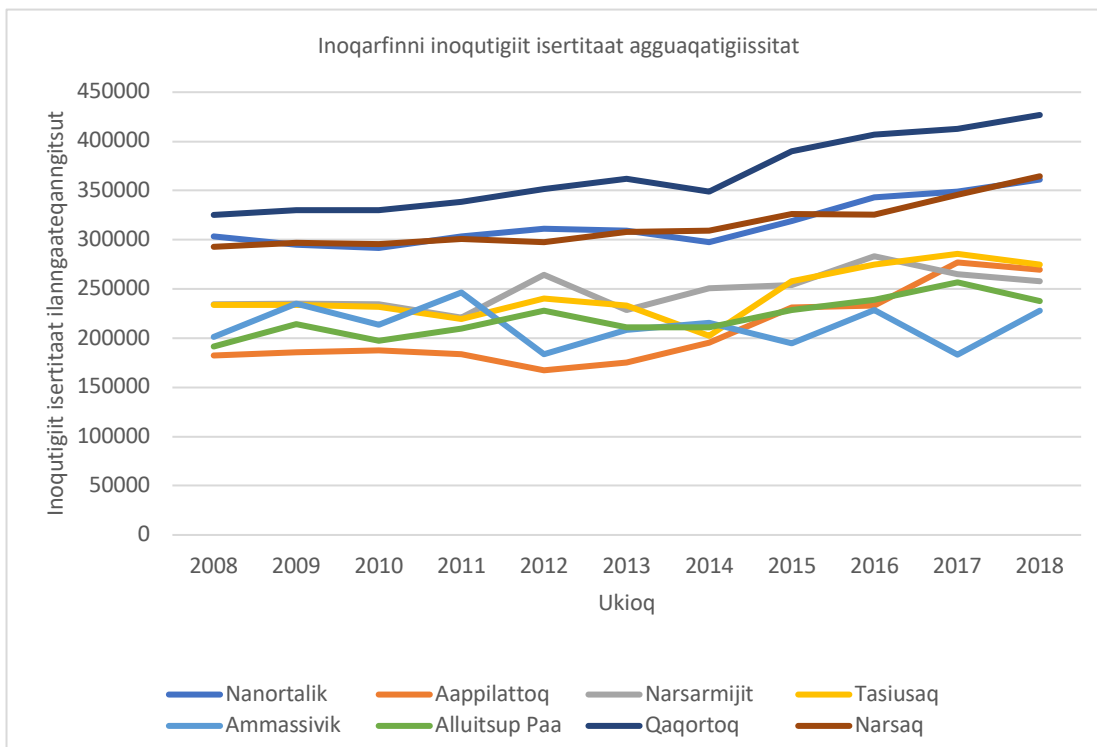
Assiliartaliussaq 10: Inoqutigiit isertitaat agguaqatigiissitat (Naatsorsueqqissaartarfik, INXH1)

Assiliartaliussami 11-imi ersersinneqartutut Kalaallit Nunaanni isertitat agguaqatigiissinneri Kommune Kujalleri sisamanngorlugit avinnernit tamanit qaffasinnerusarput. 2018-imi Kalaallit Nunaanni pisuunerpaat 20%-it agguaqatigiissillugu 2,3 mio DKK-nik isertitaqartarput, taavalu avinnerini sisamani isertitakinnerpaat ukiumut 168.000 DKK missaanni isertitaqartarlutik.

Assiliartaliussaq 11: Kalaallit Nunaanni, Kommune Kujallermi kiisalu Nanortalimmi inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat sisamanut avitat (Naatsorsueqqissaartarfik, INXH4)

Assiliartaliussami 12-imi takutinneqarput Kommune Kujallermi inoqarfinni assigiinngitsuni inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat. Assiliartaliussami takuneqarsinnaavoq Nanortalimmi nunaqarfimmilu Tasiusami, Aappilattumi, Ammassivimmi kiisalu Narsami Kujallermi isertitat agguaqatigiissinneri. Ammassivimmi isertitat agguaqatigiissinneri inuit 32-iinnaanerart pissutigalugu assut allanngorartuupput, taamalu pissutsit allanngornerinut assut malussarillutik.

Assiliartaliussaq 12: Inoqarfinni inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat (Naatsorsueqqissaartarfik, INXH3)

4.2 Inuuniarnermi akit

Tabel 7-imi Kalaallit Nunaanni pisisartut akiliutigisartaannut naleqqersuut takuneqarsinnaavoq. Nioqqutissat sullissinerillu tamangajalluinnarmik akitsorsimmammata inuuniarneq ataatsimut isigalugu akisunerulersimavoq. Inuussutissat tamanit akitsornerpaajusimapput. 2020 januarimi naleqqersuut 139-uvoq 2008-imi 100-utinneqarneranut sanilliullugu. Nakorsaatit, nakorsaataarniami atortut assigiinngitsut, imigassaq tupallu akiinut naleqqersuutit 2008-imi 100-imiit 2020-imi 128-imi qaffassimapput. Atisat kamippaallu, oqarasuaatit allakkallu nassiunneri kisimik akikilleriarsimapput.

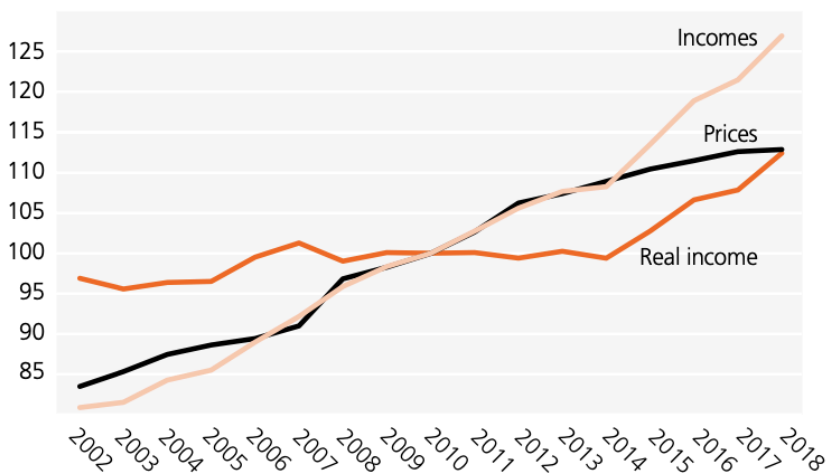
Tabel 8: Pisisartut akiliutaannut naleqqersuutit (2008 = 100) (Naatsorsueqqissaartarfik, PRXPRISV)

	2016 Jan	2017 Jan	2018 Jan	2019 Jan	2020 Jan
Nioqqutissat sullissinerillu tamarmik	118	119	119	120	123
Nerisassat assigisaallu	131	134	135	137	139
Imigassaq tupalu	115	116	117	119	128
Atisat kamippaallu	95	94	94	94	94
Ineqarneq	133	130	126	127	127
Pequtit illumilu atortut	124	122	120	116	121
Nakorsaatit taakkunungalu atortut	125	126	128	128	128
Angallassineq	121	124	123	120	124
Oqarasuarneq allakkallu	88	87	88	88	88

Sunngiffik kulturilu	97	98	103	104	105
Neriniartarfiit akunnitarfiillu	117	119	122	123	131
Nioqutissat sullissinerillu allat	107	109	111	112	114

Innuttaasut pisinnaassusiat aamma naatsorsorneqartarpoq. Pisinnaassuseq isertitaqassusermut akillu qaffasissusiinut attuumassuteqarluinnarpoq. Isertitat nalivii qaffariartarput isertitat akinit pilertornerusumik qaffakkiartorpata (Kalaallit Nunaanni kisitsisit, 2020). Isertitaviit qaffakkiartornerat ukiuni kingullerni qassissunni Kalaallit Nunaanni nalaanneqarsimavoq.

Assiliartaliussaq 13: Kalaallit Nunaanni akissarsiat piviusut allanngoriartorneri, 2010 = 100 (Naatsorsueqqissaartarfik, 2020)

4.3 Pisanik tapertaqarneq

Kalaallit Nunaanni inoqtigiippassuit pisanik tapertaqartarnerat aningaasarsiornikkut pingaaruteqaqaaq kiisalu inuuniarnermut ataatsimut pitsaasumik sunniuteqarluni. Pisanik inuussuteqarneq annerusumik tassaavoq inoqtigiit aalisartarlutillu piniartarnerat. Pisanik inuussuteqarnerup qanoq aningaasartaqarnera naatsorsoruminaappoq akiliutit nalunaarsorneqarneq ajormata aammalu tamatuma inuuniarnermut sunniutai taamaallaat missingerneqaannarsinnaammata, taamaattorli pingaartumik nunaqarfinni inoqtigiit inuuniarnerannut pisat pingaaruteqassusiat annikigisassaannngilaq. 2014¹⁵-imi misissuinermi inerniliunneqarpoq illoqarfimmiut 12,5%-iisa kiisalu nunaqarfimmiut 45,8%-iisa sapaatit akunneranut nerisartakkatik namminneq pisaminnik tapertaqartittaraat.

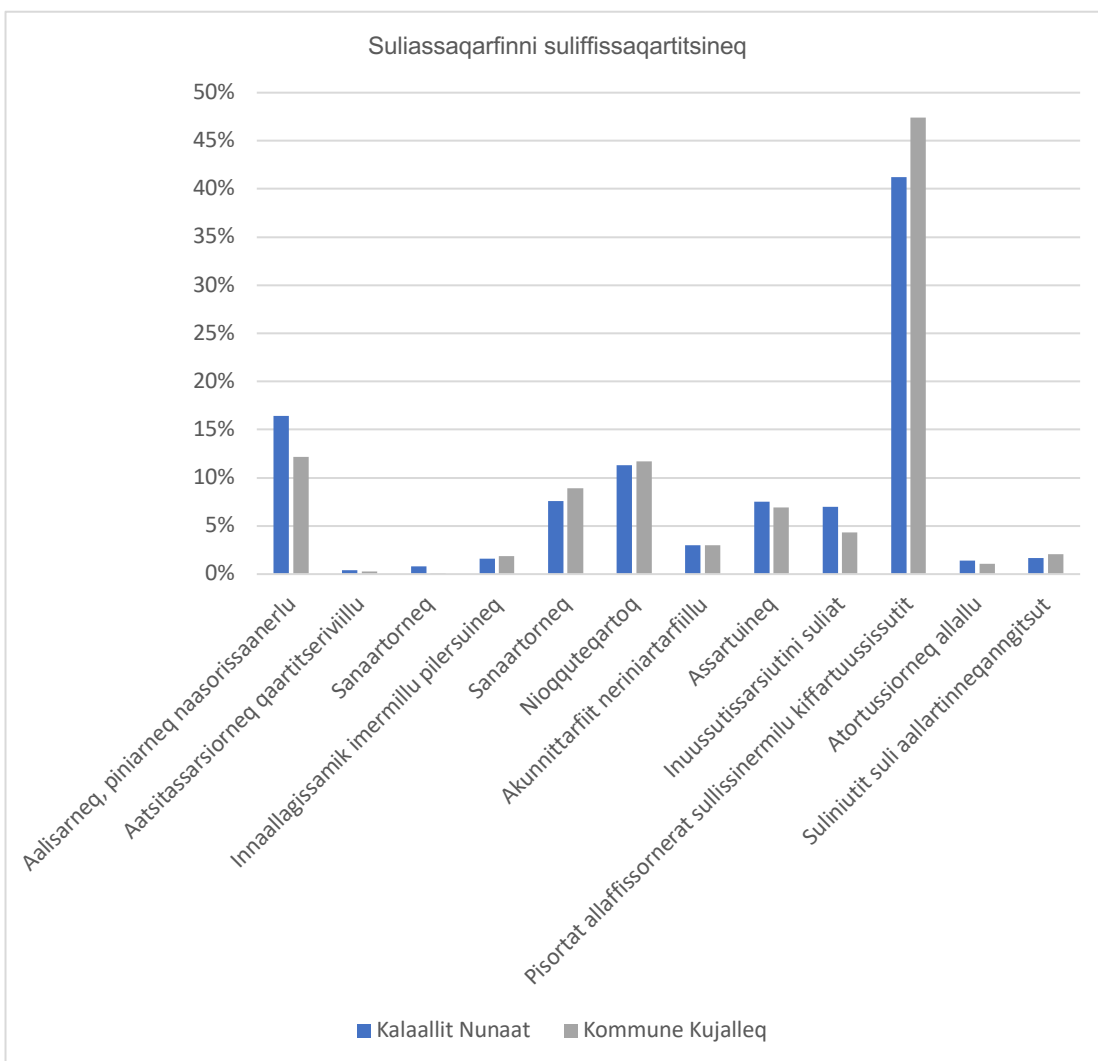
5. Aningaasarsiorfiit

Kalaallit Nunaat annermik aalisakkanik inuuniuteqarnermik tunngaveqartumik, nunalerisoqaalulluni kiisalu aatsitassarsiorfinngorsinnaasunik misissueqqaarnernik qalluinerillu tunisassiornermiit aningaasarsiteqarpoq. Suliareqqitanik nioqutissiorneq annikitsuinnaavoq, annermik imarmiunik sanaartugassanillu suliareqqiiviulluni. Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiuutit sullissiviusut annertuujupput, annermik pisortat allaffissornikkut ingerlatsinerat, attaveqaatit pilersuinerlu annertuujupput kiisalu takornariartitsineq ineriartorluarluni.

¹⁵ Dahl-Petersen, Larsen, Nielsen, Jørgensen & Bjerregaard, 2016

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut 41%-iisa missaat pisortat allaffeqarfiini sullissiveqarfiinilu sulisuupput. Kommune Kujallermi taakku 47%-iupput. Pisortat sullissinnerata saniatigut aalisarneq, piniarneq, nunalerinerlu annerpaamik suliffissaqartitsiviupput. Kalaallit Nunaata inuisa 16%-iisa missaat kiisalu Kommune Kujalliup inuisa 12%-iisa missaat inuussutissarsiutini taakkunani suliffeqarput. Pisortat allaffeqarfiisa, aalisarnerup, piniarnerup nunalerinerullu saniatigut suliassaqarfiit annerpaat tullii tassaapput sanaartorneq niuertarfinnillu niuerneq. Taakku Kalaallit Nunaata inuisa 8%-iinik kiisalu Kommune Kujalliup inuisa 12%-iinik suliffissaqartitsisuupput.

Suliffissaqartitsineq eqqarsaatigalugu aatsitassarsiorneq ujaqquvilerinerlu annikitsuinnaapput. 2018-imi Kalaallit Nunaanni inuit 95-it aatsitassarsiornermi ujaqquvilerinermilu sulisimapput Kommune Kujallermilu inuit 9-aasimallutik.

Assiliartaliussaqaq 14: Suliassaqarfinni qaammammut agguaqatigiissillugu suliffissaqartitsineq, tamakkiisumik suliffissaqartitsinermut sanilliullugu procentinngorlugu, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfiik, ARXFBFB3)

Nanortalimmi suliffeqarfiit inuussutissarsiutinik ingerlatallit amerlanngillat, Qaqortorli suliffeqarfiit mikisut akunnattullu qassiit najugaqarfigaat. Sulisitsisuni (GE) ilaasortat allasimaffiat naapertorlugu Nanortalimmi inuussutissarsiutinik suliffeqarfiutillit 11-t ilaasortaapput, annermik entreprenøritut sanasutullu suliassanik suliqaartuusut, taavalu Qaqortumi suliffeqarfiit inuussutissarsiutinik ingerlatallit 25-ullutik.

2019-imi Kommune inuussutissarsiutinik ineriartortitseqatigiiffimmik pilersitsivoq, tassa Innovation South Greenland (ISG), taannalu inuussutissarsiutit inuussutissarsiutinillu ineriartortitsineq pillugu kommunimut siunnersuisassaaq. 2020-ip affaani siullermi ISG inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut siunnersuummik saqqummiussaqqarpoq taasamik "Kujalleq Nutaq". Siunnersuummi inuussutissarsiutinik ineriartortitsivissatut suliassaqqarfiit sisamat siunnersuutigineqarput, taakkunungalu aatsitassarsiorneq ilaavoq. Siunnersuut naapertorlugu aatsitassarsiorneq eqqarsaatigalugu ISG makkuninnga suliassaqqarpoq:

1. Najugaqartut peqataatinneqarnissaat qularnaassallugu
2. Najukkami sulisinnaasut akornanni aatsitassanik misissueqqissaarnermut qalluinnermullu misilittagallit nalunaarsussallugit
3. Aatsitassanik misissueqqissaarnermi qalluinnermilu sulisussarsiornermut sulisullu sulitiinnarnissaannut ikiutissalluni.
4. Najukkami suliffeqarfiit aatsitassanik misissueqqissaarneq qalluinnerluunniit eqqarsaatigalugit nittarsaatissallugit.

5.1 Sanaartorneq

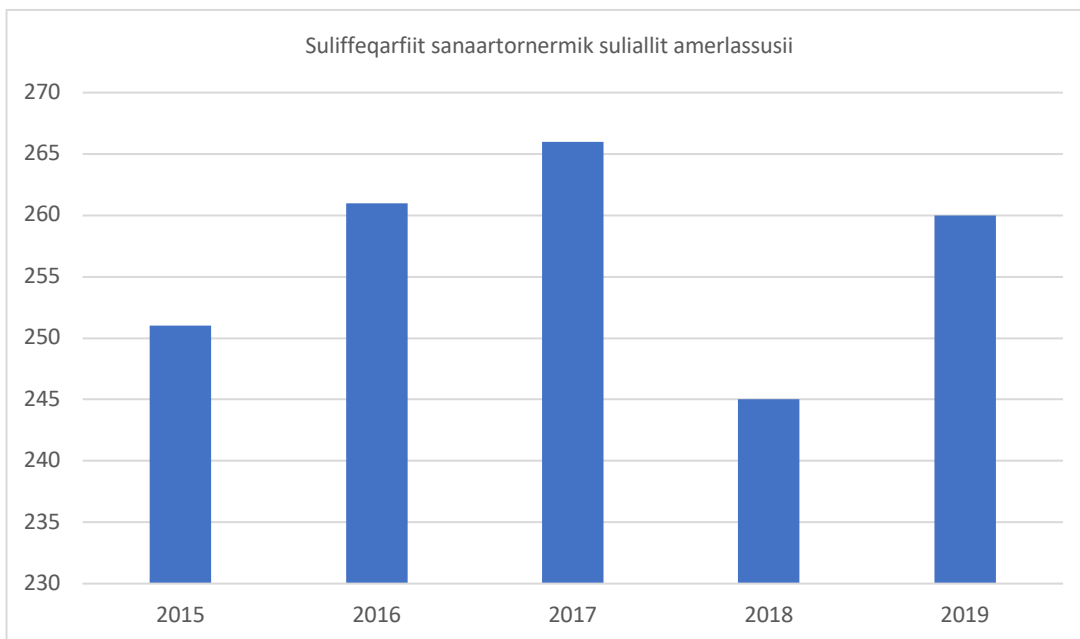
Ukiuni kingullerni tallimani sanaartorneq siuariartorsimavoq Kalaallit Nunaanni sanaartugassanik pisariaqartitsiartuinernerup malitsigisaanik.

Assiliartaliussaqq 15: Kalaallit Nunaanni sanaartornermi akissarsiat ataatsimoortitat (Naatsorsueqqissaartarfik, ESX1A)

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit civilingeniøritut suliassanut immikkut piginnaanngorsarsimasut kiisalu pilersuineri attaveqaasersuinermilu suliassanut misilittagallit angisuut

arlaqanngitsuinnaapput, soorlu Inuplan A/S, LNS Greenland A/S, Mannvit Aps, Masanti A/S, MT Højgaard Greenland Aps, Niras Greenland, Nørskov Gruppen Aps, Permagreen Greenland A/S, Qaqortoq Entreprenørforretning Aps, Rambøll Greenland A/S, kiisalu WSP Arctic A/S. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit qassissunnguit aatsitassarsiornermi assartuinnermut piginnaanngorsarsimapput, taakkunannga marluk tassaapput Xploration Services Greenland Aps aamma 60° North Aps.

Assiliartaliussaq 16: Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit sanaartormik suliaqartut amerlassusii (Naatsorsueqqissaartarfik, ESX1A)

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit suliassanillu ingerlatsisartut qassiit aatsitassarsiorfimmi sulinnermut sullissisuusinnaapput. Tamakku tassaapput sullissisut assigiingitsut angallassinermik, assartuinnermik, sanaartormik, dieselimik issittumi atugassiamik pilersuinnermik, aatsitassarsiorfimmi aserfallatsaalisassanillu suliassanik, inuussutissanik nioqutissanillu nalinginnaasunik pilersuinnermik, nerisaqartitsinnermik, eqqiaanermik kiisalu allaffissornikkut sullissinnermik suliallit.

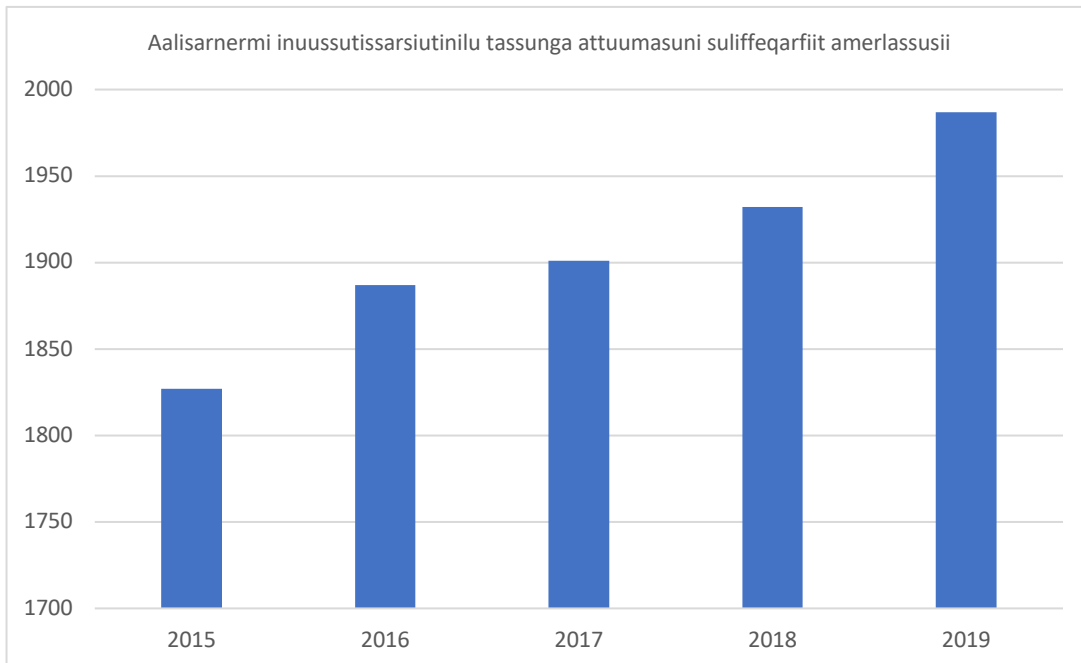
5.2 Inuussutissanik tunisassiorneq

Kalaallit Nunaanni inuussutissanik tunisassiorneq annermik Kommune Kujallerimi ingerlanneqarpoq. Nunap iluani nioqutit amerliniarlugit immaqalu avammut tunisat amerlisinnaajumallugit inuussutissanik tunisassiorneq Kommune Kujallerimi aningaasaliiffissanut immikkut aallunneqartussanut ilaavoq.

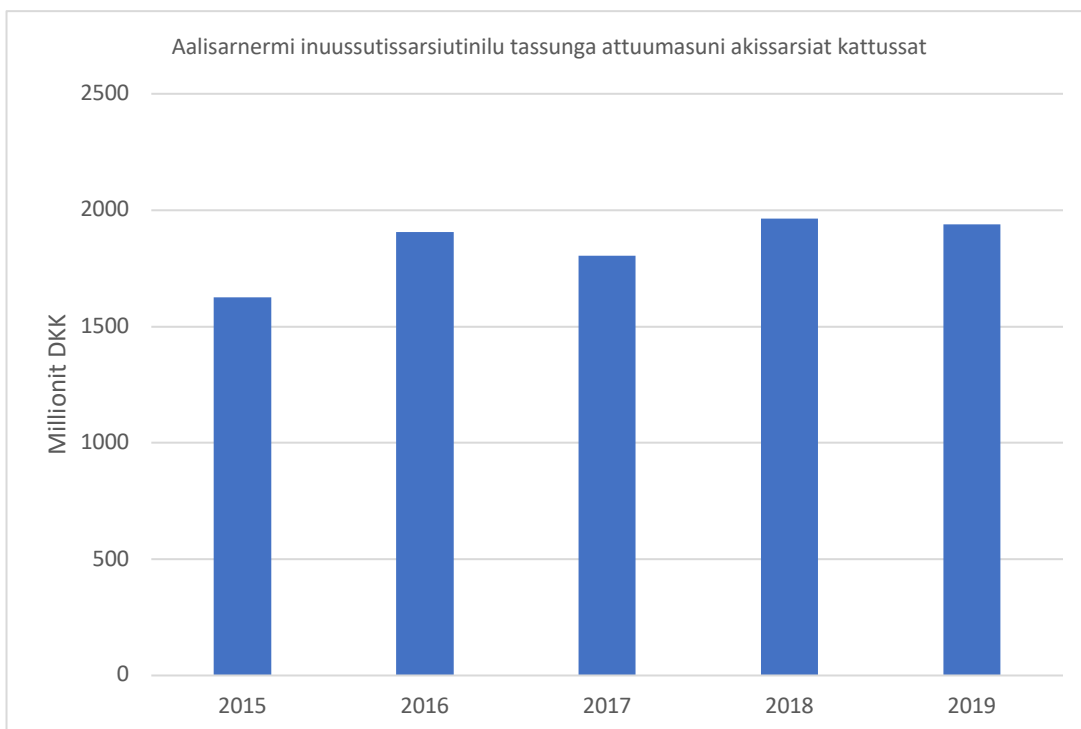
Savanik tunisassiorneq Kalaallit Nunaanni nunalerinnermi tunisassiorfinni pingaarnepaavoq, annersaa Kommune Kujallerimi Narsap Qaqortullu eqqaanni ingerlanneqarpoq, annikinnerusumillu Nanortallup eqqaani. Ukiuni kingullerni savat ikiliartorsimagaluarlutik alliaartorsimapput.

2019-imi Nanortallup eqqaani savaateqarfiit tallimaapput 1686-inik savaateqarfiullutik.

Nanortalimmi aalisakkat tulaanneqartut tamarmiusut ukiuni tallimani kingullerni ikiliartorsimapput, tassa 2015-imi 3495 tonsiniit 2020-mi 1178 tonsinut ikileriarsimagamik.

Assiliartaliussaq 17: Kalaallit Nunaanni aalisarnermi inuussutissarsiutinilu tassunga attuumasuni suliffeqarfii amerlassusii (ESX1A)

Assiliartaliussaq 18: Kalaallit Nunaanni Aalisarnermi inuussutissarsiutinilu tassunga attuumasuni akissarsiat kattussat (Naatsorsueqqissaartarfik, ESX1A)

Assiliartaliussaqaq 19: Nanortalimmi aalisakkat qalerallillu tulaassat tamarmiusut (Naatsorsueqqissaartarfik, FIX001)

Piffissat ukiup ilaani piniarfigeqqusaanngittarnerat kiisalu inuussutissarsiutigalugu saniatigooralugu piniartutut allagartaqartussaaneq atorlugit piniarneq maleruagassiorneqarpoq. Pisassiissutit atorlugit uumasut ukiumut pisarineqarsinnaasut amerlassusissaat aalajangerneqartarpoq. Piniakkat pingaarnerit tassaapput puisit, arferit, tutut, umimmaat, kiisalu timissat. Inuussutissarsiutigalugu piniartut amerlassusii ukiuni kingullerni aalaakkaasimapput, taavali uumasut pisarineqartartut ikiliartorsimallutik¹⁶.

Tabel 9: Kalaallit Nunaanni uumasuutit, suussusiinut ukiunullu agguakkat (Naatsorsueqqissaartarfik, FIXHDYR)

	2015	2016	2017	2018	2019
Savat	17501	18190	17785	18212	17785
Tuttuuteqarfiit	3000	3000	3000	3000	3000
Nersussuit	146	155	193	254	300
Hiistit	151	137	152	158	129
Kukkukuut	165	211	168	131	189
Igutsaat ineqarfii	6	6	6	6	6

Tabel 10: Nanortalup, Qaqortup, Narsap Paamiut Nuullu eqqaanni savaateqarfiit amerlassusii angissusiilu (Naatsorsueqqissaartarfik, FIXHEKBED)

		Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Paamiut	Nuuk
Hektarit	2015	184,8	154,1	766,9	0,1	21,1
	2016	187,6	154,9	776,4	0,1	21,1

¹⁶ Kalaallit Nunaat kisitsinngorlugu, 2020

	2017	192	155	780	0,1	21,1
	2018	194	157	792	0,1	21,1
	2019	195	160	797	0,1	21,1
Uumasuteqarfiit	2015	5	8	26	0	0
	2016	5	8	26	0	0
	2017	5	8	24	0	1
	2018	5	8	24	0	1
	2019	5	8	24	0	1
Savat	2015	1634	3687	12180	0	0
	2016	1623	3924	12643	0	0
	2017	1665	3848	12272	0	0
	2018	1848	3812	12147	0	405
	2019	1686	3786	11918	0	395

Tabel 11: Kalaallit Nunaanni savat, tuttut, nersussuillu toqorakkat ukiunut, suussusiinut kiisalu ukiunut agguataakkat (Naatsorsueqqissaartarfik, FIXSDYR)

	2012	2013	2014	2015	2016
Savaqqat	21967	20344	20316	18413	17602
Savat	1603	1518	1501	1515	1237
Tuttut	0	112	0	87	73
Nersussuit	0	17	0	46	23

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit inuussutissanik tunisassioortut qassiiupput. Arctic Prime Production saarullinnik qaleralinnillu tunisassioortuuvoq Nanortalimmi ingerlatsilluni, Asimit Aps kiisalu Royal Greenland aamma aalisakkanik tamalaarpasuarnik tunisassioortuupput. Narsaq Seafood A/S assagiarsunnik tunisassioortumut piginnaanngorsarsimavoq ukiumullu 210 tonsit missaanik tunisassioortarluni.

Isortumi Tuttuuteqarfik (Isortoq Reindeer Station) nammineq EU-mit akuerisamik toqoraaveqarpoq ukiullu tamaasa tuttunik 800-niit 1000-inut amerlassusillinnik toqoraaviusarluni. Tuttuuteqarfik Qaqortup eqqaaniippoq. Neqi A/S toqoraaviuvoq Narsami ittoq, 2013-imi nutarterneqarpoq massakkullu tassaalersimalluni toqoraavik nutaaliaq EU-mit akuerisaasoq.

Suliffeqarfiittaaq qassii igutsaat tungusunnitsuannik naatsiaanillu tunisassioortarput, soorlu Narsarsuaq Bigård kiisalu Eqluit Ilaat. Upernaviarsummi misileraavik Namminersorlutik Oqartussat misileraavigaat nunalerinermullu ilinniartitsivigalugu. Qaqortumiit kilometerit arfineq-marluk missaanni kangisinnerusumiippoq, tassungalu imaatigut angallatit kisimik aqutissaapput.

5.3 COVID-19-imik nappaalasoqarnerani suliffeqarfinnut ikiorsiissutit

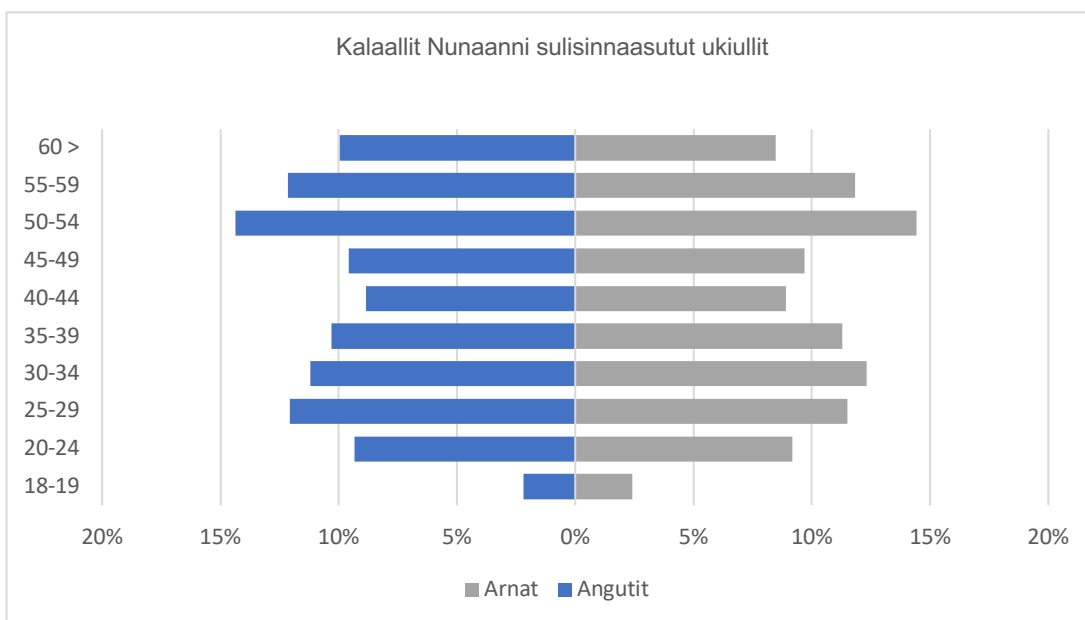
2020 aamma 2021-imi COVID-19-imik nappaalasoqarnerani inuussutissarsioortut suliffissuaqarfiutillillu assut eqqugaasimapput. Taamaammat naalakkersuisut allat assigalugit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut suliffeqarfinnut nappaalanermit eqqugaasutut oqartussaniit naliligaasunut oqilisaatissanik ikiorsiissutissanilluunniit pilersitsisimapput. Kalaallit Nunaanni taakku tasaanerupput inuussutissarsioortut takornariartitsinermut attuumassuteqartut, soorlu

neriniartarfiit, katersugaasiviit, angalatitseqatigiiffiit, timmisartortitseqatigiiffiit kiisalu suliffeqarfiit assartuinermik suliallit kiisalu akunnittarfiit. Suliffeqarfiit aatsitassanut toqqaannarnerusumik tunngasunik suliallit COVID-19-imik nappaalasoqarnera pissutigalugu ikiorsiivigineqarnissaminnut pisinnaatitaangillat. Paasissutissat sukumiinerusut uani pissarsiarineqarsinnaapput: <https://www.businessingreenland.gl/da/COVID-19/Akutpakken>

6. Suliffeqarneq

6.1 Suliffeqarnerup aaqqissugaanera atuuttoq

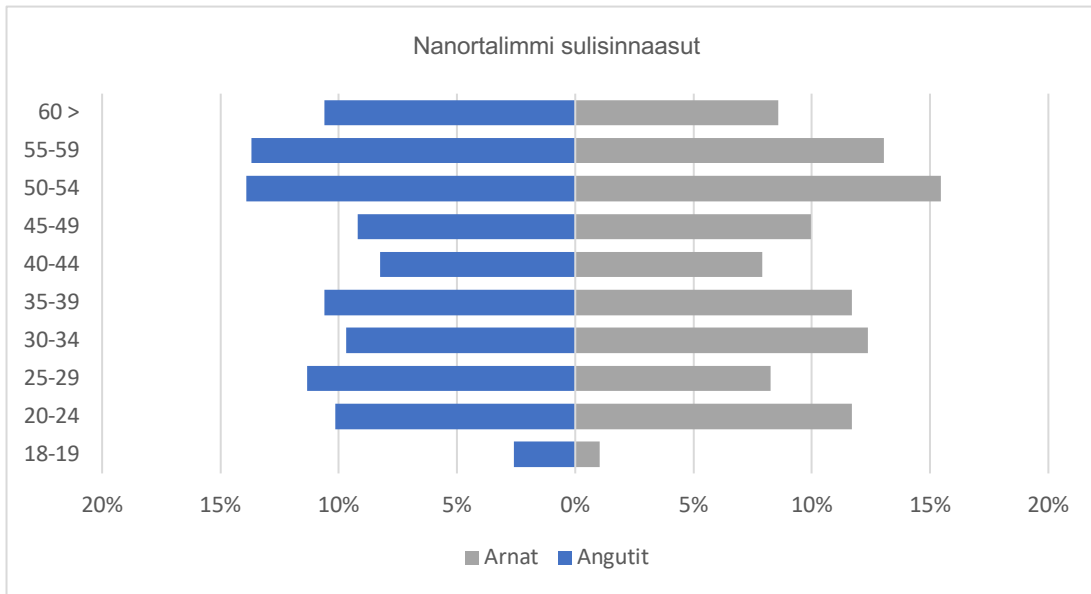
Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut 27.000 missaanniipput, tassa inuisa affaasa missaat. Assiliartaliussami 14-imi takutinneqarput sulisinnaasut suaassutsinut utoqqaassutsimullu agguataarneri. Sulisinnaasut akornanni eqimattat amerlanerpaat tassaapput inuit 50 aamma 54 akornanni ukiullit.

Assiliartaliussaq 20: Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut ukiullit ukiunut suaassusiinullu agguakkat, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXSTK1)

Assiliartaliussami 20-imi takutinneqarput Nanortalimmi sulisinnaasut ukiunut suaassusiinullu agguataarneri. Agguataarnerat Kalaallit Nunaanni sumi tamaani agguataarsimanerisulli ippoq. Eqimattat amerlanerpaat tassaapput 50-54-inik kiisalu 55-59-inik ukiullit. Tassa imaappoq inuit utoqqaliartornerat suliunnaartiternerallu Nanortalimmi erniinaq ajornartorsiutaalersussaavoq. Nanortalimmi sulisinnaasut ukiullit akornanni angutit arnaniit amerlanerutsiarput.

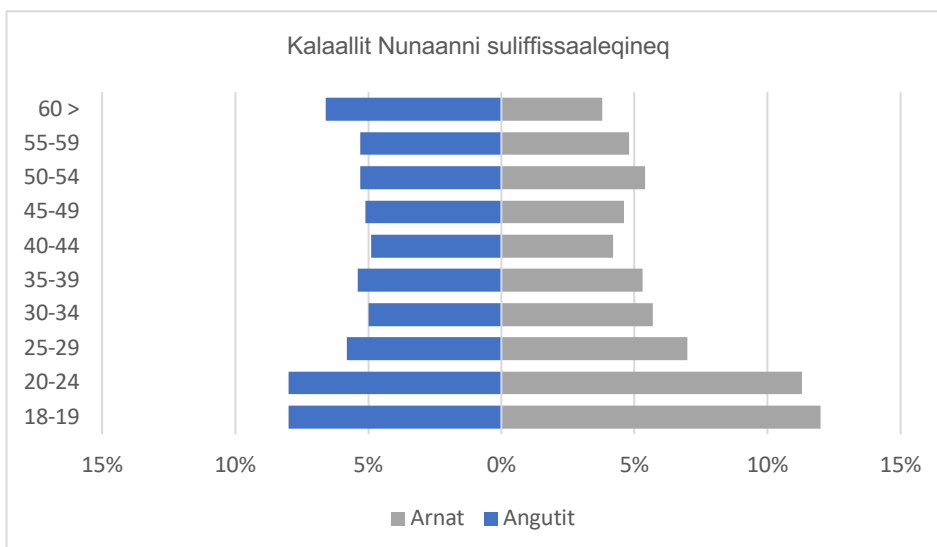

Assiliartaliussaq 21: Nanortalimmi sulisinnaasut utoqqaassusiinut suaassusiinut agguarlugit, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXSTK1)

6.2 Suliffissaaleqineq

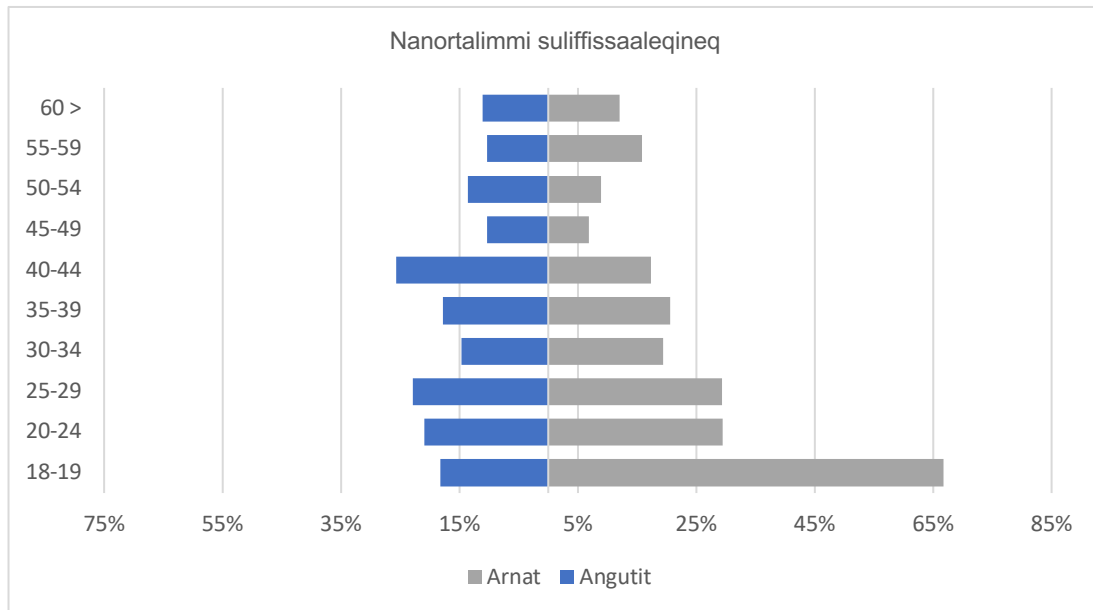
Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqineq Europap avannaani nunanut allanut sanilliullugu qaffasinneroqaaq. Suliffissaaleqisut tamarmiusut ukiuni kingullerni ikiliarsimapput, 2014-imi 10,3%-imiit 2018-imi 5,8%-imut.

Suliffissaaleqisut akornanni pingaartumik inuusuttut amerlapput. Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqinermit eqqugaanerpaat 18-19-inik kiisalu 20-24-inut ukioqarput. Immikkoortut tamakku assigiinngitsut akornanni arnattaq angutinit eqqugaanerusarput. 2018-ii angutit 18-19-inik ukiullit 8%-ii kiisalu arnat 12%-ii suliffissaaleqinermit eqqugaasimapput. 20-24-inut ukiullit eqqarsaatigalugit angutit 8%-ii iisalu arnat 11,3%-ii suliffissaaleqinermit eqqugaasimapput. 40-t sinnerlugit ukiullit eqqarsaatigalugit arnat suliffissaaleqinerat angutinit appasinneruvoq.

Assiliartaliussaq 22: Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqineq, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED4)

Nanortalimmi suliffissaaleqineq Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitsinermit qaffasinneruvoq. Oqaatiginngitsoortariaqannigilaq Nanortalimmi inuit ikittuinnaammata taamalu kisitsisit pissutsit allanngornerinut assorujussuaq malussarittarmata. Assiliartaliussami 17-imi maluginiagassat annersaat tassaavoq arnat 18-19-inik ukiullit 67%-iisa suliffissaaleqinerat. Ukioqatigiiaat suaassutsillu tamaasa ataatsimut kattullugit Nanortalimmi suliffissaaleqineq 19,6%-iuvoq. Taanna Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitsinerup sisamariaatingajagaa.

Assiliartaliussaq 23: Nanortalimmi suliffissaaleqinerup annertussusia, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED4)

April 2020-imi Nanortalimmi inuit 144 suliffissaaleqisutut nalunaarsimapput. 99-it suliffeqaleriaannaasutut nalilernerqarput, sinneri piginnaangorsaqeqqaarlutik imaluunniit inuttut atukkamik sulinnginnerminnut pissutigisamik ikiorneqaaqqaarlutik aatsaat sulilersinnaasutut isigineqarput.

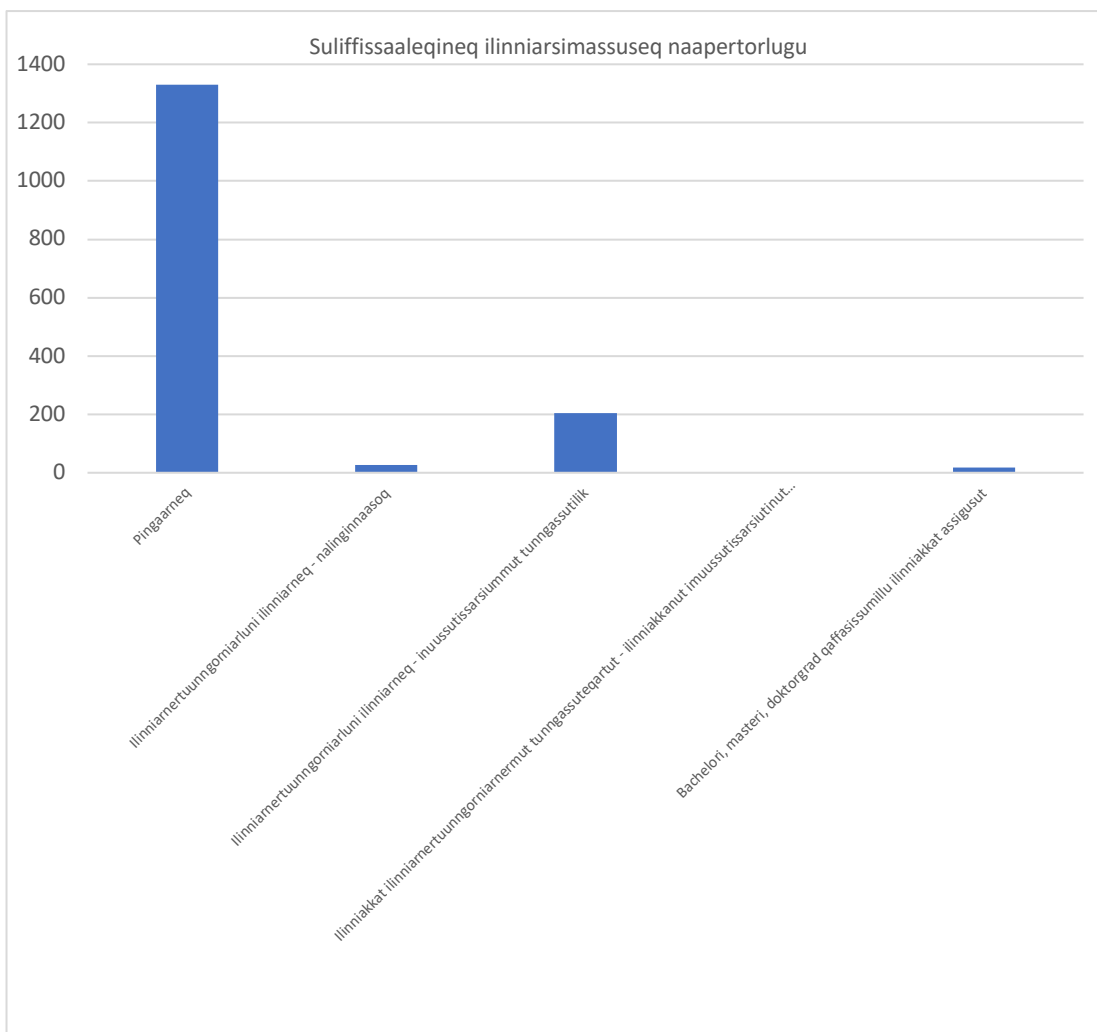
Aammattaaq Nanortalimmi suliffissaaleqineq ukiup kaajallakkiartornerani allanngorartarpoq. Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermi ukiup qanoq ilinera suliffissaqartitsinermit assorsuaq apeqqutaasarpoq silap allanngorarnera sumiiffiillu siammasinnerujussuat pissutigalugu, taamalu nuttarsinnaanerup killeqarnera pissutigalugu (Kalaallit Nunaat kisitsisini, 2020). Nanortalimmi 2018-imi suliffissaaleqineq ukioq taanna kvartalinut kingullernut marlunnt sanilliullugu kvartalini siullerni marlunni qaffasinnerusimavoq.

Tabel 12: Nanortalimmi suliffissaaleqineq kvartalikkaarlugu, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED3)

	Angutit	Arnat
Kvartal 1	81	60
Kvartal 2	81	55
Kvartal 3	52	47
Kvartal 4	52	43

Najukkami suliffissarsiuussisarfiit (Majoriaq) najukkami suliffissarsiortunut qaqugukkulluunniit ilisimasaqartarput kiisalu inuit suliffissarsiortut piginnaaneri ilisimasarlugit. Alluitsup Paani 2020-imi marsimi inuit suliffissarsiortut 10 missaat nalunaarsimapput¹⁷. Kiisalu kommune (Kommune Kujalleq) najukkami sulisinnaasut tamarmik piginnaaneriniq nalunaarsuisimavoq kiisalu namminersorlutik oqartussat suliamut ilinniagaqarsimanngitsunut aatsitassarsiornermik ilinniartitsisarnerinut peqataasimasut tamakkerlugit nalunaarsugaatigalugit (PKU).

Kalaallit Nunaanni suliffissaqanngitsut ilinniarsimassusii sisamanut immikkoortinneqarsimapput: Meeqqat atuarfiat, meeqqat atuarfianit ingerlaqqiffik (nalinginnaasoq inuussutissarsiutinullu ilinniarneq), akunnattumik ilinniagaqarneq kiisalu qaffasinnerusoq bachelor / master / qaffaseqataalu. Assiliartaliussai 18-imi takutinneqartut suliffissaaleqineq inuusuttut taamaallaat meeqqat atuarfiannut taamaallaat killissimasut akornanni annerpaajuvoq. 2018-imi inuit *meeqqat atuarfiannut* taamaallaat killissimasut 1331-t suliffissaaleqisuupput. Amerlanerpaat tullii ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarsimasut, soorlu inuussutissarsiutinut ilinniarsimasut, taakkulu 204-nik amerlassuseqarput.

Assiliartaliussaq 24: Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqisut ilinniagaqarsimassusiinut agguataarlugit, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED6)

¹⁷ Najoqquataq Alluitsup Paani SIP

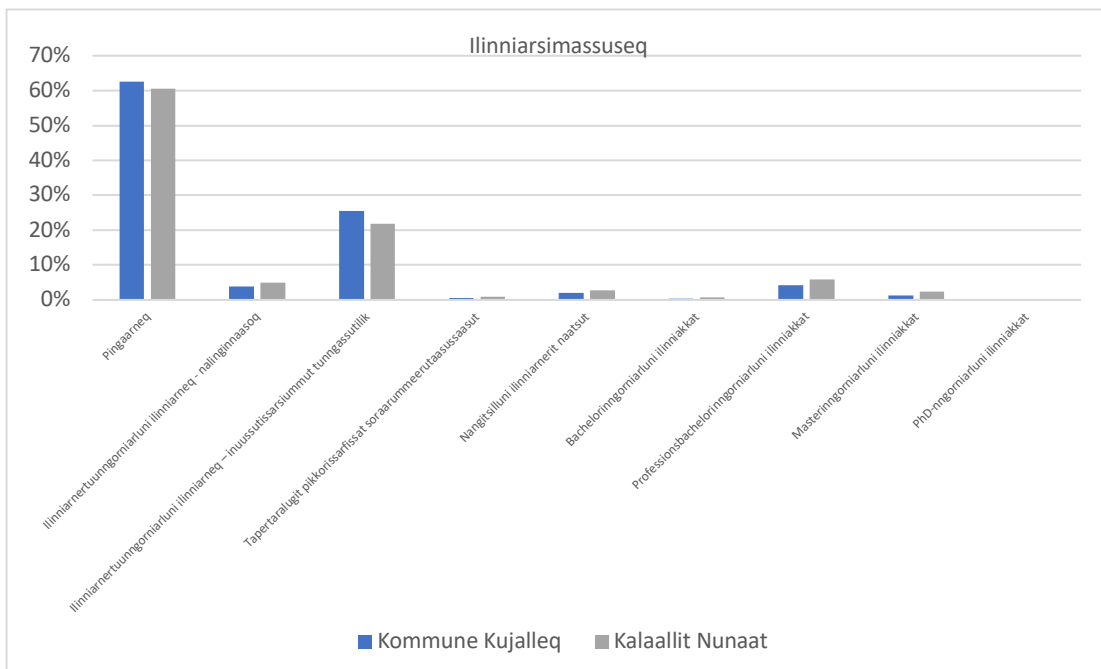
7. Ilinniartitaaneq

Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarianni ukiuni qulini atuartussaataaneq atuuppoq, meeqqallu arfinilinnik ukioqarlutik atualersarput. Nunaqarfinni mikisuni 8.-10. klasse neqeroorutigineqarneq ajorput, taamaammallu inuusuttuaqqat nunaqarfimmiut ilaqquttatik qimattariaqartarpaat illoqarfimmullu qaninnermut nuuttariaqartarlutik.

Kalaallit Nunaanni ilinniartitaaneq qaffakkiartoraluarluni Nunat avannarliit akornanni suli appasinnerpaajuvoq. 25-64-inik ukiullit affaasa missaat meeqqat atuariannit qaffasinnerusumik ilinniagaqarsimangillat, sanilliussigaanni nunani avannarlerli allani sisamararterutaat taamaattarput. Kalaallit Nunaanni innuttaasut 61%-ii akunnattumik ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarsimapput kiisalu 22%-it inuusutissarsiuinut ilinniagaqarsimallutik.

Ilisimatusarfik Kalaallit Nunaanni universitetituaavoq, ilinniakkat bachelorinngorniarfiit 11-it master-inngorniarfiillu 4 neqeroorutigisarpai. Kalaallit Nunaanni ingerlaqqiffiusumik ilinniartit ikittunnguit kisimik neqeroorutigineqartarmata ilinniagaqartut 30 procentii nunamut allamukartarput amerlanersaallu Danmarkimi ilinniagaqartarlutik.

Kalaallit Nunaanni ilinniagaqassuseq amigaataalersimavoq taamalu suliassaqarfiit qassiit piginnaasat pisariaqartinneqartut pisinnaajumallugit avataaniit sulisussarsiorariaqartarput naak Kalaallit Nunaata ilaani suliffissaaleqineq annertugluaqisoq.

Assiliartaliussaqaq 25: Kalaallit Nunaanni kiisalu Kommune Kujallerimi inuit 16-inik ukioqalereersimasut akornani ilinniarsimassuseq procentinngorlugu, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, UDXISCPROE)

Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissillugu ilinniarsimassutsimut sanilliullugu Kommune Kujallerimi ilinniarsimassuseq appasinneruvoq. Kommunimi inuit 63%-ii meeqqat atuarianni appasinnerusumit ingerlaqqissimangillat kiisalu 25%-it inuusutissarsiuinut

ilinniagaqarsimallutik. Kommune Kujallermissaaq ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarsimasut (4%), sivikitsumik ingerlaqqiffiusumik ilinniarsimasut (2%), Inuuniutitut bachelorillit (4%) kiisalu master-imut ilinniarsimasut (1%) ikinnerupput.

Kommune Kujallermi angutit arnanut sanilliullutik ilinniakkaminnik unitsitseqqajaanerusarput. 2019-imi angutit 1655 meeqqat ilinniarfiannit ingerlaqqissimanngilat, arnallu 1364 ingerlaqqissimanatik, tassa arnat amerlanerusut ilinniakkaminnik ingerlatitseqqittarsimapput.

Tabel 13: Kommune Kujallermi inuit 16-inik ukioqalereersimasut ilinniarsimassusii 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, UDXISCPROE)

	Angutit	Arnat	Katillugit
Meeqqat atuarfiat	1655	1364	3019
Meeqqat atuarfiannit ingerlaqqiffiit	85	99	184
Inuussutissarsiutinut ilinniarneq piginnaanngorsarnerlu	676	553	1229
Pikkorissarnerit qaffassarfiit	13	10	23
Ilinniakkat sivikitsut	48	47	95
Bachelorinngorniutit	6	8	14
Inuuniutitut bachelorinngorniariit	60	141	201
Masterinngorniutit	35	24	59
PhD-inngorniutit	0	0	0

Tabel 14: Kalaallit Nunaanni inuit 16-inik ukioqalereersimasut ilinniarsimassusii kisitsisinngorlugit 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, UDXISCPROE)

	Angutit	Arnat	Katillugit
Meeqqat atuarfiat	11266	14234	25500
Meeqqat atuarfiannit ingerlaqqiffiit	1163	946	2109
Inuussutissarsiutinut ilinniarneq piginnaanngorsarnerlu	4089	5085	9174
Pikkorissarnerit qaffassarfiit	214	195	409
Ilinniakkat sivikitsut	505	626	1131
Bachelorinngorniutit	177	110	287
Inuuniutitut bachelorinngorniariit	1766	735	2501
Masterinngorniutit	509	474	983
PhD-inngorniutit	15	23	38

7.1 Inuussutissarsiutinut ilinniarneq

Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutinut ilinniarfiit qassiiupput. Aatsitassarsiornermi sulisunngoratarsinnaasunut tulluarnepaaq tassaavoq Kalaallit Nunaanni Teknik-kimik Ilinniarfimmi, 650 missaannik ilinniartoqartartumi Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik. Ilinniarfik sisamanik immikkoortortaqqarpoq: tassa saviminilerinermik ilinniarfik; sanaartornermik ilinniarfik, aatsitassarsiornermik ilinniarfik kiisalu ingerlaqqiffiusumik ilinniarfik. Ilinniarfik

Nuummi Sisimiunilu immikkoortortaqarpoq¹⁸. Aammattaaq aatsitassarsiorfik naalakkersuisut aningaasalersugaannik ilinniarsimanngitsunut piginnaanngorsaasarpog imaluunniit suliffeqarnikkut akilersugaasumik pikkorissaasarluni. Tulliullugit nalunaarneqarsimapput pikkorissaanerit naleqquttut 2021-imi aatsitassarsiornermut ilinniariup neqeroorutigisartagassai:

Taaguutaa	Sivissususia
Assaatit assartuutillu	Sapaatit akunneri 5
Ikkussuineq kivittaatillu	Sapaatit akunneri pingasut
Qillerummik diamantilimmik qillerineq	Sapaatit akunneri arfinillit
(Qaartiterineq) (Shot Firer)	Sapaatit akunneri marluk
Issittumi ikiueqqaarneq	Sapaatit akunnerat ataaseq
Ujaqqanik aserorterineq immikkoortiterinerlu	Sapaatit akunneri marluk
Aatsitassarsiornermi tuluttoorneq	Sapaatit akunneri marluk

Pikkorissarnernik sivikitsunik aatsitassarsiornermi sulianut aalajangersimasunut sammisitanik aaqqissuussisoqarsinnaavoq. Pikkorissarnerit nutaat Namminersorlutik Oqartussani suliffeqarnermut naalakkersuisoqarfimmit akuereqqaarneqartartussaapput.

Innovation South Greenlandip siunnersuutigaa Kommune Kujallermi nunat tamalaani Aatsitassarsiornermik Ilinniariup pilersitsisoqassasoq, takuuk inuussutissarsiuutinik ineriartortitsinermit suliniutissatut siunnersuut "Kujalleq Nutaaq". Pilersaarut taanna suli aallarnisaataagallarpoq taamaammallu inunnut sunniutissanik nalunaarusiami matumani sukumiinerusumik oqaluttuarineqarani.

Imarsiornermik Ilinniariup Paamiuni, Nuummi Uummannamili imarsiornermut ilinniartitsisarpoq. Ilinniariup sumiissusersiorneq, angallassineq aalisarnerlu ilinniartitsissutigineqartarput.

Ukiut qilikkaat kingullit ingerlaneranni inuussutissarsiuutinik ilinniagaqarlutik naammassisut amerlisimapput. Kiisalu aatsitassarsiorfiusinnaasunik misissuisarnerit, kiisalu rubinisiorfiup kiisalu Hudson Miningip suliaa nunami piginnaasaqalernerulerneq nassaqarsimavoq.

Tabel 15: 2015-kkunnili ineriartorinneqarsimavoq

	2017	2018	2019
Innaallagisserisut	17	27	15
Saffiortut	8	9	9
Aquterlalerisut qamuterlalerisullu	15	18	11
Skibsmontør	13	10	15
Automekaniker	15	9	17
Aatsitassarsiornermut ilinniarsimasoq	5	5	4
Sanaartornermi maskiinarsualerisoq	13	6	10
Sanasoq	46	45	23
Ruujorilerisoq	14	9	6

¹⁸ KTI 2019

Sulinermit ilinniarsimasoq	16	15	7
----------------------------	----	----	---

7.2 Inersimasunik ilinniartitsineq piginnaangorsaanerlu

Inersimasunik piginnaangorsaasernerit marluitsigut aningaasalersorneqarpoq: 'ilinniagaqarsimangitsunut piginnaangorsaaneq' kiisalu suliffeqarnermut attuumassuteqartut akiliutigisartagaat atorlugit.¹⁹

Ilinniagaqarsimangitsunut piginnaangorsaaneq inuit 25-nik ukioqalereersimasut ilinniagaqarsimangitsut suliffissaaleqinerat akiorniarlugu pilersinneqarsimavoq. Salliuillugit piginnaangorsarniakkat tassaapput inuit sulinermit misilittagaqangitsut misilittagaqarluangitsulluunniit, taamalu siunissami suliffissuaqarnermi sulisinnaalersinniarlugit suliassaqarfik tamanna alliarortussaammat. Ilinniagaqarsimangitsunut piginnaangorsaaneq aatsitassarsioqatigiiffiit pikkorissaanernik sivikitsunik aqqissuussinermit aningaasalersuinerminni atortarpaat, taamalu kalaallit ilinniagaqarsimangitsut sulisussat aatsitassarsiorfimmi suliassanut ilinniarsimasut amerlanerulersissimallugit.

7.3 Kalaallit Nunaanni sullivimmi isumannaallisaanermut pinngitsoorani pikkorissartussaaneq

Sulisitsisut qulit sinnerlugit sulisullit inatsit naapertorlugu sulisunik marlunnik pinngitsooratik sullivimmi isumannaallisaanermut pikkorissartitsisussaapput Sullivinni isumannaallisaaneq pillugu danskit naalakkersuisuisa nalunaarutaat nr. 917, 26. juni 2013-meersoq naapertorlugu, taavalu pikkorissarnerit minnerpaamik akunnernik 37-inik ullunilu sisamani ingerlanneqassallutik. Sullivinnik isumannaallisaanermut pikkorissarnerit Kalaallit Nunaanni sullivinnik nakkutilliisoqarfimmit ingerlanneqartarput. Pikkorissarnerit danskisut kalaallisullu ingerlanneqartarput.

8. Peqqissuseq

Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik kikkunnut tamanut akeqangitsumut periarfissaatitaavoq. Kalaallit Nunaanni qitiusumik napparsimaveqarfik, Dronning Ingridip Napparsimavissua Nuummi ippoq.

2011-imiilli napparsimaveqarfik kommunini tallimaasuni tallimangorlugu agguataarneqarsimavoq. Immikkoortortaarfii tamarmik qitiusumik napparsimaveqarfeqarput, tassa Ilulissani, Aasianni, Sisimiuni Qaortumilu. Nunap immikkoortuini napparsimaveqarfiit qitiusumik napparsimaveqarfiusarput peqqissaavinnik, nakorsiarfarnik nunaqarfimmilu saaffiginnittarfarnik qassiinik immikkoortortaqarlutik. Nanortalimmi angikuluttumik napparsimaveqarpoq sullissiviusartumi, peqqinnerulersitsiniarfiusumik, pinaveersaartitsiviusumik kiisalu katsorsaaviusumik. 500-1200-inut inulinni napparsimavinnuaqartarpoq, 200-500-inut inulinni nakorsiarfartarqarluni. Nunaqarfinni 200 inorlugit inulinni attaveqaatikku nakorsiarfartarfik Pipaluk atorneqarsinnaavoq. Peruluttoqartillugu napparsimasut Danmarkimut aallarunneqartarput.

Kalaallit Nunaanni inuunertussuseq angutini 68,8-aasarpoq arnanilu 73,0-iulluni²⁰. Tamanna Danmarkimut sanilliullugu appasikuluppoq tappavani angutit 79,3-nik agguaqatigiissillugit

¹⁹ SUNNGU Ilinniagaqarnianut ilitsersuut 2019

²⁰ Kalaallit Nunaanni kisitsisitigut 2019

ukioqalersarmata taavalu arnat 83,2-nik ukioqalersarlutik²¹. Agguaqatigiissillugu inuunertussuseq appasippoq inuusuttut ajutoorlutik imminorlutilluunniit toqusartut amerlanerujussuat pissutigalugu. Kalaallit Nunaanni inuit 1000-ugaangata agguaqatigiissillugu 8,9-nik toqusoqartarpoq²².

Kræft eqqaasanngikkaani, taassuminngami toqquteqartut amerleriarsimmamata, toqussutaasartut suussusii 2016 aamma 2018 akornanni aalaakkaakujussimapput. Kalaallit Nunaannissaaq kræft toqqutaasartuni nalinginnaanerpaavoq. 2018-imi Kalaallit Nunaanni inuit 136-t kræftimik toqquteqarput. Tabel 10-mi takuneqarsinnaapput Kalaallit Nunaanni suut toqqutaasarnersut. Ajunaarlutik toqusut 2016-mi 39-niit 2018-imi 18-inut ikileriarsimapput. Nanortalimmi toqqutaasartut Kalaallit Nunaata sinnerani toqqutaasartutulli ipput. Nanortalimmi 2018-imi inuit pingasut imminut toqussimapput. Kisitsisit taakku ukiuni kingullerni aalaakkaakannersimaqaat. 2018-imi 27-nik toqusoqarfiusumi 10%-init amerlanerusut imminorlutik toqupput.

Tabel 16: Nanortalik Kalaallit Nunaanni kiisalu Nanortalimmi suut toqussutaasartut (Naatsorsueqqissaartarfik, SUXLDA1)

	Kalaallit Nunaat			Nanortalik		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Katillugit	488	501	492	33	33	27
Tuniluuttumik napparsimalluni uumasuaranilluniluunniit	10	16	11	0	0	1
Kræft	108	126	136	9	6	10
Tinunerit allat	2	2	3	0	0	0
Timip aaliortui, aamma akiuussutissaqarfii	5	1	2	0	0	0
Qinersit, nerisat nerisallu inuussutissaannik tigooraaneq	10	15	3	1	1	0
Tarnikkut pissusilersornikkullu ajoqutit	22	25	13	0	2	0
Sianiutit, isit siutit	5	15	12	0	0	1
Uummalluutit	68	73	77	7	7	3
Aap ingerlaarfiini nappaatit allat	47	52	44	6	3	2
Anersaartuutit	43	42	50	3	4	0
Nerisat ingerlaarfii	16	17	21	1	1	1
Ameq ameraasallu	0	0	0	0	0	0
Saarngit, ujjallullu	3	0	2	0	0	0
Kinguaassiutit	7	9	5	1	0	1
Pregnancy, childbirth and the puerperium	0	0	1	0	0	0
Ajoqutit ilaat suli inunngornani pinngortut	3	3	3	0	0	0
Inunnguuseralugu nappaatit aamma kromosomit allaassuteqarneri	1	2	0	0	0	0
Ersiutit, takussutissat pissusissamisuunngitsutullu paasineqartut	18	16	27	1	1	0
Ajunaarneq	39	36	23	1	5	4
Imminut toqunneq imminullu toqoriarneq	48	40	45	2	3	3
Toqutsineq saassussinerlu	3	6	3	0	0	0
Allat	2	0	3	0	0	1

²¹Qallunaat Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2019-imi Danmarkimi naatsorsueqqissaartarfik

²² Naatsorsueqqissaartarfik 2019

Toqusut napparsimaveqarfimmit	28	5	5	1	0	0
paasissutissartalerneqanngitsut						
Ilisimaneqanngitsut	0	0	3	0	0	0

Tabel 14-imi takutinneqarput Kalaallit Nunaanni kinguaassiutitigut nappaateqartut paasineqarsimasut. Kalaallit Nunaanni chlamydia kinguaassiutitigut nappaatini nalinginnaanerpaavoq. 2018-imi inuit 3099-it tunillatsissimmata Kalaallit Nunaata inuisa 5,5%-ii klamydiamik tunillatsissimasut paasineqarsimapput. Kinguaassiutitigut nappaatit Nunanut avannarlernut sanilliullugu Kalaallit Nunaanni amerlanerupput. Sanilliussilluni Danmarkip inuisa 0,6%-ii 2018-imi klamydiamik tunillatsissimapput²³. Kalaallit Nunaanni klamydia 15-29 akornanni ukiulinni nalinginnaanerpaavoq. Gonorré syfilisilu chlamydia nalinginnaannginnerupput. Gonorré-rtut amerlassusii eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaata inuisa 1,9%-iisut amerlatigipput. Gonorré 20-24-inut ukiullit akornanni nalinginnaanerpaajuvoq.

Tabel 17: Nunaanni kinguaassiutitigut nappaatinik tunillatsissimasut paasineqartut amerlassusii, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, SUXLSKS1)

Utoqqaassusii	Gonorre	Klamydia	Syfilis
Katillugit	1076	3099	138
0-4	2	0	1
5-9	0	0	0
10-14	14	52	0
15-19	270	950	25
20-24	311	912	37
25-29	181	531	34
30-34	139	279	17
35-39	60	155	5
40-44	44	80	4
45-49	28	58	6
50-54	18	43	7
55-59	6	25	1
60-64	1	7	1
65+	2	7	0

Nanortalimmi kinguaassiutitigut nappaatinik tunillatsissimasut Kalaallit Nunaannut sanilliullugit amerlanerupput. Nanortalik 1.185-inik inoqarluni 2018-imi inuisa 10%-ingajai chlamydia-mik tunillatsissimasut paasineqarsimapput.

Tabel 18: Nanortalik Nanortalimmi kinguaassiutitigut nappaammik tunillatsissimasut amerlassusii, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, SUXLSKS2)

	2018
Gonorre	40

²³ <https://en.ssi.dk/surveillance-and-preparedness/surveillance-in-denmark/annual-reports-on-disease-incidence/chlamydia-2018>

Klamydia	109
Syfilis	1

8.1 Kalaallit Nunaanni COVID-19-imik tunillatsissimasut

Silarsuup sinneratut allatulli Covid-19-imik nappaalanersuaq Kalaallit Nunaannutaaq angussimavoq. 2021-imi aprilimi Kalaallit Nunaanni inuit 30-it missaannaat coronavirusimik tunillatsissimapput. Kalaallit Nunaanni tunillatsittut taama ikitsiginerannut annerpaami pisuuvoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut iluatsilluartumik angalaqqusiunnaartarnerat. Tassa imaappoq angalasut aatsaat oqartussanit akuerineqaqqaarlutik Kalaallit Nunaannut isersinnaasarput.

Kina angalaniaq akuerineqarsinnaassaguni PRC-test-i atorlugu tunillatsissimangitsutut upperarneqartariaqarpoq, taannalu timmisartup Kalaallit Nunaata aallarnissaanut akunnernik amerlanerpaamik 72-inik pisoqaassuseqassaaq. Ilaasoq Kalaallit Nunaannut tikikkuni ulluni tallimani mattusimagallassaaq taavalu aappassaannik misissorteqqissalluni. Napparsimangitsoq paasineqarpat mattusimajunnaassaaq, taavalu Kalaallit Nunaanni mianersornissaaq pillugu malittarisassat malilissallugit (ingalassimaneq, mittarfinni qanermut assiaqutaqarneq, assatsigut assut eqqiluisaarneq il.il.). Kujataani inuit Narsarsuarmi, Narsami, Qaqortumi Nanortalimmilu nakorsiartarfinni napparsimavinnilu misissortissinnaapput.²⁴

9. Inuttut atukkatigut ajornartorsiutit

9.1 Pinerluttarneq

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup immikkoortotarai Nunap immikkoortuini eqqartuussiviit kiisalu Nunatta Eqqartuussivia, eqqartuussiviup aalajangigaanik naammagittaalliuteqarnermi siulliullugu saaffigineqartartussaasoq. Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviit Qullersaat naammagittaalliutinik ingerlateqqinneqareersunik ingerlatitseqqittarfiuvoq. Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarfik suli danskit eqqartuussiveqarnerata ataaniimmat Danmarkimi Eqqartuussiviit Qullersaat aammattaaq Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviup aalajangigaannik pingajussaannik naammagittaalliuteqartarfittut atuuppoq.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnermi pinerluuteqarsimasut inuiaqatigiinnut uteqqinnissaat pingaartinneqartarpoq. Pineqaatissinneqarsimasut parnaarussaannerminni killeqaraluamik ulluinnarpaluttumik inuuneqarsinnaatitaasarput. Kalaallit Nunaanni pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfiit arfiniliupput katillugit 154-inut inissaqarlutik. Pinerluuteqarsimasut tarnimikkut nappaatillit Danmarkimi killeqanngitsumik parnaarusimaneqarsinnaapput.

Tabel 19: Pineqaatissinneriit, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, KREAF)

	2017	2018	2019
Pineqaatissiiviusumik aalajangiinerit katillugit amerlassusii	2,498	2,036	2,215
Mianersoqqusissutit	65	53	85

²⁴ https://corona.nun.gl/?sc_lang=da

Pinerloqqinnikkut pineqaatissiissutaasinnaasut	366	272	350
Pineqaatissiinerit utaqqisitaanngitsut	391	294	320
Akiliisussanngortitsinerit	1,466	1,219	1,254
Inuiaqatigiinnik sullisisussanngortitsinerit	26	45	22
Inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarutigineqartut (15 inorlugit ukiullit)	80	43	82

Kalaallit Nunaanni politiit naapertorlugit pinerluttarnikkut ajornartorsiutit annersaasa ilaat tassaavoq persuttaasarneq. 2019-imi persuttaanerit 936-t nalunaarutigineqarput, tassalu 2018-imi nalunaarutigineqartut amerlanerpaajunerannit 25%-imik qaffariarsimallutik. Aarleqqutigineqartut allat tassaapput kinguaassiutitigut kannguttaalliornerit nalunaarutigineqartut amerlanerujussuat, tassa qaffasereeraluaqisut 2019-imi amerleriaqqissimanerat. Persuttaanerit kinguaassiutitigullu kannguttaalliornerit Danmarkimut sanilliullutik pingasoriaammik quleriaammillu amerlanerupput.²⁵ Inummik ajoqusiinerit sakkortuut soorlu tassaasut inuarnert, kinguaassiutitigut kannguttaalliornerit kiisalu persuttaanerit tabel 20-imi takutinneqarput.

Tabel 20: Pineqaatissiinerit, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, KREAF)

	2017	2018	2019
Toqutsineq	5	6	1
Toqutseriarneq	10	8	11
Inunnut sakkortuuliorneq	420	395	370
Kinguaassiutitigut kannguttaalliorneq	201	199	248

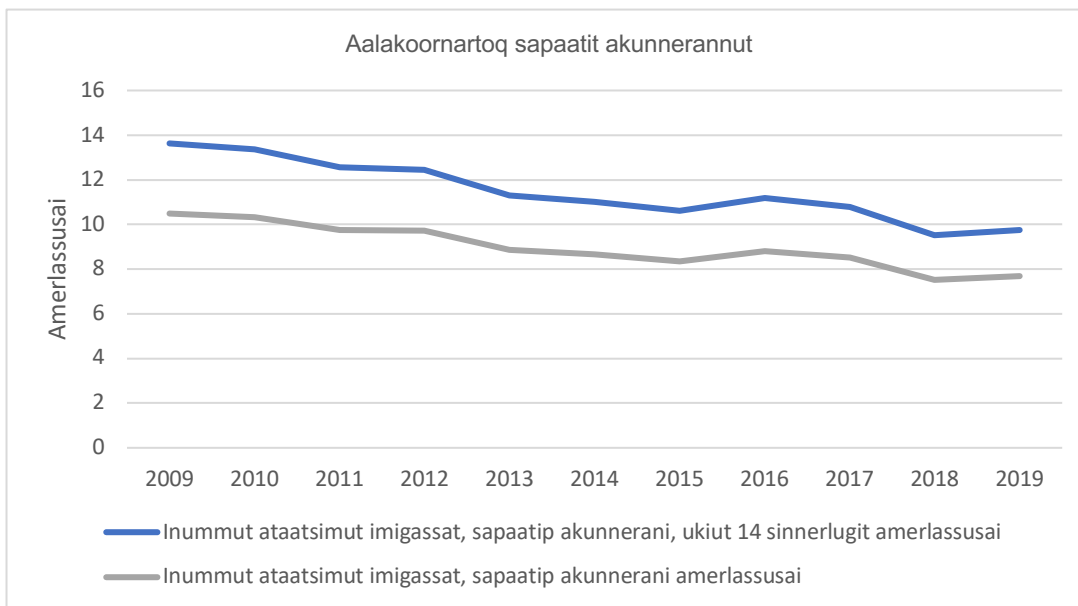
Pinerluttaalisitsinermut Siunnersuisoqatigiit tassaapput oqartussaqaarfinit suliniaqatigiiffinnillu assigiinngitsunit sinniisuusut pinerlunnermik pinaveersaartitsiniaqatigiisut innuttaasullu isumannaatsuunerunissaannik suliniuteqartut. 2016 – 2020-imi periaaseriniarneqartumi salliutillugit sammisat sisamaapput:

1. Persuttaanermik kinguaassiutitigullu kannguttaalliornermik pinaveersaartitsineq
2. Aanngajaarniutitik atonerluinermik pinaveersaartitsineq
3. Iluanaarniutigalugu pinerlunnermik pinaveersaartitsineq
4. Qarasaasiatigut pinerlunnermik pinaveersaartitsineq

9.2 Ikiaroorartumik imigassamillu atonerluineq

Peqqinnerulersitsiniarluni suliniummi 2013-2019-imi ingerlanneqartumi aanngajaarniutitik atonerluineq immikkut sammeneqartut ilagaat Kalaallit Nunaanni innuttaasunut peqqissutsikkut ajornartorsiutini annerpaatut isigineqarnera pissutigalugu. Piffissap taassuma ingerlanerani suliniummi *Inuuneritta II*-mi pinaveersaartitsiniarluni iliuserineqartussat salliutinneqarput. Kalaallit Nunaanni ikiaroorartumik imigassamillu atonerluinermik ajornartorsiutit ukiuni kingullerni qulikkaani ikiliartorsimapput maannalu Nunani avannarlernisulli qaffasitsigiinnalersimallutik.

²⁵ Kalaallit Nunaanni Politiit kisitsisit ukiumoortut 2019

Assiliartaliussaq 26: 2009 aamma 2019-ip akornanni inuit ataasiakkaat sapaatit akunnerannut aalakoornartulimmik imertagaat (Naatsorsueqqissaartarfik, ALXALK4)

9.3 Inuit ajornartorsiulerataannaasut

Inunnik ajornartorsiulerataannaasunik naammattuugassaqaassusia pissutsinut soorlu peqqinngissusermut, ilinniarsimanngissusermut killilimmilluunniit ilinniarsimanermut kiisalu suliffissaaleqinermut attuumassuteqartinneqartarpoq.

Inuit ajornartorsiulerataannaasutut paasineqartut:

- Inuit timikkut tarnikkulluunniit ajuutillit, imaluunniit annertuumik peqqilliuteqartut, soorlu ikiaroomiutinik imigassamillu sakkortuumik ajornartorsiutillit
- Inoqutigii qanittukut suliffilittaqaarsimanngitsut
- Nukappissat suliffeqanngitsut killilinnik piginnaasallit

10. Pinngortitamik nunamillu atuineq

Kuultisiorfiliariniakkap eqqaani piniarfissat aalisarfissallu soqutiginaatillit arlaqanngitsuinnaapput. Taamaattorli Itillersuup eqqaa Nanortalimmiunit namminneq atugassanik killilimmik nuniagiartifigineqartarlunilu pupittarfigineqartarpoq. Puisit miluumasullu imarmiut allat Saqqaata Kangerluani piniarneqartarnerat nalunaarutigineqartarportaaq, kiisalu tamaani najugallit qassinnguit kangerlummi qassusertarput.

Misissuisarsimerit (Glahder 2001) nutaanerpaat takutippaat Nalunap eqqaani nunaqavissut pinngortitap pisuussutaanik atuisarnerani sumiiffiit pingarnerpaat tassaasut i) Kuunni Saqqaata Kangerluanut kuuttuni kiisalu kangerlunni marlunni (Itillersuarmi Kangikitsumilu) kuunni eqaluit, 2003-imiit qassusersorfigeqqusaajunnaarsimasut, ii) Saqqaata Kangerluani assagiarsuit, qularnangitsumik naammaginartumik angissusillit pitsaassusillillu, iii) Napasorsuup Kangikitsullu kuuisa akuini ammassaat suffisartut, kiisalu iv) mitit appallu Saqqaani kangerlunnilu tamatuma eqqaaniittuni ukiisartut.

Tasiusap eqqaani savaateqarfiit pingasuupput kiisalu Nanortallup eqqaani tallimaallutik. 2017-2028 ineriartortitsinermut pilersaarut naapertorlugu Kommuni Kujallermi nunaminertat savaateqarfissat sulii allat immikkoortinneqarsimapput.

11. Qanganisaqarfiit kulturikkullu kingornussat

1988-imi nuna tamanna Nunatta Katersugaasiviata nakkutigisaanik Qaqortup Katersugaasivianit pisuttuarfigineqarsimavoq²⁶.

Illukut katillugit 24-t nassaarineqarlutillu allaaserineqarput. Illukut tamarmik narsaamanermi sissamiit 0,6 km-inik tiffasissusilimmi nassaarineqarput. Illukut qallunaatsiaat illukoraat taavalu Inuit kalaallillu qimataannik takussaasoqarani. Illukut tamarmik assorsuaq aserfallassimapput taavalu ilisimanningitsunit assut nassaariuminaallutik. Taamaattorli qallunaatsiaanit najugaqarfittut inuussutissarsiorfittullu pisariaqartinneqartunik tamaginnik peqarput. Allamik misissuisoqaqqinngippat qanoq pisoqaatiginerat aalajangeruminaakkaluartoq taamaattoq Kristusip inunngornerata kingorna ukiut 1000 – 1500 nalaanni inoqarsimanissaa ilimanarpoq.

Inuit illukui amerlanngitsut kangerliumarngup avannaata tungaani nassaassapput, ilaat kuup akuanit (ulinnganerani) 500 meterinik ungasissuseqarput. Sumiiffiit taakku sumiiffiup akuersissuteqarfiup avataaniimmata annerusumik isiginiarneqarsimangillat. Aatsitassarsiorfimmi sulianit tamakku akornusersorneqarnaviangillat.

12. Angallanneq

Ungasissuseq sullissinerullu akisussusia pissutigalugu Kalaallit Nunaanni illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni angallanneq ilungersunartuuvoq. Ungasissuseq, inuit ikittuinnaanerat kiisalu nunap aqullunna pissutigalugit assartugassat inuillu annermik umiarsuit, timmisartut qulimiguullillu atorlugit ingerlanneqartarpoq.

12.1 Silaannakkut angallanneq

Kalaallit Nunaanni mittarfiit inunnut tamanut atugassiat 13-iupput, taakkunannga arfinillit nunanit allanit tikiffineqarsinnaasuullutik, qulimiguulinnut mittarfiit 43-ullutik²⁷. Mittarfiit innuttaasunut atugassiat tamarmik kiisalu qulimiguulinnut mittarfiit amerlanersaat Mittarfeqarfinit pigineqarlutillu ingerlanneqarput.

Narsarsuaq Kangerlussuarlu nunanut allaliartaatinut mittarfiupput pingaarnerit 1830 aamma 2810 meterinik takissuseqarlutik. Mittarfiit taakku Danmarkimiit tikinneqartarlutillu tassunga aallarfigineqartarput, aasaanerani Narsarsuaq Islandimiit Kommune Kujallermukartunut tamanut eqiteruffiusarluni. Narsarsuarmi mittarfik mittarfiuvoq nutaaliaasoq Qallunaat Silaannakkut Angallannermut Oqartussaasuinit DK-CAA-mit akuerisaasoq, timmisartunit assigiinngitsunit miffineqarsinnaasoq, aamma Boeing 737-init. Qulimiguulinnik Narsarsuarmi Qaqortumut Nanortalimmullu ullut tamaasa angalasoqartarpoq. Ineriartortitsinissamik pilersaarutit naapertorlugit Narsarsuarmi mittarfik allamut nuunneqassasoq kiisalu Nanortalimmi qulimiguulinnut mittarfik allineqassasoq taavalu 2022²⁸-imi suluusalinnut mittarfimmik 600 meteriusumik taarserneqassasoq. Air Greenland Kalaallit Nunaanni kisermaassilluni timmisartuussisartuuvoq.

²⁶ Berglund & Elling, 1988

²⁷ Mittarfeqarfiit, 2021

²⁸ Kommune Kujallerme Ineriartortitsinissamut pilersaarusiarnut 2017-2028

Mittarfiit tannerusut maanna Nuummi Ilulissanilu suliarineqarput taavalu 2023-ip naanerani 2024-illuunniit aallartinnerani naammassisussatut pilersaarutigineqarlutik. Aamma mittarfimmik 1500 meteriusumik sananissaq marts-i 2021-imi suliariumannittussarsioneqassaaq. Qaqortumi mittarfiup sanaartornissaa suliffeqarfimmut sanaartortartumut naalackersuisut suliffeqarfiutaanniit Kalaallit Airport-imit isumaqatigiissutigineqassanersoq suli nalunarallarpoq.

12.2 Imaatigut angallassineq

Kalaallit Nunaat tamakkerlugu talittarfiit umiarsualiviillu 180-200 missaanniippot angissutsimikkut assigiinngisitaarlutik ilaat aalisartunut talittarfinnguaannaallutik ilaallu takomariussuarnit tulaffigineqarsinnaallutik. Usit containeriniittut Nuummut ingerlanneqartarput tassanngalu siammarneqartarlutik. Kommune Kujallermi illoqarfiit pingasut annerusunik umiarsualiveqarput. Qaqortumi containerinut ilioravissaq annerpaajuvoq taavalu Nanortalimmi umiarsualivik aalisartunut assartukkanullu marlunngorlugit naatsorsuussaalluni. Pisortat pigisaat Royal Arctic Line assartukkanik illoqarfinnut taakkununga angallassisartuuvoq kiisalu nunaqarfinnut tamaaniittunut sullissisarluni.

12.3 Kalaallit Nunaata sinnerani assartuussinermi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit

Innuttaasunik umiarsuatigut timmisartutigullu angallassineq pillugu Kalaallit Nunaanni Naalackersuisut kiffartuunneqarnissamut killilimmik isumaqatigiissusiorsimapput. Kujataani kiffartuussinissamik isumaqatigiissut 2021-imit 2030-mut atuuttusaaq isumaqatigiissutigineqarsimavoq taavalu Air Greenland A/Sip qulimiguullit atorlugit angallassineranik ilaasunillu imaatigut Diskoline A/S-ip angallassineranik nassataqassalluni²⁹.

---

²⁹

<https://naalackersuisut.gl/da/Naalackersuisut/Departementer/Boliger-og-Infrastruktur/Infrastruktur/Servicekontrakter>

Ilanngussaq 4

Pisiniartarnermi periaaseq

Nalunaq A/S

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinit pisiniartarnermi periaaseq

Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut Aatsitassanut Inatsimmi § 18, imm. 2 naapertorlugu teknikkikkut akitigullu unammillersinnaappata sullinneqarnissamik isumaqatigiissusiorfigineqartarnerisigut Kalaallit Nunaannut annertuumik tunniussaqaarniarluni Nalunaq A/S ilungersussaaq.

Taamaammat Nalunaq A/S-ip suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut sulluunniit kajumissaarniarpai Nalunaq A/S-ip Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerani nioqutissanik sullissinernillu pilersuinissaminik soqutiginitut pilersuisutut paasissutissaasivitsinnut nalunaaqqullugit.

Nalunaarnissinni paasissutissat makku tunniussinnaagussigit qujanassaaq:

Teknikkikkut paasissutissat

1. Ukiuni kingullerni pingasuni aatsitassarsioqatigiinnut Kalaallit Nunaanni suliaqartunut nioqutissatigut sullissinertigullu pilersuisuusimanermut Aatsitassarsioqatigiiffimmiit oqaaseqaatit. Oqaaseqaatit taakku suliassat pingaarnerpaat naammaginatut suliarineqarsimaneranik naammassineqarsimanerinillu uppersaatit ajornanngippat ilaqartariaqarput.
2. Aatsitassarsioqatigiiffinnut Kalaallit Nunaanni ingerlataqartunut sullissinerni nioqutissanillu pilersuinermi sulisuusimasut ilinniarsimassusii suliatigullu piginnaassusii pillugit paasissutissat.
3. Suliffeqarfiup sakkuutaanik, maskiinaanik, suliaqarfiutaanik teknik-kikkulluunniit atortuinik aatsitassarsiornermi atorineqarsinnaasunik nalunaarsuiffik.
4. Kujataani misissueqqaarnermut / aatsitassarsiornermut, inuussutissarsiummulluunniit allamut suleqataasarsimaneq pillugu paasissutissat sulluunniit.
5. Paasissutissanik allassimaffimmi siuliani taaneqartumi itturnik Nalunaq A/S-ip toqqortaqarsinnaanerani, taakku paasissutissat Kalaallit Nunaanni paasissutissanik illersuinermut inatsisikkut illersorneqaratarsinnaasunik toqqortarinninnissaannut akuersissut atsiugaq.

Inuiaqatigiinnut kalaallinut tunniussaqaassusermut takussutissat pillugit paasissutissat.

6. Suliffeqarfiup Kalaallit Nunaanni Suliffeqarfinit Nalunaarsuiffimmi nalunaarsimaneranut uppersaat
7. Pilersuisutut attavigineqarnissannut paasissutissat (Suliffeqarfiup aqqa, attaveqarfissap aqqa, e-mail kiisalu oqarasuaatip normua)
8. Innuttaasunik nalunaarsuiffik naapertorlugu sulisut qassit Kalaallit Nunaanni najugaqartutut nalunaarsimanersut.
9. Paasissutissanik siuliani taaneqartunik sornernik suliffeqarfinit nunanit allaneersunut, suliffeqarfinit pilersuisutut suliaqartitsisutut tunniussisoqarsinnaaneraniq erseqqissaaviummik akuersinermut uppersaat atsiugaq, tamatumuunakkut siunertarineqarpoq suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut nunanillu allaneersut suleqatigiileratarsinnaanerit.

Suliassat suliariumannittussarsiuutassat 1,5 mio. kr. sinnerlugit naleqassangatinneqartut suliariumannittussarsiorneqarsinnaasunik allassimaffik iserfigineqarsinnaasooq takuuk [link].

Suleqatigissalluta soqutigigukku, tunniussinermut tuugassaq siulianiittoq toorlugu paasissutissanik piumasarineqartunik nassitsigut. Nioqqutissanik sullissinernilluunniit 1,5 mio. DKK inorlugit akeqartunik pissarsinissaq eqqarsaatigalugu Nalunaq A/S-ip pilersuisuujunnartunik nalunaarsuiffik misissortassavaa kiisalu suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sunulluunniit teknikkikkut piumasaqaatinik naammassinnittunut attaveqartassalluni. Tamanna aallaavigalugu Nalunaq A/S neqeroorutininik paasissutissanillu allanik piumasinnaavoq, soorlu naatsorsuutininik, ukiumoortumik nalunaarusianik, ukiuni siuliini ukiumoortumik nalunaarutininik, suliffeqarfiup Kalaallit Nunaanneersup unammillersinnaassusianik unammillersinnaanngissusianilluunniit takutitsisunik.

Periaaseq manna Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiaq kiisalu Sunniutissanik Pissarsiassanillu Isumaqatigiissut isumaqatigiinniutigineqarsimalerpata naammassisimalerpatalu misissoqqinneqarlunilu nutarterneqassaaq.